

1	Algemeen	
1.1	Financiering	3
1.1.1	Rentestand	3
1.1.2	Privébestedingen	3
1.1.3	Kinderbijslag	4
1.1.4	Kindgebonden budget	5
1.1.5	Kinderopvangtoeslag	5
1.1.6	Zorgtoeslag	8
1.1.7	AOW	9
1.1.8	ANW	9
1.1.9	IOAZ	10
1.1.10	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (BbZ)	11
1.2	Belastingen en investeringsregelingen	12
1.2.1	Rekenschema belastingen	12
1.2.2	BTW-tarieven	25
1.2.3	Waardering van verpachte gronden in box 3	25
1.2.4	Afdrachtvermindering loonbelasting	25
1.2.5	Belasting op milieugrondslag	28
1.2.6	Milieu-investeringsaftrek en VAMIL-regeling	30
1.2.7	Energie-investeringsaftrek (EIA)	31
1.2.8	Maatlat Duurzame Veehouderij	32
1.3	Mest	43
1.3.1	Mestproductie	43
1.3.2	Ophaaltarieven mestafzet	46
1.3.3	Mestvergisting	47
1.3.4	Mestverwerking	47
1.3.5	Samenstelling organische meststoffen	50
1.3.6	Mestbeleid	52
1.3.7	Emissiefactoren	66
1.3.8	Regeling geurhinder en veehouderij	88
1.4	Arbeidskosten en zorgverzekering	93
1.4.1	Arbeidskosten	93
1.4.2	Zorgverzekering	97
1.5	Machines en loonwerk	98
1.5.1	Vervangingswaarde en jaarlijkse kosten machines	98
1.5.2	Kostenvergoeding bij onderling gebruik van machines	108
1.5.3	Installaties	120
1.5.4	Vervangingswaarde en jaarlijkse kosten werktuigen	120
1.5.5	Brandstofkosten en smeermiddelen	122

1.5.6	Loonwerktarieven	122
1.6	Bouwwerken, automatisering en grond	126
1.6.1	Bouwwerken	126
1.6.2	Automatisering	130
1.6.3	Grondlasten	132
1.6.4	Bedrijfsomvang	129
1.7	Algemene kosten	138
1.7.1	Heffingen productschappen	138
1.7.2	Skal-tarieven	139
1.7.3	Diverse algemene kosten	140
1.7.4	Elektriciteit.....	141
1.7.5	Aardgas	142
1.7.6	Overige brandstoffen (excl BTW)	143
1.7.7	Alternatieve energie	143
1.7.8	Zonnepanelen.....	143
1.7.9	Water	144
1.7.10	Zuiveringsheffing	145
1.7.11	Graslandkosten	145
1.8	Toeslagrechten en betalingsrechten.....	147
1.9	Agrarisch natuurbeheer	152

Financiering

Rentestand

Statistiek

Ontwikkeling van enkele rentestanden

	2009	2010	2011	2012	2013
Hypotheekrente ¹⁾	4,86	4,52	4,55	4,27	3,78
Rendement 10-jarige staatslening ²⁾	3,68	2,98	2,98	1,93	1,96

¹⁾ Gemiddelde rente alle nieuwe woninghypotheken (bron: DNB)

²⁾ Gemiddeld rendement op jongste 10-jarige staatsleningen (bron: DNB)

Toelichting

In 2013 is de hypotheekrente gedaald van 4,0% in het eerste kwartaal naar 3,6% in het vierde kwartaal. De rente vertoonde daarmee in 2013 een dalende trend.

Norm

Voor de berekende rente is de norm 4,5%. Dit rentepercentage is gebaseerd op de gemiddelde rente op eerste hypotheken met een rentevaste periode van 5 jaar en de verwachtingen van de banken voor de nabije jaren.

Voor de financiering van roerende goederen en levende have geldt een opslag op het rentepercentage van circa 1%.

De betaalde rente zal vooral afhankelijk zijn van actuele tarieven, financieringsvorm, looptijd en beschikbare zekerheden.

Actuele rentetarieven zijn opvraagbaar bij banken en financieringsinstellingen.

Toelichting

Afsluitprovisie: de meeste banken brengen voor het afsluiten van een lening of andere kredietvormen een afsluitprovisie in rekening.

Norm

Deze bedraagt meestal 1,0% van het financieringsbedrag.

Privébestedingen

Toelichting

Voor de berekening van de besparingen en de liquiditeit wordt een norm weergegeven van de gezinsuitgaven. Deze gegevens moeten we zien als een hulpmiddel, omdat gezinsuitgaven moeilijk aan een norm te binden zijn.

Uitgangspunt is een bedrag in euro's per jaar, gebaseerd op het uitgavenpatroon bij een modaal inkomen in 2013 (€ 33.500,- per jaar). Dit bedrag is exclusief belastingen (wel arbeidskorting, niet andere heffingskortingen), exclusief premies verzekeringen, exclusief kinderbijslag en exclusief studiefinanciering. Deze posten moeten afzonderlijk worden opgenomen. De tabel geeft een globale indicatie, de bedragen zijn afgerond.

Norm (bedragen in €)

	Alleen- staande	Echtpaar (zonder kinderen)	Kind 0-12 jaar	Kind 12-17 jaar	Kind 18-24 jaar ³⁾
Huishoudelijke uitgaven ¹⁾	4370	6750	1390	2070	2240
Kleding, schoeisel	1390	1930	240	640	-
Inventaris	2340	2400	250	320	320
Vervoer (auto)	3180	2970	130	500	-
Onderhoud huis en tuin	640	640	0	0	0
Nutsvoorzieningen	1790	2280	1020	1020	1020
Overige uitgaven ²⁾	7940	11.270	620	1610	2290
Totaal	21.650	28.240	3650	6160	5870
Lesgeld ⁴⁾					1120

¹⁾ Onder huishoudelijke uitgaven vallen voeding, versnaperingen, schoonmaakartikelen, persoonlijke verzorging en cadeautjes

²⁾ Onder overige uitgaven vallen verzekeringen, contributies, abonnementen, extra ziektekosten, de telefoon, zakgeld en vakantie

³⁾ Inwonende kinderen die uitgaven als kleding, vervoer, telefoon, verzekering, contributie, abonnementen, zakgeld en vakantie zelf betalen

⁴⁾ Lesgeld is met ingang van het schooljaar 2005-2006 afgeschaft voor 17 jaar en jonger

In het algemeen kost één kind gemiddeld 17% van het netto inkomen, twee kinderen kosten 26% en drie kinderen kosten 33% van het netto inkomen.

Indicatie voor overige privé-uitgaven:

Overlijdensrisicoverzekering € 500,- per gezin

Vakantie € 1450,- à € 4500,- per gezin

Bron: NIBUD, Utrecht

Kinderbijslag

Toelichting

Ouders van kinderen tot 18 jaar hebben recht op kinderbijslag. De hoogte van de kinderbijslag hangt af van de leeftijd van het kind. Afhankelijk van het uit- of thuiswonend zijn van het kind, de eventuele inkomsten uit arbeid van het kind en in bepaalde gevallen de hoogte van de onderhoudsbijdrage, telt een kind voor één of twee kinderbijslagkinderen.

Norm

Kinderbijslagbedragen

Vanaf 1 januari 2014 gelden in de kinderbijslag de volgende bedragen per kind per kwartaal:

Kinderbijslag per kwartaal	€
0 t/m 5 jaar	191,65
6 t/m 11 jaar	232,71
12 t/m 17 jaar	273,78

Bron: Sociale Verzekeringsbank

Kindgebonden budget

Toelichting

Kindgebonden budget is een bijdrage in de kosten voor kinderen tot 18 jaar. Het kindgebonden budget wordt verkregen naast de kinderbijslag. Het budget is afhankelijk van het inkomen en het aantal kinderen. Ook geldt er een vermogenstoets. Voor gezinnen met een verzamelinkomen tot € 26.147,- is het kindgebonden budget maximaal; vanaf dit inkomen wordt het kindgebonden budget met 7,6 cent per euro aan inkomen verminderd (afbouwpercentage). Alleenstaanden met kinderen hebben geen recht op kindgebonden budget als het vermogen hoger is dan € 102.499. Partners met kinderen en een gezamenlijk vermogen van meer dan € 123.638 hebben ook geen recht op kindgebonden budget. Beide bedragen gelden wanneer alleenstaanden of partners jonger zijn dan de AOW-leeftijd. Voor AOW-ers met een laag inkomen gelden afwijkende vermogensregels.

Norm

Kindgebonden budget

Vanaf 1 januari 2014 gelden per kind per jaar de volgende bedragen (€)

Aantal kinderen	Inkomen tot € 26.147,-
1 kind	1017,-
2 kinderen	1553,-
3 kinderen (*)	1736,-
verhoging kindgebonden budget voor 12-15 jarigen	231,-
verhoging kindgebonden budget voor 16-17 jarigen	296,-

(*) Voor vierde en volgende kinderen € 106,- extra per kind

(Bron: www.wetten.overheid.nl)

Voorbeelden

Een gezin met drie kinderen (waarvan 2 jonger dan 12 en één van 13 jaar oud) en een inkomen van € 19.000,- zal in 2013 een kindgebonden budget krijgen van € 1967,- (€ 1736,- + € 231,-).

Een gezin met twee kinderen jonger dan 12 jaar en een inkomen van € 45.000,- krijgt in de basis € 1553,-. Omdat het inkomen boven de inkomensgrens ligt, wordt dit bedrag vermindert met (€ 45.000,- min € 26.147,-) x 7,6% = € 1433,-.

Het kindgebonden budget voor 2014 bedraagt voor dit gezin € 120,-.

Met een voorbeeldberekening op www.toeslagen.nl kan een berekening van een specifieke gezinssituatie worden uitgevoerd.

Kinderopvangtoeslag

Toelichting

Ouders kunnen kinderopvangtoeslag krijgen als ze gebruikmaken van een geregistreerd kindercentrum of van een geregistreerde gastouder die is aangesloten bij een geregistreerd gastouderbureau. Aan het recht op kinderopvangtoeslag zijn wel voorwaarden verbonden.

Voorwaarden voor kinderopvangtoeslag

Om kinderopvangtoeslag te krijgen, moeten ouders voldoen aan een aantal voorwaarden. Voor sommige gezinssituaties gelden aanvullende regels, bijvoorbeeld voor co-ouders, alleenstaande ouders of langdurig zieken of werklozen.

Kinderopvangtoeslag voor gewerkte uren

Kinderopvangtoeslag is gekoppeld aan het aantal uren van de minst werkende ouder. Ouders hebben bij dagopvang (voor kinderen die niet naar school gaan) recht op toeslag voor 140% van de werkuren van de minst werkende partner. Bij de vaststelling van dit percentage is rekening gehouden met de reistijd en de pauzes van de ouders.

Voor schoolgaande kinderen kunnen ouders voor 70% van de werkuren van de minst werkende partner in aanmerking komen voor een toeslag. Schoolgaande kinderen maken namelijk minder uren gebruik van opvang. Bij de vaststelling van het percentage wordt rekening gehouden met reistijd en pauzes van de ouders en met schoolvakanties van de kinderen.

Kinderopvangtoeslag voor ondernemers

Voor ondernemers zijn de gewerkte uren de uren die aan het bedrijf worden besteed, zoals:

- uren die bij klanten in rekening worden gebracht
- uren die worden besteed aan de bedrijfsadministratie
- trainingen/cursussen voor bedrijfsvoering

Deze uren moet de ondernemer aannemelijk kunnen maken, bijvoorbeeld met een urenadministratie. Reistijd voor woon-werkverkeer telt niet mee als gewerkte uren. Met reistijd wordt al rekening gehouden in de percentages waarmee het maximale aantal uren wordt berekend. Ziekte mag wel meegerekend worden.

Maximum aantal uren en maximum tarief

Per kind kan per maand maximaal voor 230 uur kinderopvangtoeslag worden verkregen. De tarieven waarover kinderopvangtoeslag worden berekend bedragen maximaal:

- € 6,70 per uur voor dagopvang in een Kindcentrum
- € 6,25 per uur voor buitenschoolse opvang in een Kindcentrum
- € 5,37 per uur voor dagopvang en buitenschoolse opvang bij een gastouder

Norm

Kinderopvangtoeslag per 1 januari 2014

(Gezamenlijk) toetsingsinkomen (€)		Tegemoetkoming Rijk als percentage van de kosten van kinderopvang	
Van	Tot	Eerste kind	Tweede e.v. kind
Lager dan	€ 17.575	90,70%	93,30%
€ 17.576	€ 18.745	89,10%	93,30%
€ 18.746	€ 19.915	88,10%	93,30%
€ 19.916	€ 21.085	87,40%	92,90%
€ 21.086	€ 22.256	86,70%	92,90%
€ 22.257	€ 23.425	86,00%	92,90%
€ 23.426	€ 24.596	85,00%	92,90%
€ 24.597	€ 25.763	84,20%	92,90%
€ 25.764	€ 27.022	83,40%	92,70%
€ 27.023	€ 28.280	82,60%	92,20%
€ 28.281	€ 29.538	81,50%	91,90%
€ 29.539	€ 30.796	80,90%	91,60%
€ 30.797	€ 32.056	79,90%	91,60%
€ 32.057	€ 33.314	79,00%	91,40%
€ 33.315	€ 34.603	78,20%	91,00%
€ 34.604	€ 35.894	77,30%	90,80%
€ 35.895	€ 37.184	76,50%	90,60%
€ 37.185	€ 38.474	75,60%	90,00%
€ 38.475	€ 39.766	74,50%	89,80%
€ 39.767	€ 41.056	74,00%	89,50%
€ 41.057	€ 42.346	73,00%	89,50%
€ 42.347	€ 43.636	72,30%	89,20%
€ 43.637	€ 45.047	71,20%	89,00%
€ 45.048	€ 47.811	69,40%	88,50%
€ 47.812	€ 50.576	68,50%	87,70%
€ 50.577	€ 53.342	67,10%	87,10%
€ 53.343	€ 56.108	64,50%	86,60%
€ 56.109	€ 58.872	61,80%	86,30%
€ 58.873	€ 61.638	59,10%	85,50%
€ 61.639	€ 64.403	56,30%	85,00%
€ 64.404	€ 67.168	53,50%	84,40%
€ 67.169	€ 69.935	50,90%	83,60%
€ 69.936	€ 72.699	48,20%	83,10%
€ 72.700	€ 75.466	45,50%	82,60%
€ 75.467	€ 78.231	42,60%	82,30%
€ 78.232	€ 80.995	39,90%	81,50%
€ 80.996	€ 83.760	37,30%	81,10%
€ 83.761	€ 86.581	34,50%	80,50%
€ 86.582	€ 89.413	32,00%	79,70%
€ 89.414	€ 92.245	29,60%	79,20%
€ 92.246	€ 95.076	27,00%	78,80%
€ 95.077	€ 97.909	24,40%	78,40%
€ 97.910	€ 100.741	21,70%	77,60%
€ 100.742	€ 100.573	19,00%	77,00%
€ 103.574	€ 106.405	18,00%	76,50%
€ 106.406	€ 109.236	18,00%	75,90%

(Gezamenlijk) toetsingsinkomen (€)		Tegemoetkoming Rijk als percentage van de kosten van kinderopvang	
Van	Tot	Eerste kind	Tweede e.v. kind
€ 109.237	€ 112.069	18,00%	75,50%
€ 112.070	€ 114.900	18,00%	74,70%
€ 114.901	€ 117.732	18,00%	74,10%
€ 117.733	€ 120.564	18,00%	73,00%
€ 120.565	€ 123.395	18,00%	72,60%
€ 123.396	€ 126.228	18,00%	71,80%
€ 126.229	€ 129.061	18,00%	70,70%
€ 129.062	€ 131.892	18,00%	70,10%
€ 131.893	€ 134.724	18,00%	69,10%
€ 134.725	€ 137.556	18,00%	68,50%
€ 137.557	€ 140.388	18,00%	67,70%
€ 140.389	€ 143.220	18,00%	67,00%
€ 143.221	€ 146.052	18,00%	66,20%
€ 146.053	€ 148.883	18,00%	65,10%
€ 148.884	€ 151.715	18,00%	64,50%
€ 151.716	€ 154.547	18,00%	63,70%
€ 154.548	€ 157.379	18,00%	62,90%
€ 157.380	€ 160.211	18,00%	62,10%
€ 160.212	€ 163.044	18,00%	61,40%
€ 163.045	€ 165.875	18,00%	60,60%
€ 165.876	€ 168.707	18,00%	59,80%
€ 168.708	€ 171.539	18,00%	59,20%
€ 171.540	En hoger	18,00%	58,20%

Zorgtoeslag

Toelichting

Gezinnen kunnen recht hebben op de zorgtoeslag. De zorgtoeslag biedt een inkomensafhankelijke compensatie voor de nominale basispremie op grond van de zorgverzekeringswet. De zorgtoeslag wordt berekend op basis van de huishoudsituatie (alleenstaand of samenwonend), het verzamelinkomen en de gemiddelde nominale basispremie voor de zorgverzekeringswet. Ook geldt een vermogenstoets: een alleenstaande heeft boven een vermogen van € 102.499 geen recht meer op zorgtoeslag, wanneer partners een gezamenlijk vermogen van meer dan € 123.638 hebben, is er geen recht op zorgtoeslag.

Norm

Voor alleenstaanden bedraagt de maximale zorgtoeslag € 865 per jaar.

Bij een verzamelinkomen van € 28.482,- of meer vervalt het recht op de zorgtoeslag.

Voor samenwonenden/gehuwden bedraagt de maximale zorgtoeslag € 1655 per jaar.

Bij een verzamelinkomen van € 37.145,- of meer is er geen recht meer op de zorgtoeslag.

AOW

Toelichting

Per 1 januari 2014 is de pensioengerechtigde leeftijd verhoogd naar 65 jaar en 2 maanden. AOW'ers die getrouwd zijn of samenwonen hebben elk een eigen recht op een AOW-uitkering (basispensioen). De hoogte daarvan is gerelateerd aan de helft van het netto minimumloon. De AOW voor een alleenstaande is gerelateerd aan 70 procent van het netto minimumloon en dat voor een eenoudergezin aan 90 procent van het netto minimumloon. Bij die laatste groep gaat het om pensioengerechtigden die een kind verzorgen jonger dan achttien jaar voor wie zij kinderbijslag ontvangen.

Voor gehuwde AOW'ers van wie de partner jonger is dan de pensioengerechtigde leeftijd, gelden afwijkende regels. Normaal gesproken is het pensioen gerelateerd aan 50 procent van het minimumloon (de uitkering voor een gehuwde). Daarbovenop komt een toeslag van maximaal hetzelfde bedrag (bruto € 734,41). Deze toeslag komt te vervallen per 1 april 2015. Als het recht op pensioen al is ingegaan voor 1 februari 1994 dan valt de AOW'er onder een overgangsregeling en is het pensioen gerelateerd aan 70 procent van het netto minimumloon. De toeslag is dan maximaal 30 procent.

Norm

Uitkeringsbedragen per 1 januari 2014. In deze bedragen is rekening gehouden met de Koopkrachttegemoetkoming Oudere Belastingplichtigen van € 25,59 bruto per maand.

	Bruto per maand (€)	Bruto vakantieuitkering per maand (€)
Gehuwden	760,00	50,11
Gehuwden met maximale toeslag (partner jonger dan AOW-leeftijd)	1494,41	100,22
Maximale toeslag	734,41	
Ongehuwden	1099,84	70,16
Ongehuwd met kind tot 18 jaar	1387,79	90,22

Norm

De uitkeringsbedragen AOW-pensioen per 1 januari 2014 die zijn ingegaan **voor 1 februari 1994** (€)

	Bruto per maand	Bruto vakantieuitkering per maand (€)
Gehuwden zonder toeslag (partner jonger dan AOW-leeftijd)	1099,84	70,16
Maximale toeslag	394,57	
Gehuwden met maximale toeslag (partner jonger dan AOW-leeftijd)	1494,41	100,22

Toelichting

De AOW-partnertoeslag bedraagt maximaal 734,41 euro bruto per maand. Hoe hoog de toeslag precies is, hangt af van het huishoudinkomen. Als het huishoudinkomen hoger is dan € 2599,21 per maand, dan wordt de AOW partnertoeslag met 10% verlaagd. Daarnaast wordt een deel van het inkomen van de jongere partner van de toeslag afgetrokken. Als het bruto-inkomen van de jongere partner uit arbeid hoger is dan 1324,46 euro heeft de AOW'er helemaal geen recht op toeslag (bij een inkomen in verband met arbeid (bijvoorbeeld een sociale verzekeringsuitkering) vervalt de toeslag bij 734,41 euro bruto per maand).

Als het recht op toeslag voor 1 februari 1994 is ingegaan, valt de rechthebbende onder een overgangsregeling en bedraagt de toeslag maximaal bruto 394,57 euro.

ANW

Toelichting

De Algemene nabestaandenwet (ANW) is een volksverzekering die recht geeft op een uitkering aan volwassenen van wie de partner is overleden. Het kan gaan om een huwelijkspartner of een partner met wie zij ongehuwd samenwoonde. De nabestaandenuitkering bedraagt 70 procent van het referentieminimumloon. Wanneer de nabestaande een (of meerdere) kind(eren) onder de 18 jaar verzorgt is de nabestaandenuitkering 90 procent van het referentieminimumloon. De voormaligehalfwezenuitkering van 20 procent is opgenomen in deze nabestaandenuitkering voor alleenstaande ouders. Wanneer er sprake is van een verzorgingsrelatie, waarbij de nabestaande samenwoont omdat er iemand intensieve zorg nodig heeft of als er sprake is van samenwonen omdat de nabestaande zelf intensieve zorg nodig heeft, bedraagt de nabestaandenuitkering (verzorgingsuitkering) 50 procent van het referentieminimumloon. Daarnaast komen weeskinderen ook in aanmerking voor een uitkering.

De hoogte van de ANW-uitkering is afhankelijk van het inkomen van de nabestaande. Uitkeringen worden er geheel van afgetrokken. Van inkomen uit arbeid blijft een deel buiten beschouwing (50 procent van het minimumloon plus een derde deel van het meerdere).

Nabestaanden die voor juli 1996 al een AWW-uitkering (de voorganger van de ANW) ontvingen, krijgen in ieder geval een bodenuitkering van 30 procent van het bruto-minimumloon, ook als hun inkomen hoger uitvalt dan de bovengenoemde inkomensgrens.

Norm

In onderstaand overzicht zijn de bruto ANW bedragen opgenomen. De bedragen zijn weergegeven exclusief de tegemoetkoming ANW. Deze bedraagt bruto € 16,50 per maand.

Bedragen (€) per 1 januari 2014

	Bruto per maand	Bruto vakantieuitkering per maand
Nabestaandenuitkering alleenstaande ouders	1405,04	107,92
Nabestaandenuitkering	1127,17	83,93
Verzorgingsuitkering	726,38	59,95
Wezenuitkering tot 10 jaar	360,69	26,86
Wezenuitkering van 10 tot 16 jaar	541,04	40,29
Wezenuitkering van 16 tot 21/27 jaar	721,39	53,72

IOAZ

Toelichting

Voor de IOAZ (wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen) komen mensen van 55 jaar of in aanmerking die noodgedwongen hun bedrijf of beroep moesten beëindigen. Zelfstandigen kunnen een IOAZ-uitkering aanvragen bij de sociale dienst van hun gemeente. Zij moeten de uitkering aanvragen voordat zij stoppen met de onderneming. Tussen de aanvraag van de uitkering en de beëindiging van de onderneming mag maximaal anderhalf jaar zitten.

De IOAZ uitkering gaat in nadat het bedrijf of beroep beëindigd is. De IOAZ vult het totale inkomen van de werkloze en diens partner (arbeidsinkomsten, uitkeringen, pensioenen) aan tot het sociaal minimum. Vermogen tot een bedrag van € 128.547,- blijft buiten beschouwing. Het extra vermogen wordt geacht jaarlijks 4% inkomsten op te leveren, die van de uitkering worden afgetrokken. Voor mensen die een IOAZ-uitkering krijgen en een pensioentekort hebben, wordt een bedrag tot maximaal € 117.058,- voor aanvullende pensioenvoorzieningen buiten beschouwing gelaten.

Norm

Per 1 januari 2014 gelden de volgende bedragen voor de IOAZ

	Bruto per maand (€) (incl. 8% vakantiegeld)
Gehuwde en ongehuwde partners die beide 21 jaar of ouder zijn	1571,38
Alleenstaanden van 21 jaar of ouder met een of meer kinderen	1512,79
Alleenstaanden vanaf 23 jaar	1211,62
Alleenstaande van 22 jaar	953,59
Alleenstaanden van 21 jaar	803,63

Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz)

Het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz) regelt de financiële bijstand die gemeenten kunnen geven aan zelfstandigen die in financiële problemen verkeren of dreigen te raken en die niet via de normale financieringsmogelijkheden (bank of Borgstellingsfonds) geholpen kunnen worden. Het Bbz is een onderdeel van de Algemene Bijstandswet en wordt uitgevoerd door de gemeenten

Het Bbz kent verschillende vormen van bijstand. Afhankelijk van de situatie kan een zelfstandige recht hebben op:

- een renteloze lening
- een rentedragende lening of starterskrediet
- een vergoeding voor begeleidingskosten
- een aanvulling van uw inkomsten tot bijstandsniveau

De volgende groepen zelfstandigen kunnen in aanmerking komen voor financiële ondersteuning op basis van het Bbz:

- startende zelfstandigen
- gevestigde zelfstandigen in tijdelijke financiële problemen
- oudere zelfstandigen (ouder dan 55 jaar) met een niet-levensvatbaar bedrijf
- zelfstandigen die hun bedrijf willen beëindigen

Meer informatie is in te winnen bij de gemeente.

Belastingen en investeringsregelingen

Rekenschema belastingen

Netto bedrijfsresultaat	€.....
+ Berekende arbeid ondernemer(s)	+ €.....
Arbeidsopbrengst ondernemer(s)	€.....
+ In kosten begrepen berekende rente	+ €.....
+ Financieringsresultaat (ontvangen rente – betaalde rente)	+ €.....
ONDERNEMERSINKOMEN	€.....
+ Berekend loon echtgenoot/echtgenote	+ €.....
+ Berekend loon bedrijfsopvolger/kind	+ €.....
+ Bedrijfsmatige neveninkomsten	+ €.....
GEZINSINKOMEN UIT BEDRIJF	€.....
- Financieringskosten (aktekosten/afsluitprovisie/taxatiekosten)	- €.....
- Fiscale afschrijving quota incl. aankoopkosten quota	- €.....
- Willekeurige afschrijving	- €.....
- Overige correcties afschrijvingen (verschil fiscaal – berekend)	- €.....
+ Bijtellingen voor privé-gebruik producten, gas, water, elektrisch	+ €.....
+ Bijtelling privé-gebruik bedrijfsauto	+ €.....
+ Huurwaardeforfait bedrijfspwoning	+ €.....
FISCALE WINST ONDERNEMING (voor verdeling maten)	€.....
- Winsttaandeel overige maten	- €.....
WINST UIT ONDERNEMING(EN) (persoonlijk)	€.....
- Kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (van de persoon)	- €.....
- Energie-investeringsaftrek (van de persoon)	- €.....
- Milieu-investeringsaftrek (van de persoon)	- €.....
- Fiscale OudedagsReserve (FOR)	- €.....
- Ondernemersaftrek (zelfstandigenaftrek, aftrek voor S&O, meewerkaftrek, startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid, stakingsaftrek)	- €.....
- MKB-winstvrijstelling	- €.....
BELASTBARE WINST UIT ONDERNEMING(EN)	€.....
+ Overige inkomsten (belastbaar loon, uitkeringen, etc.)	+ €.....
- (Hypotheekrente -/- Eigenwoningforfait privé woning) (maximaal € 0)	- €.....
- Premies voor inkomensvoorzieningen (AOV, alimentatie, lijfrente, etc.)	- €.....
- Te verrekenen verliezen (van vorige jaren)	- €.....
- Persoonsgebonden aftrek (giften, buitengewone lasten, etc.)	- €.....
BELASTBAAR INKOMEN UIT WERK EN WONING	€.....
Belasting inkomen uit werk en woning (box1)	
Grensbedrag schijf	€
Restbedrag €..... à%	+ €
Belasting inkomen uit werk en woning (A)	€.....

VERVOLG REKENSHEMA OP VOLGENDE BLADZIJDE →

VERVOLG REKENSHEMA

Belasting inkomen uit sparen en beleggingen (box3)

Totaal vermogen		€.....
Heffingvrije vermogen		-€
Ouderentoeslag		-€
Vrijstelling groene beleggingen		-€
Verliezen beleggingen in durfkapitaal		-€
Schulden		-€
Belastbaar vermogen		€.....
Forfaitair rendement van belastbaar vermogen		€
	€..... à 4 %	€
Belasting inkomen uit sparen en beleggingen		€
	€..... à 30 % (C)	€
Totaal belasting box1 + box3	A + C	€

Heffingskortingen

Algemene heffingskorting		
Arbeidskorting		- €.....
Combinatiekorting		- €.....
Alleenstaande-ouderkorting		- €.....
Jonggehandicaptenkorting		- €.....
Ouderenkorting		- €.....
Alleenstaande ouderenkorting		- €.....
Levensloopverlofkorting		- €.....
Ouderschapsverlofkorting		- €.....
Doorwerkbonus		- €.....
Korting groene beleggingen		- €.....
TE BETALEN INKOMSTENBELASTING		<u>€</u>

Toelichting op rekenschema voor inkomstenbelasting en vermogensbelasting

Ondernemersinkomen

Deze berekening is gebaseerd op GRAS (Geüniformeerd Rekeningschema voor de Agrarische Sector, 3.05 E). De arbeidsopbrengst ondernemer(s) wordt berekend door bij het netto bedrijfsresultaat de berekende arbeid ondernemer(s) op te tellen. Het ondernemersinkomen wordt berekend door bij de arbeidsopbrengst ondernemer(s) de in de kosten begrepen berekende rente en het financieringsresultaat op te tellen. Het financieringsresultaat is het verschil tussen rentebaten en rentelasten. Rentesubsidie en ontvangen bedrijfsmatige rente zijn ook rentebaten.

Gezinsinkomen uit bedrijf

De in kosten begrepen arbeid gezinsleden en de bedrijfsmatige neveninkomsten worden bij het ondernemersinkomen geteld. De bedrijfsmatige neveninkomsten kunnen door de ondernemer zijn verdiend, maar ook door de overige gezinsleden. De kinderbijslag is belastingvrij en mag bij de berekening van de verschuldigde belasting niet als neveninkomsten worden meegenomen.

Winst uit onderneming en belastbare winst

De winst uit de onderneming (fiscale winst) wordt berekend door het gezinsinkomen uit bedrijf te corrigeren met de financieringskosten, aankoopkosten onroerend goed, fiscale afschrijving quota, willekeurige afschrijvingen en overige afschrijvingscorrecties. Verder kan er sprake zijn van diverse bijtellingen. De winst uit de onderneming wordt verminderd met het winstaandeel voor overige maten om de persoonlijke winst vast te stellen. De persoonlijke winst dient verminderd te worden met de investeringsaftrek. Deze wordt bij maatschappen per persoon vastgesteld. Vervolgens moet nog gecorrigeerd worden voor de FOR (deelname op vrijwillige basis), ondernemersaftrek en de MKB-winstvrijstelling om de belastbare winst vast te stellen.

Financieringskosten

De kosten van geldleningen kunnen worden afgetrokken. Hierbij valt te denken aan:

- notariskosten voor hypotheekakte, registratierecht
- boeterente bij vervroegde aflossing
- kosten royementsakte
- afsluitprovisie
- taxatiekosten

Fiscale afschrijvingstermijnen productierechten

Voor de productierechten melk, mest, varkens en pluimvee, die op of ná 1 januari 2004 doch vóór 1 januari 2006 zijn aangekocht, worden de productierechten melk afgeschreven tot 1 april 2015, de varkens- en pluimveerechten tot 1 januari 2007 en zijn de mestproductierechten per 1 januari 2006 vervallen. Voor de productierechten melk, varkens en pluimvee, die op of ná 1 januari 2006 zijn aangekocht, worden de productierechten melk afgeschreven tot 1 april 2015 en de varkens- en pluimveerechten tot 1 januari 2015. Dit geldt ook bij gebroken boekjaren. Het uitgangspunt is dat naar tijdsgelang moet worden afgeschreven.

Voorbeeld

Als op 1 april 2014 is geïnvesteerd in een productierecht melk en dit productierecht is in gebruik genomen, dan wordt dit productierecht afgeschreven tot 1 april 2015. De tijdspanne tussen 1 april 2014 en 1 april 2015 is 1 jaar (= 12 maanden). In 2014 kan dan maximaal 9/12 worden afgeschreven.

Willekeurige afschrijving

In sommige gevallen mag een startende ondernemer afwijken van de normale manier van afschrijven. Er mag dan willekeurig worden afgeschreven (WASO). Dat wil zeggen dat de ondernemer zelf mag bepalen wanneer de totale afschrijvingskosten afgetrokken worden. Willekeurig afschrijven kan alleen als de ondernemer een onderneming drijft in de vorm van een eenmanszaak, maatschap, cv of vof en als de ondernemer recht heeft op startersaftrek. Daarnaast gelden voor het afschrijven ook nog de volgende regels:

- Willekeurig afschrijven over bedrijfsmiddelen die worden aangeschaft mag alleen in de jaren dat de ondernemer recht heeft op startersaftrek of in het jaar ervoor (het aanloopjaar).
- Willekeurig afschrijven mag alleen over bedrijfsmiddelen waarvoor de ondernemer recht heeft op de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek.
- Investeringsmiddelen komen tot een maximum van € 306.931 per kalenderjaar in aanmerking voor willekeurige afschrijving.

Verder is willekeurige afschrijvingen toegestaan bij bedrijfsmiddelen die op de Vamil-lijst staan, mits ze nieuw zijn bij aanschaf en de code A, B, C of F hebben. De willekeurige afschrijving geldt voor 75% van de investering. De overige 25% moet regulier worden afgeschreven.

Afschrijving gebouwen

Bij de bepaling van de winst uit onderneming is de normale jaarlijkse afschrijving op gebouwen beperkt. Dat houdt in dat de boekwaarde van een gebouw niet mag dalen beneden de bodemwaarde. Voor gebouwen die men verhuurt aan derden (gebouw ter belegging) wordt de WOZ-waarde als bodemwaarde gehanteerd. Voor gebouwen in eigen gebruik wordt 50% van de WOZ-waarde als bodemgrens gehanteerd.

Bijtelling privé-gebruik

Voor privé-gebruik van eigen producten, zoals bijv. melk, eieren, aardappelen, etc. stelt de Belastingdienst normbedragen op. Deze zijn terug te vinden in de Landelijke Landbouwnormen. Tevens kan er sprake zijn van een bijtelling voor gas, olie water en elektriciteit, indien het privé-verbruik hiervan via het bedrijf verloopt.

Bijtelling auto van de zaak

Voor personenauto's met een CO₂-uitstoot van 0 gram per kilometer die in de periode 1 januari 2014 tot en met 31 december 2015 worden aangeschaft, geldt gedurende 60 maanden een bijtelling van tenminste 4%. Indien de CO₂-uitstoot hoger is dan 0 gram per kilometer, maar niet hoger is dan 50 gram per kilometer geldt gedurende 60 maanden een 7%-bijtelling. In de tabel hieronder zijn de CO₂-schijfgrenzen per 1 januari 2014 en per 1 januari 2015 opgenomen.

Bijtelling afhankelijk van CO₂-uitstoot (in gr/km)

			1 januari 2014		1 januari 2015
<i>Alle brandstoffen m.u.v. diesel:</i>					
4% bijtelling	0	<51	0	<51	0
7% bijtelling			1-50		1-50
14% bijtelling			51-88		51-82
20% bijtelling			89-117		83-110
25% bijtelling			>117		>110
<i>Diesel:</i>					
4% bijtelling	0	<51	0	<51	0
7% bijtelling			1-50		1-50
14% bijtelling			51-85		51-82
20% bijtelling			86-111		83-110
25% bijtelling			>111		>110

NB: Voor auto's die op de privé-balans staan geldt geen bijtelling, maar mogen natuurlijk de kosten ook niet van de winst worden afgetrokken. Wel mag voor zakelijke gereden kilometers een forfaitair bedrag van € 0,19 per km te laste van de winst worden gebracht.

Eigen woningforfait en bijtelling bedrijfswoning (huurwaardeforfait)

Het forfaitpercentage van de WOZ-waarde van de eigen woning die in **privé-bezit** is, bedraagt in 2014:

Als de WOZ-waarde meer is dan (€)	maar niet meer dan (€)	bedraagt het forfaitpercentage (%)
-	12.500,-	0
12.500,-	25.000,-	0,25
25.000,-	50.000,-	0,40
50.000,-	75.000,-	0,55
75.000,-	1.040.000,-	0,70
1.040.000,-	en hoger,-	€ 7.350 vermeerderd met 1,80% van de eigenwoningwaarde voor zover deze uitgaat boven € 1.040.000

Het forfaitpercentage van de WOZ-waarde van de bedrijfswoning die tot het **ondernemingsvermogen** behoort, bedraagt in 2013:

Als de WOZ-waarde meer is dan (€)	maar niet meer dan (€)	bedraagt het forfaitpercentage (%)
-	12.500,-	0,85
12.500,-	25.000,-	1,05
25.000,-	50.000,-	1,20
50.000,-	75.000,-	1,30
75.000,-	1.040.000,-	1,50
1.040.000,-	en hoger,-	€ 15.900 vermeerderd met 1,90% van de eigenwoningwaarde voor zover deze uitgaat boven € 1.040.000

Winsttaandeel overige maten

Over de verdeling van de winst over de verschillende maten zijn meestal afspraken gemaakt. De verdeling van de winst wordt op deze plaats opgenomen, omdat de voorgaande posten gebonden waren aan het bedrijf en de nu volgende posten gebonden zijn aan een ondernemer.

Investeringsaftrek

De belastingplichtige die investeert in bedrijfsmiddelen kan (naast de afschrijvingen) in sommige gevallen een deel van het investeringsbedrag van de winst aftrekken, de zogenoemde investeringsaftrek. Deze aftrek kan de vorm hebben van een kleinschaligheidsinvesteringsaftrek, een energie-investeringsaftrek, een milieu-investeringsaftrek of een Research en Development Aftrek.

Kleinschaligheidsinvesteringsaftrek

De belastingplichtige die in een kalenderjaar investeert in bedrijfsmiddelen, kan een aangewezen deel van het investeringsbedrag van de winst over dat jaar aftrekken. Voor 2013 en 2014 gelden de volgende bedragen.

Bij een investeringsbedrag in een kalenderjaar van:		bedraagt de kleinschaligheidsaftrek
Meer dan (€)	maar niet meer dan (€)	
0,-	2300,-	0,-
2300,-	55.248,-	28% van het investeringsbedrag
55.248,-	102.311,-	€ 15.470,-
102.311,-	306.931,-	€ 15.470,- minus 7,56% * bedrag boven de € 102.311,-
306.931,-	-	0,-

Bij een samenwerkingsverband worden de investeringen samengenomen.

Energie-investeringsaftrek (EIA)

De EIA geldt voor ondernemers die investeren in bedrijfsmiddelen die zijn aangewezen op de Energielijst (investeringen die in het belang zijn van een doelmatig gebruik van energie). Hieronder kunnen voor energiebesparende maatregelen in gebouwen of bij processen tevens worden begrepen de kosten van een advies dat (mede) op die investering betrekking heeft.

In 2013 en 2014 is het tarief voor de EIA 41,5%. De EIA is van toepassing bij een bedrag aan energie-investeringen in een kalenderjaar van meer dan € 2.500. Als bedrag aan energie-investeringen wordt ten hoogste in aanmerking genomen € 118 miljoen. Bij een samenwerkingsverband worden de investeringen voor het hele samenwerkingsverband samengenomen.

Investeringen kunnen voor zowel de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA) als de EIA in aanmerking komen. Heeft de ondernemer gekozen voor de milieu-investeringsaftrek (MIA), dan komt de investering niet tevens in aanmerking voor de EIA.

Milieu-investeringsaftrek (MIA)

De MIA geldt voor ondernemers die investeren in bedrijfsmiddelen die zijn aangewezen op de Milieulijst (investeringen in het belang van de bescherming van het Nederlandse milieu). Hieronder kunnen tevens worden begrepen de kosten van een milieud advies.

De MIA is voor 2014:

- voor milieu-investeringen die behoren tot categorie I 36%
- voor milieu-investeringen die behoren tot categorie II 27%
- voor milieu-investeringen die behoren tot categorie III 13,5%

De MIA is van toepassing bij een bedrag aan milieu-investeringen in een kalenderjaar van meer dan € 2.500. Per bedrijfsmiddel kan niet meer dan € 25 miljoen in aanmerking worden genomen.

Investeringen kunnen voor zowel de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA) als de MIA in aanmerking komen. Heeft de ondernemer gekozen voor de energie-investeringsaftrek (EIA), dan komt de investering niet tevens in aanmerking voor de MIA.

Desinvesteringsbijtelling

Een ondernemer die in een jaar bedrijfsmiddelen van de hand doet (desinvesteert) waarin hij binnen 5 jaar daarvoor heeft geïnvesteerd, moet (als hij met die desinvestering een bepaalde drempel overschrijdt) een bedrag aan de winst toevoegen gelijk aan het destijds genoten investeringsaftrekpercentage over het bedrag van de desinvestering. Daarbij kan de desinvesteringsbijtelling niet hoger zijn dan de destijds genoten investeringsaftrek.

De desinvesteringsdrempel is voor 2014 vastgesteld op € 2.300,-.

Research en Development Aftrek

De RDA moet het voor ondernemers nog aantrekkelijker maken speur- en ontwikkelingswerk (S&O) uit te voeren. Voor de S&O-werkzaamheden die ondernemers verrichten in hun eigen onderneming krijgen zij reeds de aftrek speur- en ontwikkelingswerk. De loonkosten van eventuele werknemers die S&O verrichten worden gefacilieerd via de afdrachtvermindering speur- en ontwikkelingswerk. De RDA is gericht op de S&O-uitgaven van ondernemers die niet zien op arbeid, bijvoorbeeld investeringen in apparatuur en materialen. De RDA wordt als extra aftrekpost in aanmerking genomen bij de fiscale winstbepaling. De aftrek bedraagt in 2014 60% van de door Agentschap NL vastgestelde kosten en uitgaven die direct toerekenbaar zijn aan S&O dat is erkend in een S&O-verklaring.

Oudedagsreserve

Ondernemers mogen ten laste van hun onzuiver inkomen een oudedagsreserve vormen. Het is een vorm van belastinguitstel. Te zijner tijd moet men over de reserve belasting betalen. Het belastbaar inkomen en het premie-inkomen worden zo lager en men houdt beschikking over de bedragen die men anders direct aan belasting en premie moet betalen.

Over 2014 kan aan de oudedagsreserve worden toegevoegd: 10,9% van de winst (na aftrek investeringsregelingen) met een maximum van € 9.542,-.

Deze toevoeging wordt verminderd met de ten laste van de winst gekomen pensioenpremies. De toevoeging bedraagt ten hoogste het bedrag waarmee het ondernemingsvermogen bij het einde van het kalenderjaar de oudedagsreserve bij het begin van het kalenderjaar te boven gaat.

Ondernemersaftrek

De ondernemersaftrek bestaat uit 5 onderdelen. Onder winst wordt hier steeds verstaan: winst na aftrek investeringsregelingen en FOR

1) Zelfstandigenaftrek

De zelfstandigenaftrek geldt voor de ondernemer die aan het urencriterium voldoet en bij begin van het kalenderjaar de leeftijd van 65 jaar en 2 maanden nog niet heeft bereikt. Met ingang van 1 januari 2012 is de zelfstandigenaftrek een vast bedrag. Het is nu niet meer afhankelijk van de hoogte van de winst. De zelfstandigenaftrek voor 2014 bedraagt € 7.280.

Indien de ondernemer in een of meer van de vijf voorafgaande kalenderjaren geen ondernemer was en bij hem in die periode niet meer dan tweemaal zelfstandigenaftrek is toegepast, wordt de zelfstandigenaftrek verhoogd met € 2123,- (startersaftrek). De zelfstandigenaftrek voor de ondernemer die bij het begin van het kalenderjaar de leeftijd van 65 jaar en 2 maanden heeft bereikt, bedraagt 50% van de zelfstandigenaftrek voor de ondernemer die bij het begin van het kalenderjaar de leeftijd van 65 jaar en 2 maanden nog niet heeft bereikt.

De zelfstandigenaftrek voor niet-starters kan niet verrekend worden met ander box 1-inkomen, zoals loon of een VUT-uitkering. Als dit tot gevolg heeft dat (een deel van) de zelfstandigenaftrek niet kan worden gerealiseerd, wordt de niet gerealiseerde zelfstandigenaftrek maximaal negen jaar voortgewenteld om in een toekomstig jaar alsnog te verrekenen met de winst.

2) Speur- & ontwikkelingswerk

De aftrek voor speur- en ontwikkelingswerk (S&O) geldt voor de ondernemer die aan het urencriterium voldoet en die in het kalenderjaar ten minste 500 uur besteedt aan werk dat door Agentschap NL bij een S&O-verklaring is aangemerkt als S&O. De S&O aftrek bedraagt € 12.310.

Indien de ondernemer in een of meer van de vijf voorafgaande kalenderjaren geen ondernemer was en bij hem in die periode niet meer dan tweemaal de aftrek voor speur- en ontwikkelingswerk is toegepast, wordt de aftrek speur- en ontwikkelingswerk verhoogd met € 6.157 (aanvullende S&O-aftrek starters).

3) Meewerkaftrek

De meewerkaftrek geldt voor de ondernemer die aan het urencriterium voldoet en van wie de partner zonder enige vergoeding arbeid verricht in een onderneming waaruit de belastingplichtige als ondernemer winst geniet.

De meewerkaftrek in 2014

Aantal meegewerkte uren	Aftrek (%)
525 t/m 874	1,25 van de winst
875 t/m 1224	2,00 van de winst
1225 t/m 1749	3,00 van de winst
1750 of meer	4,00 van de winst

4) Startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid

De startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid is voor de ondernemer die een onderneming vanuit een arbeidsongeschiktheidsuitkering start en niet aan het urencriterium voldoet maar wel aan een verlaagd urencriterium van 800 uur. Deze bedraagt € 12.000, € 8.000 en € 4.000 voor het eerste, tweede, resp. derde jaar. De aftrek kan niet hoger zijn dan de genoten winst.

5) Stakingsaftrek

De stakingsaftrek geldt voor de ondernemer die in het kalenderjaar winst behaalt met of bij het staken van een of meer gehele ondernemingen waaruit hij als ondernemer winst geniet en bedraagt € 3630,- eenmaal per leven.

MKB-winstvrijstelling

De MKB-winstvrijstelling bedraagt 14% van de winst na toepassing van de ondernemersaftrek. De MKB-winstvrijstelling stelt een vast percentage van de winst vrij van belasting.

Belastbaar inkomen box 1

Het belastbaar inkomen van de ondernemer in box 1 (werk en woning) wordt berekend door de niet-bedrijfsmatige neveninkomsten, zoals belastbaar loon, uitkeringen, etc. bij de belastbare winst uit de onderneming op te tellen. De hypotheekrente van de privéwoning verminderd met het eigenwoningforfait mag hiervan worden afgetrokken. Als het eigenwoningforfait meer is dan de hypotheekrente dan wordt het eigenwoningforfait gelijk gesteld aan de hypotheekrente. Ook premies voor inkomensvoorzieningen en te verrekenen verliezen mogen worden afgetrokken.

Voor de berekening van de persoonsgebonden aftrek (giften, studiekosten, bijzondere uitgaven, etc. geldt als grondslag het verzamelinkomen, d.w.z. het totaal van het inkomen in box 1 (excl. persoonsgebonden aftrek), box 2 en box 3.

Uitgaven voor inkomensvoorzieningen

Premies voor lijfrenten en bedragen voor een lijfrentespaarrekening of -beleggingsrecht zijn onder bepaalde voorwaarden aftrekbaar. Indien is voldaan aan de voorwaarden voor lijfrentepremieaftrek, gelden vervolgens voor de hoogte van de premieaftrek, de volgende regels:

- Betaalde bedragen zijn aftrekbaar voor zover belastingplichtige een pensioentekort heeft en jonger is dan de AOW-leeftijd. De hoogte van het aftrekbare bedrag moet bepaald worden aan de hand van de jaarruimte of reserveringsruimte. Bij de berekening van de jaarruimte zijn het inkomen en de pensioen aangroei van het voorafgaande kalenderjaar bepalend.
- De jaarruimte bedraagt maximaal € 25.181, de reserveringsruimte bedraagt in het jaar van aftrek ten hoogste 15,5% van de premiegrondslag met een maximum van € 6.989,-. Voor belastingplichtigen die op 1 januari 2014 de leeftijd van 55 jaar en 2 maanden hebben bereikt, wordt het maximumbedrag van € 6.989,- verhoogd tot € 13.802,-.

Premies voor een arbeidsongeschiktheidsverzekering en premies voor lijfrenten voor meerderjarige invalide(klein)kinderen zijn niet gebonden aan een maximaal aftrekbedrag.

De maximale premiegrondslag bij de berekening van de jaarruimte in 2014 is € 162.457,-.

De in te bouwen AOW-franchise bij de berekening van de jaarruimte is € 11.829,-.

Voor tijdelijke oudedagslijfrenten is het maximale bedrag van de jaaruitkering € 20.953,-.

Extra lijfrentepremieaftrek bij stakende ondernemers

De extra ruimte aan lijfrentepremieaftrek bij ondernemers die hun onderneming of een gedeelte van hun onderneming staken bedraagt maximaal:

€ 443.059,- bij:

- overdrachten door ondernemers die ten hoogste 5 jaar jonger zijn dan de AOW-leeftijd
 - overdrachten door ondernemers die 45% of meer arbeidsongeschikt zijn
 - het staken van de onderneming door overlijden
- € 221.537,- bij:
- overdrachten door ondernemers met een leeftijd tussen de 15 en 5 jaar lager dan de AOW-leeftijd
 - overdrachten door ondernemers indien de lijfrente-uitkeringen direct ingaan
- € 110.774,- in de overige gevallen

Te verrekenen verliezen

Het inkomen wordt verminderd met de verliezen om het belastbare inkomen te berekenen. Voor verlies uit werk en woning is de achterwaartse verliesverrekening 3 jaar. Voor het verlies uit aanmerkelijk belang is de achterwaartse verliesverrekening 1 jaar. De voorwaartse verliesverrekening voor het verlies uit werk en woning en het verlies uit aanmerkelijk belang is 9 jaar. Overgangsrecht: tot en met 2011 kunnen alle nog niet verrekende verliezen worden verrekend.

Tarief Box 1 (belastbaar inkomen uit werk en woning) 2014

Bij belastbare som van Meer dan (grensbedrag) (€)	maar niet meer dan (€)	Verschuldigde belasting van grensbedrag (€)	Plus van het meerdere, boven grensbedrag (%)
-	19.645,-	7.121,-	36,25
19.645,-	33.363,-	12.882,-	42
33.363,-	56.531,-	22.612,-	42
56.531,-	-	-	52
AOW-leeftijd en ouder: Geboren vanaf 1946:			
-	19.645,-	3.604,-	18,35
19.645,-	33.363,-	6.910,-	24,1
33.363,-	56.531,-	16.640,-	42
56.531,-	-	-	52
Geboren voor 1 januari 1946			
-	19.645,-	3.604,-	18,35
19.645,-	33.555,-	6.956,-	24,1
33.555,-	56.531,-	16.605,-	42
56.531,-	-	-	52

Tarief Box 2 (belastbaar inkomen uit aanmerkelijk belang)

Het tarief voor de belasting op het belastbare inkomen uit aanmerkelijk belang bedraagt 25%. Alleen in 2014 geldt er een verlaagd tarief van 22% voor zover het belastbare inkomen uit aanmerkelijk belang niet hoger is dan € 250.000. Over het meerdere is het reguliere tarief van 25% van toepassing.

Tarief Box 3 (belastbaar inkomen uit sparen en beleggen)

De belasting op het belastbaar inkomen uit sparen en beleggen bedraagt 30%.

Heffingvrij vermogen

Bij de berekening van het voordeel uit sparen en beleggen, heeft een belastingplichtige recht op een heffingvrij vermogen van € 21.139,-. Het heffingvrije vermogen kan onder voorwaarden worden overgedragen aan de partner.

Ouderentoeslag

Het heffingvrije vermogen kan onder voorwaarden worden verhoogd met de ouderentoeslag. Om in aanmerking te komen voor de ouderentoeslag moet men op 31 december 2013 de AOW-leeftijd bereikt hebben of ouder zijn. De hoogte van de ouderentoeslag wordt als volgt berekend:

Bij een inkomen uit werk en woning (vóór inachtneming van de uitgaven voor kinderopvang en de persoonsgebonden aftrek) van:

Meer dan	maar niet meer dan	bedraagt de ouderentoeslag (€)
-	14.302,-	27.984,-
14.302,-	19.895,-	13.992,-
19.895,-	-	nihil

Om in aanmerking te komen voor de ouderentoeslag mag de gemiddelde rendementsgrondslag (na aftrek van het heffingvrije vermogen) niet meer bedragen dan € 279.708,-.

Als men het hele jaar dezelfde fiscale partner heeft, mag de gezamenlijke gemiddelde rendementsgrondslag (na aftrek van het heffingvrije vermogen) niet meer bedragen dan € 559.416,- om in aanmerking te komen voor de ouderentoeslag. De ouderentoeslag kan onder voorwaarden worden overgedragen aan de partner.

Vrijstelling groene beleggingen

Van de vermogensrendementsheffing zijn vrijgesteld groene beleggingen tot een gezamenlijk maximum van € 56.420. Groene beleggingen zijn beleggingen in fiscaal erkende groene fondsen. Indien de belastingplichtige het hele jaar dezelfde fiscale partner heeft dan geldt een gezamenlijke vrijstelling voor groene beleggingen van € 112.840.

Verliezen beleggingen in durfkapitaal

Tot 1 januari 2011 gold persoonsgebonden aftrek voor verliezen op directe beleggingen in durfkapitaal. Een bedrag dat door de schuldeiser binnen 8 jaar na het verstrekken van de geldlening aan een beginnende ondernemer niet meer voor verwezenlijking vatbaar is en dat wordt afgeschreven, kon tot een bedrag van € 46.984 per beginnende ondernemer waaraan is geleend, in aanmerking worden genomen als persoonsgebonden aftrekpost.

Deze persoonsgebonden aftrekpost is vanaf 1 januari 2011 vervallen, maar voor leningen die voor 1 januari 2011 zijn verstrekt blijft de aftrek mogelijk. Indien een nagekomen terugbetaling komt op een afgeschreven lening en daarvoor aftrek is toegestaan, wordt – ook nog na 1 januari 2011 – de persoonsgebonden aftrek in zoverre teruggenomen.

Schulden

Voor de berekening van het voordeel uit sparen en beleggen worden schulden in aanmerking genomen voor zover de gezamenlijke waarde meer bedraagt dan € 2.900. Als de belastingplichtige het hele jaar dezelfde partner heeft, geldt een schuldendrempel van € 5.800 voor de belastingplichtige en diens partner samen.

Heffingskortingen

Hieronder volgt een overzicht van de heffingskortingen met de bijbehorende voorwaarden.

Algemene heffingskorting

Iedere belastingplichtige heeft recht op de algemene heffingskorting. Vanaf 1 januari 2014 is de algemene heffingskorting inkomensafhankelijk gemaakt. Als het belastbaar inkomen uit werk en woning lager is dan € 19.645 is de korting € 2.103 (of € 1.065 voor AOW-ers). Boven deze grens wordt de korting verminderd met 2% (of 1,012% voor AOW-ers) van het inkomen dat meer is dan € 19.645. Bij een inkomen van € 56.495 of meer is de algemene heffingskorting weer een vast bedrag van € 1.366 (of € 693 voor AOW-ers).

Partners hebben allebei recht op deze heffingskorting. Als een van de partners geen of weinig inkomsten heeft en dus zijn eigen heffingskorting niet (helemaal) gebruikt, kan hij onder voorwaarden (een deel van) het bedrag rechtstreeks uitbetaald krijgen door de Belastingdienst. Voorwaarde voor uitbetaling is dat de partner van de belastingplichtige voldoende inkomen heeft en daarbij voldoende belasting betaalt. Deze uitbetaling van de algemene heffingskorting aan de minstverdienende partner wordt afgebouwd in 15 jaar tijd met 6,67% per jaar. De afbouw is gestart in 2009. Dit betekent dat er in 2014 ten hoogste 60% of € 1.262 van de algemene heffingskorting wordt uitbetaald aan de minstverdienende partner. Deze afbouw geldt niet voor de belastingplichtige die geboren is voor 1 januari 1963.

Arbeidskorting

Een belastingplichtige heeft recht op arbeidskorting als hij één van de volgende inkomsten heeft: loon, winst uit onderneming of resultaat uit overige werkzaamheden. Die inkomsten moeten met tegenwoordige arbeid worden genoten. De hoogte van arbeidskorting is afhankelijk van het gezamenlijk bedrag van de hiervoor bedoelde inkomsten uit tegenwoordige arbeid (het arbeidsinkomen; bij winst uit onderneming bedraagt de grondslag van het arbeidsinkomen de winst vóór de ondernemersaftrek en de MKB-winstvrijstelling).

Jonger dan AOW leeftijd

Arbeidsinkomen meer dan (€)	Arbeidsinkomen niet meer dan (€)	Arbeidskorting (€)
-	8.913	1,807% x arbeidsinkomen
8.913	19.248	161 + 18,724% x (arbeidsinkomen - 8.913)
19.248	40.721	2.097
40.721	83.971	2.097 - 4% x (arbeidsinkomen - 40.721)
83.971	-	367

Ouder dan AOW leeftijd

Arbeidsinkomen meer dan (€)	Arbeidsinkomen niet meer dan (€)	Arbeidskorting (€)
-	8.913	0,915% x arbeidsinkomen
8.913	19.248	82 + 9,479% x (arbeidsinkomen - 8.913)
19.248	40.721	1.062
40.721	83.971	1.062 - 2,025% x (arbeidsinkomen - € 40.721)
83.971	-	186

Met ingang van 2014 wordt de arbeidskorting voor hogere inkomens in drie stappen verder afgebouwd, uiteindelijk tot nihil.

Inkomensafhankelijke combinatiekorting

De inkomensafhankelijke combinatiekorting geldt voor minstverdienende partners en alleenstaande ouders die de zorg hebben voor kinderen onder de 12 jaar. Het basisbedrag van deze heffingskorting is € 1.024 indien met werken een arbeidsinkomen van minimaal € 4.814 wordt verdiend of indien er recht bestaat op de zelfstandigenaftrek. Voor elke euro die meer wordt verdiend dan € 4.814 loopt de inkomensafhankelijke combinatiekorting met 4% op tot maximaal € 2.133. Dit maximale bedrag wordt bereikt bij een arbeidsinkomen uit werk van € 32.539.

Alleenstaande ouderkorting

Een belastingplichtige heeft recht op de alleenstaande-ouderkorting als hij in 2014 meer dan zes maanden:

- geen partner heeft;
- een huishouding voert met een kind dat hij/zij in belangrijke mate onderhoudt en dat op hetzelfde woonadres ingeschreven staat;
- deze huishouding voert met geen ander dan kinderen die op 1 januari 2012 de leeftijd van 27 jaar niet hebben bereikt.

De hoogte van de alleenstaande-ouderkorting bedraagt € 947. Dit bedrag wordt vermeerderd met 4,3% van het arbeidsinkomen, maar maximaal met 1.319 indien het kind bij de aanvang van het kalenderjaar de leeftijd van 16 jaar niet heeft bereikt. Het arbeidsinkomen is het gezamenlijke bedrag van hetgeen door de belastingplichtige met tegenwoordige arbeid is genoten als winst uit een of meer ondernemingen, loon en resultaat uit een of meer werkzaamheden.

Jonggehandicaptenkorting

De jonggehandicaptenkorting geldt voor de belastingplichtige die in het kalenderjaar recht heeft op een uitkering op grond van de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten, tenzij voor hem de ouderenkorting geldt. Belastingplichtigen komen ook voor de jonggehandicaptenkorting in aanmerking, indien recht bestaat op een Wajonguitkering, maar niet daadwerkelijk een Wajonguitkering wordt ontvangen door het hebben van een andere uitkering of ander inkomen uit arbeid. De jonggehandicaptenkorting bedraagt € 708.

Ouderenkorting

Een belastingplichtige heeft recht op de ouderenkorting als hij op 31 december 2014 de AOW-gerechtigde leeftijd heeft bereikt en een verzamelinkomen heeft van niet meer dan € 35.450. De ouderenkorting bedraagt € 1.031. De ouderenkorting bedraagt € 150 bij een inkomen boven € 35.450.

Alleenstaande ouderenkorting

Een belastingplichtige heeft recht op de aanvullende ouderenkorting als hij een AOW-uitkering voor een alleenstaande heeft. De alleenstaande ouderenkorting bedraagt € 429.

Werkbonus

Een belastingplichtige met arbeidsinkomen heeft recht op de werkbonus als hij bij het begin van het kalenderjaar de leeftijd van 60 jaar heeft bereikt maar nog niet de leeftijd van 64 jaar. De opbouw van de werkbonus begint bij 90% van het wettelijk minimumloon en bedraagt maximaal € 1.119. Dit maximum wordt bereikt bij een inkomen vanaf 100% van het wettelijk minimumloon en loopt door tot 120% van het wettelijk minimumloon. Boven 120% van het wettelijk minimumloon wordt de werkbonus lineair afgebouwd tot nihil bij 175% van het wettelijk minimumloon.

Levensloopverlofkorting

De levensloopverlofkorting vervalt per 1 januari 2012. Dat komt omdat de levensloopregeling per die datum is afgeschaft. De in het verleden opgebouwde levensloopverlofkorting blijft in tact voor deelnemers die op 31 december 2011 een positief saldo op hun levensloopregeling hebben staan. Deelnemers aan de levensloopregeling die op 31 december 2011 een saldo van minimaal € 3.000 hebben staan, kunnen met de levensloopregeling doorgaan. Bij een nieuwe inleg wordt geen levensloopverlofkorting meer opgebouwd.

De levensloopverlofkorting is gelijk aan het bedrag van het opgenomen levenslooptegoed, maar ten hoogste € 205 per jaar waarin is gestort in de levensloopregeling. Bedragen aan levensloopverlofkorting die in voorafgaande jaren al zijn genoten worden in mindering gebracht.

Ouderschapsverlofkorting

De ouderschapsverlofkorting geldt voor de belastingplichtige die in 2014 gebruik maakt van zijn wettelijke recht op ouderschapsverlof. De korting wordt berekend door het aantal uren ouderschapsverlof in het kalenderjaar te vermenigvuldigen met een bedrag van 50% van het bruto minimumuurloon per opgenomen verlofuur en bedraagt voor 2014 € 4,29 per verlofuur. De korting bedraagt niet meer dan de terugval in het belastbare loon in 2014 ten opzichte van 2013.

Korting voor groene beleggingen

De korting bedraagt 0,7% van het bedrag dat daarvoor is vrijgesteld op grond van de bepalingen in box 3. Een groene belegging is een belegging in een groen fonds. Een groen fonds is een fonds dat zich hoofdzakelijk bezighoudt met het direct of indirect verstrekken van kredieten ten behoeve van projecten in het belang van de bescherming van het milieu, waaronder natuur en bos, of het direct of indirect beleggen van vermogen in dergelijke projecten.

BTW-tarieven

Tarief	Belast (%)
Algemene (hoge) BTW-tarief	21
Lage BTW-tarief	6
Landbouwforfait ¹⁾	5,71

¹⁾ Een BTW-plichtige afnemer van landbouwproducten mag een percentage van de aankoopprijs beschouwen (verrekenen) als betaalde BTW. Dit percentage wordt aangeduid met de term landbouwforfait.

Waardering van verpachte gronden in box 3

Toelichting

Bezittingen in box 3 dienen te worden gewaardeerd naar de waarde in het economische verkeer. Bij verpachte gronden betekent dit dat men rekening moet houden met de feitelijke pachtdruk in het individuele geval. Omdat bij pachtovereenkomsten sprake is van een grote diversiteit, heerste er in de praktijk een grote onduidelijkheid over de wijze van waardering van verpachte gronden. Daarom was er behoefte aan een aantal vuistregels om de waardering van verpachte gronden vast te stellen. Mede hiervoor heeft de Belastingdienst een en ander nader uitgewerkt om op grond van doelmatigheidsredenen te komen tot een praktische werkwijze. In de onderstaande tabel staan de normwaarden van onverpachte gronden in 2013.

Norm

Normwaarden onverpachte gronden op 1 januari 2013 in box 3 (€)

Landbouwgebied	Normwaarde 1 januari 2013
De Marne	40.500
Centraal Weidegebied Groningen	38.800
Oost Bouwstreek Groningen	39.000
Westerwolde & Groninger Veenkoloniën	41.300
Groninger zuidelijk Westerkwartier	31.500
Oostelijk Hogerland	50.100
Noordelijk Friesland	43.400
Weidestreek in Friesland	38.700
De Wouden	34.100
Eilanden	29.800
Weidegebied v/h Noorderveld	31.800
Smilde en centraal zandgebied Drenthe	36.000
Zuidwest weidegebied Drenthe	36.300
Zuidelijk zandgebied Drenthe	35.500
Drentse Veenkoloniën & Hondsrug	41.100
Weidegebied in Overijssel	41.900
Noordoost Overijssel	47.500
Twente	59.500
Salland	51.000
Noordoostelijke Polder	67.200
Zuidelijke Ijsselmeerpolders	75.700
Oostelijke Veluwe	42.500
Ijsselstreek	50.100
Zuidelijk Gelderland	49.600
Oostelijke Betuwe en Nijmegen	70.200
Veluwezoom en Betuwe	50.000
Bommelerwaard	55.500
Westelijke Veluwe	59.700
Achterhoek	44.000
Kromme Rijnstreek en Heuvelrug	59.000
West Weidegebied in Utrecht	47.400
Centraal Tuingebied in Utrecht	55.200
Eemland	58.600
Zandgebied in Utrecht	77.200
Wieringen & Wieringermeer	54.700
Haarlemmermeer	85.100
Amstelland en Aalsmeer	55.000
Texel en Land Van Zijpe	41.400
West-Friesland en omgeving	49.700
Waterland & Noordhollandse Droogmakerijen	37.700
't Gein en Gooiland	52.700
Kennemerland	51.000
Voorne-Putten & Hoekse Waard	62.300
Rotterdam en omgeving	45.000
Goeree Overflaakee	61.900

Landbouwgebied	Normwaarde 1 januari 2013
Westelijk Rijnland	52.200
Boskoop en Rijnveld	51.300
Krimpenwaard & Oostelijk Rijnland	37.400
Alblasserwaard & Vijfherenlanden	47.900
Bollenstreek	60.000
Westland & Zuidhollandse Droogmakerijen	62.800
Noordelijk Zeeland	61.100
Walcheren en Zuid-Beveland	60.600
Zeeuwsch-Vlaanderen	56.800
Noordwesthoek	60.000
Westelijke Langstraat	60.000
Biesbosch	60.300
Oostelijke Langstraat	58.200
Westelijke Zandgronden	60.500
Land van Breda	63.800
De Kempen	66.900
Midden Noord Brabant	64.100
Maaskant & Land van Cuijk	61.700
Westelijk Peelgebied	67.900
Noord Limburg	52.600
Zuid Limburg	52.600

Bij de bepaling van de waarde van verpachte gronden in box 3 wordt een onderscheid gemaakt tussen niet-eindige en eindige pacht.

Onder niet eindige pacht wordt in dit kader verstaan een door de Grondkamer goedgekeurde schriftelijke reguliere pachtovereenkomst van gronden met een, op de betreffende peildatum, verwachte looptijd van langer dan 20 jaar. Bij reguliere pacht is de wettelijke pachttermijn voor deze gronden 6 jaar. Van rechtswege wordt deze pacht met telkens 6 jaar verlengd. In beginsel vallen deze gronden onder de categorie niet eindige pacht.

Onder eindige pacht verstaan we:

- een door de Grondkamer goedgekeurde schriftelijke pachtovereenkomst van verpachte gronden met eenmalige of geliberaliseerde pacht;
- een door de Grondkamer goedgekeurde schriftelijke pachtovereenkomst van verpachte gronden met teeltpacht;
- een door de Grondkamer goedgekeurde schriftelijke reguliere pachtovereenkomst van verpachte gronden waarvan aannemelijk is dat deze binnen 20 jaar zal eindigen;
- een door de Grondkamer goedgekeurde schriftelijke reguliere pachtovereenkomst van verpachte gronden waar sprake is van een te verwachten wijziging van aanwending in niet landbouwkundige doeleinden.

In de onderstaande tabel staan voor een groot aantal pachtovereenkomsten wat de waarde van de grond in verpachte staat in box 3 is ten opzichte van grond in onverpachte staat.

Percentages van de normwaarde voor verpachte gronden in box 3

Pachtvorm	Percentage van waarde onverpachte grond (%)
<i>Niet eindige pacht</i>	50
<i>Eindige pacht</i>	
met een resterende looptijd tot 20 jaar	50
met een resterende looptijd tot 19 jaar	52,50
met een resterende looptijd tot 18 jaar	55
met een resterende looptijd tot 17 jaar	57,50
met een resterende looptijd tot 16 jaar	60
met een resterende looptijd tot 15 jaar	62,50
met een resterende looptijd tot 14 jaar	65
met een resterende looptijd tot 13 jaar	67,50
met een resterende looptijd tot 12 jaar	70
met een resterende looptijd tot 11 jaar	72,50
met een resterende looptijd tot 10 jaar	75
met een resterende looptijd tot 9 jaar	77,50
met een resterende looptijd tot 8 jaar	80
met een resterende looptijd tot 7 jaar	82,50
met een resterende looptijd tot 6 jaar	85
met een resterende looptijd tot 5 jaar	87,50
met een resterende looptijd tot 4 jaar	90
met een resterende looptijd tot 3 jaar	92,50
met een resterende looptijd tot 2 jaar	95
met een resterende looptijd tot 1 jaar	97,50

Afdrachtvermindering loonbelasting

Toelichting

Werkgevers die werknemers in dienst hebben die voldoen aan bepaalde voorwaarden, kunnen in aanmerking komen voor een afdrachtvermindering van de loonbelasting.

Afdrachtvermindering onderwijs

De afdrachtvermindering onderwijs wordt met ingang van 1 januari 2014 afgeschaft. Vanaf dat moment zal een nieuwe, vervangende subsidieregeling gaan gelden. Deze regeling zal vallen onder het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Vanaf 1 januari 2014 wordt de afdrachtvermindering onderwijs vervangen door de Subsidieregeling Praktijkleren. Deze regeling wordt uitgevoerd door Agentschap NL. De subsidie is een tegemoetkoming in de kosten die een werkgever maakt voor de begeleiding van een leerling, deelnemer of student. Ook is de subsidie een tegemoetkoming in de loon- of begeleidingskosten van een promovendus of technologisch ontwerper in opleiding (toio).

Meer informatie over de subsidie Praktijkleren op <http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/subsidieregeling-praktijkleren>

Afdrachtvermindering speur- en ontwikkelingswerk

Werkgevers kunnen een afdrachtvermindering van loonbelasting krijgen voor werknemers die (gekwalificeerd) speur- en ontwikkelingswerk (S&O) verrichten. Per 1 januari 2014 zijn de percentages en de loongrens voor de afdrachtvermindering S&O aangepast.

De afdrachtvermindering S&O bedraagt in 2014 35 % (dan wel 50% voor starters) van de S&O-loonsom voor zover dit loon in totaal niet meer bedraagt dan € 250.000 en 14% over de resterende S&O-loonsom. De S&O-loonsom wordt bepaald door het verwachte aantal S&Ouren te vermenigvuldigen met het gemiddelde S&O-uurloon. De S&O-afdrachtvermindering bedraagt maximaal € 14 miljoen (plafond).

Voor de toepassing van de afdrachtvermindering S&O is een S&O-verklaring van het Agentschap NL noodzakelijk.

Per 1 januari 2014 worden de verrekeningsmogelijkheden voor de afdrachtvermindering S&O verruimd. Tot 2014 kan een werkgever het bedrag van de afdrachtvermindering S&O alleen verrekenen met de tijdvakken die vallen binnen de periode van de S&O-verklaring. Vanaf 1 januari 2014 mag de werkgever het restant verrekenen met alle tijdvakken in het kalenderjaar waarin de periode valt waarop de S&O-verklaring betrekking heeft.

Per 1 januari 2014 mag een werkgever een S&O-verklaring aanvragen voor maximaal twaalf maanden per kalenderjaar. Dit was voor een deel van de werkgevers tot nu toe maximaal zes maanden. De periode van twaalf maanden gold eerder alleen voor werkgevers met een onderzoek- of ontwikkelafdeling.

Belasting op milieugrondslag

Energiebelasting

Norm

De tarieven voor 2014 zijn als volgt vastgesteld:

Energiebron: Aardgas		Bedragen in eurocenten
Hoeveelheid		
0-170.000	m ³	18,94
170.000- 1 mln	m ³	4,46
1 mln – 10 mln	m ³	1,63
Boven 10 mln	m ³	1,17
T.b.v. CNG-vulstation	m ³	12,80

Energiebron: Elektriciteit		Bedragen in eurocenten
Hoeveelheid		
0-10.000	kWh	11,85
10.000-50.000	kWh	4,31
50.000- 10 mln	kWh	1,15
Boven 10 mln	kWh	zakelijk 0,05
Boven 10 mln	kWh	niet-zakelijk 0,10

Op de energiebelasting, die aan de hand van deze tarieven is berekend, wordt vervolgens per elektriciteitsaansluiting met verblijfsfunctie (bijvoorbeeld een aansluiting in een eengezinswoning) een belastingvermindering van € 318,62 per verbruiksperiode van twaalf maanden toegepast. Voor elektriciteitsaansluitingen zonder verblijfsfunctie geldt een belastingvermindering van € 119,62.

Belasting op leidingwater

Tarieven voor grondwaterbelasting 2014 in eurocenten per m³:

Voor	Vanaf 1 juli 2014	Tot 1 juli 2014	2013
Leidingwater tot een maximum van 300 m ³	33	33,0	16,50
300 – 50.000 m ³	40		
50.000 – 250.000 m ³	36		
250.000 – 1.250.000 m ³	26		
Meer dan 1.250.000 m ³	5		

Milieu-investeringsaftrek en VAMIL-regeling

Toelichting

MIA en VAMIL zijn twee aparte regelingen met een grote overlap. Voor de meeste bedrijfsmiddelen kunt u zowel MIA- als VAMIL-voordeel krijgen.

Ondernemers die investeren in bedrijfsmiddelen die bij toepassing een belangrijke milieuverdienste hebben, kunnen in aanmerking komen voor de milieu-investeringsaftrek (=MIA) en Willekeurige Afschrijving in Milieu-investeringen (VAMIL). Tevens dient bij investeringen in de veehouderijsector een belangrijke verbetering van het welzijn van de dieren op te treden. Hierdoor kunnen zij 13,5 of 27 of 36% van het bedrag dat zij geïnvesteerd hebben in deze bedrijfsmiddelen van de fiscale winst aftrekken. Dit percentage is afhankelijk van de hoogte van de milieuverdienste van het bedrijfsmiddel. De Vamil-regeling biedt ondernemers een liquiditeit- en rentevoordeel. Ze kunnen de betaling van inkomsten- of vennootschapsbelasting uitstellen door het fiscaal vrij (willekeurig) afschrijven van bepaalde milieu-investeringen.

Voor investeringen in ammoniakarme en diervriendelijke varkens-, melkvee- en pluimveestallen geldt dat deze gebouwen een minimum aantal punten moeten scoren op de Maatlat Duurzame Veehouderij en Aquacultuur certificatieschema 6 (MDV6).

Investeringen in stallen die voldoen aan de Maatlat Duurzame Veehouderij en Aquacultuur komen uitsluitend in aanmerking voor MIA\Vamil wanneer voorafgaand aan de melding een voorlopig certificaat beschikbaar is.

Voor de veehouderijsector heeft de milieu-investeringsaftrek in het kalenderjaar 2013 vooral betrekking op de volgende investeringen (getallen achter de investeringen zijn de nummers in de Milieulijst 2013):

A: 27% MIA + 75% Vamil

- Productieapparatuur of -voorzieningen voor biologische landbouwproducten of fruit (A 1010)
- proefstal (A 1099; gewijzigd)
- stal voor biologische veehouderij met vermindering van de ammoniakemissie (A 1101; gewijzigd)
- duurzame melkveestal (A 1103; gewijzigd)
- duurzame vleeskalverenstal (A 1104; gewijzigd)
- duurzame varkensstal (A 1113; gewijzigd)
- duurzame konijnen-, eenden- of kalkoenenstal (A 1122; gewijzigd)
- duurzame pluimveestal (A 1123; gewijzigd)
- silo voor vloeibaar voer in de melkvee- en melkgeitenhouderij (A 1124)
- apparatuur voor mechanische onkruidbestrijding met plantherkenningsysteem of onkruidensensoren (A 7170)
- voorzieningen ter voorkoming van verontreinigingen door erfafspoeling bij agrarische bedrijven (A 7220; gewijzigd)
- regenwaterinstallaties (A 8170)

- monitoringssysteem voor diergezondheid in de melkveehouderij (A8440; nieuw)
- UV-behandelingsinstallatie voor rauwe (biest)melk (A8460; nieuw)
- Waterzuiveringsinstallatie voor (chemisch) verontreinigd afvalwater in de akkerbouw of veehouderij (B9269; nieuw)
- kleinschalige mestvergisting op boerderijniveau (A 9460; gewijzigd)
- droog- en pelleteerinstallatie voor varkens- en pluimveemest (A 9472)

B: 13,5% MIA + 75% VAMIL

- stal voor milieuvriendelijke productie met Milieukeur (B1098; gewijzigd)
- stal voor biologische veehouderij (B 1100)

D: alleen 27% MIA

F: 36% MIA + 75% VAMIL

- kroosverwijderinstallatie (F 1043)
- stal voor biologische veehouderij met reductie van de ammoniakemissie (F 1101)
- stofemissiereducerende technieken voor pluimveestallen (F 4073)
- biodiversiteitversterkende apparatuur of werken (F 7000; gewijzigd)
- duurzame viskwekerij (F 7048; gewijzigd)
- duurzame pootviskwekerij (F 7049; gewijzigd)
- mestverwerkingsinstallatie met terugwinning van fosfaat en stikstof (F 8005)

De Milieulijst is aan te vragen bij Agentschap NL, Postbus 10073, 8000 GB Zwolle of te downloaden via www.agentschapnl.nl/miavamil.

Energie-investeringsaftrek (EIA)

De EIA geldt voor ondernemers die investeren in bedrijfsmiddelen die zijn aangewezen op de Energielijst (investeringen die in het belang zijn van een doelmatig gebruik van energie). Hieronder kunnen ter zake van energiebesparende maatregelen in gebouwen of bij processen tevens worden begrepen de kosten van een advies dat (mede) op die investering betrekking heeft.

In 2014 is het tarief voor de EIA 41,5%. De EIA is van toepassing bij een bedrag aan energieinvesteringen in een kalenderjaar van meer dan € 2.500. Als bedrag aan energie investeringen wordt ten hoogste in aanmerking genomen € 118.000.000. Bij een samenwerkingsverband worden de investeringen voor het hele samenwerkingsverband samengenomen.

Investeringen kunnen voor zowel de kleinschaligheidsinvesteringsaftrek (KIA) als de EIA in aanmerking komen. Heeft de ondernemer gekozen voor de EIA, dan komt de investering niet tevens in aanmerking voor de milieu-investeringsaftrek (MIA).

Voor de veehouderijsector kan de energie-investeringsaftrek in het kalenderjaar 2014 o.a. betrekking hebben op de volgende bedrijfsmiddelen (de codes achter de investeringen zijn de nummers in de Uitvoeringsregeling energie-investeringsaftrek):

A. Bedrijfsgebouwen

- Technische voorzieningen voor energiebesparing in of bij bestaande bedrijfsgebouwen (310000)
- Technische voorzieningen voor energiebesparing in of bij nieuwe bedrijfsgebouwen (410000)
- Besparingssysteem voor verlichting of klimaat (210502)

- Debietregeling ventilator (210301)
- Energie-efficiënt verlichtingssysteem (210501)
- Energieprestatieverbetering van bestaande bedrijfsgebouwen (210000)
- HR-luchtverwarmer (210102)
- HR-glas (210401)
- HR-pomp (211001)
- Isolatie voor bestaande constructies (210403)
- Koude- of warmteterugwinningssysteem uit ventilatielucht (210801)
- LED-verlichtingssysteem (210506)
- Warmtepompboiler (211102)
- Toerengeregelde vacuümpomp voor melkwinningsinstallaties (221220)
- Direct gasgestookt condenserend warmwaterdoorstroomtoestel (210108)
- Warmteterugwinningssysteem uit luchtwassers (210109)

B. Processen

- Technische voorzieningen voor energiebesparing bij bestaande processen (320000)
- Technische voorzieningen voor energiebesparing bij nieuwe processen (420000)
- Laaghangend verwarmingssysteem voor bestaande pluimveestallen (220103)
- Afvalgestookte installatie (221104)
- Direct gasgestookte condenserende boiler (220114)
- Gasgestookte hogedrukreiniger (221215)
- Melkvoorcoeler (220216)
- Uitschakelapparaat (220902)
- Warmtepomp (221103)
- Zelfreinigende warmtewisselaar (221206)

C. Transportmiddelen

- Technische voorzieningen voor energiebesparing bij bestaande transportmiddelen (340000)
- Technische voorzieningen voor energiebesparing bij nieuwe transportmiddelen (440000)

D. Duurzame energie

- Fotovoltaïsche zonne-energiesysteem (251102)
- Aerobe biomassa-reactor (251111)
- Vergistingsinstallatie voor droge biomassa (251112)
- Dak- en gevelpanelen met geïntegreerde zonnecollector (250103)
- Biogasproductieverhogende voorzieningen bij vergistingsinstallaties voor natte biomassa (251113)

Bedrijfsmiddelen die onder de energie-investeringsaftrek vallen moeten aan bepaalde voorwaarden voldoen. Op <http://www.agentschapnl.nl/eia> is meer informatie over het aanvragen en de voorwaarden van de EIA te vinden.

Maatlat Duurzame Veehouderij

Toelichting

In de plaats van ammoniakarme stallen voor pluimvee, varkens en melkvee zijn nu stallen in de Milieulijst opgenomen die voldoen aan de Maatlat Duurzame Veehouderij (MDV). Hierbij is, gezien de te verwachten omvang aan investeringen, gekozen voor een MIA-percentages van 40%. De maatlat richtte zich in eerste instantie op ammoniak en dierenwelzijn, maar is inmiddels uitgebreid met een maatlat voor diergezondheid, energie, fijn stof, bedrijf & omgeving, brandveiligheid, mest, mineralen & indirecte energie en landschap & natuur.

Om te voldoen aan de maatlat moet een minimum aantal punten worden behaald op elk van de zes gebieden ammoniak, dierenwelzijn, diergezondheid, energie, fijn stof en bedrijf & omgeving. Daarnaast moet men een aantal 'vrije' punten behalen, waarbij men kan kiezen uit deze gebieden.

De volgende tabellen geven voor varkens, pluimvee en melkvee aan hoeveel punten nodig zijn om in aanmerking te komen voor deze regeling. Deze gelden vanaf 1 januari 2014 tot en met 31 december 2014. Op de website www.milieukeur.nl staan uitgebreide overzichten met keuzemaatregelen om hieraan te voldoen. Ook staat daar de wijze van berekenen van de bedrijfs grootte in nge opgenomen.

Varkens

Guste en dragende zeugen

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	15			15			15		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	45			45			45		
Minimum diergezondheidmaatlat	18			18			18		
Minimum energiemaatlat	6			6			6		
Minimum fijn stof maatlat	10			10			10		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte zonder ammoniak en fijn stof	6			6			6		
Vrije ruimte	10			10			10		
Totaal	136	150	171	136	150	171	149	163	184

* Ambitievolgorde: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie

Kraamzeugen

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	14			14			14		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	25			29			31		
Minimum diergezondheidmaatlat	12			13			14		
Minimum energiemaatlat	11			11			11		
Minimum fijn stof maatlat	10			10			10		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte zonder ammoniak en fijn stof	8			8			8		
Vrije ruimte	7			7			7		
Totaal	113	127	148	118	132	153	149	163	184

* Ambitievolgorde: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie

Gespeende biggen

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	15			15			15		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	21			25			27		
Minimum diergezondheidmaatlat	18			20			22		
Minimum energiemaatlat	8			8			8		
Minimum fijn stof maatlat	10			10			10		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte zonder ammoniak en fijn stof	13			13			13		
Vrije ruimte	2			2			2		
Totaal	113	127	148	119	133	154	123	137	158

* Ambitievolgorde: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie

Vleesvarkens

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	14			14			14		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	22			26			29		
Minimum diergezondheidmaatlat	17			20			21		
Minimum energiemaatlat	10			10			10		
Minimum fijn stof maatlat	10			10			10		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte zonder ammoniak en fijn stof	5			5			5		
Vrije ruimte	6			6			6		
Totaal	110	124	145	117	131	152	121	135	156

* Ambitievolgorde: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie

Dekberen - gespecialiseerd bedrijf

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	69			69			69		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	15			18			20		
Minimum diergezondheidmaatlat	18			21			23		
Minimum energiemaatlat	4			4			4		
Minimum fijn stof maatlat	10			10			10		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte	2			2			2		
Totaal	144	158	179	150	164	185	154	168	189

* Ambitievolgorde: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie

Dekberen - op zeugenbedrijf met > 3% berenplaatsen i.r.t. aantal zeugenplaatsen

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	69			69			69		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	10			12			13		
Minimum diergezondheidmaatlat	14			16			17		
Minimum energiemaatlat	4			4			4		
Minimum fijn stof maatlat	10			10			10		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidsmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte	2			2			2		
Totaal	135	149	170	139	153	174	141	155	176

* Ambitievolgorde B&O: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie

MDV_schemas/MDV81-Varkens.pdf

Bron: www.smk.nl Maatlat Duurzame Veehouderij MDVA 5.1 MDV.8 versie 1

Pluimvee

Opfok legouderdieren en leghennen

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	70			70			70		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	14			17			18		
Minimum diergezondheidmaatlat	14			16			18		
Minimum energiemaatlat	7			7			7		
Minimum fijn stof maatlat	15			15			15		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidsmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte	8			8			8		
Totaal	154	168	189	150	164	185	162	176	197

* Ambitievolgorde B&O: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie

Legouderdieren en leghennen in productie

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	20			20			20		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	23			28			30		
Minimum diergezondheidmaatlat	18			21			23		
Minimum energiemaatlat	10			10			10		
Minimum fijn stof maatlat	15			15			15		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte zonder ammoniak en fijn stof	1			1			1		
Vrije ruimte overig	14			14			14		
Totaal	127	141	162	135	149	170	139	153	174

* Ambitievorgorde B&O: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie
[MDV_schemas/MDV81-Leghennen.pdf](#)

Opfok vleeskuikenouderdieren

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	25			25			25		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	17			20			22		
Minimum diergezondheidmaatlat	20			23			25		
Minimum energiemaatlat	7			7			7		
Minimum fijn stof maatlat	15			15			15		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte	2			2			2		
Totaal	112	126	147	118	132	153	122	136	157

* Ambitievorgorde B&O: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie

Vleeskuikenouderdieren in productie

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	43			43			43		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	10			12			13		
Minimum diergezondheidmaatlat	40			46			50		
Minimum energiemaatlat	12			12			12		
Minimum fijn stof maatlat	15			15			15		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte	5			5			5		
Totaal	151	165	186	159	173	194	164	178	199

* Ambitievorgorde B&O: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie

Vleeskuikens

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	18			18			18		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	19			22			24		
Minimum diergezondheidmaatlat	26			30			32		
Minimum energiemaatlat	15			15			15		
Minimum fijn stof maatlat	15			15			15		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidsmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte zonder ammoniak en fijn stof	10			10			10		
Vrije ruimte overig	8			8			8		
Totaal	137	151	172	144	158	179	148	162	183

* Ambitievolgorde B&O: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie
MDV_schemas/MDV81-Vleeskuikens.pdf

Vleeskalkoenen (opfok- en afmestfase)

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	25			25			25		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	23			26			29		
Minimum diergezondheidmaatlat	24			28			30		
Minimum energiemaatlat	6			6			6		
Minimum fijn stof maatlat	10			10			10		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidsmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte	10			10			10		
Totaal	124	138	159	131	145	166	136	150	171

* Ambitievolgorde B&O: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie
MDV_schemas/MDV81-Vleeskalkoenen.pdf

Ouderdieren vleeseenden (opfok- en afmestfase)

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	10			10			10		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	32			35			38		
Minimum diergezondheidmaatlat	20			22			24		
Minimum energiemaatlat	8			8			8		
Minimum fijn stof maatlat	10			10			10		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidsmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte	10			10			10		
Totaal	116	130	151	121	135	156	126	140	161

* Ambitievolgorde B&O: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie
MDV_schemas/MDV81-Eenden.pdf

Bron: www.smk.nl Maatlat Duurzame Veehouderij MDVA 5.1 MDV.8 versie 1

Melkvee – Runderen

Niveau	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge		Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge		Bedrijfsomvang > 700 nge	
	B	A	B	A	B	A
Minimum ammoniakmaatlat	9	10	9	10	9	10
Minimum dierenwelzijnmaatlat	47	83	55	91	57	94
Minimum diergezondheidmaatlat	27	42	31	46	34	49
Minimum energiemaatlat	37	47	37	47	37	47
Minimum fijn stof maatlat	0	10	0	10	0	10
Minimum maatlat B&O* (B en A)	(15 29 50)	(15 29 50)	(15 29 50)	(15 29 50)	(15 29 50)	(15 29 50)
Minimum brandveiligheidsmaatlat	11	11	11	11	11	11
Vrije ruimte zonder ammoniak en fijn stof	6	6	6	6	6	6
Vrije ruimte overig	36	41	36	41	36	41
Mest, mineralen & indirecte energiemaatlat	Nvt	30	Nvt	30	Nvt	30
Landschap & natuurmaatlat	Nvt	15	Nvt	15	Nvt	15
<i>Totaal</i> verbouw/aanbouw	188	310	200	322	205	328
nieuwbouw	202	324	214	336	219	342
nieuwbouw op nieuwe locatie	223	345	235	357	240	363

* Ambitievolvergadering B&O: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie
MDV_schemas/MDV81-Melkvee.pdf

Certificaat B en Certificaat A

Voor melkveestallen zijn criteria opgesteld voor twee niveaus certificaten. In de aan de maatlat gekoppelde regelingen staat voor welk niveau een stal een certificaat moet behalen. Voor de MIAVamil-regelingen wordt minimaal het certificaat B vereist, voor de regeling Groenprojecten minimaal certificaat A. In de criteria zijn naast de maatregelen ook voor niveau B aanvullende maatregelen en criteria aangegeven om in aanmerking te komen voor het certificaat A. De basiseis is dat een bedrijf om voor niveau A in aanmerking te komen voldoet aan de criteria voor niveau B. De aanvullende maatregelen betreffen de thema's mest/mineralen & indirecte energie en natuur & landschap. Voor de thema's dierenwelzijn, ammoniak, diergezondheid en energie zijn voor niveau A extra keuzemaatregelen opgenomen. Ook is een aantal maatregelen voor niveau A aangemerkt als basisvereiste om in aanmerking te komen. Alle keuzemaatregelen voor niveau B zijn ook toepasbaar voor niveau A. Indien een keuzemaatregel voor niveau B een verplichting is voor niveau A, levert deze alsnog de bijbehorende punten op. Voor niveau A is een aantal extra keuzemaatregelen uitgewerkt die niet voor niveau B van toepassing zijn.

Bron: www.smk.nl Maatlat Duurzame Veehouderij MDVA 5.1 MDV.8 versie 1

Runderen - vleeskalveren

Vleeskalveren categorie blank en opfok rosé

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	10			10			10		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	34			41			44		
Minimum diergezondheidmaatlat	49			56			61		
Minimum energiemaatlat	20			20			20		
Minimum fijn stof maatlat	0			0			0		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidsmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte	27			27			27		
Totaal	166	180	201	180	194	215	188	202	223

* Ambitievolverde B&O: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie

Vleeskalveren categorie (afmesten) rosékalveren

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	10			10			10		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	29			35			38		
Minimum diergezondheidmaatlat	39			45			49		
Minimum energiemaatlat	15			15			15		
Minimum fijn stof maatlat	0			0			0		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidsmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte	25			25			25		
Totaal	144	158	179	156	170	191	163	177	198

* Ambitievolverde B&O: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie

[MDV_schemas/MDV81-Vleeskalveren.pdf](#)

Bron: www.smk.nl Maatlat Duurzame Veehouderij MDVA 5.1 MDV.8 versie 1

Konijnen

Voedsters (incl. jongen tot speenleeftijd)

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	25			25			25		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	28			34			36		
Minimum diergezondheidmaatlat	31			33			36		
Minimum energiemaatlat	11			11			11		
Minimum fijn stof maatlat	10			10			10		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte	10			10			10		
Totaal	141	155	176	149	163	184	154	168	189

* Ambitievolgorde B&O: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie

Vleeskonijnen en opfokkonijnen

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	25			25			25		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	37			42			46		
Minimum diergezondheidmaatlat	31			33			36		
Minimum energiemaatlat	11			11			11		
Minimum fijn stof maatlat	10			10			10		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte	10			10			10		
Totaal	150	164	185	157	171	192	164	178	199

* Ambitievolgorde B&O: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie

Rammen

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge			Bedrijfsomvang > 350 en ≤ 700 nge			Bedrijfsomvang > 700 nge		
	Aantal punten								
Minimum ammoniakmaatlat	25			25			25		
Minimum dierenwelzijnmaatlat	26			30			33		
Minimum diergezondheidmaatlat	31			33			36		
Minimum energiemaatlat	11			11			11		
Minimum fijn stof maatlat	10			10			10		
Minimum maatlat B&O*	15	29	50	15	29	50	15	29	50
Minimum brandveiligheidmaatlat	11			11			11		
Vrije ruimte	10			10			10		
Totaal	139	153	174	145	159	180	151	165	186

* Ambitievolgorde B&O: verbouw en aanbouw | nieuwbouw | nieuwbouw op nieuwe locatie

[MDV_schemas/MDV81-Konijnen.pdf](#)

Bron: www.smk.nl Maatlat Duurzame Veehouderij MDVA 5.1 MDV.8 versie 1

Melkgeiten

Melkgeiten

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge	Bedrijfsomvang > 350 & ≤ 700 nge	Bedrijfsomvang > 700 nge
	Aantal punten		
Minimum ammoniakmaatlat	10	10	10
Minimum dierenwelzijnmaatlat	40	42	44
Minimum diergezondheidmaatlat	30	32	34
Minimum energiemaatlat	20	20	20
Minimum fijn stof maatlat	0	0	0
Minimum maatlat bedrijf & omgeving	15	15	15
Minimum brandveiligheidmaatlat	11	11	11
Vrije ruimte	5	5	5
Totaal nieuwbouw (ver-/aanbouw)	131	135	139

Lammeren (2-12 maanden) van melkgeiten

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge	Bedrijfsomvang > 350 & ≤ 700 nge	Bedrijfsomvang > 700 nge
	Aantal punten		
Minimum ammoniakmaatlat	10	10	10
Minimum dierenwelzijnmaatlat	20	22	24
Minimum diergezondheidmaatlat	18	19	20
Minimum energiemaatlat	12	12	12
Minimum fijn stof maatlat	0	0	0
Minimum maatlat bedrijf & omgeving	15	15	15
Minimum brandveiligheidmaatlat	11	11	11
Vrije ruimte	5	5	5
Totaal nieuwbouw (ver-/aanbouw)	91	94	97

[MDV_schemas/MDV81-Melkgeiten.pdf](#)

Bron: www.smk.nl Maatlat Duurzame Veehouderij MDVA 5.1 MDV.8 versie 1

Vleesvee

Vleesstieren (incl. overig vleesvee)

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge	Bedrijfsomvang > 350 & ≤ 700 nge	Bedrijfsomvang > 700 nge
Aantal punten			
Minimum ammoniakmaatlat	10	10	10
Minimum dierenwelzijnmaatlat	25	25	25
Minimum diergezondheidmaatlat	23	25	27
Minimum energiemaatlat	11	11	11
Minimum fijn stof maatlat	0	0	0
Minimum maatlat bedrijf & omgeving	15	15	15
Minimum brandveiligheidmaatlat	11	11	11
Vrije ruimte	7	7	7
Totaal nieuwbouw (ver-/aanbouw)	102	104	106

Zoogkoeien (incl. kalveren)

	Bedrijfsomvang ≤ 350 nge	Bedrijfsomvang > 350 & ≤ 700 nge	Bedrijfsomvang > 700 nge
Aantal punten			
Minimum ammoniakmaatlat	10	10	10
Minimum dierenwelzijnmaatlat	24	24	24
Minimum diergezondheidmaatlat	23	25	27
Minimum energiemaatlat	11	11	11
Minimum fijn stof maatlat	0	0	0
Minimum maatlat bedrijf & omgeving	15	15	15
Minimum brandveiligheidmaatlat	11	11	11
Vrije ruimte	10	10	10
Totaal nieuwbouw (ver-/aanbouw)	104	106	108

[MDV_schemas/MDV81-Vleesvee.pdf](#)

Bron: www.smk.nl Maatlat Duurzame Veehouderij MDVA 5.1 MDV.8 versie 1

Mest**Mestproductie****Mestproductie Rundvee***Toelichting*

De mestproductie van melkkoeien staat in nauw verband met de voeropname, de samenstelling van het rantsoen, het graslandgebruikstelsel en dus ook met de melkproductie. In de onderstaande tabel is bij een aantal graslandgebruikssystemen de mestproductie per koe per jaar weergegeven bij een melkproductie van 6000 tot 10.000 kilo per koe per jaar en bij rantsoenen met alleen graskuil en 50% graskuil en 50% snijmaïs.

Let op: in deze tabel wordt alleen de hoeveelheid mest weergegeven die in de opslag terecht komt. Voor de berekening van de werkelijke mestproductie dient hier de hoeveelheid die in de weide terechtkomt nog bij opgeteld te worden. Dit geldt uiteraard niet voor zomerstalvoeding en summerfeeding. De graslandgebruikssystemen zijn:

- onbeperkt weiden: dag en nacht weiden
- beperkt weiden: overdag weiden en 's nachts opstallen
- zomerstalvoeding: dag en nacht opstallen en voeren met vers gras
- summerfeeding: dag en nacht opstallen en voeren met geconserveerd ruwvoer

Norm

Mestproductie (per dier) in opslag

Omschrijving	Mestproductie per gemiddeld aanwezig dier (m ³ /jaar) ¹	
	rantsoen stalperiode	
	100% graskuil	50% graskuil, 50% snijmaïs
Melk- en kalfkoeien		
<i>Onbeperkt weiden</i>		
6000 kg melk/koe	12,5	11,2
7000 kg melk/koe	13,3	12,2
8000 kg melk/koe	14,5	13,5
9000 kg melk/koe	17,0	15,9
10.000 kg melk/koe	19,9	18,7
<i>Beperkt weiden</i>		
6000 kg melk/koe	16,1	15,1
7000 kg melk/koe	17,5	16,3
8000 kg melk/koe	19,0	17,9
9000 kg melk/koe	22,4	21,1
10.000 kg melk/koe	26,2	24,7
<i>Zomerstalvoeren</i>		
6000 kg melk/koe	18,3	16,4
7000 kg melk/koe	19,5	17,9
8000 kg melk/koe	21,2	19,8
9000 kg melk/koe	25,0	23,3
10.000 kg melk/koe	27,8	25,0

Summerfeeden

¹ Exclusief spoelwater en voerresten. De mest die in de put terechtkomt is in m³ weergegeven. Niet in tonnen. Om de mestproductie om te rekenen naar tonnen dient de waarde in de tabel met een factor 1,04 te worden vermenigvuldigd.

Algemeen, mest

Omschrijving	Mestproductie per gemiddeld aanwezig dier (m ³ /jaar) ¹	
	rantsoen stalperiode	
	100% graskuil	50% graskuil, 50% snijmaïs
6000 kg melk/koe	19,0	17,3
7000 kg melk/koe	21,3	19,2
8000 kg melk/koe	23,1	21,2
9000 kg melk/koe	26,9	25,0
10.000 kg melk/koe	31,4	29,3
Jongvee		
Onbeperkt weiden of uitscharen		
pinken	6,5	5,3
kalveren	3,6	3,2
fokstieren 1 jaar en ouder	11,2	7,2
Summerfeeden		
pinken	13,2	10,8
kalveren	5,2	4,7
fokstieren 1 jaar en ouder	19,3	13,3

Omschrijving	Mestproductie per gemiddeld aanwezig dier (m ³ /jaar)
Vleesvee	
Vleeskalveren (witvleesproductie)	3,0
Vleeskalveren (rosé vleesproductie)	5,0
Vrouwelijk jongvee tot 1 jaar	3,5
Vleesstieren tot 1 jaar	4,4
Vleesstieren 1 jaar en ouder	10,2

Bron: Rapportage Uniformering van de berekening van de mest- en mineralencijfers (augustus 1994), BedrijfsBegrotingsProgramma Rundveehouderij (BBPR) van Wageningen UR Livestock Research en Dierlijke mest en mineralen 2010, CBS

Voerresten, strooisel en reinigingswater

De getallen in de bovengenoemde tabel geven de mestproductie exclusief spoelwater en voerresten weer. Gemiddeld komt er ongeveer 4 m³ per koe per jaar aan spoelwater en voerresten in de put. Als u dus geïnteresseerd bent in de werkelijke mestproductie in de put, dient u de bovengenoemde mestproducties per koe per jaar met 4 m³ te vermeerderen.

Mestopslag

Bij de berekening van de benodigde mestopslagcapaciteit voor een periode van 6 maanden dienen de in de tabel vermelde mestproducties (vermeerderd met 4 m³ per koe voor spoelwater en voerresten) te worden vermenigvuldigd met een factor 0,5 bij zomerstalvoeren en summerfeeden en een factor 0,55 bij (on)beperkt weiden. Daarnaast is het gewenst dat minimaal 10% extra opslag boven de berekende mestproductie wordt gecreëerd i.v.m. de te verwachten stijging van de melkproductie, verschillen in de opname van het voederrantsoen en verschillen in het gebruik van spoelwater.

Mestproductie Varkens

Norm

Mestproductie per diercategorie in m³ per jaar

Omschrijving	Mestproductie in m ³ per gemiddeld aanwezig dier per jaar
Zogende zeugen met biggen	5,8
Zeugen zonder biggen	
- beperkt	2,8
- onbeperkt	2,9
Gespeende biggen	0,6
Opfokzeugen en -beren	1,3
Dekbeer	3,2
Vleesvarkens	
- antimorsbak/brijbak	1,1
- drinkbak	1,3
- bijtippel	1,5
- brijvoermachine met bijproducten	1,2

Bron: Dierlijke mest en mineralen 2012, CBS

De mestproductie per gemiddeld aanwezige zeug op een zeugenbedrijf is 5,1 m³ per jaar. Hierbij is gerekend met 0,17 zeug met biggen, 0,83 zeug zonder biggen (à 2,8 m³) en 3,1 gespeende biggen (à 0,6 m³).

Mestproductie Pluimvee

Norm

Berekende mestproductie van pluimvee en drogestofgehaltes pluimveemest bij verschillende huisvestingssystemen.

Omschrijving	Drogestofgehalte mest in %	Kg mest per gemiddeld aanwezig dier/jaar
Opfok leghennen		
- dunne mest	15	22,5
- vaste mest	60	7,6
Leghennen		
- dunne mest	15	53,4
- vaste mest	65	19
Opfok vleesrassen	60	8,2
Vleeskuikenouderdieren	60	20,6
Vleeskuikens	55	10,9
Kalkoenen voor broedeiproduktie		
van 0 - 6 weken	60	13,5
van 6 - 30 weken	60	46
vanaf 30 weken	60	71
Vleeskalkoenen	56	45
Vleeseenden	25	70
Konijnen voedsters (incl. vleeskonijnen)	40	377
Nertsen moederdieren (incl. mannelijke dieren en opfokdieren)		
- dunne mest		155
- vaste mest	28,5	104

Bron: Dierlijke mest en mineralen 2012

Toelichting

De mestproductie is gegeven per gemiddeld aanwezig dier op jaarbasis. In de praktijk verschilt de hoeveelheid mest en het drogestofgehalte van de mest per gemiddeld aanwezig dier tussen de bedrijven aanzienlijk. Er wordt geen rekening gehouden met leegstandperiodes tussen de rondes. Bij huisvesting op de grond wordt de mest na elke productiecyclus verwijderd.

De lengte van een cyclus varieert per diersoort. De cyclus voor vleeskuikens duurt circa 7,5 weken inclusief de leegstand. De cyclus voor leghennen duurt circa 60 weken inclusief de leegstand.

Ophaaltarieven mestafzet

Toelichting

De prijzen voor mestafzet worden bepaald door vraag en aanbod en variëren als gevolg van dagprijzen. Producenten- en afzetorganisaties zoals Mestac, Agro Limburg, BMC Moerdijk (DEP) sluiten veelal contracten af voor één- of meerjarige mestafzet.

De ophaaltarieven zijn afhankelijk van de mestsoort, het seizoen waarin de mest wordt afgevoerd en de regio waarin het bedrijf ligt dat de mest produceert. Meestal wordt ook onderscheid gemaakt naar de regio waar de mest naartoe gaat. Een enkele organisatie werkt met een vereffening, waardoor het niet uitmaakt waar de mest heen gaat. Een veehouder die mest levert aan een (lokale) gebruiker betaalt via een solidariteit- of vereffeningbijdrage mee aan de hoge kosten van mesttransport over lange afstand.

Bij veel organisaties rekent men met de gehalten in de mest, veelal met het drogestofgehalte, maar soms ook met het fosfaatgehalte. Vooral bij transport over lange afstand heeft dit effect op de afzetkosten. Bij elk mesttransport moet het gewicht bepaald worden en een mestmonster genomen en geanalyseerd worden. Een uitzondering geldt voor boer-boer transport, maar dit geldt alleen wanneer 85% van de mest (fosfaat) op eigen land wordt aangewend.

Sommige afzetorganisaties verrekenen de kosten voor wegen, monsternamen en analyse in de tarieven, anderen berekenen deze apart. De kosten hiervoor zijn gemiddeld € 2,- per ton mest en zijn afhankelijk van de vrachtgrootte en het aantal monsters waaruit het mengmonster bestaat. Een aantal afzetorganisaties berekent een opslagtarief. Dit tarief is afhankelijk van de gereserveerde capaciteit en bedraagt tussen de € 4,- en € 6,50 per ton.

In onderstaande tabel staan tarieven voor afvoer van mest tijdens voorjaar 2014. De prijzen gelden per ton en zijn exclusief monster- en analysekosten (gem. € 2,- per ton). De ruime marge geeft een indicatie van het verschil tussen vee-arme (noordelijke provincies) en veedichte regio's (Noord-Brabant, Oost-Nederland); in het najaar liggen de tarieven meestal enkele euro's per ton hoger.

Omschrijving	Ophaalbijdrage per ton (€)
Drijfmest	
Vleesvarkens	6,- - 20,-
Zeugen	6,- - 20,-
Rundvee	0,- - 14,-
Stapelbare mest	
Pluimvee	5,- - 18,-

Naast de afzetkosten (per ton mest) rekenen sommige afzetorganisaties ook inschrijfgelden of contributie en inleggeld.

Norm

Op middellange termijn bedraagt de mestafzetprijs voor rundvee- en varkensmest € 18,- per m³ voor transport op lange afstand en vanuit overschotgebieden. Rundveemest wordt over het algemeen over korte afstand getransporteerd en hiervoor geldt € 11,- per m³ (af boerderij inclusief wegen en bemonsteren).

Afzet van pluimveemest kost € 18,- per ton inclusief kosten voor bemonstering enz. De N/P-verhouding in de mest en het drogestofpercentage (effect van wel of geen mestdroging) hebben grote invloed op de mestafzetprijs

De mestafzetkosten moeten regionaal en bedrijfsspecifiek worden begroot.

Mestvergisting

Het is anno 2014 niet eenvoudig om geld te verdienen aan het co-vergisten van mest. Uit cijfers van de Rabobank (*Thema-update Duurzame Energie januari 2014*) blijkt dat de kostprijs voor de productie van elektriciteit uit biogas (met WKK) is gestegen tot bijna € 0,20 per kWh en is daarmee hoger dan de gemiddelde opbrengstprijzen per kWh van circa € 0,17. Dit wordt met name toegeschreven aan gestegen grondstofprijzen (coproducten), die maken meer dan 50 % van de kostprijs uit. Benutting van (subsidiabele) WKK restwarmte is dus noodzakelijk.

Door het oplopen van de grondstofkosten is de concurrentiepositie van biogas ten opzichte van andere energiebronnen afgenomen. Daardoor is er nog maar beperkt ruimte voor nieuwe projecten. In 2013 is de productie in Nederland van duurzame energie uit biomassa voor het eerst sinds 2007 gedaald. De productie van biogas uit co-vergisting (met minstens 50 % mest) daalt al sinds 2010 (CBS, 2014).

Ondanks een hogere subsidie voor WKK-elektriciteit uit mono-vergisting van mest (met minder dan 5 % coproducten) is mono-vergisting volgens Rabobank financieel niet haalbaar omdat mest een slechte energiedrager is. De kostprijs van een kWh uit mono-vergisting van mest wordt door Rabobank becijferd op € 0,25. De warmtecomponent bij mono-vergisting wordt met ingang van 2014 niet meer gesubsidieerd.

Projecten die insteken op de productie van duurzame warmte door directe verbranding van biogas en grootschalige productie van groen gas worden als meest kansrijk beoordeeld door Rabobank. Er vindt een verschuiving plaats naar een grotere inzet van laagwaardige biomassa-reststromen. Actuele informatie over subsidies voor groene energie en milieu vindt u op <http://www.antwoordvoorbedrijven.nl/subsidies/energie-milieu/>.

In **Duitsland** worden hogere subsidiebedragen gehanteerd, vooral voor kleinere installaties. Voor kleinschalige mestvergisters (alleen mest, opgesteld vermogen <75 kW_e) bedraagt de subsidie ca. 25 eurocent per kWh, aflopend tot ca. 21 eurocent per kWh voor grootschaliger covergisters waarin ook energiegewassen worden vergist. Daarnaast is de subsidieperiode 20 jaar tegenover 12 jaar in Nederland. Dit geeft een opwaartse druk op het prijsniveau van de grondstoffenmarkt in Nederland. In Duitsland staan ruim 8.000 vergistingsinstallaties tegenover ca. 130 in Nederland. Door de ook in Duitsland gestegen grondstofprijzen en onzekerheid over de houdbaarheid van het subsidieregime, werden er in 2012 en 2013 minder nieuwe installaties gerealiseerd dan in de jaren daarvoor.

Voor **covergisting met elektriciteitsopwekking in een WKK** wordt uitgegaan van totale investeringskosten inclusief opslagen en rollend materieel van gemiddeld € 3 miljoen en opstartkosten van ca. € 300.000 per MW_e opgesteld vermogen. De onderzochte installaties hadden een gemiddeld vermogen van 1,5 MW_e (variërend van 0,4 – 4,5 MW_e).

Een groene stroom project onder SDE kan alleen rendabel draaien bij volledige benutting van de WKK-warmte, bijvoorbeeld door het plaatsen van een (digestaat)droger.

De kosten van **opwerking van ruw biogas tot groen gas** liggen per m³ ruw biogas hoger dan de WKK-kosten. Wanneer grote investeringen nodig zijn voor invoeding in het aardgasnet of wanneer het volume te klein is (< 5 miljoen m³ groen gas per jaar), loopt de kostprijs snel op.

Bij het **doorrekenen van nieuwe installaties** moet worden gewerkt met realistische d.w.z. voorzichtige aannames voor de biogasopbrengsten uit verschillende producten en voor de efficiënties van omzettingen in groene stroom, groen gas en warmte. Wanneer te rooskleurige aannames worden gehanteerd, vallen de resultaten tegen. Bijvoorbeeld: wanneer de mest vóór vergisting meerdere maanden opgeslagen is geweest, zal de biogasopbrengst sterk tegenvallen omdat een groot deel van het methaanpotentieel reeds is vervluchtigd. Het milieuvoordeel van vergisting (in dit geval het opvangen van het sterke broeikasgas methaan voor energieopwekking) vervalt dan grotendeels of zelfs geheel. Zo wordt er in de Duitse subsidiesystematiek (EEG 2012) om deze reden gerekend met een forfaitaire methaanopbrengst uit varkensdrijfmest van slechts 12 m³ methaan per ton (overeenkomend met ca. 20 m³ biogas met 60% methaan).

Mestverwerking

De nieuwe definitie van mestverwerking die het ministerie van Economische Zaken sinds 1 januari 2014 hanteert, is:

- Export van mest
- Verbranding of vergassing van mest.

Alle overige handelingen/bewerkingen van mest vallen onder de noemer mest**be**werking.

Sinds 2014 geldt voor veehouders het stelsel van verplichte mestverwerking. De verplichting om mest te laten verwerken geldt alleen als er op het bedrijf meer mest (in kg fosfaat) wordt geproduceerd dan dat er mag worden uitgereden. Veehouders moeten een deel van de mest (in kg fosfaat) die op het bedrijf is geproduceerd, laten verwerken. Op deze manier wil de overheid de druk op de gebruiksnormen voor mest verminderen en werken aan een duurzaam evenwicht tussen mestproductie en mestafzet. Veehouders kunnen dit regelen door mestverwerkingsovereenkomsten af te sluiten met mestverwerkers. Voor meer info: <https://mijn.rvo.nl/mestverwerkingsplicht-landbouwer>

Het percentage dat verwerkt moet worden (uitgedrukt als fosfaat), hangt af van de regio waarin het bedrijf ligt en verschilt per jaar. De percentages worden jaarlijks vastgesteld. Voor 2014 zijn de verwerkingspercentages:

- Overig: 5%
- Oost: 15%
- Zuid: 30%

Voor droge pluimveemest zijn verbranding (t.b.v. elektriciteitsproductie) in de Biomassacentrale Moerdijk, gevolgd door export van de fosfaatrijke verbrandings-assen en de productie en export van organische mestkorrels gangbare vormen van verwerking. Stapelbare pluimveemest hoeft bij export niet eerst te worden gehygiëniseerd. Van de Nederlandse pluimveemest gaat meer dan de helft onbewerkt de grens over naar Duitsland, België en Frankrijk. Dit telt mee als mestverwerking.

Droge mestsoorten (met hoge mineralengehalten) lenen zich meer voor lange afstand transport (en export) dan drijfmest. (Drijf)mest van graasdieren en varkens dient vóór export gehygiëniseerd te zijn (pasteurisatie, 70 °C gedurende een uur of gelijkwaardig, installatie erkend door NVWA).

Bewerking van drijfmest bestaat veelal uit een combinatie van verschillende technieken. De eerste stap bestaat vrijwel altijd uit een scheiding van drijfmest in een dikke en een dunne fractie. De dikke stapelbare fractie bevat het grootste deel van de droge stof en van de fosfaat uit drijfmest. De dunne fractie bevat het grootste deel van het vocht en van de stikstof en kali uit drijfmest. Voor alle technieken geldt een sterke afhankelijkheid van schaalgrootte. Bij afzet van producten spelen de specifieke locatie, het seizoen en de noodzakelijke kosten voor opslag en transport een grote rol. Sinds 2011 moeten veehouderijbedrijven over mestopslagcapaciteit voor 7 maanden beschikken.

Beschrijvingen (pdf's) van de technieken voor mestbewerking kunt u vinden op www.mestverwerken.wur.nl onder het kopje 'Verschillende technieken' en *meer technieken*. Van in de praktijk gangbare technieken worden hieronder de globale kosten en eindproducten weergegeven. Op dezelfde website kunt u ook informatie vinden over de Pilots mineralenconcentraat. In deze Pilots wordt onderzoek gedaan naar de productie van een kunstmestvervanger uit dierlijke mest. De laatste (verplichte) stap bij de productie van mineralenconcentraat (NK-concentraat) is 'omgekeerde osmose' op de gezuiverde dunne fractie. Het water dat hierbij vrijkomt kan vervolgens worden geloosd. De landbouwkundige waarde, milieueffecten, duurzaamheid en economie van de productie en het gebruik van mineralenconcentraten zijn onderzocht. In 2014 of 2015 moet duidelijk worden of de Europese Commissie mineralenconcentraat erkent als kunstmestvervanger.

Behandeling	Grondstof	Kosten per ingaande ton product (excl. afzet producten)	Producten (gewichtsaandeel)
Hygiëniseren van mest	Drijfmest of digestaat, dikke fractie	€ 5 - € 10/ton of met WKK-warmte	Exportwaardig product, (input = output)
Mestscheiding	Drijfmest of digestaat	€ 2 - € 6/ton	Dunne fractie (75-95%) Dikke fractie (5-25%)
Drogen van mest of digestaat	Dikke fractie	€ 50 - 60/ton, of met WKK-warmte	Gedroogde mest (30% van dikke fractie) Spui- of condenswater ¹⁾
Intensieve compostering	Dikke fractie, vaste mest	€ 35 - € 45/ton ²⁾	Mest-compost (50%) ³⁾ Spuiwater
Productie mineralenconcentraat d.m.v. omgekeerde osmose	Drijfmest	€ 11 - € 18/ton	Loosbaar water (50%) NK-concentraat (30%) Dikke fractie (20%)
Biologisch zuiveren van dunne mest (beluchten)	Gier, dunne fractie	€ 12 - € 15/ton	Loosbaar water (90%) Slib (5%) Dikke fractie (5%)
Pelleteren en hygiëniseren	Gecomposteerde mest, droge mest	€ 40 - € 50/ton	Exportwaardige pellets (input=output)

N.B.: de bewerkingskosten in de tabel zijn ramingen, sterk afhankelijk van schaalgrootte en technische uitvoering. Afhankelijk van de eventuele afzetkosten of opbrengsten van de eindproducten kunnen de totale kosten hoger of lager uitvallen.

¹⁾ Afhankelijk van type droger (contactdroging, indirecte droging) kunnen verschillende eindproducten ontstaan: spuiwater, condenswater.

²⁾ Intensieve compostering geeft een reductie van de massa van 50%

³⁾ Extensief composteren vindt meestal plaats in de buitenlucht en kan enkele maanden duren. De kosten hiervan bedragen ca. € 6,-/ton. Gecomposteerde dierlijke mest is geen compost in de zin van de meststoffenwet.

Afzet van producten

Concentraat van omgekeerde osmose Spuiwater uit chemische luchtwassers	Levert een opbrengst als kunstmestvervanger Levert een opbrengst als kunstmestvervanger
Pellets van compost/droge mest Dikke fractie mest/digestaat (25% droge stof) Gedroogde dikke fractie (90% d.s.)	Leveren een opbrengst als organische meststof De afzetkosten zijn afhankelijk van het fosfaatgehalte/locatie/seizoen Levert een opbrengst als grondstof voor pellets
Loosbaar water uit omgekeerde osmose, condenswater uit drogers/indampers of loosbaar water uit biologische zuivering*	Bij lozing op het riool bedragen de kosten tot circa € 4,-/m ³ , afhankelijk van de vervuilingsgraad*

* niet alle Waterschappen/-zuiveringen kunnen effluent van mestverwerking accepteren. Neem daarom, als u plannen voor mestverwerking heeft, eerst contact op met het waterschap in uw regio.

Bron www.mestverwerken.wur.nl, Quick scan van technieken voor mestbe- en verwerking, Wageningen UR Livestock Research 2004, update mei 2012

Samenstelling organische meststoffen

Toelichting

In deze paragraaf staan de gemiddelde samenstellingen van een aantal veel gebruikte organische meststoffen. Hierbij de volgende opmerkingen:

1. Het gebruik van organische meststoffen is via een aantal wetten en besluiten (o.a. Meststoffenwet, Besluit gebruik meststoffen (BGM) en Besluit kwaliteit en gebruik overige organische meststoffen (BOOM)) aan wettelijke regels gebonden.
2. Opname van een meststof in deze tabel houdt niet in dat er een uitspraak wordt gedaan over de kwaliteit van deze meststof.
3. Opname betekent ook niet dat het gebruik van deze meststof wordt aanbevolen.
4. In 2011 zijn de gehalten van mestsoorten waarvan nieuwe analyses bekend waren, herzien. De basisinformatie is te vinden op www.bemestingsadvies.nl/rapport_mestsamenstelling.
5. De samenstelling van Champost, GFT-Compost en Groen compost zijn volgens opgave van de fabrikanten.
6. Samenstelling van gescheiden mestsoorten en andere mestproducten zijn sterk afhankelijk van de gebruikte scheidings- en bewerkingsmethoden. Bij co-vergisting heeft de hoeveelheid en aard van de co-producten invloed op de samenstelling. Er is op dit moment niet voldoende informatie beschikbaar om per methode een goede mediaanwaarde te bepalen. Aangeraden wordt om bij gebruik van deze mestsoorten altijd een monster te laten analyseren.

Norm

Gemiddelde samenstelling¹⁾ van organische meststoffen in kg per 1000 kg mest (landbouwkundige normen voor bemesting), dichtheid in kg /m³

Omschrijving	Droge stof	Org. stof	N-totaal	N _m	N _{org}	P ₂ O ₅	K ₂ O	MgO	Na ₂ O	Volume gewicht kg/m ³
Gier										
Rundvee	25	10	4,0	3,8	0,2	0,2	8,0	0,2	1,0	1030
Vleesvarkens	20	5	6,5	6,1	0,4	0,9	4,5	0,2	1,0	1010
Zeugen	10	10	2,0	1,9	0,1	0,9	2,5	0,2	0,2	-
Dunne mest										
Rundvee	85	64	4,1	2,0	2,1	1,5	5,8	1,2	0,7	1005
Vleesvarkens	93	43	7,1	4,6	2,5	4,6	5,8	1,5	1,2	1040
Zeugen	67	25	5,0	3,3	1,7	3,5	4,9	1,4	0,9	-
Rosékalveren	94	71	5,6	3,0	2,6	2,6	5,0	1,6	1,2	-
Witvleeskalveren	22	17	2,6	2,1	0,5	1,1	4,5	1,7	1,6	-
Vaste mest										
Rundvee	194	152	5,3	0,9	4,4	2,8	6,1	2,1	1,0	900
Varkens	260	153	7,9	2,6	5,3	7,9	8,5	2,5	0,9	-
Leghennen, mestband	573	416	25,6	2,5	23,1	19,6	15,5	5,5	1,7	605
Leghennen, mestband + nadroog	810	427	34,1	3,9	30,2	27,8	20,1	5,9	2,3	-
Kippen, strooiselmest	713	359	28,0	3,6	24,4	25,6	20,8	7,5	3,4	600
Vleeskuikens + parelhoen	626	419	32,1	8,0	24,1	16,8	20,5	7,1	3,0	605
Kalkoenen	520	427	23,3	6,0	17,3	19,7	13,4	5,8	6,7	535
Paarden	287	160	4,6	0,5	4,1	2,7	8,1	1,8	1,6	700
Schapen	276	195	8,8	2,0	6,8	4,5	15,6	2,7	2,2	-
Geiten	291	174	9,9	2,4	7,5	5,3	12,8	4,0	1,9	-
Nertsen	452	293	28,3	16,1	12,2	26,9	5,4	3,5	8,1	-
Eenden	275	237	8,9	1,6	7,3	7,3	8,4	3,4	1,3	-
Konijnen	408	332	9,4	2,3	7,1	6,7	10,7	5,2	2,0	-
Champost	336	211	7,6	0,4	7,2	4,5	10,0	2,3	0,9	550
GFT-compost	696	242	12,8	1,2	11,6	6,3	11,3	4,8	-	800
Groen compost	599	179	5,0	0,5	4,5	2,2	4,2	1,8	-	800

Bron: Bemestingsadvies (Commissie Bemesting Grasland en Voedergewassen, Animal Sciences Group, 2012)

¹⁾ De weergegeven gehalten zijn gemiddelden. Door verschillen in rantsoenen, watergebruik, productiewijze en andere factoren kan de samenstelling sterk variëren. Indien mogelijk is het beter om uit te gaan van de gemeten waarden.

Mestbeleid

Toelichting

Vanaf 1 januari 2006 moeten alle bedrijven met dieren de mestproductie berekenen. De mest die men niet op eigen grond kan plaatsen volgens de gebruiksnormen voor dierlijke mest moet afgevoerd worden naar andere bedrijven.

Berekening dierlijke mestproductie

Toelichting

Bij het berekenen van de dierlijke mestproductie op een bedrijf wordt onderscheid gemaakt in mest van staldieren en in mest van graasdieren. Staldieren zijn onder andere varkens, kippen, kalkoenen en eenden. Graasdieren zijn onder andere koeien, geiten, schapen en paarden. Voor staldieren wordt de hoeveelheid geproduceerde mest op een bedrijf berekend volgens de stalbalans (zie voor voorbeeld met legkippen). Afhankelijk van het stalsysteem mogen gasvormige verliezen van de mestproductie worden afgetrokken.

De mestproductie van graasdieren wordt berekend met behulp van forfaits. Iedere graasdiersoort heeft per diercategorie een eigen forfait voor de productie van stikstof en fosfaat.

Door het aantal dieren dat gemiddeld in een kalenderjaar aanwezig is te vermenigvuldigen met de bijbehorende forfaits voor stikstof en fosfaat is de stikstofproductie en de fosfaatproductie te berekenen. Voor melkvee geldt een afwijkend systeem. Hierbij wordt de productie van stikstof en fosfaat uit dierlijke mest bepaald door van de melkproductie en het ureumgehalte van de melk. Bij de biologische veehouderij wordt, in afwijking van de gangbare veehouderij, de productie van stikstof berekend met de bijlage 1 van de Landbouwkwaliteitsregeling uit 2007. De productie van fosfaat wordt bij biologisch wel met dezelfde normen als voor gangbaar berekend.

Afwijkende excretie op melkveebedrijven

Op sommige melkveebedrijven wijkt de excretie af van de forfaits. Dit geldt met name voor intensieve bedrijven en bedrijven die veel maïs voeren. Voor deze bedrijven is een handreiking waarbij bedrijven kunnen aantonen dat hun excretie afwijkt van de forfaits.

Om gebruik te maken van deze handreiking is het nodig om de voorraden voer op 1 januari te registeren. Zowel de hoeveelheid als de gehalten aan stikstof, fosfaat en VEM, als die bekend zijn. Verder zijn melkproductiegegevens en bouwplangegevens nodig om de excretie van stikstof en fosfaat te berekenen. Met het door Wageningen UR Livestock Research ontwikkelde programma "Kringloopwijzer" is de bedrijfsspecifieke excretie voor melkvee te berekenen. Voor jongvee op opfokbedrijven mag "BEX jongvee" worden gebruikt om de bedrijfsspecifieke excretie uit te rekenen.

Voorbeeld stalbalans legkippen

Beginvoorraad staldieren

+ beginvoorraad diervoer

+ beginvoorraad eieren

+ aangekochte staldieren

+ aangekocht diervoer

+ geproduceerd diervoer

- eindvoorraad staldieren

- eindvoorraad eieren

- afgevoerde staldieren

- afgevoerd diervoer

- afgevoerde eieren

- gasvormige stikstofverliezen = hoeveelheid geproduceerde mest op het bedrijf

Norm

Forfaitaire excreties per diercategorie (bij staldieren staat excretie tussen haakjes)

Code	Diersoort en -categorie ¹	Excretie/dier/jaar (kg)		Stikstofcorrectie /dier/jaar (kg) ⁴
		N ²	P ₂ O ₅ ³	
10	Rund			
100	Melk- en kalfkoeien	zie tabel excretie Melkvee		
101	Jongvee jonger dan 1 jaar			
	- drijfmest	36,8	10,2	-
	- vaste mest	31,5	10,2	-
102	jongvee ouder dan 1 jaar			
	- drijfmest	70,2	23,5	-
	- vaste mest	59,9	23,5	-
112	Vleeskalveren witvlees	(8,3)	-	2,2
117	Vleeskalveren rosé	19,4	8,7	-
115	Startkalveren rosé	9,3	2,8	-
116	Vleeskalveren rosé (3- 8 mnd)	24,8	12,0	-
121	Startkalveren roodvlees	9,3	2,8	-
122	Roodvleesstieren van ca. 3 mnd tot slacht			
	- drijfmest	34,1	12,4	-
	- vaste mest	30,9	12,4	-
120	Weide- en zoogkoeien			
	- drijfmest	74,9	28,6	-
	- vaste mest	66,8	28,6	-
104	Fokstieren	76,7	26,5	-
40	Varken			
400	Fokzeugen inclusief biggen jonger dan 6 weken			
	- vaste mest, emissie arm	(16,7)	-	4,2
	- vaste mest, overig	(14,2)	-	7,8
	- drijfmest, emissiearm	(18,0)	-	2,9
	- drijfmest, overig	(15,8)	-	5,8
401	Fokzeugen inclusief biggen tot 25 kilo			
	- vaste mest, emissie arm	(23,6)	-	5,9
	- vaste mest, overig	(19,7)	-	10,9
	- drijfmest, emissiearm	(25,4)	-	4,0
	- drijfmest, overig	(21,6)	-	8,1
402	Opfokzeugen jonger dan 7 maanden			
	- vaste mest, emissie arm	(10,4)	-	2,5
	- vaste mest, overig	(8,5)	-	5,1
	- drijfmest, emissiearm	(11,2)	-	1,7
	- drijfmest, overig	(9,8)	-	3,9
403	Opfokzeugen ouder dan 7 maanden			
	- vaste mest, emissie arm	(13,2)	-	3,8
	- vaste mest, overig	(11,4)	-	6,8
	- drijfmest, emissiearm	(14,2)	-	2,7
	- drijfmest, overig	(13,0)	-	5,2
404	Opfokzeugen 25 kilo tot eerste dekking			
	- vaste mest, emissie arm	(11,0)	-	2,7
	- vaste mest, overig	(9,0)	-	5,4
	- drijfmest, emissiearm	(11,9)	-	1,9
	- drijfmest, overig	(10,3)	-	4,1

Algemeen, mest

Code	Diersoort en -categorie ¹	Excretie/dier/jaar (kg)		Stikstofcorrectie /dier/jaar (kg) ⁴
		N ²	P ₂ O ₅ ³	
405	Opfokberen			
	- vaste mest, emissie arm	(10,0)	-	2,4
	- vaste mest, overig	(8,2)	-	4,9
	- drijfmest, emissiearm	(10,8)	-	1,7
	- drijfmest, overig	(9,3)	-	3,8
406	Dekberen			
	- vaste mest, emissie arm	(17,9)	-	5,4
	- vaste mest, overig	(14,9)	-	8,2
	- drijfmest, emissiearm	(19,4)	-	4,0
	- drijfmest, overig	(17,4)	-	6,0
407	Biggen			
	- vaste mest, emissie arm	(3,0)	-	0,7
	- vaste mest, overig	(2,7)	-	1,3
	- drijfmest, emissiearm	(3,2)	-	0,5
	- drijfmest, overig	(3,0)	-	0,9
410	Slachtzeugen			
	- vaste mest, emissie arm	(20,8)	-	5,1
	- vaste mest, overig	(17,9)	-	11,4
	- drijfmest, emissiearm	(22,8)	-	3,4
	- drijfmest, overig	(21,1)	-	8,8
411	Vleesvarkens			
	- vaste mest, emissie arm	(9,4)	-	2,1
	- vaste mest, overig	(8,0)	-	4,6
	- drijfmest, emissiearm	(9,9)	-	1,4
	- drijfmest, overig	(8,9)	-	3,6
30	Kip			
300	Opfokhennen en hanen van legrassen			
	- drijfmest	(0,21)	-	0,083
	- dieppitstal	(0,09)	-	0,211
	- alle mestbanden	(0,22)	-	0,073
	- volièrestal	(0,22)	-	0,113
	- overig	(0,16)	-	0,178
301	Hennen en hanen van legrassen			
	- drijfmest	(0,43)	-	0,184
	- dieppitstal	(0,16)	-	0,480
	- alle mestbanden	(0,46)	-	0,151
	- volièrestal	(0,42)	-	0,340
	- overig	(0,37)	-	0,400
310	Opfokhennen en hanen van vleesrassen			
	- alle	(0,09)	-	0,230
311	Ouderdieren van vleesrassen			
	- emissiearm	(0,63)	-	0,410
	- overig	(0,42)	-	0,630
312	Vleeskuikens			
	- emissiearm	(0,48)	-	0,049
	- overig	(0,36)	-	0,150

Algemeen, mest

Code	Diersoort en -categorie ¹	Excretie/dier/jaar (kg)		Stikstofcorrectie /dier/jaar (kg) ⁴
		N ²	P ₂ O ₅ ³	
20	Kalkoen			
200	Jonge kalkoenen	(0,22)	-	0,2
201	Opfokkalkoenen	(1,50)	-	0,8
202	Kalkoen ouderdieren	(1,52)	-	0,8
210	Vleeskalkoenen	(1,01)	-	0,8
80	Pekingeeend			
801	Vleeseenden			
	- vaste mest	(0,399)	-	0,405
	- drijfmest	(0,630)	-	0,174
802	Ouderdieren van vleeseenden			
	Opfokperiode tot 18 weken, vaste mest	(0,531)	-	0,588
	Opfokperiode tot 18 weken, drijfmest	(0,853)	-	0,266
803	Ouderdieren van vleeseenden			
	Legperiode vanaf 18 weken, vaste mest	(0,627)	-	0,695
	Legperiode vanaf 18 weken, drijfmest	(1,007)	-	0,315
94	Paard			
941	Pony's lichter dan 250 kg	19,3	8,4	-
942	Pony's zwaarder dan 250 kg	33,0	15,8	-
943	Paarden lichter dan 450 kg	40,6	19,4	-
944	Paarden zwaarder dan 450 kg	52,9	24,5	-
55	Schaap			
550	Fokschapen	10,7	3,8	-
552	Overige schapen	7,8	2,5	-
60	Geit			
600	Melkgeiten	6,1	3,8	-
601	Vleesgeiten	0,53	0,3	-
602	Overige geiten	3,3	2,4	-
90	Konijn			
900	Voedsters met bijbehorende overige konijnen	(1,53)		1,23
901	Vleeskonijnen	(0,50)	-	0,24
75	Nerts			
	Fokteven			
	- vaste mest	(1,56)	-	1,1
	- drijfmest	(1,56)	-	1,1

¹) Als de omschrijving van de categorieën niet aansluit bij de voorkomende situatie, hanteert u de forfaits van de categorie die het best aansluit bij de voorkomende situatie.

²) Normen voor de berekening van de mestproductie van graasdieren. Voor staldieren gebruikt u deze normen (cursief) alleen voor de berekening van de eventuele vrijstelling van de registratie- en/of administratieve verplichtingen.

³) Normen voor de berekening van de mestproductie van graasdieren. Voor staldieren niet van toepassing.

⁴) Normen voor de berekening van de totale stikstofcorrectie (gasvormige verliezen) als onderdeel van de stalbalans. Voor graasdieren niet van toepassing. Voor graasdieren is de stikstofcorrectie al meegenomen in de forfaitaire stikstofexcretie (kg stikstof per dier per jaar).

Norm

Forfaitaire stikstof- en fosfaatexcretie van melkkoeien bij een drijfmeststelsysteem ¹⁾

Melkproductie per koe (kg)	Ureumgehalte (mg/100 g)								
	17	18	19	20	21	22	23	24	25
< 5625	85,5	87,0	88,5	90,0	91,5	93,5	95,0	96,5	98,0
5625 - 5874	90,0	91,5	93,0	94,5	96,0	98,0	99,5	101,0	102,5
5875 - 6124	92,0	93,5	95,0	96,5	98,5	100,0	101,5	103,0	104,5
6125 - 6374	94,0	95,5	97,0	99,0	100,5	102,0	103,5	105,0	106,5
6375 - 6624	96,0	97,5	99,5	101,0	102,5	104,0	105,5	107,0	109,0
6625 - 6874	98,0	100,0	101,5	103,0	104,5	106,0	107,5	109,5	111,0
6875 - 7124	100,5	102,0	103,5	105,0	106,5	108,0	110,0	111,5	113,0
7125 - 7374	102,5	104,0	105,5	107,0	108,5	110,5	112,0	113,5	115,0
7375 - 7624	104,5	106,0	107,5	109,0	111,0	112,5	114,0	115,5	117,0
7625 - 7874	106,5	108,0	109,5	111,0	113,0	114,5	116,0	117,5	119,0
7875 - 8124	108,5	110,0	111,5	113,5	115,0	116,5	118,0	119,5	121,0
8125 - 8374	110,5	112,0	114,0	115,5	117,0	118,5	120,0	121,5	123,5
8375 - 8624	112,5	114,5	116,0	117,5	119,0	120,5	122,0	124,0	125,5
8625 - 8874	115,0	116,5	118,0	119,5	121,0	122,5	124,5	126,0	127,5
8875 - 9124	117,0	118,5	120,0	121,5	123,0	125,0	126,5	128,0	129,5
9125 - 9374	119,0	120,5	122,0	123,5	125,5	127,0	128,5	130,0	131,5
9375 - 9624	121,0	122,5	124,0	125,5	127,5	129,0	130,5	132,0	133,5
9625 - 9874	123,0	124,5	126,0	128,0	129,5	131,0	132,5	134,0	136,0
9875 - 10124	125,0	126,5	128,5	130,0	131,5	133,0	134,5	136,0	138,0
10125 - 10374	127,0	129,0	130,5	132,0	133,5	135,0	136,5	138,5	140,0
10375 - 10624	129,5	131,0	132,5	134,0	135,5	137,0	139,0	140,5	142,0
> 10624	133,5	135,0	136,5	138,0	140,0	141,5	143,0	144,5	146,0

Melkproductie per koe (kg)	Ureumgehalte (mg/100 g)								Fosfaat- excretie
	26	27	28	29	30	31	32	33	
< 5625	99,5	101,0	103,0	104,5	106,0	107,5	109,0	110,5	35,2
5625 - 5874	104,0	106,0	107,5	109,0	110,5	112,0	113,5	115,5	36,8
5875 - 6124	106,5	108,0	109,5	111,0	112,5	114,0	116,0	117,5	37,6
6125 - 6374	108,5	110,0	111,5	113,0	114,5	116,5	118,0	119,5	38,3
6375 - 6624	110,5	112,0	113,5	115,0	116,5	118,5	120,0	121,5	39,0
6625 - 6874	112,5	114,0	115,5	117,0	119,0	120,5	122,0	123,5	39,7
6875 - 7124	114,5	116,0	117,5	119,5	121,0	122,5	124,0	125,5	40,5
7125 - 7374	116,5	118,0	120,0	121,5	123,0	124,5	126,0	127,5	41,2
7375 - 7624	118,5	120,5	122,0	123,5	125,0	126,5	128,0	130,0	41,9
7625 - 7874	121,0	122,5	124,0	125,5	127,0	128,5	130,5	132,0	42,6
7875 - 8124	123,0	124,5	126,0	127,5	129,0	131,0	132,5	134,0	43,4
8125 - 8374	125,0	126,5	128,0	129,5	131,5	133,0	134,5	136,0	44,1
8375 - 8624	127,0	128,5	130,0	131,5	133,5	135,0	136,5	138,0	44,8
8625 - 8874	129,0	130,5	132,0	134,0	135,5	137,0	138,5	140,0	45,5
8875 - 9124	131,0	132,5	134,5	136,0	137,5	139,0	140,5	142,0	46,3
9125 - 9374	133,0	135,0	136,5	138,0	139,5	141,0	142,5	144,5	47,0
9375 - 9624	135,5	137,0	138,5	140,0	141,5	143,0	145,0	146,5	47,7
9625 - 9874	137,5	139,0	140,5	142,0	143,5	145,5	147,0	148,5	48,4
9875 - 10124	139,5	141,0	142,5	144,0	146,0	147,5	149,0	150,5	49,2
10125 - 10374	141,5	143,0	144,5	146,5	148,0	149,5	151,0	152,5	49,9
10375 - 10624	143,5	145,0	146,5	148,5	150,0	151,5	153,0	154,5	50,6
> 10624	147,5	149,5	151,0	152,5	154,0	155,5	157,0	159,0	52,1

¹⁾ Voor de uitgebreide actuele tabel bij een drijfmeststelsysteem en voor de tabel forfaitaire excreties van melkkoeien bij vaste mest dient u de tabellenbrochure van het Ministerie van Economische Zaken of de site www.drloket.nl te raadplegen.

Gebruiksnormen voor stikstof en fosfaat

Toelichting

Binnen mestbeleid zijn gebruiksnormen voor dierlijke mest en kunstmest vastgesteld. Uitgangspunt is dat men op iedere hectare landbouwgrond niet meer dan 170 kg stikstof uit dierlijke mest mag plaatsen.

Wanneer een bedrijf meer dan 80% grasland heeft (was tot en met 2013 nog 70%), komt het in aanmerking voor derogatie. Per hectare land mag dan maximaal 250 of 230 kg stikstof uit graasdierenmest worden geplaatst. Voor zand- en lösspercelen in Overijssel, Gelderland, Utrecht, Noord-Brabant en Limburg wordt vanaf 2014 de derogatie 230 kg stikstof uit graasdierenmest. Voor de rest van Nederland blijft de derogatie 250 kg, net als in de jaren ervoor. Derogatie geldt voor 1 jaar en moet jaarlijks aan het begin van het jaar aangevraagd worden. Aan het verkrijgen van derogatie zijn aanvullende voorwaarden gesteld, onder andere het gebruik van fosfaatkunstmest is niet toegestaan. Voor 2014 gelden overigens wel voorzieningen voor het gebruik van fosfaatkunstmest en voor bedrijven die in 2014 nog niet aan de derogatie-eis kunnen voldoen (maar wel tenminste 70% grasland hebben). Zie voor de voorwaarden <https://mijn.rvo.nl/derogatie>.

Overigens mag een bedrijf wat derogatie heeft gekregen en staldierenmest (bijvoorbeeld varkens- of kippenmest) aanvoert, niet meer dan 170 kg N uit staldierenmest per hectare plaatsen. Op de overgebleven hectares mag wel 230 of 250 kg stikstof uit graasdierenmest (bijvoorbeeld koeienmest) uitgereden worden, afhankelijk van de regio. Produceert een bedrijf meer mest dan het op het eigen bedrijf kan plaatsen, dan is mestafvoer verplicht.

Een veehouderijbedrijf moet behalve aan de gebruiksnormen voor dierlijke mest ook aan gebruiksnormen voor stikstof en fosfaat uit drijfmest en kunstmest voldoen. Per gewas mag een maximum aan werkzame stikstof en fosfaat uit drijfmest en kunstmest aangewend worden. De stikstofgebruiksnormen voor 2014 zijn in de onderstaande tabel weergegeven.

Norm

Gebruiksnormen voor **stikstof uit drijfmest en kunstmest**

Gewas	Kleigrond 2014	Zandgrond 2014	Lössgrond 2014	Veengrond 2014
Blijvend grasland (kg/ha per jaar)				
Grasland weiden	345	250	250	265
Grasland maaien ¹	385	320	320	300
Tijdelijk grasland (kg/ha per periode)				
1 januari - 15 april	60	50	50	50
1 januari - 15 mei ²	110	90	90	90
1 januari - 15 augustus ²	250	210	210	210
1 januari - 15 september ²	280	235	235	235
1 januari - 15 oktober ²	310	250	250	265
15 april - 15 oktober	310	250	250	265
15 mei - 15 oktober	280	235	235	235
15 augustus - 15 oktober	95	80	80	80
15 september - 15 oktober	30	25	25	25
Vanaf 15 oktober	0	0	0	0
Akkerbouwgewassen (kg/ha per teelt)				
Voederbieten	165	165	165	165
Wintertarwe ⁴	245	160	190	160
Zomertarwe	150	140	140	140
Triticale ⁴	160	150	150	150
Maïs, met derogatie ³	160	140	140	150
Maïs, zonder derogatie ³	185	140	140	150
Luzerne, eerste jaar	40	40	40	40
Luzerne, volgende jaren	0	0	0	0

¹ Onder grasland dat alleen gebruikt wordt voor maaien valt ook grasland waar uitsluitend jongvee van runderen niet ouder dan 2 jaar wordt geweid, voorzover het aantal stuks jongvee in de wei niet groter is dan het aantal op het bedrijf gehouden ouderdieren. Daarnaast mogen hobbymatig gehouden dieren worden geweid.

² Deze gebruiksnormen zijn alleen van toepassing voorzover ze zijn toegestaan binnen de regels van het Besluit Gebruik Meststoffen.

³ De normen voor maïs zijn inclusief de norm van de daarop aansluitend geteelde groenbemesters.

⁴ De gebruiksnorm wordt volledig toegerekend aan het jaar van oogsten.

Norm

Gebruiksnormen voor **fosfaat uit drijfmest en kunstmest**

	PAL-waarde	2014
<i>Grasland</i>		
Fosfaattoestand hoog	>50	85
Fosfaattoestand neutraal	27-50	95
Fosfaattoestand laag	<27	100
<i>Bouwland</i>		
Fosfaattoestand hoog	>50	55
Fosfaattoestand neutraal	27-50	65
Fosfaattoestand laag	<27	80

Werkingscoëfficiënten

Toelichting

Om te berekenen hoeveel stikstof en fosfaat uit kunstmest men mag aankopen, dient men eerst de werkzame hoeveelheid stikstof en fosfaat uit dierlijke mest te berekenen. Hiervoor wordt de plaatsbare hoeveelheid stikstof uit dierlijke mest (eventueel gecorrigeerd met af- en aanvoer) vermenigvuldigd met een forfaitaire werkingscoëfficiënt om de werkzame stikstof uit dierlijke mest te berekenen. Voor bedrijven die weiden en bedrijven die alleen maaien gelden verschillende normen. Voor fosfaat is het uitgangspunt dat alle forfaitair geproduceerde fosfaat uit dierlijke mest (eventueel gecorrigeerd met af- en aanvoer) werkzaam is.

Norm

Werkingscoëfficiënten (w.c.) van stikstof uit dierlijke mest (%)

Type meststof	Toepassing ¹	2014
Drijfmest van graasdieren op het eigen bedrijf geproduceerd	Op bedrijf met beweiding ²	45
	Op bedrijf zonder beweiding ³	60
Drijfmest van graasdieren aangevoerd		60
Drijfmest van varkens	Op klei en veen	60
	Op zand en löss	80
Drijfmest van overige diersoorten		60
Dunne fractie na mestbewerking en gier		80
Vaste mest van graasdieren op het eigen bedrijf geproduceerd	Op bouwland op klei en veen, van 1 september t/m 31 januari	30
	Overige toepassingen op bedrijf met beweiding ²	45
	Overige toepassingen op bedrijf zonder beweiding ³	60
Vaste mest van graasdieren aangevoerd	Op bouwland op klei en veen van 1 september t/m 31 januari	30
	overige toepassingen	40
Vaste mest van varkens, pluimvee en nertsen		55
Vaste mest van overige diersoorten	Op bouwland op klei en veen van 1 september t/m 31 januari	30
	overige toepassingen	40
Compost		10
Champost		25
Zuiveringsslib		40
Overige organische meststoffen		50

Mengsels van meststoffen⁴

meststof in mengsel met hoogste w.c.

¹ Zonder nadere vermelding geldt de werkingscoëfficiënt voor alle grondsoorten, ongeacht herkomst en voor het hele jaar, tenzij aanwenden op basis van het Besluit gebruik meststoffen is verboden.

² De werkingscoëfficiënt voor een bedrijf met beweiding mag u alleen toepassen, als uw bedrijf ook de stikstofgebruiksnorm voor beweid grasland toepast.

³ De werkingscoëfficiënt voor een bedrijf zonder beweiding past u toe, als u op uw bedrijf ook de stikstofgebruiksnorm voor grasland zonder beweiding toepast. Onder een bedrijf zonder beweiding valt ook een bedrijf waar uitsluitend jongvee van runderen niet ouder dan twee jaar wordt geweid, voor zover het aantal stuks jongvee in de wei niet groter is dan het aantal op het bedrijf gehouden ouderdieren. Daarnaast mogen hobbymatig gehouden dieren worden geweid.

⁴ Als een mengsel een meststof bevat die niet in de tabel staat, geldt een werkingscoëfficiënt van 100%.

Mestverwerkingsplicht

Vanaf 1 januari 2014 moeten veehouders die meer mest (fosfaat) produceren dan ze op hun eigen grond kunnen plaatsen, mest laten verwerken. Onder verwerking wordt verstaan:

- het exporteren van dierlijke meststoffen.
- het verbranden of vergassen van dierlijke meststoffen tot as waarin maximaal 10% organische stof (koolstofketens) aanwezig is. De verbranding of vergassing vindt onder voldoende hoge temperatuur plaats en/of duurt voldoende lang, dat het organisch materiaal in de dierlijke meststoffen grotendeels is vergaan.

Covergisten, scheiden, hygiëniseren, drogen, korrelen of andere bewerkingsmethodes van dierlijke mest vallen niet onder mestverwerking.

De hoeveelheid te verwerken mest hangt van het gebied af. In de tabel hieronder is weergegeven hoeveel procent van het bedrijfsoverschot fosfaat moet worden verwerkt

Norm

Verwerkingspercentages dierlijke mest (als percentage van het bedrijfsoverschot fosfaat)

Regio*	Overig	Oost	Zuid
Verwerkingspercentage (%)	5	15	30

* Regio's zijn gelijk aan regio's concentratiegebieden voor dierproductierechten, meer informatie op www.drloket.nl

Uitzonderingen mestverwerkingsplicht

Er zijn enkele situaties waarbij het verplichte verwerkingspercentage niet (volledig) hoeft worden te verwerkt. Mogelijk worden er nog extra voorwaarden voor deze uitzonderingen vastgesteld. Op www.drloket.nl is hierover actuele informatie te vinden.

Grenspercelen

Afvoer van mest naar grond in het buitenland (grenspercelen) telt niet mee voor de verwerkingsplicht.

Drempelwaarde

Wanneer de hoeveelheid mest die moet worden verwerkt kleiner is dan de vastgestelde drempelwaarde, is mestverwerking niet verplicht. De drempelwaarde is in 2014 100 kg fosfaat. De drempelwaarde geldt na het bepalen van de verwerkingsplicht (niet na het berekenen van het bedrijfsoverschot).

Biologische bedrijven

Biologische bedrijven hoeven geen mest te laten verwerken als de hoeveelheid biologische mest die men zou moeten laten verwerken afvoert naar een ander biologisch bedrijf.

Mest bedoeld voor champignonsubstraat

Mest van paarden, pony's of pluimvee dat wordt afgevoerd naar ondernemers die champignonsubstraat bereiden hoeft niet te worden verwerkt.

Afvoer naar landbouwbedrijf

Bij rechtstreekse afvoer van het totale bedrijfsoverschot naar één of meerdere andere landbouwbedrijven binnen de regio is mest verwerken niet verplicht. Met de afnemer van de mest moet een regionale mestafzetovereenkomst worden afgesloten (RMO) en moet aan de volgende aanvullende voorwaarden worden voldaan:

- Het totale bedrijfsoverschot moet worden afgevoerd.
- Het bedrijf dat de mest afneemt ligt hemelsbreed maximaal 20 kilometer vanaf de productielocatie.
- De afnemer gebruikt de mest op zijn landbouwgrond.
- Het bedrijfsoverschot is in het betreffende kalenderjaar maximaal 25% van de totale mestproductie.
- Vooraf moet een schriftelijke overeenkomst (RMO) af met de afnemer worden afgesloten en bewaard worden in de eigen administratie.
- Op het vervoersbewijs dierlijke mest (VDM) moet opmerkingscode 71 worden ingevuld.

Hoe mestverwerking regelen

Er zijn 3 manieren om mestverwerking te regelen

- Op het vervoersbewijs dierlijke mest (VDM) opmerkingscode 61 invullen wanneer de te verwerken mest van een landbouwbedrijf rechtstreeks naar een verwerker wordt afgevoerd.
- Door een driepartijenovereenkomst mestverwerking tussen landbouwer, mestbewerker en mestverwerker waarbij duidelijk is dat de geleverde mest van de landbouwer aan de mestbewerker daara wordt aangeboden aan de mestverwerker.
- Vervangende Verwerkingsovereenkomst waarbij de ene landbouwer de verwerkingsplicht overdraagt aan een andere landbouwer die daardoor extra mest moet laten verwerken.

Voorbeeldberekening mestplaatsing en mestverwerking

Toelichting

In dit gedeelte worden de gevolgen van het stelstel van gebruiksnormen aan de hand van een voorbeeldberekening geïllustreerd, het voorbeeldbedrijf ziet er als volgt uit:

- 60 koeien
- melkproductie 8000 kg melk per koe
- ureumgehalte van 25 mg/100 ml
- 20 pinken en 30 kalveren
- 20 ha grasland en 5 ha maïsland op zandgrond in de regio Zuid
- fosfaattoestand alle grond neutraal
- er vindt beweiding van dieren op het bedrijf plaats
- stikstofgehalte 4 kg N per m³ mest
- fosfaatgehalte 1,5 kg P₂O₅ per m³ mest
- de mest op het bedrijf is aanwezig als drijfmest, deze wordt in voorjaar en zomer uitgereden
- jaartal van mestwetgeving is 2014

Berekening mestplaatsingsruimte dierlijke mest

Het bedrijf heeft 20 hectare gras en 5 hectare maïs, het aandeel grasland ligt met 80% op de grens van 80% waarbij derogatie mogelijk is. In de zuidelijke zandgebieden geldt een derogatienorm van 230 kg N/ha. Op het bedrijf mag daarom maximaal 25 x 230 kg N = 5750 kg N uit dierlijke mest van graasdieren worden geplaatst. Zou het bedrijf niet aan de derogatie-eis voldoen, dan zou het 25 x 170 kg N = 4250 kg N uit dierlijke mest mogen plaatsen.

Op basis van fosfaat mag het bedrijf 20 x 95 + 5 x 65 = 2225 kg P₂O₅ uit dierlijke mest plaatsen.

Berekening forfaitaire productie stikstof en fosfaat uit dierlijke mest

Het bedrijf heeft 60 koeien die per stuk 8000 kg melk produceren met een ureumgehalte van 25 mg/100 ml. Uit de tabel excretie melkvee is af te lezen dat een koe 121 kg stikstof en 43,4 kg fosfaat produceert. Uit de tabel met de excreties van de overige diersoorten is af te lezen dat een pink 70,2 kg stikstof en 23,5 kg fosfaat produceert en een kalf 36,8 kg stikstof en 10,2 kg fosfaat. De stikstofproductie uit dierlijke mest op bedrijfsniveau is:

60 x 121 =	7260 kg N
20 x 70,2 =	1404 kg N
30 x 36,8 =	<u>1104 kg N</u>
Totaal bedrijf	9768 kg N

De fosfaatproductie uit dierlijke mest op bedrijfsniveau is:

60 x 43,4 =	2604 kg P ₂ O ₅
20 x 23,5 =	470 kg P ₂ O ₅
30 x 10,2 =	<u>306 kg P₂O₅</u>
Totaal bedrijf	3380 kg P₂O₅

Berekening verplichte mestafvoer

De verplichte mestafvoer wordt berekend op basis van de te veel geproduceerde stikstof of fosfaat. Het aantal m³ mest dat moet worden afgevoerd op basis van fosfaat en stikstof moet allebei worden berekend. De hoogste hoeveelheid mestafvoer die uit de berekeningen komt, moet worden afgevoerd.

Op basis van stikstof produceert het bedrijf 9768 kg N. Men mag slechts 5750 kg N plaatsen. Het bedrijf produceert dus 9768 - 5750 = 4018 kg N teveel. Dit moet verplicht worden afgevoerd. Bij een stikstofgehalte van 4 kg N/m³ moet er dus 4018/4 = 1005 m³ drijfmest worden afgevoerd.

Op basis van fosfaat produceert het bedrijf 3380 kg P₂O₅. Men mag slechts 2225 kg P₂O₅ plaatsen. Het bedrijf produceert dus 3380 - 2225 = 1155 kg P₂O₅ teveel. Dit moet verplicht worden afgevoerd. Bij een fosfaatgehalte van 1,5 kg P₂O₅/m³ moet er dus 1155/1,5 = 770 m³ drijfmest worden afgevoerd.

Op basis van stikstof moet 1005 m³ mest worden afgevoerd en op basis van fosfaat 770 m³ mest. Op het bedrijf moet dus uiteindelijk 1005 m³ drijfmest worden afgevoerd. Dit betekent een afvoer van 4018 kg N en van 1005 x 1,5 = 1508 kg P₂O₅. Dit is 353 kg P₂O₅ meer dan verplicht is op basis van de gebruiksnorm voor fosfaat.

Berekening gebruiksnormen werkzame stikstof en fosfaat uit dierlijke mest en kunstmest

Het bedrijf uit dit voorbeeld mag 5750 kg N uit dierlijke mest op het eigen land mag plaatsen. Naast dierlijke mest mag het bedrijf ook kunstmest aanvoeren. Om de maximale hoeveelheid aan te wenden stikstof uit kunstmest te berekenen, moet de totale gebruiksnorm van werkzame stikstof op bedrijfsniveau worden bepaald in combinatie met de hoeveelheid werkzame stikstof uit drijfmest. Op grasland op zandgrond met beweiden mag 250 kg werkzame stikstof worden aangewend, op maïsland mag bij bedrijven met derogatie 140 kg werkzame N worden toegediend. Op bedrijfsniveau mag 20 x 250 + 5 x 140 = 5700 kg werkzame N worden toegediend. Van de 5750 kg stikstof uit dierlijke mest is 45% werkzaam, dit is dus 2588 kg. De ruimte die op bedrijfsniveau overblijft om stikstofkunstmest aan te voeren is 5700 - 2588 = 3112 kg N. Dit is gemiddeld 124 kg N/ha.

Voor fosfaatkunstmest is een zelfde soort berekening te maken. Op grasland mag 95 kg werkzame P_2O_5 /ha toegediend worden en op maïsland 65 kg P_2O_5 /ha. In totaal is dit $20 \times 95 + 5 \times 65 = 2225$ kg P_2O_5 . De hoeveelheid werkzame fosfaat uit drijfmest (werkingscoëfficiënt is 100%), is lager dan de gebruiksnorm. Er is immers meer drijfmest afgevoerd dan op basis van fosfaat nodig is. De hoeveelheid toegediende fosfaat op bedrijfsniveau is $3380 - 1508 = 1872$ kg P_2O_5 . De ruimte die op bedrijfsniveau overblijft om fosfaatkunstmest aan te voeren is $2225 - 1872 = 353$ kg P_2O_5 . Dit is afgerond 14 kg P_2O_5 /ha.

NB: als voorwaarde voor derogatie geldt vanaf 2014 dat geen fosfaatkunstmest mag worden aangevoerd, kunstmestruimte mag dus alleen door bedrijven zonder derogatie worden benut en dus **niet** door het bedrijf uit dit rekenvoorbeeld.

Berekening verplichte mestverwerking

Het bedrijf uit dit voorbeeld heeft een bedrijfsoverschot van 1155 kg P_2O_5 . Het verwerkingspercentage in regio Zuid is 30%. Het bedrijf moet dus $1155 \text{ kg } P_2O_5 \times 30\% = 347$ kg P_2O_5 verwerken. Bij een fosfaatgehalte van 1,5 kg P_2O_5 /m³ is dit 231 m³ mestverwerking. Ligt dit bedrijf in regio overig (verwerkingspercentage 5%) dan is mestverwerking niet nodig. Immers $1155 \text{ kg } P_2O_5 \times 5\% = 58$ kg P_2O_5 . Deze hoeveelheid ligt onder de drempelwaarde waarbij mestverwerking verplicht is.

Aanvullende beleidsmaatregelen

Toelichting

Vrijstelling van wegen en bemonsteren bij transport

Bij transport voor aan- en afvoer van dierlijke mest is het wegen van de partij te transporteren mest verplicht. Er zijn echter wel een aantal uitzonderingen waarbij gebruik mag worden gemaakt van forfaitaire gehalten in de mest. Een voorbeeld hiervan is boer-boertransport. Voorwaarden om bij boer-boertransport niet verplicht te wegen en bemonsteren zijn:

- De afstand tussen de locatie waar de mest is geproduceerd en de locatie waar de mest wordt gelost is hemelsbreed niet meer dan 10 km.
- Het afvoerende bedrijf kan ten minste 75% van de dierlijke mestproductie (uitgedrukt in kilo's fosfaat) verwerken op de bij het bedrijf behorende landbouwgrond.
- Het bedrijf mag maximaal 25% van de geproduceerde mest (in kilo's fosfaat) afvoeren zonder wegen, bemonsteren en analyseren.
- De mest wordt rechtstreeks (zonder tussenopslag) geleverd aan de afnemer.
- Zowel de leverancier als de afnemer zijn landbouwbedrijven.

Drijfmest uitrijden en kunstmest strooien

Drijfmest uitrijden mag binnen het nieuwe mestbeleid niet het hele jaar. In de onderstaande tabel is te zien wanneer uitrijden van drijfmest is toegestaan.

Toegestane periodes van uitrijden dierlijke mest 2014

Drijfmest op grasland, alle grondsoorten	16 februari tot 1 september
Vaste mest op grasland op veen- en kleigrond	1 februari tot 16 september
Vaste mest op grasland op zand- en lössgrond	1 februari tot 1 september
Vaste mest op bouwland op veen- en kleigrond	gehele jaar
Vaste mest op bouwland op zand- en lössgrond	1 februari tot 1 september
Drijfmest op alle bouwland ¹	1 februari tot 1 augustus

¹ Uitrijden tot 1 september is toegestaan in het najaar bloembollen worden geplant.

Het is verboden om dierlijke mest uit te rijden op (gedeeltelijk) besneeuwde of bevroren grond en als de bovenste bodemlaag verzadigd is met water. Voor besneeuwde en bevroren grond geldt het verbod niet voor vaste mest op grasland met een beheersregime. Het gebruik van vaste mest moet dan wel zijn toegestaan volgens het beheersregime.

Van 1 september tot en met 31 januari mag geen dierlijke mest worden uitgereden wanneer tegelijkertijd de grond beregent, bevloeit of geïnfilteert wordt. Infiltreren is het aanvoeren van water op of onder het grondoppervlak met een buizen- of slangenstelsel.

Voor gronden op steile hellingen vanaf 7% gelden ook beperkingen voor het aanwenden van dierlijke mest. Ook kunstmest mag men niet onder alle omstandigheden strooien. Voorwaarden om wel mest toe te dienen hebben betrekking op de inzaaidatum van gewassen en het soort gewas. Ligt de landbouwgrond op een helling die steiler is dan 18%, dan mag geen drijfmest en kunstmest worden aangewend.

Het gebruik van stikstofkunstmeststoffen is bij grasland en akkerbouwgewassen slechts toegestaan in de periode van 1 februari tot en met 15 september.

Opslagcapaciteit dierlijke mest

Het mestbeleid stelt behalve aan de aanwending van mest ook eisen aan de minimaal aanwezige opslagcapaciteit van dierlijke mest. Er moet van 1 augustus tot 1 maart voldoende mestopslag aanwezig zijn (7 maanden). De vereiste opslagcapaciteit is te berekenen door het aantal dieren (per soort en categorie) dat gehouden mag worden te vermenigvuldigen met de mestproductie per half jaar per dier (normen zijn te vinden op www.hetInvloket.nl). Het aantal dieren dat men mag houden, staat in de milieuvergunning. Als er geen milieuvergunning aanwezig is, kan men uitgaan van het maximaal aantal dieren dat in de stallen gehouden kan worden.

In bijzondere omstandigheden mag worden uitgegaan van een lagere mestproductie. Dit kan wanneer door bijzondere omstandigheden de hoeveelheid dierlijke meststof per dier lager is dan volgens de forfaits. Deze bijzondere omstandigheden kunnen samenhangen met de diersoort of -categorie, het huisvestingsstelsel, drinkwatersysteem, samenstelling van het voer of andere aspecten van het bedrijfssysteem. De bijzondere omstandigheden moeten wel aantoonbaar zijn. In onderstaande gevallen is een lagere minimale mestopslagcapaciteit toegestaan:

- In de periode van augustus t/m februari kunnen minder dieren in de stallen worden gehouden dan volgens de milieuvergunning is toegestaan
- In de periode van augustus t/m februari worden stelselmatig minder dieren in de stallen gehouden, bijvoorbeeld doordat een deel van de dieren ieder jaar in deze periode wordt geweid.
- Mest die uitkomt boven de opslagcapaciteit van het bedrijf wordt op een milieuvriendelijke manier afgevoerd.
- De mest die uitkomt boven de opslagcapaciteit wordt op eigen bouwland, waarvoor geen uitrijdbeperking geldt, uitgereden. Deze uitzondering geldt niet voor de mest die in februari wordt geproduceerd.

Scheuren van grasland

Aan het scheuren van grasland bestemd voor de voerproductie zijn regels verbonden. Scheuren wordt evenals het doodspuiten beschouwd als vernietigen van grasland. Vernietigen van grasland is toegestaan als aan de volgende eisen wordt voldaan:

- De zode van grasland op zand- en lössgrond voor de teelt van lelies en gladiolen mag worden vernietigd van 1 tot en met 15 augustus. Dit mag alleen als er direct na het vernietigen van de graszode ontsmetting plaatsvindt. Ook moet er uiterlijk 15 september een aangewezen stikstofbehoefte gewas worden geteeld.
- Grasland op zand- en lössgrond mag worden vernietigd in de periode van 1 februari tot en met 31 mei als direct na het vernietigen gras wordt ingezaaid.

- Grasland op zand- of lössgrond mag worden vernietigd in de periode van 1 februari t/m 10 mei als direct na de vernietiging een relatief stikstofbehoefstig gewas geteeld wordt.
- Grasland op klei- of veengrond mag worden vernietigd in de periode van 1 februari t/m 15 september. Direct na de vernietiging moet men een relatief stikstofbehoefstig gewas telen.
- Als het volggewas tulpen, krokussen, irissen of blauwe druifjes (muscari) is, mag grasland op alle grondsoorten vernietigd worden in de periode van 16 september t/m 30 november. Planten van het bolgewas direct na het vernietigen is verplicht.
- Grasland op kleigrond mag ook vernietigd worden in de periode van 1 november t/m 31 december. Het eerstvolgende gewas mag géén gras zijn.
- Ook mag grasland vernietigd worden als dit nodig is voor kavelinrichtingswerkzaamheden die worden verricht na vaststelling van een plan van toedeling.

Wanneer na het vernietigen van de graszode de grond beteeld wordt met een relatief stikstofbehoefstig gewas, mogen pas meststoffen op deze grond gebruikt worden, als uit een representatief grondmonster blijkt dat de aanwezige hoeveelheid stikstof onvoldoende is om te voldoen aan de behoefte van het gewas.

Bemesting op gescheurd grasland moet plaatsvinden op grond van een bemestingsadvies dat mede is gebaseerd op de analyseresultaten van een representatief bodemmonster van het desbetreffende perceel.

Vanggewas na maïs

Na de teelt van maïs op zand- of lössgrond, is het telen van een vanggewas verplicht. Vanggewassen zijn gras, winterrogge, wintertarwe, wintergerst, triticale, bladkool of bladrammenas. Het vanggewas na maïs is bedoeld om uitspoeling van stikstof in het najaar en de winter te voorkomen. Dit betekent dat het vanggewas na de oogst van maïs moet worden geteeld. Dit kan via onderzaai in de maïs of via zaaien na de oogst van de maïs. Het vanggewas mag niet vernietigd worden voor 1 februari van het daaropvolgende jaar.

Natuurterreinen

Natuurterrein wordt voor het stelsel van gebruiksnormen niet gezien als landbouwgrond. Voor het gebruiksnormenstelsel is deze grond geen onderdeel van het bedrijf. Dieren die op natuurterrein grazen, behoren op dat moment niet tot het bedrijf. Meetellen van de mestproductie van deze dieren is niet nodig.

Meestal wordt de maximale hoeveelheid aan te wenden dierlijke mest op natuurterrein bepaald door het beheerregime. Het gaat dan om beheer dat is vastgesteld volgens de Natuurbeschermingswet, beheer op basis van de Subsidieregeling Natuurbeheer (SN) of beheer dat tot stand is gekomen met instemming van de minister van LNV, zoals beheer door Staatsbosbeheer.

Als het beheerregime geen grens stelt aan de hoeveelheid dierlijke mest die mag worden gebruikt, dan gelden de volgende regels.

- Natuurterrein dat bestaat uit grasland (min. 50% gras bestemd voor beweiding/voederwinning) maximaal 70 kilo fosfaat en 170 kilo stikstof uit dierlijke mest per hectare per jaar.
- Natuurterrein met een andere begroeiing maximaal 20 kilo fosfaat uit dierlijke mest per hectare per jaar.

De dierlijke meststoffen die op het natuurterrein zijn uitgereden, komen niet ten laste van de gebruiksruijme.

Emissiefactoren

Toelichting

In deze paragraaf zijn de emissiefactoren van verschillende stalsystemen weergegeven die vallen onder de Regeling ammoniak en veehouderij (Rav). De Rav is een op de Wet ammoniak en veehouderij gebaseerde ministeriële regeling die de emissiefactoren bevat die nodig zijn om in de vergunde en in de aangevraagde situatie de ammoniakemissie van een veehouderij te kunnen berekenen. De Rav wordt regelmatig aangepast en gepubliceerd in de Staatscourant. Onderstaande tabel komt uit de Staatscourant nr. 21301 van 24 oktober 2012.

Norm

Emissiefactoren voor de emissie vanuit het dierenverblijf, inclusief de emissie van de mest die in het dierenverblijf is opgeslagen.

Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar	
HOOFDCATEGORIE A: RUNDVEE		
A 1	Melk- en kalfkoeien ouder dan 2 jaar	
A 1.1	grupstal met drijfmest, emitterend mestoppervlak van grup en kelder max. 1,2 m ² per koe (<i>Groen Label BB 93.06.009</i>)	4,3
A 1.2	loopstal met hellende vloer en giergoot of met roostervloer; beide met spoelsysteem (<i>BWL 2001.28</i>)	
A 1.2.1	beweiden	7,5
A 1.2.2	permanent opstallen	8,6
A 1.3	Loopstal met hellende vloer en giergoot; max. 3 m ² mestbesmeurd oppervlak per koe (<i>Groen Label BB 93.03.003V1; BB 93.03.003/A 93.04.004V1; BB 93.03.003/B 93.04.005V1; BB 93.03.003/C 93.04.006V1; BB 93.03.003/D 94.06.020V1</i>)	
A 1.3.1	beweiden	7,5
A 1.3.2	permanent opstallen	8,6
A 1.4	loopstal met hellende vloer en spoelsysteem; max. 3,75 m ² mestbesmeurd oppervlak per koe (<i>Groen Label BB 94.02.015V1</i>)	
A 1.4.1	beweiden	6,8
A 1.4.2	permanent opstallen	7,8
A 1.5	loopstal met sleufvloer en mestschuif (<i>BWL 2010.24.V3</i>)	
A 1.5.1	beweiden	7,7
A 1.5.2	permanent opstallen	9,2
A 1.6	ligboxenstal met dichte hellende vloer, met profilering, met snelle gierafvoer met mestschuif (<i>BWL 2009.11.V2</i>)	
A 1.6.1	beweiden	7,5
A 1.6.2	permanent opstallen	8,6
A 1.7	ligboxenstal met dichte hellende vloer, met rubbertoplaag, met snelle gierafvoer met mestschuif (<i>BWL 2009.22.V2</i>)	
A 1.7.1	beweiden	7,5
A 1.7.2	permanent opstallen	8,6
A 1.8	ligboxenstal met sleufvloer met noppen en mestschuif (<i>BWL 2010.14.V2</i>)	
A 1.8.1	beweiden	7,7
A 1.8.2	permanent opstallen	9,2
A 1.9	ligboxenstal met roostervloer voorzien van een bolle rubber toplaag en afdichtflappen in de roosterspleten (<i>BWL 2010.30.V1</i>)	
A 1.9.1	beweiden ¹⁹	4,1

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
A 1.9.2	permanent opstallen ¹⁹	4,7
A 1.10	ligboxenstal met roostervloer voorzien van een bolle rubber toplaag (BWL 2010.31.V1)	
A 1.10.1	beweiden ¹⁹	6,5
A 1.10.2	permanent opstallen ¹⁹	7,4
A 1.11	ligboxenstal met geprofileerde vlakke vloer met hellende gleuven, regelmatige mestafstorten en hoog frequente mestverwijdering met een vingerschuif (BWL 2010.32.V1)	
A 1.11.1	beweiden ¹⁹	8,1
A 1.11.2	permanent opstallen ¹⁹	9,2
A 1.12	ligboxenstal met geprofileerde vlakke vloer met hellende gleuven, regelmatige mestafstorten en frequent schuiven (BWL 2010.33.V2)	
A 1.12.1	beweiden ¹⁹	8,3
A 1.12.2	permanent opstallen ¹⁹	9,5
A 1.13	ligboxenstal met roostervloer voorzien van cassettes in de roosterspleten (BWL 2010.34.V2)	
A 1.13.1	beweiden ¹⁹	7,1
A 1.13.2	permanent opstallen ¹⁹	8,1
A 1.14	ligboxenstal met geprofileerde vlakke vloer met hellende gleuven, regelmatige mestafstorten voorzien van afdichtflappen, frequent schuiven (BWL 2010.35.V2)	
A 1.14.1	beweiden ¹⁹	7,1
A 1.14.2	permanent opstallen ¹⁹	8,1
A 1.15	ligboxenstal met geprofileerde vlakke vloer met hellende gleuven, regelmatige mestafstorten voorzien van afdichtflappen en frequente mestverwijdering (BWL 2010.36.V2)	
A 1.15.1	beweiden ¹⁹	7,0
A 1.15.2	permanent opstallen ¹⁹	8,0
A 1.16	ligboxenstal met V-vormige vloer van gietasfalt in combinatie met een gierafvoerbuis (BWL 2012.01)	
A 1.16.1	beweiden ¹⁹	7,9
A 1.16.2	permanent opstallen ¹⁹	9,1
A 1.17	mechanisch geventileerde stal met een chemisch luchtwassysteem (BWL 2012.02)	
A 1.17.1	beweiden ¹⁹	3,5
A 1.17.2	permanent opstallen ¹⁹	4,0
A 1.18	ligboxenstal met V-vormige vloer van geprofileerde vloerelementen in combinatie met een gierafvoerbuis (BWL 2012.04)	
A 1.18.1	beweiden ¹⁹	6,7
A 1.18.2	permanent opstallen ¹⁹	7,7
A 1.19	ligboxenstal met roostervloer met hellende groeven voorzien van afdichtflappen in de roosterspleten (BWL 2012.05)	
A 1.19.1	beweiden ¹⁹	7,5
A 1.19.2	permanent opstallen ¹⁹	8,6
A 1.20	ligboxenstal met vloer voorzien van perforaties en hellende profilering en mestschuif (BWL 2012.08)	
A 1.20.1	beweiden ¹⁹	6,9
A 1.20.2	permanent opstallen ¹⁹	7,9

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
A 1.21	ligboxenstal met vloer met hellende langsgroeven, V-vormige dwarsgroeven, regelmatige mestafstorten voorzien van afdichtflappen, en mestschuif (<i>BWL 2013.01</i>)	
A 1.21.1	beweiden ¹⁹	7,1
A 1.21.2	permanent opstallen ¹⁹	8,1
A 1.22	ligboxenstal met sleufvloer en in de doorsteken, wachtruimte en doorlopen een roostervloer met bolle rubber toplaag voorzien van afdichtflappen in de roosterspletten (<i>BWL 2013.03</i>)	
A 1.22.1	beweiden ¹⁹	7,5
A 1.22.2	permanent opstallen ¹⁹	8,6
A 1.23	ligboxenstal met geprofileerde vloerplaten met sterk hellende langssleuven met urineafvoer-gat en hellende dwarsgroeven, aaneengesloten gelegd of gescheiden door mestafstorten voorzien van emissiereductiekleppen, met mestschuif (<i>BWL 2013.04</i>)	
A 1.23.1	beweiden ¹⁹	6,2
A 1.23.2	permanent opstallen ¹⁹	7,1
A 1.24	ligboxenstal met vloer met geperforeerde, sterk hellende langssleuven, de vloerplaten aaneengesloten gelegd of gescheiden door mestafstorten voorzien van afdichtflappen, met mestschuif (<i>BWL 2013.05</i>)	
A 1.24.1	beweiden ¹⁹	6,2
A 1.24.2	permanent opstallen ¹⁹	7,1
A 1.25	ligboxenstal met vlakke vloer, voorzien van geprofileerde rubber matten met een hellend profiel naar regelmatige mestafstorten voorzien van afdichtflappen, met mestschuif (<i>BWL 2013.06</i>)	
A 1.25.1	beweiden ¹⁹	7,0
A 1.25.2	permanent opstallen ¹⁹	8,0
A 1.26	ligboxenstal met hellende V-vormige vloer, voorzien van geprofileerde rubber matten, met centrale giergoot en mestschuif (<i>BWL 2013.07</i>)	
A 1.26.1	beweiden ¹⁹	6,5
A 1.26.2	permanent opstallen ¹⁹	7,5
A 1.100	overige huisvestingssystemen	
A 1.100.1	beweiden	9,5
A 1.100.2	permanent opstallen	11,0
A 2	Zoogkoeien ouder dan 2 jaar	5,3
A 3	Vrouwelijk jongvee tot 2 jaar	3,9
A 4	Vleeskalveren tot circa 8 maanden	
A 4.1	mechanisch geventileerde stal met een chemisch luchtwassysteem met 90% emissiereductie (<i>BWL 2001.29.V1; BWL 2007.04.V3</i>)	0,25
A 4.2	mechanisch geventileerde stal met een biologisch luchtwassysteem met 70% emissiereductie (<i>BWL 2006.01.V1; BWL 2009.13.V1</i>)	0,75
A 4.3	mechanisch geventileerde stal met een chemisch luchtwassysteem met 70% emissiereductie (<i>BWL 2008.06.V2; BWL 2008.07.V1; BWL 2004.02.V2; BWL 2005.01.V3; BWL 2006.04.V1; BWL 2006.05.V1; BWL 2009.01.V1; BWL 2010.25</i>)	0,75
A 4.4	mechanisch geventileerde stal met een chemisch luchtwassysteem met 95% emissiereductie (<i>BWL 2008.08.V2; BWL 2008.09.V2; BWL 2007.05.V3; BWL 2010.26</i>)	0,13

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
A 4.5	mechanisch geventileerde stal met een luchtwassysteem anders dan biologisch of chemisch	
A 4.5.1	mechanisch geventileerde stal met een gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met chemische wasser (lamellenfilter) en waterwasser (BWL 2006.14.V2) ³	0,38
A 4.5.2	mechanisch geventileerde stal met een gecombineerd luchtwassysteem 70% emissiereductie met waterwasser, chemische wasser en biofilter (BWL 2006.15.V3) ³	0,75
A 4.5.3	mechanisch geventileerde stal met een gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met waterwasser, chemische wasser en biofilter (BWL 2007.01.V3) ³	0,38
A 4.5.4	mechanisch geventileerde stal met een gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met watergordijn en biologische wasser (BWL 2007.02.V1; BWL 2009.12; BWL 2010.02.V1) ³	0,38
A 4.5.5	mechanisch geventileerde stal met een gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met waterwasser, biologische wasser en geurverwijderingssectie (BWL 2011.07) ³	0,38
A 4.5.6	mechanisch geventileerde stal met een gecombineerd luchtwassysteem 90% emissiereductie met een biologische en een chemische wasser en een biofilter (BWL 2011.08) ³	0,25
A 4.6	mechanisch geventileerde stal met een biologisch luchtwassysteem 80% emissiereductie (BWL 2012.07) ³	0,5
A 4.7	mechanisch geventileerde stal met hellende roostervloer in combinatie met hellende schijnvloer onder de roostervloer, bestemd voor het houden van rosé vleeskalveren (BWL 2012.09) ¹⁹	1,8
A 4.100	overige huisvestingssystemen	2,5
A 5	Vervallen	
A 6	Vleesstieren en overig vleesvee van circa 8 tot 24 maanden (roodvleesproductie)	7,2
A 7	Fokstieren en overig rundvee ouder dan 2 jaar	9,5
HOOFDCATEGORIE B: SCHAPEN		
B 1	Schapen ouder dan 1 jaar, inclusief lammeren tot 45 kg ^{1,2}	0,7
HOOFDCATEGORIE C: GEITEN		
C 1	Geiten ouder dan 1 jaar	1,9
C 2	Opfokgeiten van 61 dagen tot en met 1 jaar	0,8
C 3	Opfokgeiten en afmestlammeren tot en met 60 dagen	0,2
HOOFDCATEGORIE D: VARKENS		
D 1	Fokzeugen, inclusief biggen tot 25 kg	
D 1.1	Biggenopfok (gespeende biggen)	
D 1.1.1	vlakke gecoate keldervloer met tandheugelschuifstelsel (Groen Label BB 93.03.001V1)	
D 1.1.1.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big	0,18
D 1.1.1.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big	0,23

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
D 1.1.2	spoelgotensysteem met dunne mest en gedeeltelijk roostervloer (Groen Label BB 94.06.021V3; BB 94.06.021V1/A 97.01.049V1)	
D 1.1.2.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big	0,21
D 1.1.2.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big	0,27
D 1.1.3	mestopvang in water in combinatie met een mestafvoersysteem	
D 1.1.3.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big (BWL 2006.06)	0,13
D 1.1.3.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big (BWL 2006.07)	0,16
D 1.1.4	ondiepe mestkelders met water- en mestkanaal	
D 1.1.4.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big (Groen Label BB 96.03.033V2)	0,26
D 1.1.4.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big (BWL 2001.14)	0,33
D 1.1.5	halfrooster met verkleind mestoppervlak (max. 60% van het totale hokoppervlak bestaat uit een roostervloer)	
D 1.1.5.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big (BWL 2001.15)	0,34
D 1.1.5.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big (BWL 2001.16)	0,43
D 1.1.6	mestopvang in en spoelen met aangezuurde vloeistof (Groen Label, volledig roostervloer, BB 96.04.038V2)	
D 1.1.6.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big	0,16
D 1.1.6.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big	0,20
D 1.1.7	mestopvang in en spoelen met aangezuurde vloeistof (Groen Label, gedeeltelijk roostervloer, BB 96.04.038V2)	
D 1.1.7.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big	0,22
D 1.1.7.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big	0,28
D 1.1.8	gescheiden afvoer van mest en urine door middel van hellende mestband (Groen Label BB 96.06.040V1)	
D 1.1.8.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big	0,20
D 1.1.8.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big	0,25
D 1.1.9	biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2008.01.V1; BWL 2008.02.V1; BWL 2008.03.V1; BWL 2008.04.V1; BWL 2008.05.V1; BWL 2004.01.V2; BWL 2006.02.V1; BWL 2007.03.V3; BWL 2008.12.V1; BWL 2009.20.; BWL 2009.21; BWL 2010.28.V1; BWL 2011.11; BWL 2011.12)	
D 1.1.9.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big ³	0,18
D 1.1.9.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big ³	0,23
D 1.1.10	chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2008.06.V2; BWL 2008.07.V1; BWL 2004.02.V2; BWL 2005.01.V3; BWL 2006.04.V1; BWL 2006.05.V1; BWL 2009.01.V1; BWL 2010.25; BWL 2011.14)	
D 1.1.10.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big ³	0,18
D 1.1.10.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big ³	0,23
D 1.1.11	koeldekstelsysteem (150% koeloppervlak)	
D 1.1.11.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big (BWL 2010.11.V1)	0,15
D 1.1.11.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big (BWL 2010.12.V1)	0,19
D 1.1.12	opfokhok met schuine putwand	
D 1.1.12.1	emitterend mestoppervlak maximaal 0,07 m ² per big, ongeacht groeps grootte (BWL 2001.13.V1)	0,17
D 1.1.12.2	emitterend mestoppervlak groter dan 0,07 m ² per big, echter kleiner dan 0,10 m ² , en in kleine groepen, tot 30 biggen, gehuisvest (BWL 2004.06.V1)	0,21

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
D 1.1.12.3	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² , emitterend mestoppervlak groter dan 0,07 m ² , echter kleiner dan 0,10 m ² , in grote groepen, vanaf 30 biggen, gehuisvest (<i>Groen Label BB 99.06.072/A 99.11.080; BB 99.06.072/A 99.11.082</i>) (<i>BWL 2010.04.V1</i>)	0,18
D 1.1.13	volledig rooster met water- en mestkanalen, eventueel voorzien van schuine putwand(en), emitterend mestoppervlak kleiner dan 0,10 m ² (<i>BWL 2010.05.V1</i>)	0,20
D 1.1.14	chemisch luchtwassysteem 95% emissiereductie (<i>BWL 2008.08.V2; BWL 2007.05.V3; BWL 2010.26</i>)	
D 1.1.14.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big ³	0,03
D 1.1.14.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big ³	0,04
D 1.1.15	luchtwassystemen anders dan biologisch of chemisch	
D 1.1.15.1	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met chemische wasser (lamellenfilter) en waterwasser (<i>BWL 2006.14.V2</i>)	
D 1.1.15.1.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big ³	0,09
D 1.1.15.1.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big ³	0,11
D 1.1.15.2	gecombineerd luchtwassysteem 70% emissiereductie met waterwasser, chemische wasser en biofilter (<i>BWL 2006.15.V3</i>)	
D 1.1.15.2.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big ³	0,18
D 1.1.15.2.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big ³	0,23
D 1.1.15.3	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met waterwasser, chemische wasser en biofilter (<i>BWL 2007.01.V3</i>)	
D 1.1.15.3.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big ³	0,09
D 1.1.15.3.1	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big ³	0,11
D 1.1.15.4	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met watergordijn en biologische wasser (<i>BWL 2007.02.V1; BWL 2009.12; BWL 2010.02.V1</i>)	
D 1.1.15.4.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big ³	0,09
D 1.1.15.4.1	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big ³	0,11
D 1.1.15.5	gecombineerd luchtwassysteem 70% emissiereductie met waterwasser, biologische wasser en geurverwijderingssectie (<i>BWL 2011.07</i>)	
D 1.1.15.5.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big ³	0,09
D 1.1.15.5.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big ³	0,11
D 1.1.15.6	gecombineerd luchtwassysteem 90% emissiereductie met een biologische en een chemische wasser en een biofilter (<i>BWL 2011.08</i>)	
D 1.1.15.6.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big ³	0,06
D 1.1.15.6.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big ³	0,08
D 1.1.16	biologisch luchtwassysteem 80% emissiereductie (<i>BWL 2012.07</i>)	
D 1.1.16.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big ³	0,12
D 1.1.16.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big ³	0,15
D 1.1.17	chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (<i>BWL 2013.08</i>)	
D 1.1.17.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big ³	0,06
D 1.1.17.1	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big ³	0,08
D 1.1.100	overige huisvestingssystemen	
D 1.1.100.1	hokoppervlak maximaal 0,35 m ² per big	0,60
D 1.1.100.2	hokoppervlak groter dan 0,35 m ² per big	0,75

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
D 1.2	Kraamzeugen (incl. biggen tot spenen)	
D 1.2.1	spoelgotensysteem, spoelen met dunne mest (Groen Label BB 93.11.012V2; BB 93.11.012V2/A 99.11.077)	3,3
D 1.2.2	kunststof schijnvloer met schuif onder de roosters (voormalig Groen Label BB 94.02.014V1) ⁴	3,7
D 1.2.3	vlakke, gecoate keldervloer met tandheugelschuifstelsel (voormalig Groen Label BB 94.04.018) ⁴	4,0
D 1.2.4	mestschuif met gecoate, hellende keldervloer en giergoot (Groen Label BB 94.06.019)	3,1
D 1.2.5	mestgoot met mestafvoersysteem (BWL 2010.06.V1)	3,2
D 1.2.6	ondiepe mestkelders met mest- en waterkanaal (voormalig Groen Label BB 95.12.032) ⁴	4,0
D 1.2.7	kraamopfokhok met hellende plaat (BWL 2001.17)	5,0
D 1.2.8	mestopvang in en spoelen met aangezuurde vloeistof (Groen Label BB 96.04.037V1)	3,1
D 1.2.9	schuiven in mestgoot (BWL 2001.18)	2,5
D 1.2.10	biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2008.01.V1; BWL 2008.02.V1; BWL 2008.03.V1; BWL 2008.04.V1; BWL 2008.05.V1; BWL 2004.01.V2; BWL 2006.02.V1; BWL 2007.03.V3; BWL 2008.12.V1; BWL 2009.20; BWL 2009.21; BWL 2010.28; BWL 2011.11; BWL 2011.12) ³	2,5
D 1.2.11	chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2008.06.V2; BWL 2008.07.V1; BWL 2004.02.V2; BWL 2005.01.V3; BWL 2006.04.V1; BWL 2006.05.V1; BWL 2009.01.V1; BWL 2010.25; BWL 2011.14) ³	2,5
D 1.2.12	koeldekstelsel (150% koeloppervlak) (BWL 2010.15.V1)	2,4
D 1.2.13	mestpan onder kraamhok (BWL 2006.08)	2,9
D 1.2.14	mestpan met water- en mestkanaal onder kraamhok (BWL 2010.07.V1)	2,9
D 1.2.15	chemisch luchtwassysteem 95% emissiereductie (BWL 2008.08.V2; BWL 2008.09.V2; BWL 2007.05.V3; BWL 2010.26) ³	0,42
D 1.2.16	waterkanaal in combinatie met een afgescheiden mestkanaal of mestbak (BWL 2004.07.V1)	2,9
D 1.2.17	luchtwassystemen anders dan biologisch of chemisch	
D 1.2.17.1	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met chemische water (lamellenfilter) en waterwater (BWL 2006.14.V2) ³	1,25
D 1.2.17.2	gecombineerd luchtwassysteem 70% emissiereductie met waterwater, chemische water en biofilter (BWL 2006.15.V3) ³	2,49
D 1.2.17.3	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met waterwater, chemische water en biofilter (BWL 2007.01.V3) ³	1,25
D 1.2.17.4	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met watergordijn en biologische water (BWL 2007.02.V1; BWL 2009.12; BWL 2010.02.V1) ³	1,25
D 1.2.17.5	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met waterwater, biologische water en geurverwijderingssectie (BWL 2011.07) ³	1,25
D 1.2.17.6	gecombineerd luchtwassysteem 90% emissiereductie met een biologische en een chemische water en een biofilter (BWL 2011.08) ³	0,83

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
D 1.2.18	biologisch luchtwassysteem 80% emissiereductie (<i>BWL 2012.07</i>) ³	1,66
D 1.2.19	chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (<i>BWL 2013.08</i>) ³	0,83
D 1.2.100	overige huisvestingssystemen	8,3
D 1.3	Guste en dragende zeugen	
D 1.3.1	smalle ondiepe mestkanalen met metalen driekantroostervloer en rioleringsysteem (alleen toepasbaar bij individuele huisvesting) (<i>Groen Label BB 95.02.027V1</i>)	2,4
D 1.3.2	mestgoot met combinatierooster en frequente mestafvoer (alleen toepasbaar bij individuele huisvesting) (<i>Groen Label BB 95.06.028</i>)	1,8
D 1.3.3	spoelgotensysteem met dunne mest (<i>Groen Label bij individuele huisvesting BB 95.10.030</i>); (<i>Groen Label bij groepshuisvesting BB 95.10.030/A 98.10.060</i> ; <i>BB 95.10.030/B 99.11.078</i>)	2,5
D 1.3.4	mestopvang in en spoelen met aangezuurde vloeistof (<i>Groen Label bij individuele huisvesting BB 96.04.036V1</i>); (<i>Groen Label bij groepshuisvesting BB 96.04.036V1/A 98.10.061</i>)	1,8
D 1.3.5	schuiven in mestgoot (alleen toepasbaar bij individuele huisvesting) (<i>BWL 2001.19</i>)	2,2
D 1.3.6	biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (<i>bij individuele en groepshuisvesting BWL 2008.01.V1</i> ; <i>BWL 2008.02.V1</i> ; <i>BWL 2008.03.V1</i> ; <i>BWL 2008.04.V1</i> ; <i>BWL 2008.05.V1</i> ; <i>BWL 2004.01.V2</i> ; <i>BWL 2006.02.V1</i> ; <i>BWL 2007.03.V3</i> ; <i>BWL 2008.12.V1</i> ; <i>BWL 2009.20</i> ; <i>BWL 2009.21</i> ; <i>BWL 2010.28.V1</i> ; <i>BWL 2011.11</i> ; <i>BWL 2011.12</i>) ³	1,3
D 1.3.7	chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (<i>bij individuele en groepshuisvesting BWL 2008.06.V2</i> ; <i>BWL 2008.07.V1</i> ; <i>BWL 2004.02.V2</i> ; <i>BWL 2005.01.V3</i> ; <i>BWL 2006.04.V1</i> ; <i>BWL 2006.05.V1</i> ; <i>BWL 2009.01.V1</i> ; <i>BWL 2010.25</i> ; <i>BWL 2011.14</i>) ³	1,3
D 1.3.8	koeldekstelsysteem	
D 1.3.8.1	115% koeloppervlak (<i>bij individuele huisvesting BWL 2010.16.V1</i>)	2,2
D 1.3.8.2	135% koeloppervlak (<i>bij groepshuisvesting BWL 2010.17.V1</i>)	2,2
D 1.3.9	groepshuisvestingssysteem met voerligboxen of zeugenvoerstations, zonder strobed, met schuine putwanden in het mestkanaal	
D 1.3.9.1	met metalen driekantroosters (<i>BWL 2010.08.V1</i>)	2,3
D 1.3.9.2	roosters anders dan metalen driekant (<i>BWL 2006.09</i>)	2,5
D 1.3.10	rondloopstal met zeugenvoerstation en strobed (<i>BWL 2010.09.V1</i>)	2,6
D 1.3.11	chemisch luchtwassysteem 95% emissiereductie (<i>bij individuele en groepshuisvesting BWL 2008.08.V2</i> ; <i>BWL 2008.09.V2</i> ; <i>BWL 2007.05.V3</i> ; <i>BWL 2010.26</i>) ³	0,21
D 1.3.12	luchtwassystemen anders dan biologisch of chemisch	
D 1.3.12.1	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met chemische water (lamellenfilter) en waterwater (<i>BWL 2006.14.V2</i>) ³	0,63
D 1.3.12.2	gecombineerd luchtwassysteem 70% emissiereductie met waterwater, chemische water en biofilter (<i>BWL 2006.15.V3</i>) ³	1,26
D 1.3.12.3	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met waterwater, chemische water en biofilter (<i>BWL 2007.01.V3</i>) ³	0,63

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
D 1.3.12.4	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met watergordijn en biologische wasser (<i>BWL 2007.02.V1; BWL 2009.12; BWL 2010.02.V1</i>) ³	0,63
D 1.3.12.5	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met waterwasser, biologische wasser en geurverwijderingssectie (<i>BWL 2011.07</i>) ³	0,63
D 1.3.12.6	gecombineerd luchtwassysteem 90% emissiereductie met een biologische en een chemische wasser en een biofilter (<i>BWL 2011.08</i>) ³	0,42
D 1.3.13	biologisch luchtwassysteem 80% emissiereductie (<i>BWL 2012.07</i>) ³	0,84
D 1.3.14	chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (<i>BWL 2013.08</i>) ³	0,42
D 1.3.100	overige huisvestingssystemen, groepshuisvesting	4,2
D 1.3.101	overige huisvestingssystemen, individuele huisvesting	4,2
D 2	Dekberen, 7 maanden en ouder	
D 2.1	biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (<i>BWL 2008.01.V1; BWL 2008.02.V1; BWL 2008.03.V1; BWL 2008.04.V1; BWL 2008.05.V1; BWL 2004.01.V2; BWL 2006.02.V1; BWL 2007.03.V3; BWL 2008.12.V1; BWL 2009.20.V1; BWL 2009.21; BWL 2010.28.V1; BWL 2011.11; BWL 2011.12</i>) ³	1,7
D 2.2	chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (<i>BWL 2008.06.V2; BWL 2008.07.V1; BWL 2004.02.V2; BWL 2005.01.V3; BWL 2006.04.V1; BWL 2006.05.V1; BWL 2009.01.V1; BWL 2010.25; BWL 2011.14</i>) ³	1,7
D 2.3	chemisch luchtwassysteem 95% emissiereductie (<i>BWL 2008.08.V2; BWL 2008.09.V2; BWL 2007.05.V3; BWL 2010.26</i>) ³	0,28
D 2.4	luchtwassystemen anders dan biologisch of chemisch	
D 2.4.1	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met chemische wasser (lamellenfilter) en waterwasser (<i>BWL 2006.14.V2</i>) ³	0,83
D 2.4.2	gecombineerd luchtwassysteem 70% emissiereductie met waterwasser, chemische wasser en biofilter (<i>BWL 2006.15.V3</i>) ³	1,65
D 2.4.3	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met waterwasser, chemische wasser en biofilter (<i>BWL 2007.01.V3</i>) ³	0,83
D 2.4.4	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met watergordijn en biologische wasser (<i>BWL 2007.02.V1; BWL 2009.12; BWL 2010.02.V1</i>) ³	0,83
D 2.4.5	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met waterwasser, biologische wasser en geurverwijderingssectie (<i>BWL 2011.07</i>) ³	0,83
D 2.4.6	gecombineerd luchtwassysteem 90% emissiereductie met een biologische en een chemische wasser en een biofilter (<i>BWL 2011.08</i>) ³	0,55
D 2.5	biologisch luchtwassysteem 80% emissiereductie (<i>BWL 2012.07</i>) ³	1,10
D 2.6	chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (<i>BWL 2013.08</i>) ³	0,55
D 2.100	overige huisvestingssystemen	5,5
D 3	Vleesvarkens, opfokberen van circa 25 kg tot 7 maanden, opfokzeugen van circa 25 kg tot eerste dekking	
D 3.1	volledig roostervloer	

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
D 3.1.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken (<i>BWL 2001.20</i>) ⁵	3,0
D 3.1.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken (<i>BWL 2001.21</i>) ⁵	4,0
D 3.2	gedeeltelijk roostervloer	
D 3.2.1	gehele dierplaats onderkelderd zonder stankafsluiter	
D 3.2.1.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken (<i>BWL 2001.22</i>) ⁵	3,0
D 3.2.1.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken (<i>BWL 2001.23</i>) ⁵	4,0
D 3.2.2	mestopvang in en spoelen met NH ₃ -arme vloeistof (incl. aanzuren)	
D 3.2.2.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken (<i>Groen Label BB 93.06.010V1; BB 93.11.011; BB 93.11.011/A 95.04.024</i>) ⁵	1,4
D 3.2.2.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken (<i>BWL 2001.24</i>) ⁵	2,0
D 3.2.3	koeldekstelsysteem met metalen driekantroostervloer (170% koeloppervlak)	
D 3.2.3.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken (<i>BWL 2010.18.VI</i>) ⁵	1,4
D 3.2.3.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken (<i>BWL 2001.25.VI</i>) ⁵	2,0
D 3.2.4	mestopvang in met formaldehyde behandelde mestvloeistof in combinatie met metalen driekantroostervloer (<i>Groen Label BB 95.02.025V2</i>)	
D 3.2.4.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken ⁵	0,8
D 3.2.4.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken ⁵	1,1
D 3.2.5	mestopvang in water in combinatie met metalen driekantroostervloer (<i>Groen Label BB 95.10.029V3</i>)	
D 3.2.5.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken ⁵	1,1
D 3.2.5.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken ⁵	1,5
D 3.2.6	koeldekstelsysteem (200% koeloppervlak)	
D 3.2.6.1	met metalen roostervloer	
D 3.2.6.1.1	emitterend mestoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken (<i>BWL 2010.19.VI</i>) ⁵	1,2
D 3.2.6.1.2	emitterend mestoppervlak maximaal 0,5 m ² per varken (<i>BWL 2004.08.VI</i>) ⁵	1,0
D 3.2.6.2	met roostervloer anders dan metaal	
D 3.2.6.2.1	emitterend mestoppervlak maximaal 0,6 m ² per varken (<i>BWL 2010.20.VI</i>) ⁵	1,4
D 3.2.6.2.2	emitterend mestoppervlak groter dan 0,6 m ² , en kleiner dan 0,8 m ² per varken (<i>BWL 2001.01.VI</i>) ⁵	2,0
D 3.2.7	mestkelders met (water- en) mestkanaal; mestkanaal met schuine putwand	
D 3.2.7.1	met metalen driekantroosters op het mestkanaal	
D 3.2.7.1.1	emitterend mestoppervlak maximaal 0,18 m ² per varken (<i>Groen Label BB 97.07.056/A 97.11.059V2</i>) (<i>BWL 2004.03.VI</i>) ⁵	1,0
D 3.2.7.1.2	emitterend mestoppervlak groter dan 0,18 m ² , maar kleiner dan 0,27 m ² per varken (<i>Groen Label BB 97.07.056/A 97.11.059V2</i>) (<i>BWL 2004.04.VI</i>) ⁵	1,4
D 3.2.7.2	met roosters anders dan metalen driekant op het mestkanaal	
D 3.2.7.2.1	emitterend mestoppervlak maximaal 0,18 m ² per varken (<i>BWL 2004.05.VI</i>) ⁵	1,2
D 3.2.7.2.2	emitterend mestoppervlak groter dan 0,18 m ² , maar kleiner dan 0,27 m ² per varken (<i>BWL 2010.10.VI</i>) ⁵	1,5

Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar	
D 3.2.8	biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (<i>BWL 2008.01.V1; BWL 2008.02.V1; BWL 2008.03.V1; BWL 2008.04.V1; BWL 2008.05.V1; BWL 2004.01.V2; BWL 2006.02.V1; BWL 2007.03.V3; BWL 2008.12.V1; BWL 2009.20; BWL 2009.21</i>)	
D 3.2.8.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken ^{3,5}	0,8
D 3.2.8.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken ^{3,5}	1,1
D 3.2.9	chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (<i>BWL 2008.06.V2; BWL 2008.07.V1; BWL 2004.02.V2; BWL 2005.01.V3; BWL 2006.04.V1; BWL 2006.05.V1; BWL 2009.01.V1; BWL 2010.25; BWL 2011.4</i>)	
D 3.2.9.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken ^{3,5}	0,8
D 3.2.9.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken ^{3,5}	1,1
D 3.2.10	bollevloerhok met betonnen morsrooster + metalen driekantrooster	
D 3.2.10.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken (<i>BWL 2001.26.V1</i>) ⁵	1,4
D 3.2.10.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken (<i>BWL 2001.27.V1</i>) ⁵	2,0
D 3.2.11	hok met gescheiden mestkanalen	
D 3.2.11.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken (<i>BWL 2001.02</i>) ⁵	1,8
D 3.2.11.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken (<i>BWL 2001.03</i>) ⁵	2,5
D 3.2.12	spoelgotensysteem met metalen driekantroosters (<i>Groen Label BB 98.10.064</i>)	
D 3.2.12.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken ⁵	1,0
D 3.2.12.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken ⁵	1,3
D 3.2.13	spoelgotensysteem met roosters (<i>Groen Label BB 98.10.065; BB 98.10.065/A 99.11.079V1</i>)	
D 3.2.13.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken ⁵	1,2
D 3.2.13.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken ⁵	1,5
D 3.2.14	chemisch luchtwassysteem 95% emissiereductie (<i>BWL 2008.08.V2; BWL 2008.09.V2; BWL 2007.05.V3; BWL 2010.26</i>)	
D 3.2.14.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken ^{3,5}	0,13
D 3.2.14.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken ^{3,5}	0,18
D 3.2.15	luchtwassystemen anders dan biologisch of chemisch	
D 3.2.15.1	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met chemische water (lamellenfilter) en waterwater (<i>BWL 2006.14.V2</i>)	
D 3.2.15.1.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken ^{3,5}	0,38
D 3.2.15.1.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken ^{3,5}	0,53
D 3.2.15.2	gecombineerd luchtwassysteem 70% emissiereductie met waterwater, chemische water en biofilter (<i>BWL 2006.15.V3</i>)	
D 3.2.15.2.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken ^{3,5}	0,75
D 3.2.15.2.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken ^{3,5}	1,05
D 3.2.15.3	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met waterwater, chemische water en biofilter (<i>BWL 2007.01.V3</i>)	
D 3.2.15.3.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken ^{3,5}	0,38
D 3.2.15.3.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken ^{3,5}	0,53
D 3.2.15.4	gecombineerd luchtwassysteem 85% emissiereductie met watergordijn en biologische water (<i>BWL 2007.02.V1; BWL 2009.12; BWL 2010.02.V1</i>)	
D 3.2.15.4.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken ^{3,5}	0,38
D 3.2.15.4.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken ^{3,5}	0,53

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
D 3.2.15.5	gecombineerd luchtwassysteem 70% emissiereductie met waterwasser, biologische wasser en geurverwijderingssectie (BWL 2011.07)	
D 3.2.15.5.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken ^{3,5}	0,38
D 3.2.15.5.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken ^{3,5}	0,53
D 3.2.15.6	gecombineerd luchtwassysteem 90% emissiereductie met een biologische en een chemische wasser en een biofilter (BWL 2011.08)	
D 3.2.15.6.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken ^{3,5}	0,25
D 3.2.15.6.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken ^{3,5}	0,35
D 3.2.16	gescheiden afvoer van mest en urine door middel van een V-vormige mestband in het mestkanaal met metalen driekant roosters op het mestkanaal	
D 3.2.16.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken (BWL 2008.10) ⁵	0,9
D 3.2.16.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken (BWL 2008.11) ⁵	1,2
D 3.2.17	biologisch luchtwassysteem 80% emissiereductie (BWL 2012.07) ³	
D 3.2.17.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken	0,5
D 3.2.17.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken	0,7
D 3.2.18	chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (BWL 2013.08) ³	
D 3.2.18.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken	0,25
D 3.2.18.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken	0,35
D 3.3	scharrel vleesvarkens	
D 3.3.1	beddenstal met maximaal 0,14 m ² emitterend mestoppervlak per dier tot 50 kg levend gewicht en met maximaal 0,29 m ² emitterend mestoppervlak per dier vanaf 50 kg levend gewicht (BWL 2001.30) ⁵	1,9
D 3.3.2	overige huisvestingssystemen scharrel vleesvarkens ⁵	3,0
D 3.100	overige huisvestingssystemen	
D 3.100.1	hokoppervlak maximaal 0,8 m ² per varken ⁵	2,5
D 3.100.2	hokoppervlak groter dan 0,8 m ² per varken ⁵	3,5
D 4	Additionele technieken	
D 4.1	drijvende ballen in de mest 29% emissiereductie (BWL 2010.01) ¹⁷	

HOOFDCATEGORIE E: KIPPEN**E 1 Opfokhennen en hanen van legrassen; jonger dan 18 weken**

E 1.1	open mestopslag onder de batterij al dan niet voorzien van een mestschuif (flat-deck-kooien, trapkooien of compactkooien voor natte mest) (BWL 2001.04)	0,045
E 1.2	mestbandbatterij voor natte mest met afvoer naar een gesloten opslag (minimaal 2 maal per week ontmesten) (voormalig Groen Label BB 93.06.007) ⁴	0,020
E 1.3	compactbatterij waarvan de natte mest 2 maal daags door middel van mestschuiven en een centrale mestband afgevoerd wordt naar een gesloten opslag (voormalig Groen Label BB 95.06.026) ⁴	0,011
E 1.4	batterij met geforceerde mestdroging (kanalenstal) (BWL 2001.05)	0,208
E 1.5	mestbandbatterij met geforceerde mestdroging	
E 1.5.1	mestbandbatterij voor droge mest met geforceerde mestdroging (voormalig Groen Label BB 93.06.008) ^{4,6}	0,020

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
E 1.5.2	mestbandbatterij met geforceerde mestdroging, belucht met 0,4 m ³ lucht per opfokken per uur; mestafdraaien per vijf dagen, de mest heeft dan een droge stofgehalte van minimaal 55% (Groen Label BB 97.07.058) ⁶	0,006
E 1.5.3	batterijhuisvesting volgens categorie E 1.5.1 met chemisch luchtwassysteem met 90% emissiereductie; (BWL 2001.31.V1; BWL 2007.06.V3) ⁶	0,002
E 1.5.4	batterijhuisvesting volgens categorie E 1.5.2 met chemisch luchtwassysteem met 90% emissiereductie; (BWL 2001.32.V1; BWL 2007.07.V3) ⁶	0,001
E 1.5.5	koloniehuisvesting met mestbandbeluchting (0,7 m ³ per dier per uur) (BWL 2009.10.V1) ⁶	0,016
E 1.6	batterijsysteem met mestbandbeluchting en bovenliggende droogtunnel (Groen Label BB 99.06.071)	0,010
E 1.7	grondhuisvesting (strooiselvloer, roostervloer) (BWL 2001.06)	0,170
E 1.8	volièrehuisvesting	
E 1.8.1	minimaal 50% van de leefruimte is rooster, met daaronder een mestband. Mestbanden minimaal eenmaal per week afdraaien. Roosters minimaal in twee etages (BWL 2005.02.V1) ^{6,10}	0,050
E 1.8.2	65-70% van de leefruimte is rooster, met daaronder een mestband met 0,3 m ³ per dier per uur mestbeluchting. Mestbanden minimaal eenmaal per week afdraaien. Roosters minimaal in twee etages (BWL 2005.03.V1) ^{6,10}	0,030
E 1.8.3	45-55% van de leefruimte is rooster met daaronder een mestband, mestbanden minimaal tweemaal per week afdraaien (BWL 2006.10.V2)	
E 1.8.3.1	met 0,1 m ³ per dier per uur beluchting ^{6,10}	0,030
E 1.8.3.2	met 0,3 m ³ per dier per uur beluchting ^{6,10}	0,023
E 1.8.4	30-45% van de leefruimte is rooster, met daaronder een mestband met 0,4 m ³ per dier per uur beluchting. Mestbanden minimaal eenmaal per week afdraaien (BWL 2006.11.V1) ^{6,10}	0,014
E 1.8.5	55-60% van de leefruimte is rooster, met daaronder een mestband met 0,4 m ³ per dier per uur mestbeluchting. Mestbanden minimaal eenmaal per week afdraaien (BWL 2006.12.V1) ^{6,10}	0,020
E 1.9	chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (BWL 2001.35.V3; BWL 2007.08.V3) ³	0,017
E 1.10	biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2006.03.V1; BWL 2009.13.V1; BWL 2010.27.V1; BWL 2010.28.V1) ³	0,051
E 1.11	stal met verwarmingssysteem met warmteheaters en ventilatoren (BWL 2009.14.V3)	0,150
E 1.12	biofilter 70% emissiereductie (BWL 2011.03) ³	0,051
E 1.13	chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2005.01.V3) ³	0,051
E 1.100	overige huisvestingssystemen niet-batterijhuisvesting	0,170
E 1.101	overige huisvestingssystemen batterijhuisvesting	0,045

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
E 2	Legkippen en (groot)ouderdieren van legrassen	
E 2.1	open mestopslag onder de batterij al dan niet voorzien van een mestschuif (flat-deck-kooien, trapkooien of compactkooien voor natte mest) (BWL 2001.07)	0,100
E 2.2	mestbandbatterij voor natte mest met afvoer naar een gesloten opslag (minimaal 2 maal per week ontmesten) (voormalig Groen Label BB 93.06.007) ⁴	0,042
E 2.3	compactbatterij waarvan de natte mest 2 maal daags door middel van mestschuiven en een centrale mestband afgevoerd wordt naar een gesloten opslag (voormalig Groen Label BB 95.06.026) ⁴	0,024
E 2.4	batterij met geforceerde mestdroging (dieppitstal of highrise-stal, kanalenstal) (BWL 2001.08)	0,463
E 2.5	mestbandbatterij met geforceerde mestdroging	
E 2.5.1	mestbandbatterij voor droge mest met geforceerde mestdroging (voormalig Groen Label BB 93.06.008) ^{4,6}	0,042
E 2.5.2	mestbandbatterij met geforceerde mestdroging, belucht met 0,7 m ³ lucht per dier per uur. Mestafdraaien per vijf dagen; de mest heeft dan een droge stofgehalte van minimaal 55%. (Groen Label BB 97.07.058) ⁶	0,012
E 2.5.3	batterijhuisvesting volgens categorie E 2.5.1 met chemisch luchtwassysteem met 90% emissiereductie; (BWL 2001.31.V1; BWL 2007.06.V3) ⁶	0,004
E 2.5.4	batterijhuisvesting volgens categorie E 2.5.2 met chemisch luchtwassysteem met 90% emissiereductie (BWL 2001.32.V1; BWL 2007.07.V3) ⁶	0,001
E 2.5.5	verrijkte kooien met mestbandbeluchting (0,7 m ³ per dier per uur) (BWL 2005.11) ⁶	0,030
E 2.5.6	koloniehuisvesting met mestbandbeluchting (0,7 m ³ per dier per uur) (BWL 2009.10.V1) ⁶	0,030
E 2.6	batterijsysteem met mestbandbeluchting en bovenliggende droogtunnel (Groen Label BB 99.06.071)	0,018
E 2.7	grondhuisvesting van legrassen (circa ¹ / ₃ strooiselvloer en circa ² / ₃ roostervloer) (BWL 2001.09) ¹¹	0,315
E 2.8	grondhuisvesting met beluchting onder gedeeltelijk verhoogde roostervloer (perfosysteem) (BWL 2010.21.V1) ¹¹	0,110
E 2.9	grondhuisvesting met mestbeluchting via buizen	
E 2.9.1	grondhuisvesting met mestbeluchting via buizen onder de beun (BWL 2001.10.V2) ¹¹	0,125
E 2.9.2	grondhuisvesting met enkele buis onder de beun aan weerszijden van het legnest (BWL 2011.09) ¹¹	0,150
E 2.9.3	grondhuisvesting met mestbeluchting door middel van verticale ventilatiekokers (BWL 2011.10) ¹¹	0,150
E 2.10	chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (BWL 2001.35.V3; BWL 2007.08.V3) ^{3,11}	0,032
E 2.11	volièrehuisvesting	
E 2.11.1	minimaal 50% van de leefruimte is rooster met daaronder een mestband. Mestbanden minimaal eenmaal per week afdraaien. Roosters minimaal in twee etages. (BWL 2004.09.V1) ^{6,10,11}	0,090

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
E 2.11.2	45–55% van de leefruimte roosters met daaronder een mestband met beluchting. Mestbanden minimaal tweemaal per week afdraaien. Roosters minimaal in twee etages. (BWL 2004.10.V2)	
E 2.11.2.1	beluchtingcapaciteit minimaal 0,2 m ³ per dier per uur ^{6, 10, 11}	0,055
E 2.11.2.2	beluchtingcapaciteit minimaal 0,5 m ³ per dier per uur ^{6, 10, 11}	0,042
E 2.11.3	30 tot 35 % van de leefruimte is rooster met daaronder een mestband met 0,7 m ³ per dier per uur mestbeluchting. Mestbanden minimaal eenmaal per week afdraaien. Roosters minimaal in twee etages. (BWL 2005.04.V1) ^{6,10,11}	0,025
E 2.11.4	55 tot 60 % van de leefruimte roosters met daaronder een mestband met 0,7 m ³ per dier per uur mestbeluchting. Mestbanden minimaal tweemaal per week afdraaien. Roosters minimaal in twee etages. (BWL 2005.05.V1) ^{6,10,11}	0,037
E 2.12	scharrelhuisvesting	
E 2.12.1	scharrelstal in twee verdiepingen met mestbanden onder de roosters (twee maal per week afdraaien), bezetting 9 dieren per m ² (BWL 2004.11) ^{6,11}	0,068
E 2.12.2	scharrelhuisvesting met frequente mest- en strooiselverwijdering (BWL 2004.12) ^{6,11}	0,106
E 2.13	biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2006.02.V2; BWL 2007.03.V4; BWL 2009.13.V2; BWL 2010.27.V2; BWL 2010.28.V2; BWL 2011.11.V1, BWL 2013.02) ^{3,11}	0,095
E 2.14	biofilter 70% emissiereductie (BWL 2011.03) ³	0,095
E 2.15	chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2005.01.V4; BWL 2008.06.V3) ³	0,095
E 2.100	overige huisvestingssystemen niet batterijhuisvesting	0,315
E 2.101	overige huisvestingssystemen batterijhuisvesting	0,100
E 3	(Groot)ouderdieren van vleeskuikens in opfok; jonger dan 19 weken	
E 3.1	chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (BWL 2001.35.V3; BWL 2007.08.V3) ³	0,025
E 3.2	biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2006.03.V1; BWL 2009.13.V1; BWL 2010.27.V1; BWL 2010.28.V1) ³	0,075
E 3.3	stal met mixluchtventilatie (BWL 2005.10.V3)	0,183
E 3.4	stal met verwarmingssysteem met warmteheaters en ventilatoren (BWL 2009.14.V3)	0,180
E 3.5	biofilter 70% emissiereductie (BWL 2011.03) ³	0,075
E 3.6	chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2005.01.V4; BWL 2008.06.V3) ³	0,075
E 3.7	stal met indirect gestookte warmteheaters met luchtmengsysteem voor droging strooisellaag (BWL 2011.13.V1)	0,180
E 3.8	stal met luchtmengsysteem voor droging strooisellaag in combinatie met een warmtewisselaar (BWL 2010.13.V4)	0,158
E 3.100	overige huisvestingssystemen	0,250
E 4	(Groot)ouderdieren van vleeskuikens	
E 4.1	groepskooi voorzien van mestband en geforceerde mestdroging (Groen Label BB 95.12.039; BB 95.12.039/A 96.06.041; BWL 2009.23) ⁶	0,080
E 4.2	volièrehuisvesting met geforceerde mestdroging (BWL 2010.22.V1) ⁶	0,170

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
E 4.3	volièrehuisvesting met geforceerde mest- en strooiseldroging (BWL 2010.23.V1) ⁶	0,130
E 4.4	grondhuisvesting met mestbeluchting	
E 4.4.1	mestbeluchting van bovenaf (BWL 2004.13)	0,250
E 4.4.2	mestbeluchting met verticale slangen in de mest (BWL 2004.14)	0,435
E 4.4.3	grondhuisvesting met mestbeluchting via buizen onder de beun (BWL 2010.03.V1)	0,435
E 4.4.4	grondhuisvesting met mestbeluchting door middel van verticale ventilatiekokers (BWL 2010.37.V1)	0,435
E 4.5	perfosysteem op gedeeltelijk verhoogde roostervloer (Groen Label BB 98.10.066)	0,230
E 4.6	chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (BWL 2008.08.V3; BWL 2007.05.V4; BWL 2013.08) ³	0,058
E 4.7	biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2006.02.V2; BWL 2007.03.V4; BWL 2009.13.V2; BWL 2010.27.V2; BWL 2010.28.V2; BWL 2011.11.V1, BWL 2013.02) ³	0,174
E 4.8	grondhuisvesting, mestbanden onder de rooster, mestbanden minimaal tweemaal per week afdraaien (BWL 2007.10) ⁶	0,245
E 4.9	biofilter 70% emissiereductie (BWL 2011.03.V1) ³	0,174
E 4.10	chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2005.01.V3) ³	0,174
E 4.100	overige huisvestingssystemen	0,580
E 5	Vleeskuikens	
E 5.1	zwevende vloer met strooiseldroging (Groen Label BB 93.03.002; BB 93.03.002/A 94.04.017V1; BB 93.03.002/B 96.04.034; BB 93.03.002/C 96.10.048)	0,005
E 5.2	geperforeerde vloer met strooiseldroging (Groen Label BB 94.04.016; BB94.04.016/A 96.10.047)	0,014
E 5.3	etagesysteem met volledige roostervloer en mestbandbeluchting (Groen Label BB 97.07.057)	0,005
E 5.4	chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie, grondhuisvesting (BWL 2001.35.V3; BWL 2007.08.V3) ³	0,008
E 5.5	grondhuisvesting met vloerverwarming en vloerkoeling (BWL 2001.11.V1) ¹¹	0,045
E 5.6	vleeskuikenstal met mixluchtventilatie (BWL 2005.10.V3) ¹¹	0,037
E 5.7	biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2006.03.V1; BWL 2009.13.V1; BWL 2010.27.V1; BWL 2010.28.V1) ³	0,024
E 5.8	etagesysteem met mestband en strooiseldroging (BWL 2006.13) ⁶	0,020
E 5.9	uitbroeden eieren en opfokken vleeskuikens met aparte vervolghuisvesting	
E 5.9.1	uitbroeden eieren en opfokken vleeskuikens in etages met vervolghuisvesting	
E 5.9.1.1	uitbroeden eieren en opfokken vleeskuikens tot 13 dagen in stal met etages en vervolghuisvesting	
E 5.9.1.1.1	uitbroeden eieren en opfokken vleeskuikens tot 13 dagen in stal met etages en vervolghuisvesting in E 5.5 (grondhuisvesting met vloerverwarming en vloerkoeling) (BWL 2009.02) ¹²	0,040

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
E 5.9.1.1.2	uitbroeden eieren en opfokken vleeskuikens tot 13 dagen in stal met etages en vervolghuisvesting in E 5.6 (stal met mixluchtventilatie) (BWL 2009.03) ¹²	0,033
E 5.9.1.1.3	uitbroeden eieren en opfokken vleeskuikens tot 13 dagen in stal met etages en vervolghuisvesting in E 5.8 (etagesysteem met mestband en strooiseldroging) (BWL 2009.04) ^{6, 12}	0,018
E 5.9.1.1.4	uitbroeden eieren en opfokken vleeskuikens tot 13 dagen in stal met etages en vervolghuisvesting in E 5.10 (stal met verwarmingssysteem met warmteheaters en ventilatoren) (BWL 2009.15) ¹²	0,031
E5.9.1.1.100	uitbroeden eieren en opfokken vleeskuikens tot 13 dagen in stal met etages en vervolghuisvesting in E 5.100 (overige huisvestingssystemen) (BWL 2009.08) ¹²	0,070
E 5.9.1.2	uitbroeden eieren en opfokken vleeskuikens tot 19 dagen in stal met etages en vervolghuisvesting	
E 5.9.1.2.1	uitbroeden eieren en opfokken vleeskuikens tot 19 dagen in stal met etages en vervolghuisvesting in E 5.5 (grondhuisvesting met vloerverwarming en vloerkoeling) (BWL 2009.05) ¹³	0,038
E 5.9.1.2.2	uitbroeden eieren en opfokken vleeskuikens tot 19 dagen in stal met etages en vervolghuisvesting in E 5.6 (stal met mixluchtventilatie) (BWL 2009.06) ¹³	0,033
E 5.9.1.2.3	uitbroeden eieren en opfokken vleeskuikens tot 19 dagen in stal met etages en vervolghuisvesting in E 5.8 (etagesysteem met mestband en strooiseldroging) (BWL 2009.07) ^{6, 13}	0,015
E 5.9.1.2.4	uitbroeden eieren en opfokken vleeskuikens tot 19 dagen in stal met etages en vervolghuisvesting in E 5.10 (stal met verwarmingssysteem met warmteheaters en ventilatoren) (BWL 2009.16) ¹³	0,030
E 5.9.1.2.100	uitbroeden eieren en opfokken vleeskuikens tot 19 dagen in stal met etages en vervolghuisvesting in E 5.100 (overige huisvestingssystemen) (BWL 2009.09) ¹³	0,060
E 5.10	stal met verwarmingssysteem met warmteheaters en ventilatoren (BWL 2009.14.V3) ¹¹	0,035
E 5.11	Warmtewisselaar met luchtmengsysteem voor droging strooisellaag (BWL 2010.13.V4) ¹¹	0,021
E 5.12	biofilter 70% emissiereductie (BWL 2011.03) ³	0,024
E 5.13	chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2005.01.V4; BWL 2008.06.V3) ³	0,024
E 5.14	stal met indirect gestookte warmteheaters met luchtmengsysteem voor droging strooisellaag (BWL 2011.13.V1) ¹¹	0,035
E 5.100	overige huisvestingssystemen	0,080
E 6	Additionele technieken voor mestbewerking en mestopslag	
E 6.1	mestdroogsystemen met geperforeerde doek (BWL 2001.36.V1) ^{7, 22}	0,010/0,015
E 6.2	droogtunnel met oppervlakedroging (dichte banden) (BWL 2001.37) ⁷	0,010/0,015
E 6.3	lucht uit een composteringseenheid met chemische luchtwassen (BWL 2001.38) ⁷	0,003/0,005
E 6.4	droogtunnel	
E 6.4.1	droogtunnel met geperforeerde banden (BWL 2005.06.V2) ^{7, 22}	0,001/0,002

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
E 6.4.2	droogtunnel met geperforeerde metalen platen (BWL 2007.09.V2) ^{7, 22}	0,001/0,002
E 6.5	mestopslagloods met biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2011.04) ⁷	0,009/0,015
E 6.6	mestopslagloods met chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2011.05) ⁷	0,009/0,015
E 6.7	mestopslagloods met chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (BWL 2011.06) ⁷	0,003/0,005
E 6.100	overige opslag van mest ⁷	0,030/0,050
E 7	Additionele technieken voor emissiereductie van fijn stof	
E 7.1	oliefilmsysteem met drukleidingen; 54% emissiereductie fijn stof (BWL 2009.17) ¹⁴	0
E 7.2	ionisatiesysteem met negatieve coronadraden; 49% emissiereductie fijn stof (BWL 2009.18) ¹⁵	0
E 7.3	water luchtwassysteem; 33% emissiereductie fijn stof (BWL 2009.19.V1) ¹⁶	0
E 7.4	droogfilterwand; 40% emissiereductie fijn stof (BWL 2010.29) ¹⁸	0
E 7.5	ionisatiefilter; 57% emissiereductie fijn stof (BWL 2011.01) ²¹	0
E 7.6	warmtewisselaar; 31% emissiereductie fijn stof (BWL 2011.02) ²¹	0
E 7.7	warmtewisselaar; 13% emissiereductie fijn stof (BWL 2012.03) ²²	

HOOFDCATEGORIE F: KALKOENEN**F 1 Ouderdieren van vleeskalkoenen in opfok; tot 6 weken**

F 1.1	chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (BWL 2001.35.V3; BWL 2007.08.V3) ³	0,02
F 1.2	biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2006.02.V2; BWL 2007.03.V4; BWL 2009.13.V2; BWL 2010.27.V2; BWL 2010.28.V2; BWL 2011.11.V1, BWL 2013.02) ³	0,05
F 1.3	stal met verwarmingssysteem met warmteheaters en ventilatoren (BWL 2009.14.V3)	0,11
F 1.4	biofilter 70% emissiereductie (BWL 2011.03.V1) ³	0,05
F 1.5	chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2005.01.V3) ³	0,05
F 1.6	stal met indirect gestookte warmteheaters met luchtmengsysteem voor droging strooisellaag (BWL 2011.13.V1)	0,11
F 1.7	stal met luchtmengsysteem voor droging strooisellaag in combinatie met een warmtewisselaar (BWL 2010.13.V4)	0,10
F 1.100	overige huisvestingssystemen	0,15

F 2 Ouderdieren van vleeskalkoenen in opfok; van 6 tot 30 weken

F 2.1	chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (BWL 2001.35.V3; BWL 2007.08.V3) ³	0,05
F 2.2	biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2006.02.V2; BWL 2007.03.V4; BWL 2009.13.V2; BWL 2010.27.V2; BWL 2010.28.V2; BWL 2011.11.V1, BWL 2013.02) ³	0,14
F 2.3	stal met verwarmingssysteem met warmteheaters en ventilatoren (BWL 2009.14.V3)	0,34
F 2.4	biofilter 70% emissiereductie (BWL 2011.03.V1) ³	0,14
F 2.5	chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2005.01.V3) ³	0,14
F 2.6	stal met indirect gestookte warmteheaters met luchtmengsysteem voor droging strooisellaag (BWL 2011.13.V1)	0,34

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
F 2.7	stal met luchtmengsysteem voor droging strooisellaag in combinatie met een warmtewisselaar (BWL 2010.13.V4)	0,30
F 2.100	overige huisvestingssystemen	0,47
F 3	Ouderdieren van vleeskalkoenen van 30 weken en ouder	
F 3.1	chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (BWL 2001.35.V3; BWL 2007.08.V3) ³	0,06
F 3.2	biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2006.02.V2; BWL 2007.03.V4; BWL 2009.13.V2; BWL 2010.27.V2; BWL 2010.28.V2; BWL 2011.11.V1, BWL 2013.02) ³	0,18
F 3.3	biofilter 70% emissiereductie (BWL 2011.03.V1) ³	0,18
F 3.4	chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2005.01.V3) ³	0,18
F 3.100	overige huisvestingssystemen	0,59
F 4	Vleeskalkoenen	
F 4.1	gedeeltelijk verhoogde strooiselvloer (BWL 2001.12) ⁹	0,36
F 4.2	chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (BWL 2008.08.V3; BWL 2007.05.V4; BWL 2013.08) ^{3,9}	0,07
F 4.3	mechanisch geventileerde stal met frequente strooiselverwijdering (BWL 2005.07) ⁹	0,26
F 4.4	biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2006.02.V2; BWL 2007.03.V4; BWL 2009.13.V2; BWL 2010.27.V2; BWL 2010.28.V2; BWL 2011.11.V1, BWL 2013.02) ^{3,9}	0,20
F 4.5	stal met verwarmingssysteem met warmteheaters en ventilatoren (BWL 2009.14.V3)	0,49
F 4.6	biofilter 70% emissiereductie (BWL 2011.03.V1) ³	0,20
F 4.7	chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2005.01.V4; BWL 2008.06.V3) ³	0,20
F 4.8	stal met indirect gestookte warmteheaters met luchtmengsysteem voor droging strooisellaag (BWL 2011.13.V1)	0,49
F 4.9	stal met luchtmengsysteem voor droging strooisellaag in combinatie met een warmtewisselaar (BWL 2010.13.V4)	0,43
F 4.100	overige huisvestingssystemen ⁹	0,68
F 6	Additionele technieken voor emissiereductie van fijn stof	
F 6.1	oliefilmsysteem met drukleidingen; 54% emissiereductie fijn stof (BWL 2009.17) ¹⁴	0
F 6.2	waterluchtwassysteem; 33% emissiereductie fijn stof (BWL 2009.19.V1) ¹⁶	0
F 6.3	droogfilterwand; 40% emissiereductie fijn stof (BWL 2010.29) ¹⁸	0
F 6.4	ionisatiefilter; 57% emissiereductie fijn stof (BWL 2011.01) ²¹	0
F 6.5	warmtewisselaar; 31% emissiereductie fijn stof (BWL 2011.02) ²¹	0
F 6.6	warmtewisselaar; 13% emissiereductie fijn stof (BWL 2012.03) ²²	0

HOOFDCATEGORIE G: EENDEN**G 1 Ouderdieren van vleeseenden tot 24 maanden**

G 1.1	chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (BWL 2008.08.V3; BWL 2007.05.V4; BWL 2013.08) ³	0,032
G 1.2	biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2006.02.V2; BWL 2007.03.V4; BWL 2009.13.V2; BWL 2010.27.V2; BWL 2010.28.V2; BWL 2011.11.V1, BWL 2013.02) ³	0,096

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
G 1.3	chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2005.01.V4; BWL 2008.06.V3) ³	0,096
G 1.4	biofilter 70% emissiereductie (BWL 2011.03.V1) ³	0,096
G 1.100	overig huisvestingssystemen	0,320
G 2	Vleeseenden	
G 2.1	binnen mesten	
G 2.1.1	chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (BWL 2008.08.V3; BWL 2007.05.V4; BWL 2013.08) ³	0,021
G 2.1.2	biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2006.03.V1; BWL 2009.13.V1; BWL 2010.27.V1; BWL 2010.28.V1) ³	0,063
G 2.1.3	chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2005.01.V4; BWL 2008.06.V3) ³	0,063
G 2.1.4	biofilter 70% emissiereductie (BWL 2011.03.V1) ³	0,063
G 2.1.100	overig huisvestingssystemen	0,210
G 2.2	buiten mesten (per afgeleverde eend)	0,019
G 4	Additionele technieken voor emissiereductie van fijn stof	
G 4.1	water luchtwassysteem; 33% emissiereductie fijn stof (BWL 2009.19.V2) ¹⁶	0
G 4.2	droogfilterwand; 40% emissiereductie fijn stof (BWL 2010.29) ¹⁸	0
G 4.3	ionisatiefilter; 57% emissiereductie fijn stof (BWL 2011.01) ²¹	0
G 4.4	warmtewisselaar; 31% emissiereductie fijn stof (BWL 2011.02) ²¹	0
G 4.5	warmtewisselaar; 13% emissiereductie fijn stof (BWL 2012.03) ²²	0

HOOFDCATEGORIE H: PELSДИEREN**H 1 Nertsen, per fokteef**

H 1.1	open mestopslag onder de kooi ²	0,58
H 1.2	dagontmesting met afvoer naar een gesloten opslag (Groen Label BB 94.02.013) ²	0,25

HOOFDCATEGORIE I: KONIJNEN**I 1 Voedster inclusief 0,15 ram en bijbehorende jongen tot speenleeftijd**

I 1.1	mechanisch geventileerde stal met gescheiden afvoer van mest en urine (BWL 2005.08.V1)	0,77
I 1.2	mechanisch geventileerde stal met een biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2006.02.V2; BWL 2007.03.V4; BWL 2009.13.V2; BWL 2010.27.V2; BWL 2010.28.V2; BWL 2011.11.V1, BWL 2013.02) ³	0,36
I 1.3	mechanisch geventileerde stal met een chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2005.01.V4; BWL 2008.06.V3) ³	0,36
I 1.4	mechanisch geventileerde stal met een chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (BWL 2008.08.V3; BWL 2007.05.V4; BWL 2013.08) ³	0,12
I 1.100	overige systemen	1,20

I 2 Vlees- en opfokkonijnen tot dekleeftijd

I 2.1	mechanisch geventileerde stal met gescheiden afvoer van mest en urine (BWL 2005.09.V1)	0,12
-------	--	------

	Categorie	Emissie in kg NH ₃ per dierplaats per jaar
I 2.2	mechanisch geventileerde stal met een biologisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2006.02.V2; BWL 2007.03.V4; BWL 2009.13.V2; BWL 2010.27.V2; BWL 2010.28.V2; BWL 2011.11.V1, BWL 2013.02) ³	0,06
I 2.3	mechanisch geventileerde stal met een chemisch luchtwassysteem 70% emissiereductie (BWL 2005.01.V4; BWL 2008.06.V3) ³	0,06
I 2.4	mechanisch geventileerde stal met een chemisch luchtwassysteem 90% emissiereductie (BWL 2008.08.V3; BWL 2007.05.V4; BWL 2013.08) ³	0,02
I 2.100	overige systemen	0,20
HOOFDCATEGORIE J: PARELHOENDERS		
J 1	Parelhoenders voor de vleesproductie ²⁰	
HOOFDCATEGORIE K: PAARDEN		
K 1	Volwassen paarden (3 jaar en ouder) ⁸	5,0
K 2	Paarden in opfok (jonger dan 3 jaar) ⁸	2,1
K 3	Volwassen pony's (3 jaar en ouder) ⁸	3,1
K 4	Pony's in opfok (jonger dan 3 jaar) ⁸	1,3
HOOFDCATEGORIE L: STRUISVOGELS		
L 1	Struisvogelouderdieren	2,5
L 2	Opfokstruisvogels (tot 4 maanden)	0,3
L 3	Vleesstruisvogels (4 tot 12 maanden)	1,8

Eindnoten:

- De emissie heeft betrekking op een stalperiode van maximaal 3 maanden in de winter.
- De emissiefactor geldt inclusief opfok, jongvee onderscheidenlijk jongen, en reuen, waardoor zij niet apart meetellen voor de berekening van de ammoniakemissie.
- De emissiefactor die bij de betreffende luchtwassystemen (en biofilters) staat vermeld, is gebaseerd op de toepassing van het luchtwassysteem bij een traditioneel (niet emissiearm) huisvestingssysteem. Indien het luchtwassysteem wordt toegepast in combinatie met een andere emissiearm huisvestingssysteem - niet zijnde een ander luchtwassysteem -, wordt de emissiefactor van die combinatie als volgt berekend: $ef_c = 0,01 \times (100 - rp) \times ef_a$ (ef_c en ef_a zijn daarbij de emissiefactoren van de combinatie respectievelijk van het andere emissiearme systeem is; rp_1 geeft het reductiepercentage van de luchtwasser weer). Indien het reductiepercentage van het andere huisvestingssysteem evenwel hoger is dan 70 ($ef_a < 0,3ef_o$, waarbij ef_o de emissiefactor van overige huisvestingssystemen van de betreffende diercategorie is), dan geldt evenwel: $ef_c = 0,01 \times (100 - rp) \times 0,3ef_o$.
- In verband met wijziging van de grenswaarden (Stcrt. 1999, 60) is de Groen-Label-erkenning per 1 juli 1999 ingetrokken.
- Voor opfokzeugen na de eerste dekking wordt de emissiefactor voor fokzeugen gehanteerd.
- De aangegeven emissiefactor geldt in gevallen waarin de mest direct van het bedrijf wordt afgevoerd, of gedurende een periode van ten hoogste 2 weken op het bedrijfsterrein wordt opgeslagen in een afgedekte container. In overige situaties dient bij deze emissiefactor de emissiefactor van de toegepaste additionele techniek (E6) te worden opgeteld.
- Additionele technieken voor mestbewerking en mestopslag
 - Additioneel aan de emissiefactor van E 1.5, E 1.8, E 2.5, E 2.11, E 2.12, E 4.1 t/m E 4.3, E 4.8, E 5.8, E 5.9.1.1.3 en E 5.9.1.2.3
 - Het eerste getal geldt voor de huisvestingssystemen onder E 1.5, E 1.8, E 5.8, E 5.9.1.1.3 en E 5.9.1.2.3; het tweede getal geldt voor huisvestingssystemen onder E 2.5, E 2.11, E 2.12 en E 4.1 t/m E 4.3 en E 4.8. De emissiefactor voor E 6.100 (overige opslag van mest) geldt alleen indien er geen andere additionele technieken (E 6.1, E 6.2, E 6.3 of E 6.4) worden toegepast.
- Het onderscheid tussen paarden en pony's ligt bij een stokmaat (schofthoogte) van 156,0 cm.

9. Het aantal dierplaatsen dient te worden vastgesteld door het aantal dieren in de 10e week na opzetten te tellen.
10. Het volièresysteem is al dan niet van mestbandbeluchting voorzien. Bij toepassing van een mestnadroog-systeem moet de mest echter minimaal tweemaal per week worden afgedraaid.
11. De emissiefactor die bij het betreffende huisvestingssysteem staat vermeld, geldt ook bij aanwezigheid van een vrije, niet overdekte uitloop evenals bij de aanwezigheid van een overdekte uitloop, voor zover deze niet als permanente huisvesting wordt gebruikt.
12. Op het moment van overplaatsen naar de vervolghuisvesting bedraagt de bezetting in de stal met etages maximaal 71 dieren per m².
13. Op het moment van overplaatsen naar de vervolghuisvesting bedraagt de bezetting in de stal met etages maximaal 48 dieren per m².
14. Deze techniek heeft geen invloed op de ammoniakemissie en kan worden gecombineerd met de huisvestingssystemen: E 3.1, E 3.2, E 3.3, E 3.4, E 3.5, E 3.7, E 3.8, E 3.100, E 5.1, E 5.2, E 5.4, E 5.5, E 5.6, E 5.7, E 5.9.1.1.1, E 5.9.1.1.2, E 5.9.1.1.4, E 5.9.1.2.1, E 5.9.1.2.2, E 5.9.1.2.4, E 5.10, E 5.11, E 5.12, E 5.13, E 5.14, E 5.100, F 4.1, F 4.2, F 4.3, F 4.4, F 4.5, F 4.6, F 4.7, F 4.8, F 4.9 en F 4.100.
15. Deze techniek heeft geen invloed op de ammoniakemissie en kan worden gecombineerd met de huisvestingssystemen: E 5.1, E 5.2, E 5.3, E 5.4, E 5.5, E 5.6, E 5.7, E 5.9.1.1.1, E 5.9.1.1.2, E 5.9.1.1.4, E 5.9.1.2.1, E 5.9.1.2.2, E 5.9.1.2.4, E 5.10, E 5.11, E 5.12, E 5.13, E 5.14 en E 5.100.
16. Deze techniek heeft geen invloed op de ammoniakemissie en kan worden gecombineerd met alle huisvestingssystemen binnen de hoofdcategorieën E (kippen), F (kalkoenen) en G (eenden), met uitzondering van andere luchtwassystemen, de additionele technieken voor mestbewerking en mestopslag E 6.3, E 6.4, E 6.100 en het huisvestingssysteem G 2.2.
17. Deze techniek kan worden gecombineerd met de huisvestingssystemen D 1.1.4, D 1.1.100, D 1.2.100, D 1.3.1, D 1.3.100, D 2.100, D 3.1, D 3.2.1 en D 3.100. Daarnaast is de techniek te combineren met de huisvestingssystemen D 1.1.5, D 3.2.10 en D 3.2.11 indien het mestkanaal dieper is dan 0,7 m.
18. Deze techniek heeft geen invloed op de ammoniakemissie en kan worden gecombineerd met alle huisvestingssystemen binnen de hoofdcategorieën E (kippen), F (kalkoenen) en G (eenden), met uitzondering van de luchtwassystemen.
19. Voor dit systeem is een voorlopige emissiefactor vastgesteld als bedoeld in de Beleidsregels voorlopige emissiefactoren Regeling ammoniak en veehouderij.
20. Bij deze diercategorie kunnen dezelfde huisvestingssystemen en de bijbehorende emissiefactoren worden toegepast als die welke zijn opgenomen bij de diercategorie vleeskuikens (E 5).
21. Deze techniek heeft geen invloed op de ammoniakemissie en kan worden gecombineerd met alle huisvestingssystemen onder de hoofdcategorieën E (kippen), F (kalkoenen) en G (eenden), met uitzondering van het huisvestingssysteem G 2.2).
22. Deze techniek kan worden gecombineerd met alle huisvestingssystemen onder de hoofdcategorieën E (kippen), F (kalkoenen) en G (eenden, met uitzondering van het huisvestingssysteem G 2.2). Als onderdeel van de huisvestingssystemen E 3.8, E 5.11, F 1.7, F 2.7 en F 4.9 reduceert deze techniek ook de emissie van ammoniak. In combinatie met andere huisvestingssystemen heeft deze techniek geen invloed op de ammoniakemissie.

Als in de tabel wordt verwezen naar een huisvestingssysteem, wordt de bijbehorende emissiefactor uitsluitend gehanteerd bij de berekening van de emissie vanuit een dierenverblijf dat is of wordt gebouwd overeenkomstig de beschrijving van dat huisvestingssysteem. De meest recente beschrijving kunt u opvragen bij Infomil (088-6025575, www.infomil.nl)

Bron: Staatscourant 2013 nr 35932, 31 december 2013

Regeling geurhinder en veehouderij*Toelichting*

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) vormt vanaf 1 januari 2007 het toetsingskader voor de milieuvergunning, als het gaat om geurhinder vanwege dierenverblijven van veehouderijen. De Wet geurhinder en veehouderij geeft normen voor de geurbelasting die een veehouderij mag veroorzaken op een geurgevoelig object (bijvoorbeeld een woning). De geurbelasting wordt berekend en getoetst met het verspreidingsmodel V-Stacks vergunning. Dit geldt alleen voor dieren waarvoor geuremissiefactoren zijn opgenomen in de Regeling geurhinder en veehouderij. Voor dieren zonder geuremissiefactor gelden minimaal aan te houden afstanden. De Regeling geurhinder en veehouderij is vastgesteld op 10 december 2009. Bij gemeentelijke verordening kunnen gemeenten afwijken van de wettelijke normen. Voor de onderbouwing van andere normen wordt de geursituatie berekend met het verspreidingsmodel V-Stacks gebied.

Norm

Geuremissiefactoren

RAV-nr.	Diercategorie	Geuremissiefactor
Rundvee		
A 1	Melk- en kalfkoeien ouder dan 2 jaar	niet vastgesteld
A 2	Zoogkoeien ouder dan 2 jaar	niet vastgesteld
A 3	Vrouwelijk jongvee tot 2 jaar	niet vastgesteld
A 4	Vleeskalveren tot 8 maanden	35,6
	– chemische luchtwasser (30% reductie)	24,9
	– biologische luchtwasser (45% reductie)	19,6
	– gecombineerd luchtwassysteem <i>BWL 2006.14.V3</i> (70% reductie)	10,7
	– gecombineerd luchtwassysteem <i>BWL 2007.01.V4; BWL 2007.02.V2; BWL 2010.02.V2; BWL 2011.07.V1; BWL 2011.08.V1</i> (75% reductie)	8,9
	– gecombineerd luchtwassysteem <i>BWL 2006.15.V4</i> (80% reductie)	7,1
	– gecombineerd luchtwassysteem <i>BWL 2009.12.V1</i> (85% reductie)	5,3
A 5	Vervallen	
A 6	Vleesstieren en overig vleesvee van 8 tot 24 maanden (roodvleesproductie)	35,6
A 7	Fokstieren en overig rundvee ouder dan 2 jaar	niet vastgesteld
Schapen		
B 1	Schapen ouder dan één jaar, inclusief lammeren tot 45 kilo (zie eindnoten 1 en 2)	7,8
Geiten		
C 1	Geiten ouder dan één jaar, inclusief aanfok	18,8
C 2	Opfokgeiten van 61 dagen tot en met één jaar	11,3
C 3	Opfokgeiten en afmestlammeren tot en met 60 dagen	5,7
Varkens (zie eindnoot 3)		
D 1	Fokzeugen, inclusief biggen tot 25 kilo	
D 1.1	Biggenopfok (gespeende biggen)	
	emissiearme huisvesting (a.e. $\leq 0,3$ kg/dierplaats) (zie eindnoot 4)	5,4
	– chemische luchtwasser (30% reductie)	3,8
	– biologische luchtwasser (45% reductie)	3,0
	– gecombineerd luchtwassysteem (70% reductie) <i>BWL 2006.14.V3</i>	1,6

RAV-nr.	Diercategorie	Geuremissiefactor
	– gecombineerd luchtwassysteem (75% reductie) <i>BWL 2007.01.V4; BWL 2007.02.V2; BWL 2010.02.V2; BWL 2011.07.V1; BWL 2011.08.V1</i>	1,4
	– gecombineerd luchtwassysteem (80% reductie) <i>BWL 2006.15.V4</i>	1,1
	– gecombineerd luchtwassysteem (85% reductie) <i>BWL 2009.12.V1</i>	0,8
	overige huisvesting	7,8
	– chemische luchtwasser (30% reductie)	5,5
	– biologische luchtwasser (45% reductie)	4,3
	– gecombineerd luchtwassysteem (70% reductie) <i>BWL 2006.14.V4</i>	2,3
	– gecombineerd luchtwassysteem (75% reductie) <i>BWL 2007.01.V1 en BWL 2007.02; BWL 2010.02; BWL 2011.08</i>	2,0
	– gecombineerd luchtwassysteem (80% reductie) <i>BWL 2006.15.V4</i>	1,6
	– gecombineerd luchtwassysteem (85% reductie) <i>BWL 2009.12.V1</i>	1,2
D 1.2	Kraamzeugen (inclusief biggen tot spenen)	
	emissiearme en overige huisvesting	27,9
	– chemische luchtwasser (30% reductie)	19,5
	– biologische luchtwasser (45% reductie)	15,3
	– gecombineerd luchtwassysteem (70% reductie) <i>BWL 2006.14.V3</i>	8,4
	– gecombineerd luchtwassysteem (75% reductie) <i>BWL 2007.01.V4; BWL 2007.02.V2; BWL 2010.02.V2; BWL 2011.07.V1; BWL 2011.08.V1</i>	7,0
	– gecombineerd luchtwassysteem (80% reductie) <i>BWL 2006.15.V4</i>	5,6
	– gecombineerd luchtwassysteem (85% reductie) <i>BWL 2009.12.V1</i>	4,2
D 1.3	Guste en dragende zeugen	
	emissiearme en overige huisvesting	18,7
	– chemische luchtwasser (30% reductie)	13,1
	– biologische luchtwasser (45% reductie)	10,3
	– gecombineerd luchtwassysteem (70% reductie) <i>BWL 2006.14.V3</i>	5,6
	– gecombineerd luchtwassysteem (75% reductie) <i>BWL 2007.01.V4; BWL 2007.02.V2; BWL 2010.02.V2; BWL 2011.07.V1; BWL 2011.08.V1</i>	4,7
	– gecombineerd luchtwassysteem (80% reductie) <i>BWL 2006.15.V4</i>	3,7
	– gecombineerd luchtwassysteem (85% reductie) <i>BWL 2009.12.V1</i>	2,8
D 2	Dekberen, 7 maanden en ouder	
	emissiearme en overige huisvesting	18,7
	– chemische luchtwasser (30% reductie)	16,1
	– biologische luchtwasser (45% reductie)	12,7
	– gecombineerd luchtwassysteem (70% reductie) <i>BWL 2006.14.V3</i>	5,6
	– gecombineerd luchtwassysteem (75% reductie) <i>BWL 2007.01.V4; BWL 2007.02.V2; BWL 2010.02.V2; BWL 2011.07.V1; BWL 2011.08.V1</i>	4,7
	– gecombineerd luchtwassysteem (80% reductie) <i>BWL 2006.15.V4</i>	3,7
	– gecombineerd luchtwassysteem (85% reductie) <i>BWL 2009.12.V1</i>	2,8
D 3	Vleesvarkens, opfokberen van 25 kilo tot 7 maanden, opfokzeugen van 25 kilo tot eerste dekking (<i>zie eindnoot 5</i>)	
	emissiearme huisvesting (a.e. $\leq 1,5$ kg/dierplaats)	17,9
	– chemische luchtwasser (30% reductie)	12,5
	– biologische luchtwasser (45% reductie)	9,8
	– gecombineerd luchtwassysteem (70% reductie) <i>BWL 2006.14.V3</i>	5,4

RAV-nr.	Diercategorie	Geuremissiefactor
	– gecombineerd luchtwassysteem (75% reductie) <i>BWL 2007.01.V4; BWL 2007.02.V2; BWL 2010.02.V2; BWL 2011.07.V1; BWL 2011.08.V1</i>	4,5
	– gecombineerd luchtwassysteem (80% reductie) <i>BWL 2006.15.V4</i>	3,6
	– gecombineerd luchtwassysteem (85% reductie) <i>BWL 2009.12.V1</i>	2,7
	overige huisvesting	23,0
	– chemische luchtwater (30% reductie)	16,1
	– biologische luchtwater (45% reductie)	12,7
	– gecombineerd luchtwassysteem (70% reductie) <i>BWL 2006.14.V3</i>	6,9
	– gecombineerd luchtwassysteem (75% reductie) <i>BWL 2007.01.V4; BWL 2007.02.V2; BWL 2010.02.V2; BWL 2011.07.V1; BWL 2011.08.V1</i>	5,8
	– gecombineerd luchtwassysteem (80% reductie) <i>BWL 2006.15.V4</i>	4,6
	– gecombineerd luchtwassysteem (75% reductie) <i>BWL 2009.12.V1</i>	3,5
Kippen		
E 1	Opfokhennen en hanen van legrassen; jonger dan 18 weken	
	<u>Batterijhuisvesting</u>	
	emissiearme en overige huisvesting	0,18
	– chemische luchtwater (30% reductie)	0,13
	– chemische luchtwater (40% reductie) <i>BWL 2007.05.V4</i>	0,11
	– biologische luchtwater (45% reductie)	0,10
	– biofilter (45% reductie)	0,10
	<u>Niet-batterijhuisvesting</u>	
	emissiearme en overige huisvesting	0,18
	– chemische luchtwater (30% reductie)	0,13
	– chemische luchtwater (40% reductie) <i>BWL 2007.05.V4</i>	0,11
	– biologische luchtwater (45% reductie)	0,10
	– biofilter (45% reductie)	0,10
E 2	Legkippen en (groot-)ouderdieren van legrassen	
	<u>Batterijhuisvesting</u>	
	Mestopslag onder de batterij	0,69
	emissiearme en overige huisvesting	0,35
	– chemische luchtwater (30% reductie)	0,25
	– chemische luchtwater (40% reductie) <i>BWL 2007.05.V4</i>	0,21
	– biologische luchtwater (45% reductie)	0,19
	– biofilter (45% reductie)	0,19
	<u>Niet-batterijhuisvesting</u>	
	emissiearme en overige huisvesting	0,34
	– chemische luchtwater (30% reductie)	0,23
	– chemische luchtwater (40% reductie) <i>BWL 2007.05.V4</i>	0,20
	– biologische luchtwater (45% reductie)	0,19
	– biofilter (45% reductie)	0,19
E 3	(Groot-)ouderdieren van vleeskuikens in opfok, jonger dan 19 wkn	
	emissiearme en overige huisvesting	0,18
	– chemische luchtwater (30% reductie)	0,13
	– chemische luchtwater (40% reductie) <i>BWL 2007.05.V4</i>	0,11
	– biologische luchtwater (45% reductie)	0,10
	– biofilter (45% reductie)	0,10

RAV-nr.	Diercategorie	Geuremissiefactor
E 4	(Groot-)ouderdieren van vleeskuikens	
	emissiearme en overige huisvesting	0,93
	– chemische luchtwater (30% reductie)	0,65
	– chemische luchtwater (40% reductie) <i>BWL 2007.05.V4</i>	0,56
	– biologische luchtwater (45% reductie)	0,51
	– biofilter (45% reductie)	0,51
E 5	Vleeskuikens	
	emissiearme en overige huisvesting	0,24
	– uitbroeden en opfokken tot 13 dagen en vervolghuisvesting	0,22
	– uitbroeden en opfokken tot 19 dagen en vervolghuisvesting	0,19
	– chemische luchtwater (30% reductie)	0,17
	– chemische luchtwater (40% reductie) <i>BWL 2007.05.V4</i>	0,14
	– biologische luchtwater (45% reductie)	0,13
	– biofilter (45% reductie)	0,13
Kalkoenen		
F 1	Ouderdieren van vleeskalkoenen in opfok tot 6 weken	0,29
	– chemische luchtwater (30% reductie)	0,20
	– chemische luchtwater (40% reductie) <i>BWL 2007.05.V4</i>	0,17
	– biologische luchtwater (45% reductie)	0,16
	– biofilter (45% reductie)	0,16
F 2, F 3	Ouderdieren van vleeskalkoenen in opfok vanaf 6 weken	1,55
	– chemische luchtwater (30% reductie)	1,09
	– chemische luchtwater (40% reductie) <i>BWL 2007.05.V4</i>	0,93
	– biologische luchtwater (45% reductie)	0,85
	– biofilter (45% reductie)	0,85
F 4	Vleeskalkoenen	1,55
	– chemische luchtwater (30% reductie)	1,09
	– chemische luchtwater (40% reductie) <i>BWL 2007.05.V4</i>	0,93
	– biologische luchtwater (45% reductie)	0,85
	– biofilter (45% reductie)	0,85
Eenden		
G 1	Ouderdieren van vleeseenden	0,49
	– chemische luchtwater (30% reductie)	0,34
	– chemische luchtwater (40% reductie) <i>BWL 2007.05.V4</i>	0,29
	– biologische luchtwater (45% reductie)	0,27
	– biofilter (45% reductie)	0,27
G 2	Vleeseenden	0,49
	– chemische luchtwater (30% reductie)	0,34
	– chemische luchtwater (40% reductie) <i>BWL 2007.05.V4</i>	0,29
	– biologische luchtwater (45% reductie)	0,27
	– biofilter (45% reductie)	0,27
Parelhoenders		
J 1	Parelhoenders voor de vleesproductie	0,24
	– chemische luchtwater (30% reductie)	0,17
	– chemische luchtwater (40% reductie) <i>BWL 2007.05.V4</i>	0,14
	– biologische luchtwater (45% reductie)	0,13
	– biofilter (45% reductie)	0,13

RAV-nr.	Diercategorie	Geuremissiefactor
Overig		
M 1	Landbouwhuisdieren die in veehouderijen worden gehouden	niet vastgesteld

Eindnoten:

1. De geuremissie heeft betrekking op een stalperiode van maximaal drie maanden in de winter.
 2. De omrekeningsfactor geldt inclusief opfok, zodat die opfok niet meetelt voor de berekening van de geuremissie.
 3. Een stalsysteem met spoelgoten wordt niet gewaardeerd als emissiearme huisvesting, maar als overige huisvesting.
 4. a.e. is de afkorting van ammoniakemissie.
 5. Voor opfokzeugen na de eerste dekking wordt de geuremissiefactor voor fokzeugen gehanteerd.
- Bron: Staatscourant 2013 nr. 35929, 31 december 2013

De afstanden voor pelsdieren (nertsen) wordt als volgt bepaald:

RAV-nr.	Diercategorie	Aantal fokteven				
Pelsdieren H 1	Nertsen	1-1000	1001-1500	1501-3000	3001-6000	6001-9000
	Binnen bebouwde kom	175 meter	200 meter	225 meter	250 meter	275 meter
	Buiten bebouwde kom	100 meter	125 meter	150 meter	175 meter	200 meter

- 1 In de berekening worden jongen en reuen buiten beschouwing gelaten.
- 2 Als men meer dan 9000 fokteven houdt, wordt de afstand voor elke extra 3000 fokteven met 25 meter vergroot.
- 3 Indien de pelsdieren in emissiearme huisvesting worden gehouden, waarbij de ammoniakemissie kleiner dan of gelijk is aan 0,25 kg per dierplaats per jaar, worden de afstanden uit de tweede rij van de tabel ('buiten bebouwde kom') met 25 meter verkleind.
- 4 Wanneer het geurgevoelig object onderdeel uitmaakt van een andere veehouderij, of op of na 19 maart 2000 heeft opgehouden deel uit te maken van een andere veehouderij, bedraagt de afstand tot dat geurgevoelig object:
 - a. ten minste 100 meter indien het geurgevoelig object binnen de bebouwde kom is gelegen, en
 - b. ten minste 50 meter indien het geurgevoelig object buiten de bebouwde kom is gelegen.

Bron: Regeling geurhinder en veehouderij

Arbeidskosten en zorgverzekering

Arbeidskosten

Arbeidstijden

Toelichting

De CAO Dierhouderij 2012-2013 had een looptijd van 1 januari 2012 tot en met 31 december 2013 en was van toepassing op bedrijven die dieren bedrijfsmatig houden voor productiedoeleinden. De onderhandelingen voor een nieuwe CAO vanaf 2014 liepen tijdens de totstandkoming van deze paragraaf nog. Daarom liggen de lonen uit de cao 2012-2013 nog aan de berekening ten grondslag. In de tabel staan de lonen met ingang van 1 juli 2013 vermeld. De uiteindelijke loonkosten vanaf 2014 zullen nog met het percentage van de afgesproken loonstijging verhoogd moeten worden.

Er is sprake van een flexibele invulling van arbeid. De werkweek is bepaald op maandag tot en met zaterdag en men mag ook op zondag werken, indien sprake is van verzorging, voederen, melken of andere noodzakelijke werkzaamheden.

Norm

Werkgevers krijgen in de CAO de mogelijkheid om te kiezen uit twee systemen voor de invulling van arbeid in de onderneming:

- standaard bedrijfstijd van 38 uur tussen 06.00 uur en 19.00 uur
- bedrijfstijd die ligt tussen 05.00 uur en 20.00 uur

De werkweek voor een werknemer bedraagt maximaal 5 dagen in de week.

Het aantal uren op jaarbasis ligt tussen 1983,6 en maximaal 2237 uren.

Overwerkvergoeding

Toelichting

De overwerkvergoedingen gelden voor gewerkte uren buiten de CAO-afspraken.

Norm

Bij overwerk worden de volgende percentages van het basisuurloon (1/38 van het feitelijk loon per week) betaald:

Zondagen	200% van het basisuurloon
Overige dagen	135% van het basisuurloon

Bruto CAO-lonen werknemer en loonkosten werkgever

Toelichting

De CAO-lonen voor vaste werknemers worden jaarlijks herzien en opgegeven per week. Hierover wordt 8,25% vakantietoeslag uitbetaald. In de tabel zijn de bruto jaarlonen voor vaste werknemers berekend. Hiervoor is uitgegaan van 52,2 x de weeklonen en daarover is 8,25% vakantietoeslag berekend. Uitgegaan wordt van functieklasser E, wat CAO-Landbouw definieert als:

Dierenverzorger. Verzorgen en in goede gezondheid houden van de toegewezen dieren. De functie komt voor in alle soorten agrarische bedrijven waar dieren worden verzorgd t.b.v. fokken, mesten en productie van dierlijke producten. De zorg voor hygiëne is een belangrijk onderdeel van de functie. De dierenverzorger overlegt met chef, collega's, transporteur (aanvoer en afvoer) van dieren over werk en werkuitvoering en signaleert aan chef en dierenarts bijzonderheden in gedrag van dieren.

Agrarisch medewerker melkveehouderij. Verrichten van alle voorkomende werkzaamheden op een melkveehouderijbedrijf. Op veel melkveehouderijen wordt ook voorzien in (een deel van) de eigen

voerbehoefden in de vorm van gras en/of maïs. Bij de voorbereiding-, teelt- en oogstwerkzaamheden wordt meestal gebruik gemaakt van een tractor en diverse machines. De agrarisch medewerker melkveehouderij overlegt met de ondernemer over werk en werkuitvoering en signaleert (ook aan dierenarts) bijzonderheden in gedrag van dieren.

Voor een uitgebreidere functieomschrijving kan men het 'Functiehandboek voor de agrarische sectoren landbouw, tuinbouw, boomkwekerij en paddenstoelen' raadplegen.

Toelichting

Voor het berekenen van de totale werkgeverslasten voor een werknemer op basis van de CAO dient men het weekloon met 52,2 te vermenigvuldigen. Dit bedrag wordt met 8,25% vakantietoeslag verhoogd. Het aldus berekende brutoloon wordt tenslotte verhoogd met het werkgeversaandeel in premies en de overhevelingstoeslag. Uitgegaan wordt van functieklassse E (zie toelichting bij Bruto CAO-lonen).

Norm

Bruto lonen per jaar voor vaste werknemers bij een overeengekomen arbeidstijd van 1983,6 uur per jaar; dit laatste is 38 uur per week, volgens functieklassse E.

Bruto CAO-lonen in € voor medewerkers, volgens functieklassse E, bij een werkweek van 38 uur (per 1 juli 2013)*

Leeftijd	Weekloon	Jaarloon werknemer	Loonkosten werkgever
18 jaar	327,45	18.500	22.400
19 jaar	374,20	21.140	25.600
20 jaar	421,00	23.790	28.800
21 jaar	467,80	26.430	34.200
22 t/m 64 jaar			
1 ^e functiejaar	467,80	26.430	34.200
2 ^e functiejaar	481,30	27.200	35.300
3 ^e functiejaar	494,60	27.950	36.300
4 ^e functiejaar	507,90	28.700	37.400
5 ^e functiejaar	521,40	29.460	38.400
6 ^e functiejaar	534,75	30.220	39.400

* De uiteindelijke loonkosten zullen nog met het percentage van de afgesproken loonstijging in de nieuwe CAO verhoogd moeten worden.

Bron: CAO Dierhouderij 2012-2013, Premieoverzichten 2014, Belastingdienst, UWV en Colland; bewerking Wageningen UR Livestock Research

Loonkosten ondernemer

Toelichting

Het aantal arbeidsuren van de ondernemer in de veehouderij is berekend op 38 uur per week plus 3,5 arbeidsuren per dag in de weekeinden; een v.a.k. is 2349 uren per jaar. De vergoeding is gebaseerd op het CAO-loon voor vaste medewerkers (zonder overbrugging) in functieklassse F in het tweede functiejaar. Functieklassse F wordt volgens de CAO gedefinieerd als:

Allround dierverzorger. De allround dierverzorger verricht in principe qua uitvoering dezelfde werkzaamheden als de dierverzorger, maar met een grotere zelfstandigheid. Bij grootschaliger bedrijven is de zorg voor de technische installaties een belangrijk onderdeel van de werkzaamheden. In de functie wordt incidenteel gewerkt met gemotoriseerde hef- en tractiemiddelen. De allround dierverzorger kan de bedrijfsleider/ondernemer vervangen in de dagelijkse bedrijfsvoering bij iets langere afwezigheid en eventueel overige medewerkers instrueren en toezien op de uitvoering van hun werkzaamheden.

Allround agrarisch medewerker melkveehouderij. De allround agrarisch medewerker melkveehouderij verricht in principe dezelfde werkzaamheden als de agrarisch medewerker melkveehouderij. De allround agrarisch medewerker melkveehouderij werkt zelfstandiger dan de agrarisch medewerker melkveehouderij. Hij plant meer zelf de volgorde van de werkzaamheden en beslist eerder over veranderingen in aanpak bij een veranderde situatie.

Hij werkt binnen algemene overlegafspraken met de ondernemer of binnen richtlijnen van leveranciers of afnemers. Controle vindt, waar mogelijk of zinvol, achteraf plaats. De allround medewerker kan ook de dagelijkse leiding hebben over (tijdelijke) medewerkers, over dislokale onderdelen van een agrarische onderneming of kan de ondernemer vervangen wanneer deze wat frequenter afwezig is. De vervanging betreft in deze beschrijving niet de administraties of de contracten met leveranciers en afnemers.

Voor een uitgebreidere functieomschrijving kan men het Functiehandboek voor de agrarische sectoren landbouw, tuinbouw, boomkwekerij en paddenstoelen raadplegen.

In de berekening zijn 25 vakantiedagen van 38 gedeeld door 5 dagen is 7,6 uur en 6 zon- en feestdagen van 3,5 uur volgens de CAO-regels beloond. Het brutoloon wordt verhoogd met 8,25% vakantietoeslag. Tot slot wordt dit brutoloon verhoogd met het werkgeversaandeel in premies en de overhevelingstoeslag (circa 33 %). Arbeidsuren voor 1 v.a.k.

Werkweken	52,2 weken x 38	uur =	1983,6	uur
Zaterdag	52,2 weken x 3,5	uur =	182,7	uur
Zondagen	52,2 weken x 3,5	uur =	<u>182,7</u>	uur
Totaal			2349	uur

Loonberekening normale werkweek (functieklasse F 2^e functiejaar)

52,2 werkweken x 38 uur x 100% beloning

Jaarloon: € 496,00 (weekloon) x 52,2 weken = € 25.891,-

Overige uren die standaard worden gewerkt¹⁾

52,2	zaterdag	x	3,5 uur	x	150% beloning =	274,05 uur
52,2	zondagen	x	3,5 uur	x	200% beloning =	365,40 uur
6	feestdagen	x	3,5 uur	x	150% beloning =	31,50 uur
25	vakantiedagen	x	7,6 uur	x	100% beloning =	<u>190,00 uur</u>
						860,95 uur

¹⁾ De zaterdagen, zondagen, feestdagen en vakantiedagen worden of door de ondernemer zelf gewerkt of geheel of gedeeltelijk opgevangen door extern personeel. Voor deze uren wordt de ondernemer of losse arbeidskracht beloond tegen onderstaand loon per uur vermenigvuldigd met het betreffende beloningspercentage.

Loon per uur: € 13,05 x 860,95 uur = € 11.238,-

Totaal loon per jaar	€ 37.129,-
Vakantietoeslag 8,25%	€ <u>3.063,-</u>
	€ 40.192,-
Aandeel werkgeverspremies circa 34%	€ <u>13.842,-</u>
Berekende bruto loonkosten ondernemer	€ 54.034,-

Norm

Berekende bruto loonkosten ondernemer met beloning voor leiding geven, beslissen en het verrichten van arbeid: Functieklasse F 2 € 54.000,- per jaar*.

* De uiteindelijke loonkosten zullen nog met het percentage van de afgesproken loonstijging in de nieuwe CAO verhoogd moeten worden.

Loonberekening normale werkweek (functieklasse G 2^e functiejaar)

52,2 werkweken x 38 uur x 100% beloning

Jaarloon: € 534,75 (weekloon) x 52,2 weken = € 27.914,-

Overige uren die standaard worden gewerkt¹⁾

52,2	zaterdagen	x	3,5 uur x	150% beloning =	274,05 uur
52,2	zondagen	x	3,5 uur x	200% beloning =	365,40 uur
6	feestdagen	x	3,5 uur x	150% beloning =	31,50 uur
25	vakantiedagen	x	7,6 uur x	100% beloning =	<u>190,00 uur</u>
					860,95 uur

¹⁾ zie vorige pagina

Loon per uur: € 14,07 x 860,95 uur = € 12.116,-

Totaal loon per jaar € 40.030,-

Vakantietoeslag 8,25% € 3.302,-

€ 43.332,-

Aandeel werkgeverspremies circa 34%

€ 15.081,-

Berekende bruto loonkosten ondernemer

€ 58.413,-* (functieklasse G 2^e functiejaar)

* De uiteindelijke loonkosten zullen nog met het percentage van de afgesproken loonstijging in de nieuwe CAO verhoogd moeten worden.

Bron: CAO Dierhouderij, Premieoverzichten 2014, Belastingdienst en Colland

Bedrijfshulp

Norm

Tarief per uur²⁾ voor de bedrijfshulp voor 'gezonde arbeid' voor kortlopende hulpaanvragen bij leden (geldig van 1-1-2014 tot en met 31-12-2014).

Werkweek - meer dan 5 uur per dag € 33,50 per uur

- 5 uur of minder per dag € 35,25 per uur

Zaterdag € 43,15 per uur

Zondag € 53,20 per uur

²⁾ Deze bedragen zijn exclusief BTW (hoog tarief). Voor leden geldt een forfait van 250 BTW-vrije uren. Voor niet leden geldt een 'niet-ledentoeslag' van € 2,40 per gewerkt uur. Tariefwijzigingen voorbehouden.

Bron: AB Oost, 2014

Afstandsvergoeding

Norm

Afstandsvergoeding per dag van woning tot plaats aanvang werkzaamheden

Per 1 juli 2013

0 - 5 km	Geen vergoeding
Meer dan 5 km	€ 2,86
>10 - 15 km	€ 3,64
>15 - 20 km	€ 5,09
>20 km	€ 6,61

Bron: CAO Dierhouderij 2012-2013

Zorgverzekering

Zorgtoeslag

De premies voor de basiszorgverzekering liggen rond de € 1300,- per jaar per persoon op basis van het wettelijk verplicht eigen risico van € 360,-. Om deze premie betaalbaar te houden, is er een zorgtoeslag. De zorgtoeslag is een bijdrage van de overheid in de kosten van de zorgverzekering. De hoogte van de toeslag is afhankelijk van het inkomen. De zorgtoeslag kan men aanvragen bij de Belastingdienst. Kinderen onder de 18 jaar betalen geen premie.

Norm

Premies voor basisverzekering (per persoon vanaf 18 jaar)

Zorg Geregeld Polis	€ per maand	€ per jaar ¹⁾
Eigen risico €/jaar		
360 (wettelijk verplicht)	95,95	1140
460	92,95	1104
560	89,95	1069
660	86,95	1033
760	83,95	997
860	78,95	938
Zorg Vrij Polis	€ per maand	€ per jaar ¹⁾
Eigen risico €/jaar		
360 (wettelijk verplicht)	99,95	1187
460	96,95	1152
560	93,95	1116
660	90,95	1080
760	87,95	1045
860	82,95	985
Totaalpakketten Zorg	€ per maand	€ per jaar ¹⁾
	vanaf 18 jaar	vanaf 18 jaar
Univé Jong Pakket	27,15	323
Univé Gezin Pakket	50,95	605
Univé Vitaal Pakket	45,95	546

¹⁾ In de jaarpremie is een korting van 1% verwerkt

Aanvullende verzekering (vanaf 18 jaar)

	€ per maand	€ per jaar ¹⁾
Extra Zorg Polis Goed	8,75	104
Extra Zorg Polis Beter	18,25	217
Extra Zorg Polis Best	31,95	380

¹⁾ In de jaarpremie is een korting van 1% verwerkt

Aanvullende Tandartsverzekering (vanaf 18 jaar)

	€ per maand	€ per jaar ¹⁾
Tand Goed Pakket	12,25	146
Tand Beter Pakket	19,50	232
Tand Best Pakket	39,45	469

¹⁾ In de jaarpremie is een korting van 1% verwerkt

Bron: Univé Verzekeringen 2014

Machines en loonwerk

Vervangingswaarde en jaarlijkse kosten machines

Toelichting

De vervangingswaarden zijn exclusief BTW en gebaseerd op de cataloguswaarden van de belangrijkste merken trekkers en machines. Ze zijn berekend door de catalogusprijzen te middelen. Vervolgens is van dit bedrag 10% afgetrokken om de vervangingswaarden aan te laten sluiten bij prijzen zoals deze in de praktijk worden geconstateerd. Wanneer de hoogste en de laagste prijs van een werktuig meer dan 10% van het gemiddelde ligt, is in de tabel ook de hoogste en de laagste waarde vermeld. Bij een kleinere variatie is alleen het gemiddelde aangegeven. Bij de verwerking moet men hiermee wel rekening houden. Dat kan betekenen dat soms van de genoemde waarden wordt afgeweken.

Op basis van de geschatte technische levensduur is het afschrijvingspercentage vastgesteld. Het verband tussen levensduur en afschrijvingspercentage is in onderstaand overzicht weergegeven. Uitgangspunt hierbij is een restwaarde van 10% van de vervangingswaarde.

Levensduur in jaren	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Afschrijving in % van de VVV	12,9	11,3	10,0	9,0	8,2	7,5	6,9	6,4	6

De kosten voor afschrijving worden berekend door het afschrijvingspercentage te vermenigvuldigen met de vervangingswaarde. Het kostenpercentages voor onderhoud en verzekering zijn samengevoegd. Voor verzekering van trekkers en zelfrijdende werktuigen is 1% en voor getrokken werktuigen is 0,5% opgenomen.

De rente is 4,5% over het gemiddeld geïnvesteerde vermogen. Het gemiddeld geïnvesteerde vermogen is $(100 + 10)/2 = 55\%$. Uit het voorgaande volgt dat de rentekosten 2,5% van de vervangingswaarde bedragen.

Benodigde oppervlakte werktuigenberging

Op basis van het vloeroppervlak, die de verschillende werktuigen bij stalling innemen, kan de benodigde afmeting van de werktuigenberging worden berekend. Behalve het netto vloeroppervlak dat de werktuigen zelf innemen, is er bij de plaatsing van de afzonderlijke werktuigen extra tussenruimte langs de wanden en langs de machines onderling nodig. Daarvoor kan de vermelde oppervlakte met 40% worden verhoogd.

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Berging m ²	Vervangingswaarde		Afschr. in %	Onderhoud +verz.
			Gemiddeld	Spreiding		
TREKKRACHT						
Trekker 2-wiel	40-50 kW	10	35800	(27700 - 41400)	7,5	4,0
	50-60 kW	10	42300	(31100 - 52300)	7,5	4,0
	60-70 kW	10	47500	(39000 - 58100)	7,5	4,0
Trekker 4-wiel	40-50 kW	10	42900	(24800 - 60800)	7,5	4,0
	50-60 kW	10	44600	(25100 - 62600)	7,5	4,0
	60-70 kW	10	54800	(38100 - 78600)	7,5	4,0
Trekker 4-wiel traploze aandr.	60-70 kW	10	87600	(38600 - 84500)	7,5	4,0
Trekker 4-wiel	70-80 kW	12	73200	(43000 - 76200)	7,5	4,0
Trekker 4-wiel traploze aandr.	70-80 kW	12	93200	(91100 - 107700)	7,5	4,0
Trekker 4-wiel	80-90 kW	12	82600	(41300 - 84000)	7,5	4,0
Trekker 4-wiel traploze aandr.	80-90 kW	12	98900	(89400 - 125200)	7,5	4,0
Trekker 4-wiel	90-100 kW	12	88100	(52100 - 101600)	7,5	4,0
Trekker 4-wiel traploze aandr.	90-100 kW	12	108500	(100600 - 139000)	7,5	4,0
Trekker 4-wiel	100-120 kW	12	102200	(52100 - 113000)	7,5	4,0
Trekker 4-wiel traploze aandr.	100-120 kW	12	121600	(108800 - 143500)	7,5	4,0
Trekker 4-wiel	120-140 kW	12	114000	(76500 - 137000)	7,5	4,0
Trekker 4-wiel traploze aandr.	120-140 kW	12	138700	(121700 - 150100)	7,5	4,0
Fronthef	> 60 kW		4100		7,5	4,0
Fronthef + -aftakas	< 60 kW		7400		7,5	4,0
	> 60 kW		8700		7,5	4,0
Snelkoppeling hefinrichting, trek.deel			800		7,5	3,0
Snelkoppeling hefinrichting, werkt. deel			100		7,5	3,0
Hydr. topstang			1200		7,5	3,0
TRANSPORT						
Transportwagen	8 ton	12	8300		4,5	2,5
Kipwagen hydraulisch	4 ton	8	5100	(4600 - 5700)	5,6	2,0
	6 ton	10	6600	(6200 - 9200)	5,6	2,0
	8 ton	14	16600	(7400 - 18600)	5,6	2,0
Kipwagen hydr. tandem	8 ton	14	20100		5,6	2,0
	12 ton	16	21100	(15900 - 23800)	5,6	2,0
	14-16 ton	0	27600		5,6	2,0
Silagekipper	30 m ³	14	34900		9,0	2,5
Silagewagen	35 m ³	16	36300	(31000 - 41400)	9,0	2,5
	40 m ³	16	39400		9,0	2,5
Veewagen	4 koeien	8	4700	(3800 - 6200)	7,5	3,0
	8 koeien	10	8700	(6200 - 11400)	7,5	3,0
Transportbak in hef		4	700	(400 - 1100)	7,5	1,5
Voorlader met grondbak	< 50 kW	4	7700	(6700 - 8700)	7,5	2,5
	> 50 kW	4	10700	(9300 - 12600)	7,5	2,5
Achterlader + mestvork		2	3100		7,5	2,5
Hydraulische kraan getrokken	500 kg/bak	7	16500		9,0	3,5
	800 kg/bak	7	19600		9,0	3,5
Verreiker	3-4 ton/ 7 m	10	57900		9,0	3,5
Minishovel	23 - 33 kW	7	28100	(26900 - 33400)	9,0	3,5

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Ber- ging m ²	Vervangingswaarde		Af- schr. in %	Onder- houd +verz.
			Gemiddeld	Spreading		
BEMESTING						
- Pendelstrooier	275 l	3	2000		9,0	2,5
	500 l	3	2800		9,0	2,5
	750 l	3	3200		9,0	2,5
	1000 l	4	3600		9,0	2,5
	1500 l	5	4400		9,0	2,5
- Pendelstrooier, getrokken	1500 l	5	5700		9,0	2,5
- Centrifugaalstrooier 1-schijfs	600 l	3	2300	(2000 - 2900)	9,0	2,5
	800 l	4	2200		9,0	2,5
	1000 l	4	2600		9,0	2,5
	1200 l	4	2800		9,0	2,5
- Centrifugaal 2-schijfs < 18 m	500 l	3	2800		9,0	2,5
	600 l	3	3600	(2800 - 4200)	9,0	2,5
	800 l	4	3800		9,0	2,5
	1000 l	4	3900	(3500 - 5100)	9,0	2,5
	1250 l	4	4600		9,0	2,5
	1500 l	5	4700		9,0	2,5
- Centrifugaal 2-schijfs > 18 m	1000 l	4	4900		9,0	2,5
	2000 l	6	6200	(5700 - 9500)	9,0	2,5
	3000 l	6	6400	(6200 - 13500)	9,0	2,5
	4000 l	6	6500	(18400 - 19800)	9,0	2,5
- Centrifugaal 2-schijfs > 18 m, met comp. en weeginr.	1500 l	6	10200		9,0	2,5
Kalkstrooier vijzel	7 ton, 6 m	10	30100		9,0	2,5
Kalkstrooier vijzel, tandem	10 ton, 6 m	12	51000		9,0	2,5
Stalmeststrooier	4 ton	10	11400	(10100 - 13000)	9,0	4,0
	5 ton	10	13300	(11500 - 15000)	9,0	4,0
	6-7 ton	12	15300	(8600 - 19700)	9,0	4,0
	9-10 ton	14	33900		9,0	4,0
Vacuümmesttank bemester	6 m ³	13	14600	(11100 - 14600)	9,0	4,0
	8 m ³	17	16600	(12500 - 26100)	9,0	2,5
Vacuümmesttank bemester tandem	8 m ³	18	22800	(17500 - 28500)	9,0	2,5
	10 m ³	18	31900	(21800 - 30100)	9,0	2,5
	12 m ³	19	41700	(22800 - 35100)	9,0	2,5
	15 m ³	20	42000	(24600 - 43400)	9,0	2,5
Pomptankwagen	6 m ³	13	20600		9,0	2,5
	8 m ³	17	22200		9,0	2,5
	10 m ³	20	23700		9,0	2,5
Pomptankwagen tandem	8 m ³	17	35900		9,0	2,5
	10 m ³	20	40700		9,0	2,5
Zodenbemester	2,70 m	6	11300	(10500 - 15200)	11,3	4,5
	4,00 m	8	21800	(1100 - 21000)	11,3	4,5
	5,00 m	8	23500	(18800 - 28600)	11,3	4,5
	6,00 m	10	32000	(28300 - 35000)	11,3	4,5
	7,00 m	10	32400	(28600 - 37400)	11,3	4,5
Sleufkouterbemester	3,00 m	6	12000	(6400 - 14100)	11,3	4,5
	4,00 m	8	14200	(10500 - 17500)	11,3	4,5
	5,00 m	10	15500	(14100 - 19900)	11,3	4,5
	6,00 m	8	19000	(15300 - 22100)	11,3	4,5
	7,00 m	13	26400	(16400 - 29200)	11,3	4,5
	8,00 m	13	34100	(17500 - 38600)	11,3	4,5
	9,00 m	13	39300	(25700 - 41000)	11,3	4,5

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Ber- ging m ²	Vervangingswaarde		Af- schr. in %	Onder- houd +verz.
			Gemiddeld	Spreiding		
Sleepvoetbemester	4,00 m	6	11300	(10000 - 12800)	11,3	4,5
	5,00 m	6	13300		11,3	4,5
	6,00 m	6	14800		11,3	4,5
	7,00 m	6	16900		11,3	4,5
Mestinjecteur bouwland	3,00 m	6	6500	(5900 - 8900)	11,3	4,5
	4,00 m	8	15300	(10700 - 17600)	11,3	4,5
	5,00 m	8	16500	(11400 - 22400)	11,3	4,5
	6,00 m	8	20000	(12900 - 26000)	11,3	4,5
Hefinrichting bemester		2	3600		11,3	4,5
Mestopslagcontainer	40 m ³	0	15300		11,3	4,5
Slangaanvoersysteem + haspel	400 m	3	14200		11,3	4,5
Transportslang 3 duim	100 m	0	700		11,3	4,5
Mestpomp centrif. vertikaal	250 m ³ /uur	10	9100		7,5	3,0
	480 m ³ /uur	10	9200		7,5	3,0
	720 m ³ /uur	10	10000		7,5	3,0
Mestpomp verdringer	120 m ³ /uur	3	6100		9,0	3,0
	180 m ³ /uur	3	6400	(4800 - 7700)	9,0	3,0
	240 m ³ /uur	3	7400	(5700 - 8400)	9,0	3,0
Mestmixer aftakas	4m/60 cm	10	3600	(2600 - 4900)	7,5	3,0
Mestmixer elektrisch	11 kW	10	5900	(5100 - 6400)	7,5	3,0
Dompelmixer elektrisch	7,5 kW	3	6400	(3600 - 9000)	7,5	3,0
	11 kW	3	9900	(6800 - 12100)	7,5	3,0
	15 kW	5	10000	(7300 - 12500)	7,5	3,0
Spuित्रoerapparaat	1-spuित्रkop	3	900		11,3	1,5
	2-spuित्रkop	3	1500		11,3	1,5
Mestschuif aan trekker	2,75 m	5	900	(800 - 1300)	7,5	3,0
GRONDBEWERKING						
Rondgaande ploeg	1,20 m (3-sch)	4	5700		7,5	5,0
	1,60 m (4-sch)	4	7300		7,5	5,0
	2,00 m (5-sch)	5	10000		7,5	5,0
Wentelploeg licht	1,20 m (3-sch)	4	9700	(8200 - 10500)	7,5	5,0
	1,60 m (4-sch)	4	11600	(10800 - 12100)	7,5	5,0
Wentelploeg	1,20 m (3-sch)	4	13200		7,5	5,0
	1,60 m (4-sch)	5	15900	(15100 - 18300)	7,5	5,0
	2,00 m (5-sch)	6	18200	(16300 - 19400)	7,5	5,0
Wentelploeg hydr. verst. snijbreedte	1,20 m (3-sch)	4			7,5	5,0
			15400			
	1,60 m (4-sch)	4	17000	(15600 - 19400)	7,5	5,0
	2,00 m (5-sch)	4	22000	(19800 - 23900)	7,5	5,0
Vorenpakker enkel 70 cm	1,30 m	2	2100		7,5	1,5
	1,50 m	2	2200		7,5	1,5
Vorenpakker dubbel 70 cm	1,30 m	3	3100		7,5	1,5
	1,50 m	3	3800		7,5	1,5
	2,00 m	3	5300		7,5	1,5
Vorenpakker enkel 90 cm	1,30 m	3	4300		7,5	1,5
	1,50 m	3	4700		7,5	1,5
	1,70 m	4	5000	(4400 - 5300)	7,5	1,5
	1,90 m	4	5500		7,5	1,5
	2,10 m	5	5800		7,5	1,5
Vorenpakker dubbel 90 cm	1,50 m	5	5000		7,5	1,5
	2,70 m	8	8700		7,5	1,5
Vorenpakker combinatie	3,00 m	10	8100		7,5	2,5

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Berging m ²	Vervangingswaarde		Afschr. in %	Onderhoud +verz.
			Gemiddeld	Spreiding		
Woelerpakker combinatie	2,50 m	10	8900		7,5	2,5
Spitmachine roterend	3,00 m	5	24800	(21600 - 27700)	9,0	2,5
Spitmachine roterend	4,00 m	6	35500		9,0	2,5
Spitmachine krukas	3,00 m	5	21300	(17300 - 25500)	9,0	2,5
Cultivator vaste tand	3,00 m	5	3200		4,5	3,5
Cultivator vastetand zwaar incl spijlenrol	3,00 m	5	3600	(2600 - 4000)	4,5	3,0
	4,00 m	7	8500	(5900 - 11600)	4,5	3,0
Stoppelcultivator met ganzevoeten	3,00 m	5	5300		4,5	3,0
	4,60 m	5	10800		4,5	3,0
Cultivator triltand	2,00 m	4	1300		6,0	2,5
	3,00 m	5	3800	(3200 - 4600)	6,0	2,5
	4,00 m	7	6900	(5700 - 9900)	6,0	2,5
	5,00 m	8	9000	(6400 - 14100)	6,0	2,5
Woeler	1 woelpoot	1	1100	(800 - 1100)	4,5	2,0
	2 woelpoten	1	1300	(1100 - 1800)	4,5	2,0
	3 woelpoten	2	1500	(1200 - 1800)	4,5	2,0
Zaaibedcombinatie	4,50 m	6	5900		6,0	2,0
	6,00 m	7	9000		6,0	2,0
Cambridgerol	3,00 m	5	3300	(2100 - 3700)	6,0	2,0
Schijveneg enkel	3,00 m	5	4700		7,5	3,5
Schijveneg	4,00 m	5	6000		7,5	3,5
Schijveneg dubbel	3,00 m	6	6600	(4200 - 9500)	7,5	3,5
	4,50 m	6	10400	(10000 - 11500)	7,5	3,5
Messeneg	3,00 m	3	4900		7,5	3,5
Rotorkopeg	3,00 m	4	9700	(6600 - 10700)	9,0	3,5
Bladenfrees	2,00 m	3	5000	(3400 - 6300)	9,0	3,0
	3,00 m	4	10000	(7000 - 14000)	9,0	3,0
Messenfrees	2,00 m	3	7300	(6100 - 8600)	9,0	3,0
	3,00 m	4	8400	(6000 - 10700)	9,0	3,0
Kilverbak	3,00 m	6	9300	(5500 - 10500)	6,0	2,0
Grondschiif verstelbaar	2,00 m	2	800	(700 - 900)	9,0	2,0
	2,40 m	3	1400	(900 - 2200)	9,0	2,0
ZAAIEN en POTEN						
Pijpenzaaimachine gras mech.	3,00 m	5	8700		6,0	2,0
Doorzaaimachine grasland	2,00 m	4	14000		6,0	1,5
Zaaimachine graan mechanisch	3,00 m	5	7200	(6300 - 9000)	6,0	2,0
Zaaimachine graan pneumatisch	3,00 m	5	8700	(6900 - 10200)	6,0	2,0
Prec.zaai maïs rijbemesting	4-rijig	4	15500		6,0	1,5
Prec.zaai maïs rijbemesting	6 rijig	6	24800		6,0	1,5
Opbouwzaaimachine voor grondbewerkingsmachine	3,00 m	5	3000	(1100 - 3600)	6,0	1,5
GEWASVERZORGING						
Veldspuit aanbouw	12 m	5	8400		7,5	2,0
	18 m	5	17200	(13800 - 20100)	7,5	2,0
	21 m	5	17900	(14000 - 20900)	7,5	2,0
	24 m	6	20700	(14500 - 23900)	7,5	2,0
Strokenspuit	6 rijig	4	5000		7,5	2,0
Rijenspuit 2 dop/rij	4 rijig	3	1600		7,5	2,0
Onderbladspuit aard.	6,00 m	4	6300		7,5	2,0
	9,00 m	5	9200		7,5	2,0

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Ber- ging m ²	Vervangingswaarde		Af- schr. in %	Onder- houd +verz.
			Gemiddeld	Spreading		
Onkruiddeg mech. transp.	3,00 m	5	900		6,0	1,5
Onkruiddeg hydr. transp.	6,00 m	5	3800		6,0	1,5
	9,00 m	5	5900		6,0	1,5
Veertandwiedeg hydr.	4,50 m	4	3200		6,0	1,5
	6,00 m	5	4600	(4000 - 5400)	6,0	1,5
	9,00 m	6	6300		6,0	1,5
	12,00 m	6	9500		6,0	1,5
	15,00 m	6	14200		6,0	1,5
Vingerwieder per rij, Schoffelmachine front	2 elementen	6	500		6,0	1,5
	3,00 m	3	6500	(5500 - 7400)	6,0	1,5
	6,00 m	6	9500	(7900 - 10800)	6,0	1,5
Schoffelmachine, gewasgeleid	3,00 m, 75 cm	3	7800		6,0	1,5
Strokencultivator, 50 cm	achter/3m	3	5400	(4800 - 6000)	6,0	1,5
Strokencultivator, 50 cm	achter/6m	5	13600		6,0	1,5
Strokencultivator, 75 cm	achter/4 rijig	4	4800		6,0	1,5
	achter/6 rijig	6	8700		6,0	1,5
Strokenfrozen	4 rijig	4	6900		6,0	1,5
	6 rijig	6	10000		6,0	1,5
Onkruidstrijker, vaste rol	3,00 m	6	1000		6,0	1,5
	6,00 m	6	2100		6,0	1,5
Onkruidstrijker, aangedreven rol	6,00 m	6	4300		6,0	1,5
Weidesleep, ketting	4,00 m	6	800	(700 - 900)	6,0	3,0
	5,00 m	6	900	(800 - 1000)	6,0	3,0
	6,00 m	6	1500	(1300 - 2000)	6,0	3,0
Landrol	2,00 m	2	1300	(1100 - 1600)	6,0	2,0
	2,50 m	3	1500	(1200 - 2000)	6,0	2,0
Landrol hydr.	3,00 m	3	1800	(3300 - 4100)	6,0	2,0
Weidebloter	2,75 m	6	3600	(3000 - 4100)	11,3	4,5
	3,00 m	7	4100	(3000 - 4700)	11,3	4,5
OOGST						
Cirkelmaaier	1,85 m	4	5000	(4300 - 6000)	11,3	4,0
	2,10 m	4	6600	(5900 - 7500)	11,3	4,0
	2,40 m	5	7700	(6500 - 9200)	11,3	4,0
	2,80 m	5	8700	(7500 - 10400)	11,3	4,0
	3,20 m	6	9900	(8900 - 12000)	11,3	4,0
Frontmaaier (excl. aanbouw)	2,15 m	4	7400	(6200 - 8300)	11,3	5,0
	2,45 m	5	8600	(8300 - 11500)	11,3	5,0
	2,65 m	6	9900		11,3	5,0
	3,00 m	6	11200	(13200 - 13200)	11,3	5,0
Maaierkneuzer	1,85 m	4	8400		11,3	4,0
	2,10 m	5	10300		11,3	4,0
	2,40 m	5	11700	(10000 - 12800)	11,3	4,0
	2,80 m	6	13300		11,3	4,0
	3,00 - 3,20 m	7	14300		11,3	4,0
Frontmaaierkneuzer	2,40 m	5	12100	(11100 - 13600)	11,3	4,0
	2,80 m	6	13500	(11500 - 16600)	11,3	4,0
	3,20 m	7	15300	(16600 - 22000)	11,3	5,0
Getrokken maaierkneuzer	2,50 m	10	18300		11,3	4,0
	2,75 m	11	21500		11,3	4,0
	3,00 m	12	21300	(14600 - 25500)	11,3	4,0
	3,20 m	12	26100		11,3	4,0
	4,00 m	12	31100		11,3	4,0
	4,80 m	12	43900		11,3	4,0

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Berging m ²	Vervangingswaarde		Afschr. in %	Onderhoud +verz.
			Gemiddeld	Spreiding		
Triplemaaier excl. frontmaaier	8,80 m	13	56000		11,3	4,0
Cirkelschudder	4,50 m	8	5400		9,0	4,0
	5,20 m	10	5700	(5100 - 6300)	9,0	4,0
	7,30 m	12	10000	(8100 - 12600)	11,3	4,0
	5,20 m	8	6500	(5300 - 7300)	9,0	4,0
Cirkelschudder aanb. hydr.	6,40 m	8	9400	(9000 - 10800)	9,0	4,0
	7,70 m	8	11900	(11300 - 12900)	11,3	4,0
	8,50 m	8	14200	(11300 - 16200)	11,3	4,0
	8,50 m	10	14600	(11300 - 16200)	11,3	4,0
Cirkelschudder getr. hydr.	10,50 m	10	20300	(15100 - 20900)	11,3	4,0
	13,00 m	10	22100	(18200 - 29200)	11,3	4,0
	15,00 m	10	29200	(25700 - 35100)	11,3	4,0
	3,00 m	9	4900	(3200 - 5700)	9,0	4,0
Cirkelharkschudder	3,50 m	9	6600		9,0	4,0
	3,30 m	8	4400	(4200 - 5400)	9,0	4,0
Cirkelhark enkel	3,80-4,30 m	8	6000	(6100 - 7900)	9,0	4,0
	4,50-5,00 m	8	7900	(6400 - 10400)	9,0	4,0
	5,80-7,00 m	24	14800	(14400 - 23300)	9,0	4,0
	7,00-8,00 m	27	18600	(18800 - 33400)	9,0	4,0
Cirkelhark dubbel	8,00-10,00 m	27	23000		9,0	4,0
	10,00-12,50 m	30	20000		9,0	4,0
	4 borden	5	1500		9,0	4,0
Harkkeerder met borden	6 borden	8	3500		9,0	4,0
	30 - 40 m ³	16	33200	(27900 - 48900)	9,0	3,0
Opraapsnijwagen	40 - 50 m ³	18	50100	(40600 - 69200)	9,0	3,0
	50 - 60 m ³	18	69100	(57600 - 81300)	9,0	3,0
	40 m ³	26	51200		11,3	4,5
Opraapsnijdoseerwagen	40 m ³	16	47100		9,0	3,0
Opraapsnijwagen tandemas	50 m ³	24	60900	(50000 - 90900)	11,3	4,5
Opraapsnijdoseerwagen	60 m ³	26	76000	(85400 - 94900)	11,3	4,5
	40 m ³	26			11,3	4,5
			53100	(47600 - 57500)		
Opraapsnijdoseerwagen, dwarsafv.	50 m ³	24	58900	(52700 - 62800)	11,3	4,5
	60 m ³	24	86700		11,3	4,5
	1 rotor	4	3500		9,0	3,0
Kuilverdeler	2 rotoren	8	6600	(5900 - 10300)	9,0	3,0
	2,60 m	6	3100		9,0	3,0
Grasvork hydr. afschuifbord		10	23200		9,0	3,0
Opraappers klein	120x120	12	23500	(19000 - 26800)	9,0	3,0
Oprolpers vaste kamer	120x120	14			9,0	3,0
Oprolpers vaste kamer, met wikkelinr.			63900			
Oprolpers vaste kamer	150x120	14	29300		9,0	3,0
Oprolpers variabele kamer	60-150x120	14	29500		9,0	3,0
	90-150x120	14	30300		9,0	3,0
Oprolpers variabele kamer, met wikkelinr.	90-150x120	14			9,0	3,0
			64000			
Oprolpers variabele kamer, met snijinr.	90-150x120	14			9,0	3,0
			39300			
Oprolpers variabele kamer	110-200x120	14	35500		9,0	3,0
	60-180x120	14	29900		9,0	3,0
Oprolpers met snij-inrichting	120x120	12	32000		9,0	3,0
Foliewikkelaar getr.		5	18300	(13100 - 26300)	9,0	3,0
Foliewikkelaar aanb. pers		5	26400		9,0	3,0
Foliewikkelaar aanb. trekker		5	9200	(7900 - 10400)	9,0	3,0

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Ber- ging m ²	Vervangingswaarde		Af- schr. in %	Onder- houd +verz.
			Gemiddeld	Spreiding		
Foliewikkelaar aanb. trekker, professioneel		5	15400		9,0	3,0
Foliewikkelaar rechth. balen		5	24500		9,0	3,0
Foliewikkelaar getrokken door pers		5	19900	(16100 - 25000)	9,0	3,0
Foliewikkelaar grootpakken getr.		10	56000		9,0	3,0
Grootpakpers	80x120	10	118600		9,0	3,0
Pakkenklem ongewikkeld	1 pak	6	2300		7,5	2,5
Pakkenklem rechthoekig gew.	1 pak	6	3600		7,5	2,5
	2 pakken	6	6100		7,5	2,5
	4 pakken	6	8300		7,5	2,5
Pakkenklem ronde gew.	1 pak	10	2100		7,5	2,5
	2 pakken	10	3700		7,5	2,5
	3 pakken	6	10200		7,5	2,5
Pakkenprikker 3 tands		6	500	(500 - 1000)	7,5	2,5
Pakkenwagen	8 ton	10	7800		7,5	2,5
	10 ton	10	8700		7,5	2,5
Balenafwikkelaar		6	1400		6,0	1,7
Zuurtoevoegeenheid	klein	0	1100		11,3	2,5
	groot	0	1800		11,3	2,5
Veldhakselaar aanbouw Maïs	1-rijig	4			9,0	4,0
	2-rijig	6			9,0	4,0
	2,20 m	10	24700		9,0	4,0
VOERVERWERKING						
Kuilsnijvork U-snijder	1,70 m ³	3	7500	(7300 - 8200)	9,0	3,0
	2,10 m ³	3	7800	(7800 - 8400)	9,0	3,0
	2,50 m ³	3	8100	(8100 - 8700)	9,0	0,0
	2,90 m ³	3	8400	(8400 - 9000)	9,0	3,0
Bovenlosser voor kuilvoersnijvork		0	4600	(3600 - 4600)	9,0	0,0
Hefmast voor kuilvoersnijvork		1	1500	(1500 - 1800)	9,0	3,0
Kuilvoerblokdoseerwagen	3,3 m ³	10	13300		9,0	2,5
	7,0 m ³	10	16900		9,0	2,5
Voerdoseercontainer 2-zijdig	1,4 m ³	5	8100	(5300 - 7800)	9,0	2,5
	1,8 m ³	7	9200	(5400 - 8900)	9,0	2,5
Bietensnij-inrichting op voercontainer		0	500	(300 - 800)	9,0	2,5
Kuiluithaldoseerbak 2-zijdig	2,5 m ³	6	12600		9,0	2,5
Kuiluithaldoseerbak met zaaglaadklep 2-zijdig	2,5 m ³	7	17100		9,0	2,5
Kuiluithaldoseerwagen	3 m ³	9	18400		9,0	2,5
	5 m ³	11	18600		9,0	2,5
	8 m ³	14	26700		9,0	2,5
Kuiluithaldoseerwagen met zaaglaadklep	3 m ³	9	19500	(16500 - 22800)	9,0	3,5
	5 m ³	11	25100	(22300 - 26500)	9,0	3,5
Kuilhapper frontlader	1 m ³	2	3800	(3200 - 300)	9,0	2,0
	1,3 m ³	2	4900		9,0	2,0
	2 m ³	4	5600	(4900 - 6300)	9,0	2,0
Kuilhapper hefaanbouw	2 m ³	4	6000		9,0	2,5
Kuilhapper op hefmast	2 m ³	5	9400		9,0	2,5
Voerdoseerwagen	8 m ³	10	13900	(12400 - 15200)	9,0	2,5
	11 m ³	12	15400	(13900 - 16600)	9,0	2,5
	15 m ³	18	18000		9,0	2,5
	25 m ³	19	32900		9,0	2,5

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Ber- ging m ²	Vervangingswaarde		Af- schr. in %	Onder- houd +verz.	
			Gemiddeld	Spreading			
Kuiluithaalmengdoseerbak	3 m ³	6	15800		9,0	2,5	
Voermengwagen, hor.	6 m ³	8	23200		9,0	2,5	
	8 m ³	8	29300	(26400 - 30700)	9,0	2,5	
	10 m ³	8	32900	(32600 - 43800)	9,0	2,5	
	12 m ³	8	35300	(33500 - 41750)	9,0	2,5	
Voermengwagen, hor.	14 m ³	8	36900	(35300 - 44100)	9,0	2,5	
	16 m ³	12	43000	(38700 - 44400)	9,0	2,5	
	18 m ³	14	42400		9,0	2,5	
	20 m ³	14	47500	(40500 - 49400)	9,0	2,5	
	Voermengwagen, hor., incl. weeginr	6 m ³	8	26700		9,0	2,5
		8 m ³	8	36500		9,0	2,5
12 m ³		8	42400		9,0	2,5	
18 m ³		14	48200		9,0	2,5	
20 m ³		14	49400		9,0	2,5	
Voermengwagen, vertic., eenv. uitv.	6 m ³	6	17700	(15750 - 22300)	9,0	2,5	
	8 m ³	8	19400	(17500 - 22600)	9,0	2,5	
	10 m ³	10	21300	(18200 - 26700)	9,0	2,5	
	12 m ³	10	22400	(19200 - 26700)	9,0	2,5	
	14 m ³	12	28600	(22200 - 32700)	9,0	2,5	
	18 m ³	14	37500		9,0	2,5	
Voermengwagen, vertic., incl. weeginr.	8 m ³	8	27300		9,0	2,5	
	10 m ³	10	28800		9,0	2,5	
	12 m ³	12	32600		9,0	2,5	
	14 m ³	12	37500		9,0	2,5	
	18 m ³	14	41300		9,0	2,5	
	20 m ³	14	43100		9,0	2,5	
	24 m ³	18	44800	(23400 - 31300)	9,0	2,5	
	30 m ³	20	58700	(24200 - 32400)	9,0	2,5	
	33 m ³	25	79600	(25700 - 42900)	9,0	2,5	
	36 m ³	25	81000	(33200 - 44100)	9,0	2,5	
	41 m ³	25	82600		9,0	2,5	
	Freesvoermengwagen, incl. weeginr.	6 m ³	6			9,0	2,5
		8 m ³	8	38000	(35650 - 42600)	9,0	2,5
		10 m ³	10	40200	(37600 - 42600)	9,0	2,5
12 m ³		10	47700	(49200 - 56700)	9,0	2,5	
15 m ³		12	47700	(49800 - 56700)	9,0	2,5	
17 m ³		12	51400		9,0	2,5	
20 m ³		14	56300	(52400 - 60700)	9,0	2,5	
23 m ³		14	63900		9,0	2,5	
Freesvoermengwagen, zelfr.	8 m ³	10	71000		9,0	2,5	
	10 m ³	12	134500		9,0	2,5	
	12 m ³	14	143900	(127700 - 156800)	9,0	2,5	
	17 m ³	17	154500	(129500 - 158300)	9,0	2,5	
	20 m ³	20	157900	(131500 - 163600)	9,0	2,5	
	24 m ³	20	163300	(135700 - 173400)	9,0	2,5	
	33 m ³	20	168800	(137700 - 179700)	9,0	2,5	
Kuiluithaalmengwagen met zaaglaadklep	4 m ³	8			9,0	3,5	
	7 m ³	10	173200	(157200 - 191000)			
Bietenreiniger roterende trommel		5	23900	(18200 - 28300)	9,0	3,5	
Bietenreiniger met snijrichting		4	33800		9,0	2,5	
Stationaire bietenvijzel/-snijder		4	7200		9,0	2,5	
Graanpletter stationair		4	2100	(1800 - 2300)	9,0	2,5	
Graanpletter in de hef van trekker		4	5400		9,0	2,5	
		4	3100	(2300 - 3600)	9,0	2,5	

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Beringing m ²	Vervangingswaarde		Afschr. in %	Onderhoud +verz.
			Gemiddeld	Spreiding		
SLOOT- EN DRAINAGEONDERHOUD						
Greppelfrees	45 - 60 kW	3	4300	(1500 - 5900)	9,0	3,0
	> 80 kW	3	8700		9,0	3,0
Slootkantsnijder		3	7700		9,0	2,5
Slootreiniger met korfbak	eenvoudig	4	9200		9,0	2,5
	prof.	4	21900	(20300 - 26400)	9,0	2,5
Baggerbak		8	2600		9,0	3,5
Drainreiniger		3	9200		9,0	5,5
BEREGENING						
Haspelinstallatie 63 mm	20 m3/uur	5	9300		11,3	2,5
Haspelinstallatie 70 mm	25 m3/uur	5	11200	(9300 - 14000)	11,3	2,5
Haspelinstallatie 82 mm	35 m3/uur	5	14600		11,3	2,5
Haspelinstallatie 90 mm	50 m3/uur	6	19000	(14000 - 25000)	11,3	2,5
Haspelinstallatie 100 mm	65 m3/uur	5	24400	(16900 - 33800)	11,3	2,5
Haspelinstallatie 110 mm/300 m	80 m3/uur	8	28700	(22300 - 33500)	11,3	2,5
Haspelinstallatie 125 mm/300 m	100 m3/uur	8	31000		11,3	2,5
Regenslanghaspel hydraulisch	40 m3/uur	3	11800		9,0	2,5
Regenslangstelsel 300 m/15 spr.	65 m3/uur	3	14100	(11600 - 16500)	9,0	2,5
Flexibele slang per 100 m	3 duim	0	1100		9,0	1,5
	4 duim	0	1500		9,0	1,5
Beregeningsmotorpompset	74 kW	0	33000	(29000 - 34300)	9,0	1,5
Centrifugaalpompelektrisch	23 m3/7,5pk	2	4000		9,0	2,5
	35 m3/10 pk	2	4400		9,0	2,5
	50 m3/15 pk	2	5100		9,0	2,5
	75 m3/20 pk	2	5500		9,0	2,5
	83 m3/25 pk	2	5900		9,0	2,5
Aftakaspomp op bok	45 m3/uur	2	2300		9,0	2,5
	60 m3/uur	2	3800		9,0	2,5
	100 m3/uur	2	4100	(3100 - 4800)	9,0	2,5
Bevloeiingspomp		5	2600		9,0	2,0
Beregeningscomputer		0	1500		9,0	2,0
Grondwaterbron	40 m3/uur	0	1600	(1400 - 2100)	9,0	1,5
	80 m3/uur	0	2400	(2000 - 3600)	9,0	1,5
DIVERSEN						
Weeginrichting 3-punts	2,5 ton	2	4700	(3600 - 5100)	7,5	3,5
Hogedrukreiniger electr.						
Koudwater	150 bar/15	1	1600	(1100 - 4400)	9,0	5,5
Hogedrukreiniger electr.						
heetwater	150 bar/14	1	4200		9,0	5,5
Compressor banden	100/350 l	1	1000		9,0	5,5
Lasapparaat	40-220 amp	1	300	(300 - 1100)	7,5	2,0
Veebehandelbox		4	1400	(1400 - 3600)	7,5	2,0
Noodstroomaggregaat						
trekkeraandr.	32 kVA	3	2800		9,0	2,0
	50 kVA	3	3600		9,0	2,0
Noodstroomaggregaat verbr.						
motor	32 kVA	3	12600		9,0	2,0
Heteluchtkanon olie		1	2400	(1000 - 2900)	9,0	2,0
Heteluchtkanon gas		2	600		9,0	2,0
Weidedrinkpomp		1	200	(200 - 300)	7,5	1,5
Weidedrinkbak zonne-energie		3	2300		7,5	1,5

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Ber- ging m ²	Vervangingswaarde		Af- schr. in %	Onder- houd +verz.
			Gemiddeld	Spreiding		
Klokpomp	50 m ³ /uur	3	2400		10,0	1,5
	100 m ³ /uur	3	4000		10,0	1,5
Kuilafdekfrees		3	3100		7,0	3,0
Snelkoppeldriehoek		1	500		7,0	3,0
Veegmachine	2,2 m	4	4700		7,0	3,0
Veegband enkel/ dubbel		4	1400		7,0	3,0
Bosmaaier	45 cc	1	700		7,0	3,0
Rooster-/voerschuif gemotoriseerd	accu/benzine	5	2000	(1500 - 5100)	7,5	4,0
Boxinstrooier gemotoriseerd	accu/benzine	5	2000	(1400 - 10200)	7,5	4,0

Kostenvergoeding bij onderling gebruik van machines

Op basis van de vervangingswaarde, de kostenpercentages en de jaarlijkse benutting kan een kostenvergoeding worden berekend voor het onderling gebruik van werktuigen. Bovenop de kostenbasis komt een toeslag van 10%, als vergoeding voor bijkomende kosten en risico. De vermelde kostenvergoedingen zijn exclusief brandstof. Voor alle afwijkende situaties kan het onderstaande rekenmodel worden benut.

Voorbeeld berekening kostenvergoeding onderling gebruik van werktuigen

Litgangspunten

Trekker, tweewielaandrijving 60-70 kW,
 Vervangingswaarde in € 40.600,-
 Gebruik: 600 uur per jaar
 Levensduur: 12 jaar

Afschrijving	7,5%	3045,00
Rente (55 % van 4,5 %)	2,5%	1172,33
Onderhoud	3,0%	1218,00
Verzekering	1,0%	406,00
Stalling	1,0%	<u>406,00</u>
Totaal voor 600 uur		6247,33
Per uur		10,41
Bijkomende kosten + risico, 10%		<u>1,04</u>
Totaal		11,45
Afgerond (excl. brandstof)		11,00

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Kostenvergoeding onderling gebruik			
		Jaarlijkse benutting	Kostenbasis per jaar	Vergoeding/ eenh.	
TREKKRACHT					
Trekker 2-wiel	40-50 kW	600 uur	5361	8,94	10
	50-60 kW	600 uur	6334	10,56	12
	60-70 kW	600 uur	7113	11,86	13
Trekker 4-wiel	40-50 kW	600 uur	6424	10,71	12
	50-60 kW	600 uur	6679	11,13	12
	60-70 kW	600 uur	8206	13,68	15
Trekker 4-wiel traploze aandr.	60-70 kW	600 uur	13118	21,86	24
Trekker 4-wiel	70-80 kW	600 uur	10962	18,27	20
Trekker 4-wiel traploze aandr.	70-80 kW	600 uur	13957	23,26	26
Trekker 4-wiel	80-90 kW	600 uur	12369	20,62	23
Trekker 4-wiel traploze aandr.	80-90 kW	600 uur	14810	24,68	27
Trekker 4-wiel	90-100 kW	600 uur	13193	21,99	24
Trekker 4-wiel traploze aandr.	90-100 kW	600 uur	16248	27,08	30
Trekker 4-wiel	100-120 kW	600 uur	15304	25,51	28
Trekker 4-wiel traploze aandr.	100-120 kW	600 uur	18210	30,35	33
Trekker 4-wiel	120-140 kW	600 uur	17072	28,45	31
Trekker 4-wiel traploze aandr.	120-140 kW	600 uur	20770	34,62	38
Fronthef	> 60 kW	200 uur	614	3,07	3
Fronthef + -aftakas	< 60 kW	200 uur	1108	5,54	6
	> 60 kW	200 uur	1303	6,51	7
Snelkoppeling hefinrichting, trek.deel		200 uur	112	0,56	1
Snelkoppeling hefinrichting, werkt. deel		200 uur	14	0,07	0
Hydr. topstang		200 uur	168	0,84	1
TRANSPORT					
Transportwagen	8 ton	200 uur	869	4,35	5
Kipwagen hydraulisch	4 ton	200 uur	565	2,82	3
	6 ton	200 uur	731	3,65	4
	8 ton	200 uur	1838	9,19	10
Kipwagen hydr. tandem	8 ton	200 uur	2226	11,13	12
	12 ton	200 uur	2337	11,68	13
	14-16 ton	200 uur	3057	15,28	17
Silagekipper	30 m3	200 uur	5226	26,13	29
Silagewagen	35 m3	200 uur	5436	27,18	30
	40 m3	200 uur	5900	29,50	32
Veewagen	4 koeien	50 uur	657	13,14	14
	8 koeien	50 uur	1216	24,32	27
Transportbak in hef		80 uur	87	1,09	1
Voorlader met grondbak	< 50 kW	100 uur	1038	10,38	11
	> 50 kW	100 uur	1442	14,42	16
Achterlader + mestvork		100 uur	418	4,18	5
Hydraulische kraan getrokken	500 kg/bak	60 uur	2636	43,93	48
	800 kg/bak	60 uur	3131	52,19	57

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Kostenvergoeding onderling gebruik			
		Jaarlijkse benutting	Kostenbasis per jaar	Vergoeding/ eenh.	
Verreiker	3-4 ton/ 7 m	60 uur	9250	154,16	170
Minishovel	23 - 33 kW	60 uur	1960	32,67	36
BEMESTING					
- Pendelstrooier	275 l	80 uur	300	3,74	4
	500 l	80 uur	419	5,24	6
	750 l	80 uur	479	5,99	7
	1000 l	80 uur	539	6,74	7
	1500 l	80 uur	659	8,24	9
- Pendelstrooier, getrokken	1500 l	80 uur	854	10,67	12
- Centrifugaalstrooier 1-schijfs	600 l	80 uur	344	4,31	5
	800 l	80 uur	329	4,12	5
	1000 l	80 uur	389	4,87	5
	1200 l	80 uur	419	5,24	6
- Centrifugaal 2-schijfs < 18 m	500 l	80 uur	419	5,24	6
	600 l	80 uur	539	6,74	7
	800 l	80 uur	569	7,11	8
	1000 l	80 uur	584	7,30	8
	1250 l	80 uur	689	8,61	9
	1500 l	80 uur	704	8,80	10
- Centrifugaal 2-schijfs > 18 m	1000 l	80 uur	734	9,17	10
	2000 l	80 uur	928	11,61	13
	3000 l	80 uur	958	11,98	13
	4000 l	80 uur	973	12,17	13
- Centrifugaal 2-schijfs > 18 m, met comp. en weeginr.	1500 l	80 uur	1527	19,09	21
Kalkstrooier vijzel	7 ton, 6 m	150 ha	4507	30,05	33
Kalkstrooier vijzel, tandem	10 ton, 6 m	150 ha	7637	50,92	56
Stalmeststrooier	4 ton	160 uur	1878	11,74	13
	5 ton	160 uur	2191	13,69	15
	6-7 ton	160 uur	2521	15,75	17
	9-10 ton	160 uur	5585	34,91	38
Vacuümmesttank bemester	6 m3	160 uur	2405	15,03	17
	8 m3	160 uur	2486	15,54	17
Vacuümmesttank bemester tandem	8 m3	160 uur	3414	21,34	23
	10 m3	160 uur	4777	29,86	33
	12 m3	160 uur	6245	39,03	43
	15 m3	160 uur	6290	39,31	43
Pomptankwagen	6 m3	160 uur	3085	19,28	21
	8 m3	160 uur	3324	20,78	23
	10 m3	160 uur	3549	22,18	24
Pomptankwagen tandem	8 m3	160 uur	5376	33,60	37
	10 m3	160 uur	6095	38,09	42

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Kostenvergoeding onderling gebruik			
		Jaarlijkse benutting	Kostenbasis per jaar	Vergoeding/ eenh.	
Zodenbemester	2,70 m	160 uur	2178	13,61	15
	4,00 m	160 uur	4202	26,26	29
	5,00 m	160 uur	4530	28,31	31
	6,00 m	160 uur	6168	38,55	42
	7,00 m	160 uur	6245	39,03	43
Sleufkouterbemester	3,00 m	160 uur	2313	14,46	16
	4,00 m	160 uur	2737	17,11	19
	5,00 m	160 uur	2988	18,67	21
	6,00 m	160 uur	3662	22,89	25
	7,00 m	160 uur	5089	31,80	35
	8,00 m	160 uur	6573	41,08	45
Sleepvoetbemester	4,00 m	160 uur	2178	13,61	15
	5,00 m	160 uur	2564	16,02	18
	6,00 m	160 uur	2853	17,83	20
	7,00 m	160 uur	3257	20,36	22
Mestinjecteur bouwland	3,00 m	160 uur	1253	7,83	9
	4,00 m	160 uur	2949	18,43	20
	5,00 m	160 uur	3180	19,88	22
	6,00 m	160 uur	3855	24,09	27
Hefinrichting bemester		160 uur	694	4,34	5
Mestopslagcontainer	40 m3	160 uur	2949	18,43	20
Slangaanvoersysteem + haspel	400 m	160 uur	2737	17,11	19
Transportslang 3 duim	100 m	160 uur	135	0,84	1
Mestpomp centrif. vertikaal	250 m3/uur	150 uur	1272	8,48	9
	480 m3/uur	50 uur	1286	25,71	28
	720 m3/uur	50 uur	1398	27,95	31
Mestpomp verdringer	120 m3/uur	50 uur	944	18,88	21
	180 m3/uur	50 uur	990	19,81	22
	240 m3/uur	50 uur	1145	22,90	25
Mestmixer aftakas	4m/60 cm	50 uur	503	10,06	11
Mestmixer elektrisch	11 kW	50 uur	825	16,49	18
Dompelmixer elektrisch	7,5 kW	40 uur	894	22,36	25
	11 kW	40 uur	1384	34,59	38
	15 kW	40 uur	1398	34,94	38
Spuitroerapparaat	1-spuitkop	70 uur	146	2,09	2
	2-spuitkop	70 uur	244	3,49	4
Mestschuif aan trekker	2,75 m	50 uur	126	2,52	3
GRONDBEWERKING					
Rondgaande ploeg	1,20 m (3-sch)	50 ha	911	18,21	20
	1,60 m (4-sch)	50 ha	1166	23,32	26
	2,00 m (5-sch)	60 ha	1598	26,63	29
Wentelploeg licht	1,20 m (3-sch)	60 ha	1550	25,83	28
	1,60 m (4-sch)	60 ha	1853	30,89	34

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Kostenvergoeding onderling gebruik			
		Jaarlijkse benutting	Kostenbasis per jaar	Vergoeding/ eenh.	
Wentelploeg	1,20 m (3-sch)	60 ha	2109	35,15	39
	1,60 m (4-sch)	70 ha	2540	36,29	40
	2,00 m (5-sch)	70 ha	2907	41,54	46
Wentelploeg hydr. verst. snijbreedte	1,20 m (3-sch)	60 ha	2460	41,00	45
	1,60 m (4-sch)	70 ha	2716	38,80	43
	2,00 m (5-sch)	70 ha	3515	50,21	55
Vorenpakker enkel 70 cm	1,30 m	40 ha	262	6,55	7
	1,50 m	60 ha	274	4,57	5
Vorenpakker dubbel 70 cm	1,30 m	40 ha	387	9,67	11
	1,50 m	40 ha	474	11,85	13
	2,00 m	40 ha	661	16,53	18
Vorenpakker enkel 90 cm	1,30 m	30 ha	536	17,88	20
	1,50 m	30 ha	586	19,54	21
	1,70 m	40 ha	624	15,59	17
	1,90 m	40 ha	686	17,15	19
	2,10 m	40 ha	724	18,09	20
Vorenpakker dubbel 90 cm	1,50 m	60 ha	624	10,40	11
	2,70 m	80 ha	1085	13,57	15
Vorenpakker combinatie	3,00 m	40 ha	1091	27,29	30
Woelerpakker combinatie	2,50 m	40 ha	1199	29,98	33
Spitmachine roterend	3,00 m	60 ha	3714	61,90	68
Spitmachine roterend	4,00 m	70 ha	5316	75,94	84
Spitmachine krukas	3,00 m	60 ha	3190	53,16	58
Cultivator vaste tand	3,00 m	40 ha	367	9,18	10
Cultivator vastetand zwaar incl spijlenrol	3,00 m	40 ha	395	9,88	11
	4,00 m	40 ha	933	23,32	26
Stoppelcultivator met ganzevoeten	3,00 m	40 ha	582	14,54	16
	4,60 m	40	1185	29,63	33
Cultivator triltand	2,00 m	30 ha	156	5,19	6
	3,00 m	40 ha	455	11,38	13
	4,00 m	40 ha	826	20,66	23
	5,00 m	40 ha	1078	26,94	30
Woeler	1 woelpoot	40 ha	110	2,74	3
	2 woelpoten	40 ha	130	3,24	4
	3 woelpoten	40 ha	150	3,74	4
Zaaibedcombinatie	4,50 m	40 ha	677	16,93	19
	6,00 m	40 ha	1033	25,82	28
Cambridgerol	3,00 m	40 ha	379	9,47	10
Schijveneg enkel	3,00 m	30 ha	680	22,68	25
Schijveneg	4,00 m	40 ha	869	21,71	24
Schijveneg dubbel	3,00 m	30 ha	955	31,85	35
	4,50 m	40 ha	1505	37,64	41
Messeneg	3,00 m	40 ha	709	17,73	20
Rotorkopeg	3,00 m	50 ha	1550	30,99	34

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Kostenvergoeding onderling gebruik			
		Jaarlijkse benutting	Kostenbasis per jaar	Vergoeding/ eenh.	
Bladenfrees	2,00 m	50 ha	774	15,48	17
	3,00 m	50 ha	1548	30,95	34
Messenfrees	2,00 m	50 ha	1130	22,59	25
	3,00 m	40 ha	1300	32,50	36
Kilverbak	3,00 m	60 uur	1067	17,79	20
Grondschuif verstelbaar	2,00 m	60 uur	116	1,93	2
	2,40 m	60 uur	203	3,38	4
ZAAIEN en POTEN					
Pijpenzaaimachine gras mech.	3,00 m	40 ha	998	24,96	27
Doorzaaimachine grasland	2,00 m	60 ha	1537	25,61	28
Zaaimachine graan mechanisch	3,00 m	60 ha	826	13,77	15
Zaaimachine graan pneumatisch	3,00 m	60 ha	998	16,64	18
Prec.zaai maïs rijbemesting	4-rijig	60 ha	1701	28,35	31
Prec.zaai maïs rijbemesting	6 rijig	200 ha	2722	13,61	15
Opbouwzaaimachine voor grondbewerkingsmachine	3.00 m	200 ha	329	1,65	2
GEWASVERZORGING					
Veldspuit aanbouw	12 m	200 uur	1090	5,45	6
	18 m	250 uur	2232	8,93	10
	21 m	50 uur	2323	46,45	51
	24 m	50 uur	2686	53,72	59
Strokenspuit	6 rijig	50 uur	649	12,98	14
Rijenspuit 2 dop/rij	4 rijzig	50 uur	208	4,15	5
Onderbladspuit aard.	6,00 m	40 uur	817	20,44	22
	9,00 m	40 uur	1194	29,84	33
Onkruideg mech. transp.	3,00 m	40 ha	99	2,47	3
Onkruideg hydr. transp.	6,00 m	40 ha	417	10,43	11
	9,00 m	40 ha	648	16,19	18
	12,00 m	40 ha	1043	26,07	29
Veertandwiedeg hydr.	4,50 m	40 ha	351	8,78	10
	6,00 m	40 ha	505	12,62	14
	9,00 m	40 ha	691	17,29	19
	15,00 m	40 ha	1558	38,96	43
Vingerwieder per rij,	2 elementen	60 ha	55	0,91	1
Schoffelmachine front	3,00 m	40 ha	713	17,83	20
	6,00 m	40 ha	1043	26,07	29
Schoffelmachine, gewasgeleid	3,00 m, 75 cm	40 ha	856	21,40	24
Strokencultivator, 50 cm	achter/3m	40 ha	593	14,82	16
Strokencultivator, 50 cm	achter/6m	40 ha	1493	37,32	41
Strokencultivator, 75 cm	achter/4 rijig	40 ha	527	13,17	14
	achter/6 rijig	60 ha	955	15,91	18
Strokenfrezen	4 rijig	60 ha	757	12,62	14
	6 rijig	60 ha	1098	18,29	20

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Kostenvergoeding onderling gebruik			
		Jaarlijkse benutting	Kostenbasis per jaar	Vergoeding/ eenh.	
Onkruidstrijker, vaste rol	3,00 m	60 ha	110	1,83	2
	6,00 m	40 ha	230	5,76	6
Onkruidstrijker, aangedreven rol	6,00 m	40 ha	472	11,80	13
Weidesleep, ketting	4,00 m	40 ha	100	2,50	3
	5,00 m	40 ha	112	2,81	3
	6,00 m	40 ha	187	4,68	5
	Landrol	2,00 m	40 ha	149	3,73
Landrol hydr.	2,50 m	40 ha	172	4,30	5
	3,00 m	60 ha	207	3,44	4
Weidebloter	2,75 m	60 ha	694	11,57	13
	3,00 m	60 ha	790	13,17	14
OOGST					
Cirkelmaaier	1,85 m	60 ha	939	15,65	17
	2,10 m	60 ha	1239	20,65	23
	2,40 m	120 ha	1446	12,05	13
	2,80 m	120 ha	1633	13,61	15
	3,20 m	120 ha	1859	15,49	17
Frontmaaier (excl. aanbouw)	2,15 m	120 ha	1463	12,19	13
	2,45 m	60 ha	1701	28,34	31
	2,65 m	60 ha	1958	32,63	36
	3,00 m	60 ha	2215	36,91	41
Maaierkneuzer	1,85 m	60 ha	1577	26,29	29
	2,10 m	100 ha	1934	19,34	21
	2,40 m	60 ha	2197	36,61	40
	2,80 m	60 ha	2497	41,62	46
	3,00 - 3,20 m	120 ha	2685	22,37	25
Frontmaaierkneuzer	2,40 m	80 ha	2272	28,40	31
	2,80 m	80 ha	2535	31,68	35
	3,20 m	100 ha	3026	30,26	33
Getrokken maaierkneuzer	2,50 m	100 ha	3436	34,36	38
	2,75 m	100 ha	4037	40,37	44
	3,00 m	100 ha	3999	39,99	44
	3,20 m	100 ha	4900	49,00	54
	4,00 m	100 ha	5839	58,39	64
	4,80 m	100 ha	8242	82,42	91
Triplemaaier excl. frontmaaier	8,80 m	200 ha	10514	52,57	58
Cirkelschudder	4,50 m	100 ha	890	8,90	10
	5,20 m	100 ha	939	9,39	10
	7,30 m	100 ha	1878	18,78	21
Cirkelschudder aanb. hydr.	5,20 m	100 ha	1071	10,71	12
	6,40 m	100 ha	1549	15,49	17
	7,70 m	100 ha	2234	22,34	25
	8,50 m	100 ha	2666	26,66	29
Cirkelschudder getr. hydr.	8,50 m	100 ha	2741	27,41	30
	10,50 m	100 ha	3811	38,11	42

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Kostenvergoeding onderling gebruik			
		Jaarlijkse benutting	Kostenbasis per jaar	Vergoeding/ eenh.	
	13,00 m	100 ha	4149	41,49	46
	15,00 m	100 ha	5482	54,82	60
Cirkelharkschudder	3,00 m	40 ha	807	20,18	22
	3,50 m	40 ha	1087	27,18	30
Cirkelhark enkel	3,30 m	100 ha	725	7,25	8
	3,80-4,30 m	100 ha	989	9,89	11
	4,50-5,00 m	100 ha	1302	13,02	14
Cirkelhark dubbel	5,80-7,00 m	80 ha	2438	30,48	34
	7,00-8,00 m	80 ha	3064	38,30	42
	8,00-10,00 m	80 ha	3789	47,37	52
Cirkelhark 4 elementen	10,00-12,50 m	80 ha	3295	41,19	45
Harkkeerder met borden	4 borden	40 ha	247	6,18	7
	6 borden	60 ha	577	9,61	11
Opraapsnijwagen	30 - 40 m ³	80 uur	5138	64,22	71
	40 - 50 m ³	80 uur	7753	96,91	107
	50 - 60 m ³	80 uur	10693	133,67	147
Opraapsnijdoseerwagen	40 m ³	150 uur	9869	65,79	72
Opraapsnijwagen tandemas	40 m ³	80 uur	7289	91,11	100
Opraapsnijdoseerwagen	50 m ³	150 uur	11738	78,26	86
	60 m ³	150 uur	14649	97,66	107
Opraapsnijdoseerwagen, dwarsafv.	40 m ³	150 uur	10235	68,23	75
	50 m ³	150 uur	11353	75,69	83
	60 m ³	150 uur	16711	111,41	123
Kuilverdelers	1 rotor	80 uur	542	6,77	7
	2 rotoren	80 uur	1021	12,77	14
Grasvork hydr. afschuifbord	2,60 m	80 uur	480	6,00	7
Opraappers klein		125 ton	3590	28,72	32
Oprolpers vaste kamer	120x120	60 uur	3637	60,61	67
Oprolpers vaste kamer, met wikkelinr.	120x120	60 uur	9889	164,81	181
Oprolpers vaste kamer	150x120	60 uur	4534	75,57	83
Oprolpers variabele kamer	60-150x120	60 uur	4565	76,09	84
	90-150x120	60 uur	4689	78,15	86
Oprolpers variabele kamer, met wikkelinr.	90-150x120	60 uur	9904	165,07	182
Oprolpers variabele kamer, met snijinr.	90-150x120	60 uur	6082	101,36	111
Oprolpers variabele kamer	110-200x120	60 uur	5494	91,56	101
	60-180x120	60 uur	4627	77,12	85
Oprolpers met snij-inrichting	120x120	60 uur	4952	82,53	91
Foliewikkelaar getr.		60 uur	2832	47,20	52
Foliewikkelaar aanb. pers		60 uur	4085	68,09	75
Foliewikkelaar aanb. trekker		60 uur	1424	23,73	26
Foliewikkelaar aanb. trekker, professioneel		60 uur	2383	39,72	44
Foliewikkelaar rechth. balen		60 uur	3791	63,19	70

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Kostenvergoeding onderling gebruik			
		Jaarlijkse benutting	Kostenbasis per jaar	Vergoeding/ eenh.	
Foliewikkelaar getrokken door pers		60 uur	3080	51,33	56
Foliewikkelaar grootpakken getr.		100 uur	8666	86,66	95
Grootpakpers	80x120	60 ha	18353	305,89	336
Pakkenklem ongewikkeld	1 pak	60 ha	310	5,17	6
Pakkenklem rechthoekig gew.	1 pak	60 ha	485	8,09	9
	2 pakken	60 ha	822	13,70	15
	4 pakken	60 ha	1118	18,64	21
Pakkenklem ronde gew.	1 pak	60 ha	283	4,72	5
	2 pakken	60 ha	499	8,31	9
	3 pakken	60 ha	1374	22,91	25
Pakkenprikker 3 tands		60 ha	67	1,12	1
Pakkenwagen	8 ton	60 ha	1051	17,52	19
	10 ton	60 ha	1172	19,54	21
Balenafwikkelaar		150 ton	156	1,04	1
Zuurtoevoegeenheid	klein	30 uur	190	6,33	7
	groot	50 uur	311	6,22	7
Veldhakselaar aanbouw Mais	1-rijig	60 uur	4069	67,82	75
	2-rijig	60 uur	4036	67,27	74
	2,20 m	60 uur	7282	121,37	134
VOERVERWERKING					
Kuilsnijvork U-snijder	1,70 m3	120 uur	1161	9,67	11
	2,10 m3	120 uur	1207	10,06	11
	2,50 m3	120 uur	1010	8,42	9
	2,90 m3	120 uur	1300	10,83	12
Bovenlosser voor kuilvoersnijvork		120 uur	574	4,78	5
Hefmast voor kuilvoersnijvork		120 uur	232	1,93	2
Kuilvoerblokdoseerwagen	3,3 m3	120 uur	1992	16,60	18
	7,0 m3	120 uur	2531	21,09	23
Voerdoseercontainer 2-zijdig	1,4 m3	120 uur	1213	10,11	11
	1,8 m3	120 uur	1378	11,48	13
Bietensnij-inrichting op voercontainer		30 uur	75	2,50	3
Kuiluithaaldoseerbak 2-zijdig	2,5 m3	120 uur	1887	15,72	17
Kuiluithaaldoseerbak met zaaglaadklep 2-zijdig	2,5 m3	120 uur	2561	21,34	23
	3 m3	120 uur	2755	22,96	25
	5 m3	120 uur	2785	23,21	26
	8 m3	120 uur	3998	33,32	37
Kuiluithaaldoseerwagen met zaaglaadklep	3 m3	120 uur	3115	25,96	29
	5 m3	120 uur	4010	33,41	37
Kuilhapper frontlader	1 m3	120 uur	550	4,58	5
	1,3 m3	120 uur	709	5,91	7
	2 m3	120 uur	811	6,76	7

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Kostenvergoeding onderling gebruik			
		Jaarlijkse benutting	Kostenbasis per jaar	Vergoeding/ eenh.	
Kuilhapper hefaanbouw	2 m3	120 uur	899	7,49	8
Kuilhapper op hefmast	2 m3	120 uur	1408	11,73	13
Voerdoseerwagen	8 m3	120 uur	2082	17,35	19
	11 m3	120 uur	2306	19,22	21
	15 m3	120 uur	2696	22,46	25
	25 m3	120 uur	4927	41,06	45
	Kuiluithaalmengdoseerbak	3 m3	120 uur	2366	19,72
Voermengwagen, hor.	6 m3	120 uur	3474	28,95	32
	8 m3	120 uur	4388	36,56	40
	10 m3	120 uur	4927	41,06	45
	Voermengwagen, hor.	12 m3	120 uur	5286	44,05
Voermengwagen, hor., incl. weeginr	14 m3	120 uur	5526	46,05	51
	16 m3	120 uur	6439	53,66	59
	18 m3	120 uur	6349	52,91	58
	20 m3	120 uur	7113	59,28	65
Voermengwagen, vertic., eenv. uitv.	6 m3	120 uur	3998	33,32	37
	8 m3	120 uur	5466	45,55	50
	12 m3	120 uur	6349	52,91	58
	18 m3	120 uur	7218	60,15	66
	20 m3	120 uur	7398	61,65	68
Voermengwagen, vertic., incl. weeginr.	6 m3	120 uur	2651	22,09	24
	8 m3	120 uur	2905	24,21	27
	10 m3	120 uur	3190	26,58	29
	12 m3	120 uur	3354	27,95	31
	14 m3	120 uur	4283	35,69	39
	18 m3	120 uur	5616	46,80	51
Voermengwagen, vertic., incl. weeginr.	8 m3	120 uur	4088	34,07	37
	10 m3	120 uur	4313	35,94	40
	12 m3	120 uur	4882	40,68	45
	14 m3	120 uur	5616	46,80	51
	18 m3	120 uur	6185	51,54	57
	20 m3	121 uur	6454	53,34	59
	24 m3	122 uur	6709	54,99	60
	30 m3	123 uur	8790	71,47	79
	33 m3	124 uur	11920	96,13	106
	36 m3	124 uur	11920	96,13	106
Freesvoermengwagen, incl. weeginr.	41 m3	125 uur	12369	98,95	109
	6 m3	120 uur	5691	47,42	52
	8 m3	120 uur	6020	50,17	55
	10 m3	120 uur	7143	59,53	65
	12 m3	120 uur	7143	59,53	65
	15 m3	120 uur	7697	64,14	71
	17 m3	120 uur	8431	70,26	77

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Kostenvergoeding onderling gebruik			
		Jaarlijkse benutting	Kostenbasis per jaar	Vergoeding/ eenh.	
	20 m3	120 uur	9569	79,74	88
	23 m3	120 uur	10632	88,60	97
Freesvoermengwagen, zelfr.	8 m3	120 uur	20141	167,84	185
	10 m3	120 uur	21549	179,58	198
	12 m3	120 uur	23136	192,80	212
	17 m3	120 uur	23646	197,05	217
	20 m3	120 uur	24454	203,78	224
	24 m3	121 uur	25278	208,91	230
	33 m3	122 uur	25937	212,60	234
Kuiluithaalmengwagen met zaaglaadklep	4 m3	120 uur	3818	31,82	35
	7 m3	120 uur	5400	45,00	49
Bietenreiniger roterende trommel		80 uur	1078	13,48	15
Bietenreiniger met snijrichting		80 uur	314	3,93	4
Stationaire bietenvijzel/-snijder		80 uur	809	10,11	11
Graanpletter stationair		80 uur	464	5,80	6
Graanpletter in de hef van trekker		80 uur	1228	15,35	17
SLOOT- EN DRAINAGEONDERHOUD					
Greppelfrees	45 - 60 kW	40 uur	665	16,64	18
	> 80 kW	40 uur	1346	33,66	37
Slootkantsnijder		40 uur	1153	28,83	32
Slootreiniger met korfbak	eenvoudig	40 uur	1378	34,44	38
	prof.	40 uur	3280	81,99	90
Baggerbak		40 uur	415	10,38	11
Drainreiniger		50 uur	1654	33,07	36
BEREGENING					
Haspelinstallatie 63 mm	20 m3/uur	200 uur	1607	8,03	9
Haspelinstallatie 70 mm	25 m3/uur	40 ha	1935	48,37	53
Haspelinstallatie 82 mm	35 m3/uur	60 ha	2522	42,04	46
Haspelinstallatie 90 mm	50 m3/uur	80 ha	3282	41,03	45
Haspelinstallatie 100 mm	65 m3/uur	60 ha	4215	70,25	77
Haspelinstallatie 110 mm/300 m	80 m3/uur	80 ha	4958	61,97	68
Haspelinstallatie 125 mm/300 m	100 m3/uur	100 ha	5355	53,55	59
Regenslanghaspel hydraulisch	40 m3/uur	200 uur	1767	8,84	10
Regenslangstelsysteem 300 m/15 spr.	65 m3/uur	200 uur	2111	10,56	12
Flexibele slang per 100 m	3 duim	200 uur	154	0,77	1
	4 duim	200 uur	210	1,05	1

Algemeen, machines en loonwerk

Omschrijving	Werkbreedte Capaciteit Inhoud	Kostenvergoeding onderling gebruik			
		Jaarlijkse benutting	Kostenbasis per jaar	Vergoeding/ eenh.	
Beregeningsmotorpompset	74 kW	200 uur	4612	23,06	25
Centrifugaalpompelektrisch	23 m ³ /7,5pk	200 uur	599	3,00	3
	35 m ³ /10 pk	200 uur	659	3,29	4
	50 m ³ /15 pk	200 uur	764	3,82	4
	75 m ³ /20 pk	200 uur	824	4,12	5
	83 m ³ /25 pk	200 uur	884	4,42	5
Aftakaspomp op bok	45 m ³ /uur	200 uur	344	1,72	2
	60 m ³ /uur	200 uur	569	2,85	3
	100 m ³ /uur	200 uur	614	3,07	3
Bevloeïingspomp		100 uur	376	3,76	4
Beregeningscomputer		200 uur	217	1,09	1
Grondwaterbron	40 m ³ /uur	200 uur	224	1,12	1
	80 m ³ /uur	200 uur	335	1,68	2
DIVERSEN					
Weeginrichting 3-punts	2,5 ton	50 uur	680	13,61	15
Hogedrukreiniger electr. Koudwater	150 bar/15	200 uur	288	1,44	2
Hogedrukreiniger electr. heetwater	150 bar/14	200 uur	755	3,77	4
Compressor banden	100/350 l	200 uur	180	0,90	1
Lasapparaat	40-220 amp	30 uur	39	1,30	1
Veebehandelbox		40 uur	182	4,54	5
Noodstroomaggregaat trekkeraandr.	32 kVA	50 uur	405	8,11	9
	50 kVA	50 uur	521	10,42	11
Noodstroomaggregaat verbr. motor	32 kVA	50 uur	1824	36,48	40
Heteluchtkanon olie	v.a. 6 l-uur	50 uur	347	6,95	8
Heteluchtkanon gas		50 uur	87	1,74	2
Weidedrinkpomp		50 uur	25	0,50	1
Weidedrinkbak zonne-energie klokpomp	50 m ³ /uur	50 uur	287	5,74	0
	100 m ³ /uur	50 uur	359	7,19	8
Kuilafdekfrees		10 uur	599	11,98	13
Snelkoppeldriehoek		40 uur	418	41,77	46
Veegmachine	2.2 m	40 uur	67	1,68	2
Veegband enkel/ dubbel		40 uur	633	15,83	17
Bosmaaier	45 cc	40 uur	189	4,72	5
		40 uur	94	2,36	3
Rooster-/voerschuij gemotoriseerd	0.7 - 1.10 m	365 uur	300	0,82	1
Boxinstrooier gemotoriseerd	0.7 - 1.10 m	365 uur	300	0,82	1

Installaties

Vervangingswaarde en jaarlijkse kosten

Omschrijving	Capaciteit/ werkbreedte	Verv. waarde (€)	Afschr. (%)	Onderh. + verz. (%)	M ² voor berging
Weegplaten (assen wegen)	15/20 ton	9400	10	2,5	5
Eigen watervoorz. Put ¹⁾ +pomp	Put tot 5 m ³ /uur	3200	10	2,5	1
Put ¹⁾ +pomp+hydrofoor	idem	3875	10	2,5	2
Put ¹⁾ +pomp+hydrofoor+ ontijzering ²⁾	idem	7725	10	2,5	3
Idem, met gesloten ontijzering / ionen- Uitwisseling (waterontharder ³⁾)	Idem	5875	10	2,5	4
Mestscheider	Hoog rend	35000	10	5,0	5
Veedrinkbak met zonne-energiepomp	700 l	3400	10	2,5	4
Dieseltank incl pomp en KIWA	2000 l	2400	10	1	5
	10000	3900	10	1	7
Kuilafdeksysteem (trekker of shovel)	10m.	29.000	10	3	10

¹⁾ Boordiepte tot 120 m

²⁾ Capaciteit van 3 m³/uur

³⁾ Vaste kosten tot € 1000,- per jaar

Luchtafvoersystemen

Toelichting

De vervangingswaarden van het luchtafvoersysteem zijn aangegeven exclusief BTW en inclusief de montagekosten.

Norm

Diameter	Vervangingswaarde inbouwventilator ¹⁾ (€)	Vervangingswaarde ventilatiekoker (€)
35 cm	295 - 340	175
40 cm	320 - 365	185
45 cm	365 - 410	210
50 cm	385 - 435	220

¹⁾ inclusief bevestigingsmateriaal, instroomringen, bekabeling

Meerkosten voor toerentalregelaar € 370,-

Meerkosten voor toerenterugmelding € 70,-

Meerkosten voor een meetventilator € 200,-

Afschrijvingen 13%

Onderhoud + verzekering 2%

Vervangingswaarde en jaarlijkse kosten werktuigen

Toelichting

Bij de berekening van de onderhoudskosten van een werktuig is het uitgangspunt dat het werktuig de totale levensduur op het bedrijf blijft. De gemiddelde onderhoudskosten worden uitgedrukt in een vast percentage van de vervangingswaarde. Daardoor zijn de berekende kosten gedurende de totale levensduur constant. Bij toenemende leeftijd stijgen de kosten van onderhoud. Dit betekent dat het verschil in onderhoudskosten tussen het eerste en het laatste jaar aanzienlijk is. Deze problematiek

doet zich vooral voor bij de aanschaf van een tweedehands werktuig. De eerste eigenaar heeft dan gemiddeld lagere onderhoudskosten voor hetzelfde werktuig dan de tweede eigenaar. Om de onderhoudskosten op elk willekeurig moment te kunnen bepalen moeten we weten hoe de onderhoudscurve verloopt tijdens de levensduur van een werktuig. Door ASAE (USA), KTBL (D) en IMAG is op basis van onderzoek, ervaring en inzicht een berekeningsmethode ontwikkeld voor de bepaling van de onderhoudskosten in afhankelijkheid van het cumulatieve gebruik.

Deze berekeningsmethode is verwerkt in een formule:

$$CO_j = \{LVD \times P / (GU \times LVD)^d\} \times (GU \times GJ)^d$$

Waarin:

- CO_j = cumulatief onderhoudspercentage van de vervangingswaarde in jaar j
(j ligt tussen 0 en LVD)
LVD = totale levensduur in jaren
P = gemiddelde onderhoudskostenpercentage
GU = aantal gebruiksuren per jaar
GJ = aantal gebruiksjaren
d = exponent

Toelichting op de formule

In het eerste deel van de formule wordt een factor bepaald voor de totale cumulatieve onderhoudskosten (LVD x P) en het cumulatieve gebruik (GU x LVD). De exponent d hangt alleen af van de verhouding tussen LVD en GJ. Deze is daarom arbitrair. Algemeen wordt uitgegaan van een verhouding van $GJ = 2/3$ LVD. Dit betekent dat op $2/3$ van de LVD 50% van de onderhoudskosten zijn gemaakt. De exponent $d = 1,709511291$. Deze exponent wordt aangehouden voor alle machines.

Voorbeeld (uit IMAG nota 321)

Een machine met een totale levensduur van 10 jaar en een gebruik van 500 uren per jaar, heeft een gemiddeld onderhoudspercentage van 5% per jaar. Berekening volgens bovenstaande formule leidt tot de volgende reeks cijfers voor dit werktuig.

Gebroeksjaar	Cumulatief percentage	Percentage/jaar
1	0,976	0,976
2	3,192	2,216
3	6,384	3,192
4	10,440	4,056
5	15,288	4,848
6	20,879	5,591
7	27,175	6,296
8	34,143	6,968
9	41,759	6,968
10	50,000	8,241

In de tweede kolom staat het cumulatieve percentage van de onderhoudskosten vermeld. Deze zijn over de gehele levensduur 50%. Dit komt overeen met het aantal gebruiksjaren x het gemiddelde percentage aan onderhoud per jaar. De laatste kolom toont het verloop van de onderhoudskosten per jaar tijdens de levensduur van het werktuig. Het percentage onderhoud loopt op van bijna 1% in het eerste jaar tot ruim 8% in het laatste gebruiksjaar.

Naast deze rekenkundige benadering is het zinvol om het werktuig visueel te beoordelen.

- is zichtbare slijtage, speling of olie lekkage te constateren?
- heeft de machine ('s winters) buiten gestaan?
- heeft de vorige eigenaar de afstel mogelijkheden benut?

Brandstofkosten en smeermiddelen

Norm

Voor brandstofkosten worden de volgende normen gehanteerd:

	per hectare grasland (€)
• onbeperkt en beperkt weiden, veel loonwerk	172,-
• onbeperkt en beperkt weiden, mest uitrijden en inkuilen met eigen machines	218,-
• zomerstalvoeding, veel loonwerk	250,-
• zomerstalvoeding, mest uitrijden en inkuilen met eigen machines	281,-

Deze bedragen gelden bij een normale verkaveling en een dieselprijs van circa € 1,25 exclusief BTW per liter. Bij een ongunstige verkaveling en/of hogere dieselprijzen gelden hogere bedragen.

Loonwerk tarieven

Toelichting

In deze paragraaf treft u de berekende kostprijzen aan van machines die ingezet worden door loonwerkers. De kostprijzen zijn berekend met behulp van het kostprijsmodel van CUMELA Nederland.

Uitgangspunten bij de voorbeeldberekeningen zijn:

Afschrijvingen

Per machine zijn de afschrijvingen bepaald aan de hand van het aantal gebruiksuren per jaar en het aantal gebruiksjaren. Standaard is gerekend met een restwaarde van 15%. In onderstaand overzicht is uitgegaan van de meest voorkomende machines. In de berekeningen is uitgegaan van een gemiddelde benutting.

Rente

Investerings in machines beslaan vaak een middellange termijn van 5 tot 10 jaar, waarbij leningen vaak tegen een vast rentepercentage worden aangegaan. In de berekeningen is uitgegaan van het rentepercentage voor een 5-jarige lening van 5,5% (inclusief opslag). De rentekosten worden berekend over het gemiddeld geïnvesteerd vermogen gedurende de afschrijvingstermijn.

Reparatie/onderhoud en jaarkosten

De reparatiekosten door derden (eigen en door derden) en de jaarkosten (kosten van onroerend goed, verzekeringen en algemene kosten) zijn berekend door een percentage te nemen van de vervangingswaarde. Deze percentages zijn afkomstig uit bedrijfseconomisch onderzoek van CUMELA Nederland. De gehanteerde percentages zijn voor alle machines gelijk. In de berekeningen is uitgegaan van de volgende percentages:

- Kosten reparatie door derden: 2,5% voor trekkers en zelfrijders en 5% voor overige machines
- Jaarkosten: kosten onroerend goed 1,5%, verzekeringen 1,3% en algemene kosten 2,0%

Arbeidskosten

De arbeidskosten zijn bepaald aan de hand van de uitgangspunten uit de CAO Landbouwwerktuigen exploiterende ondernemingen. Gerekend is met een medewerker die betaald wordt volgens deze CAO en ingedeeld is in functiegroep D, schaal 7. De kosten voor bedrijfsleidingvergoeding zijn in deze berekening gerelateerd aan de arbeidskosten, in de vorm van een toeslag van 14% over de arbeidskosten. In de berekening is uitgegaan van arbeidskosten van € 34,00 per uur.

Brandstof en smeermiddelen

In de berekeningen is uitgegaan van een dieselprijs van € 1,18 per liter. Voor smeermiddelen wordt gerekend met een opslag van 8% over de brandstofkosten.

Bedrijfsrisico

Door onvoorziene situaties, bijvoorbeeld onverwachte weersomstandigheden, kan het voorkomen dat sommige machines minder of zelfs helemaal niet ingezet kunnen worden. Daarom dient men te rekenen met een zekere risico-opslag. In de berekende prijzen is een opslag van 5% gehanteerd.

De kostprijs per uur

Door bovengenoemde kostenposten op te tellen en te delen door de gebruiksuren per jaar verkrijgt men een tarief per uur. Tenzij anders vermeld zijn de weergegeven tarieven inclusief arbeid en trekker.

Kosten per eenheid

Bij sommige berekeningen zijn naast prijzen per uur, ook prijzen per hectare of baal opgenomen. Deze laatste zijn erg afhankelijk van de capaciteiten, die beïnvloed worden door de omstandigheden (weer, verkaveling e.d.).

De kostprijzen in onderstaande tabel zijn bedragen exclusief BTW.

De daadwerkelijke tarieven in de praktijk kunnen hiervan afwijken. Bij een aantal veel voorkomende werkzaamheden zoals zodebemesten, bouwland bemesten, maaidorsen van graan, inkuilen van gras met een hakselaar, opraapsnijwagens of gewikkelde balen en inkuilen van snijmaïs zijn de tarieven in de praktijk soms 20 tot 40% lager.

Redenen voor deze lagere tarieven kunnen zijn:

- andere uitgangspunten voor de waarden waarmee in het model is gerekend (aantal gebruiksuren, jaren, restwaarde, kosten arbeid, brandstof verbruik, rentepercentage, risico-toeslag, bedrijfsleidingvergoeding, capaciteit);
- genoeg nemen met een lager rendement;
- concurrentieoverwegingen, veel aanbieders van dezelfde dienst in het gebied.

Norm

Loonwerk kostprijzen exclusief 6% BTW

Omschrijving	Vermogen	Uurtarief excl. BTW (€)
Trekkers		
Trekker aandrijving: 4 wiel	40-50 kW	54,00
4 wiel	50-60 kW	58,50
4 wiel	60-70 kW	61,50
4 wiel	70-80 kW	65,50
4 wiel	80-90 kW	69,00
4 wiel	90-100 kW	73,50
4 wiel	100-120 kW	78,50
4 wiel	120-150 kW	89,00
4 wiel	150-180 kW	99,00

Omschrijving	Capaciteit	Uur-tarief (€)	Gift in m ³ /ha	Aantal		Tarief excl. BTW (€)
				ha/ uur ¹⁾ (bxc)	m ³ / uur a : (bxc)	
a)		b)	c)			
Bemesting						
Stalmeststrooier 14 - 18 ton (2 wagens + 2 trekkers + kraan)		264	24	1,5	-	176/ha
Mengmestverspreider	12 m ³	83	25	1,2	30	2,77/m ³
Zodebemester	12 m ³ /7,2 m	135	20	1,5	30	4,50/m ³
Sleufkouterbemester	12 m ³ /7,2 m	128	15	2	30	4,27/m ³
Sleufkouterbemester	12 m ³ /7,2 m	128	20	1,5	30	4,27/m ³
Bouwlandinjecteur	12 m ³	124	25	1,2	30	4,13/m ³
Bouwlandinjecteur	12 m ³	124	45	0,9	40	3,10/m ³
Sleepslangbemester (2 à 3 pers.)		257				
Mestmixer + kraan		151				
Kunstmeststrooier, pneum.		92		2	-	46/ha
Kalkstrooier	10 ton	98	1,5 ton	1,5	2,25	44/ton

¹⁾ Op basis van de zuivere werktijd per ha, zonder tussenopslag bij een afstand opslagperceel van circa 0,5 km

Omschrijving	Capaciteit	Uur-tarief (€)	Aantal ha/uur (perceel 2 ha, 200 m lang)	Ha-tarief excl. BTW (€)
Grondbewerking				
Wentelploegen	4 schaar	87	0,6	145
Vastetand cultivator	4,00 m	76	1,14	67
Spitmachine	3,00 m	90	0,75	120
Rotorkopeg	3,00 m	81	1,6	51
Volveldsmessenfrees	3,00 m	77	0,8	96
Overtopfrees	2,50 m	84	0,4	210
Kilveren met laser	5,50 m	120		
Zaaien/Poten				
Zaicombinatie (koepeg + zaaimachine)	3 m	99	1	99
Gras doorzaaien	2,50 m	104	1,1	95
Maïs + rijenbem.	6 rij	116	1,5	77
Maïs + rijenbem.	8 rij	136	1,6	85
Graan + rotorkopeg	4 m	106	1,6	66
Zaicombinatie erwten		92	1,6	58
Verzorgingswerktuigen				
Sputen	24-27 m	80	2,5	32
Sputen zelfr.	33-36 m	114	2,7	42
Rijensput (maïs, aardappelen)	12 rij	78	1,3	60
Schoffelen	6 m	70	1,3	54
Wiedeggen	12 m	76	4,0	19
Strokenfrees maïs	4,5 m	102	1,1	93

Omschrijving	Capaciteit	Uur- tarief (€)	Aantal ha/uur (perceel 2 ha, 200 m lang)	Ha-tarief excl. BTW (€)
Onderhoud watergangen				
Greppelfrees		75		
Wallenfrees		83	5,0	17
Zelfrijdende kraan (incl. maaikorf)		82		
Trekker + maaikorf		98		
Drainreiniging		69		
Oogstwerk, gras				
Zelfrijdende maaicombinatie	8,5 m	262	10	26
Maaicombinatie voor en achter	12 m	123	5	25
Wiersen, dubbele cirkelhark		93	5,0	19
Opraapsnijwagen	35 m ³	130	1,2	108
Dubbeldoelwagen	33 m ³	134	1,2	112
Trekker + kuilverdeler		81	1,2	68
Opraappers, ongestapeld	(5 ton/uur)	86	1,0	0,34/pak
Grootpakpers(touw)	(25 pak/uur)	257	3,0	10,28/pak
Grashakselaar	280 kW	293	4,5	65
Twee silagewagens met loswals		248	4,5	55
Oprolpers	(17 rol/uur)	114	3,0	6,71/rol
Pakkenklem 3 grootpakken		87	3,0	29
Balenwikkelaar, incl. plastic		139	20 balen/u	9,95/baal ¹⁾
Pers-wikkelcombinatie		213	20 balen/u	13,65/baal ¹⁾
¹⁾ Incl. € 3,- plastic per baal				
Oogst, maïs en granen				
Hakselen + 2 silagewagens	8 rij	545	1	545
Maaidorsen		335	1,2	279
Transport				
Kipwagen met tandem	13 ton	79		
	16 ton	91		
	25 ton	105		
Silagewagen gras		124		
Silagewagen maïs		124		
Kuilhapper (incl. wiellader)	2,3 m ³	74		

Bouwwerken, automatisering en grond

Bouwwerken

Vervangingswaarde en jaarlijkse kosten kavelwegen en drainage

Toelichting

De vervangingswaarden zijn exclusief BTW. De kavelpaden worden afgeschreven in 40 jaar wat resulteert in een afschrijvingspercentage van 2,5% van de vervangingswaarde. De erfverharding wordt afgeschreven in 20 jaar en dat resulteert in een afschrijvingspercentage van 5% van de vervangingswaarde.

Norm

Omschrijving	Vervangingswaarde ¹⁾ (€)	Afschrijving ²⁾ (%)	Onderhoud (%)
Kavelwegen (niet vorstvrij aangelegd/zonder zwaar funderingspakket)			
- klinkerweg per m ²	26 - 31	2,5	1,5
- betonweg per m ²	31 - 36	2,5	0,5
- groenspoorplaten per m ²	26 - 31	2,5	0,5
Toegangswegen/erfverharding (vorstvrij aangelegd met fundering van 30 – 50 cm slakken/zand)			
- asfaltwegen per m ²	36 - 46	2,5	1,0
- klinkerweg per m ²	36 - 46	3	1,5
- betonwegen per m ²	41 - 51	3	0,5
- betonverharding per m ²	41 - 51	3	0,5
- prefab betonplaten per m ²	36 - 46	3	0,5

¹⁾ Bij asfalt- en betonwegen beïnvloedt de omvang sterk de prijs. Bij oppervlaktes groter dan 750 m² kunnen asfalt en beton concurreren met prefabbeton en klinkers.

²⁾ Mede afhankelijk van het gebruik. Overbelasting (te hoge aslast) of aantasting door zuren en mest kunnen de levensduur verkorten.

Drainage per ha bij € 1,1 en € 1,35 per meter (€)

Drainafstand	m/ha ¹⁾	€ 1,10 ²⁾	€ 1,35 ³⁾	Afschrijving	Onderhoud
5	1950	2145	2630	3	1
8	1200	1320	1620	3	1
10	950	1045	1280	3	1
12	750	825	1010	3	1
15	650	715	870	3	1
20	450	495	600	3	1
25	350	385	470	3	1

¹⁾ Perceel van 100 m x 100 m

²⁾ Sleufloos (kosten exclusief transportkosten)

³⁾ Sleuven maken met behulp van een sleuvenfrees, (kosten exclusief transportkosten)

Vervangingswaarde en jaarlijkse kosten mestopslag

Toelichting

Vervangingswaarde exclusief BTW van aparte mestopslag buiten de stal per m³. Mestsilo, foliebassin en mestzak inclusief afnamestation, grondwerk en hekwerk, maar zonder mixer of mestpomp. De mestopslag van beton, hout en staal wordt afgeschreven in 20 jaar wat resulteert in een afschrijvingspercentage van 5%. De mestopslag van kunststof wordt afgeschreven in 10 jaar en dat resulteert in een afschrijvingspercentage van 10%. Voor mestsilo's is de prijs exclusief de overkapping. Bij afdekking van de mestopslag worden de prijzen per meter doorsnee gegeven.

Norm

Omschrijving	Vervangingswaarde (€)	Afschrijving (%)	Onderhoud + verzekering (%)
Mestkelder (normale ondergrond inclusief kelderdek)			
200 m ³	120 - 130	5	1,5
500 m ³	105 - 120		
Mestkelder (met heifundering inclusief kelderdek)			
200 m ³	140 - 155	5	1,5
500 m ³	135 - 150		
Mestsilo (normale ondergrond) (beton, staal, hout)			
500 m ³	45 - 65	5	2,5
1000 m ³	35 - 50		
2000 m ³	35 - 40		
5000 m ³	25 - 30		
Mestsilo (met heifundering) (beton, staal, hout)			
500 m ³	70 - 90	5	2,5
1000 m ³	60 - 75		
2000 m ³	45 - 65		
Mestsilo (folie in stalen frame)			
500 m ³	35 - 45	10	2,5
1000 m ³	30 - 35		
Foliebassin/gaasmatsilo met binnenhoes			
500 m ³	30 - 40	10	3,5
1000 m ³	25 - 35		
2000 m ³	20 - 30		
Mestzak			
300 m ³	65 - 70	10	2,5
500 m ³	45 - 65		
1000 m ³	35 - 55		
Spankap of Spanfolie	690 - 830	10	5,0
Drijvende afdekking	350 - 600	10	5,0
Beton, hout of golfplaten	850 - 1100	5	2,5

Vervangingswaarde en jaarlijkse kosten werkplaats

Norm

De vervangingswaarden zijn exclusief BTW

Omschrijving	Vervangingswaarde (€)	Afschrijving (%)	Onderh. + verz. (%)
Stro/hooiopslag per m ²	75 - 110	5	1
Werktuigberging open per m ²	90 - 130	5	1
Werktuigberging gesloten per m ²	110 - 150	5	1
Werkplaats per m ²	170 - 250	5	1

Bij grote bergingen (> circa 350 m²) is de genoemde vervangingswaarde inclusief vloeren

Verzekeringen

Toelichting

De totale premie per € 1000,- verzekerd bedrag is afhankelijk van:

- brandveilige opstelling verwarming
- de bouwconstructie en -materialen (veelal: steen/hard)
- de brandbaarheid van de dakisolatie
- preventief genomen maatregelen (bijvoorbeeld bliksembeveiliging, brandblusser en/of stormpreventie)

Norm

Brand/stormverzekering (€)

Premie per € 1000,- verzekerd bedrag	Basispremie	Brandbare isolatie, minimale preventie ¹⁾
Opstal	1,30	2,20
Inventaris	1,30	2,20
Levende have	1,65	2,50

¹⁾ Bij moderne gebouwen met een relatief laag stormrisico is de premie € 0,30 per € 1000,- verzekerd bedrag lager

Norm

Bedrijfsschadeverzekering

De premie per € 1000,- verzekerde som voor de bedrijfsschadeverzekering met 30% overdekking en een uitkeringstermijn van 1 jaar bedraagt: 1,5 x de opstalpremie van de brand/stormverzekering.

Inductieschadeverzekering

De premie-risk voor een inductieschadeverzekering tot een verzekerde som van € 27.230,- bedraagt € 216,- per jaar.

Bron: Achmea, 2014

Slopen

Toelichting

Als een stal gesloopt wordt ontstaat er afvalmateriaal: een hoeveelheid puin, maar ook isolatiemateriaal, golfplaten, hout, glas, deuren enz. De hoeveelheid ligt in de volgende orde van grootte:

- 1 ton puin per m² te slopen gebouw (gebouw in metselwerk)
- circa 15 kilo gording, muurplaat en balkhout per m² gebouw

Norm

Kostenspecificatie

Sloopwerkzaamheden

- gebouw per m² € 4,50 (€ 2,25 tot € 6,80)

Kosten op de bouwmaterialenstort (/ton)

	€
• betonpuin, zonder ander puin en hout	4,50
• puin van beton en metselwerk, zonder ander puin en hout	6,80
• idem met 10% ander puin en hout	11,50
• idem met 30% ander puin en hout	22,50
• puin van kalksteen, poriso, leislag, bimsbeton, gasbeton, gips, enz.	18,-
• idem met 10% hout	22,50
• puin van asfalt	18,-
• hout, incurante stukken, kunststof e.d.	34,-

Asbesthoudende materialen demonteren en afvoeren naar de stort:

• minimum bedrag	680,-
• golfplaten dak ± 500 m ²	13,50 /m ²
• idem ± 2000 m ²	8,- /m ²
• vlakke platen	11,40 /m ²
• eternitboard	9,- /m ²

Tussen de regionale stortplaatsen zitten grote verschillen in:

- acceptatievoorwaarden (in plastic, kleine partijen, verontreiniging)
- methoden van stort (pallets, zakken, containers enz.)
- tarieven (van € 22,75 tot meer dan € 136,50 per ton)

Norm

De globale kosten voor de sloop en afvoer van stallen voorzien van asbest golfplaten bedragen € 18,- tot € 23,- per m².

Vervangen van asbesthoudende dakbedekking

Het verwijderen van de golfplaten, afvoeren en dekken met nieuwe platen bedraagt € 22,75 tot € 27,25 per m².

Bijkomende kosten

Bij bouwwerken zijn bijkomende kosten voor:

- milieuvergunning
- bouwvergunning
- schonegrondverklaring
- beoordeling welstand
- erfbeplanting/kapvergunning
- aansluitingskosten nutsvoorzieningen
- grondwerk
- sloopvergunning

Norm

Afhankelijk van de bouwkosten circa € 4.550,- tot € 18.200,-.

Opmerking: Vooral bij de vestiging van een nieuw bedrijf kan deze post veel hoger zijn door de hoge aansluitingskosten van nutsvoorzieningen. Voor meer informatie: zie de betreffende bedrijfstakken.

Automatisering

BedrijfsPC

Norm

Vervangingswaarde bedrijfs-PC

- iMedia S A 4620 NL van Packard Bell € 499,-
 - AMD A4-5000
 - Windows 8
 - Geheugen: 8 GB
 - Harde schijf: 1 TB NVIDIA
 - AMD Radeon HD8470, Wifi

Printer

- Samsung Xpress – M2022 Mono € 69,-

Jaarlijkse kosten hardware

Restwaarde		10%
Rente (4,5 %)	$0,044 \times (100 + 10) / 2 =$	2,25%
Afschrijving	$3 \text{ jr } ((100 - 10)/3) =$	30%
Onderhoud + verzekering		5%
Jaarlijkse kosten in % van de vervangingswaarde		37,25%
Jaarlijkse kosten		€ 211,50
Kosten bijkomend materiaal (toner, papier, CD's e.d.)		€ 75,-
 Totale jaarlijkse kosten		 € 286,50

Opmerking: De variatie in PC-configuraties is behoorlijk, van circa € 300,- – 1000,-. Uiteraard met gevolgen voor de vervangingswaarde.

Software

Norm

Prijzen software

Melkveehouderij

Managementinformatiesystemen

Melkveehouders krijgen door de steeds verder toenemende regelgeving te maken met veel administratieve verplichtingen. Bijvoorbeeld het Bedrijfsregister voor I&R, het bijhouden van het medicijngebruik voor Kwaliteitsregelingen en het per dag bijhouden van aantallen dieren met de veesaldokaarten.

Een managementinformatiesysteem is een instrument om deze gegevens vast te leggen en daarna snel en in de juiste vorm beschikbaar te krijgen.

Basispakket € 650,- tot € 1500,-

Uitbreidingen € 99,- tot € 2500,-

Deze uitbreidingen zijn incl. modules voor bewerking, EDI-berichten, Voer, BSK, Ureum, Beweiding, Bemestingsplan en StandaardOverzichten (STO's).

Standaardkoppeling per deel € 450,-

De standaardkoppeling bestaat uit twee delen, een deel voor het managementinformatiesysteem, en een deel voor het communicatieprogramma TAUPRO. Kosten voor mogelijke aanpassingen van de procescomputer zijn hierin niet meegenomen.

Onderhoudsabonnement (per jaar) vanaf € 100,- + 10% van de aanschafwaarde.

Opmerking: Managementinformatiesystemen zijn modulair opgebouwd (modules zoals: verschillende grasland-bemestings-modules, financiën, rantsoen, quotumplanner, veesaldo, dhz-ki, i&r). Keuzes in modules bepalen de prijs van het aan te schaffen pakket.

Geautomatiseerde dienstverlening CRV (VeeDATA)

Veedata (EDI-NRS) is de verzamelnaam voor het elektronisch uitwisselen van vee-gegevens via internet.

Opstart veehouderij (basisgegevens)	€
- per zending	17,00
Mutaties voor elk onderdeel per levering:	2,25
per dier (**) of per koe (*)	
- veehouderij*	1,00
- registratie en veevervanging**	0,32
- veehouderij en fokkerij*	1,36
- veehouderij en voeding*	1,12
- veehouderij, fokkerij en voeding*	1,48
Kopie, per kopie	2,50

Retourbericht EDI-I&R

Per bedrijf per jaar	16,60
Per aanwezig dier per jaar	0,17

Tarieven ZET-Solutions (Internetaansluiting)

Z ADSL Budget , per maand (1,5 MB / 512 kbs)	23,95
LandbouwWeerBericht Pro, per jaar	149,-

Hierbinnen zijn de volgende toepassingen te gebruiken:

- *Ventileren;*
- *Bespuiten;*
- *Luchtvochtigheid;*
- *Bodemtemperatuur;*
- *Opkomst gezaaide gewassen;*
- *Gras drogen;*
- *Zon op / onder;*
- *Neerslagbeelden (actuele en verwachte neerslagbeelden tot 2 uur vooruit).*

Externe begeleidingssystemen

Veemanager (online)	
Vaste kosten per jaar	78,00
Per gem. aanwezig dier per jaar (tot 200 dieren)	2,40
Veemanager app compleet, per jaar	24,00
Per aanwezig dier per jaar	0,48

Bemestingsadviesprogram-Grasland, met modules GEO en bemestingsadvies

Eenmalig	500,-
Prijs per module	
Onderhoud per jaar	135,-

Rantsoenwijzer

Per bedrijf per jaar	35,-
Per koe per jaar	3,-

Dienstverlening Zuivel: EDI-zuivel

Prijzen kunnen verschillen per zuivelverwerker;

- Basis abonnement
(internet plus eventuele download edi-bericht) € 55,- tot € 80,-
- Extra doorlevering aan derden (bv. CRV, Accountant, enz) € 10,- tot € 20,-
Een basisabonnement is voorwaarde.

Een abonnement wordt afgesloten bij de eigen zuivelonderneming. Een aansluiting op internet is noodzakelijk. Een veehouder kan een EDI-Zuivel-bericht ook laten doorzenden naar de adviseur of ten behoeve van adviespakketten.

De condities verschillen per zuivelverwerker;

Varkenshouderij

Ook voor de zeugenhoudery en de vleesvarkenshoudery zijn softwarepakketten beschikbaar.

Op elk gewenst moment kunt u beschikken over actuele en praktische overzichten, zoals attentielijsten, zeugenkaarten en de maandelijkse bedrijfsresultaten.

Aanschafkosten van de softwarepakketten (managementsystemen) in de zeugenhoudery bedragen circa € 1000,- per bedrijf.

Onderhoudsabonnement (per jaar) kost € 50,- + 10% van de aanschafwaarde.

In de vleesvarkenshoudery bedragen de aanschafkosten circa € 500,- per bedrijf.

Onderhoudsabonnement (per jaar) 10 – 15% van de aanschafwaarde.

Er zijn ook gecombineerde systemen voor zowel zeugenhoudery als vleesvarkenshoudery bedrijven.

Pluimveehoudery

Er zijn enkele administratieprogramma's op de markt voor gebruik op bedrijfscomputers.

Deze programmatuur kost tussen € 700,- en € 2100,- per bedrijf.

Onderhoudsabonnement (per jaar) is 10 – 15% van de aanschafwaarde.

In veel gevallen laat de pluimveehouder de technisch-economische administratie elders verwerken.

De kosten van het verwerken bedragen € 125,- tot € 180,- per jaar.

Bij externe verwerking kan makkelijker benchmarking plaatsvinden. Op basis van dit inzicht weet u dus precies hoe uw bedrijf technisch en financieel presteert ten opzichte van branchegenoten.

Jaarlijkse kosten software

- rente 4,5 %
- bij een goed onderhoudscontract veroudert de software niet en hoeft dus niet afgeschreven te worden
- bijkomende kosten

Grondlasten

Pacht

De drie belangrijkste pachtvormen die worden onderscheiden zijn reguliere pacht, geliberaliseerde pacht voor los land en teelpacht.

Reguliere pacht

Voor reguliere pacht gelden de volgende regels:

- Goedkeuring door de grondkamer.
- De pachtprizen zijn aan een maximum (hoogst toelaatbare pachtprijs) gebonden.
- Het continuatierecht is van toepassing.
- Het melioratierecht is van toepassing.
- Het indeplaatsstellingsrecht is van toepassing.
- Bij verkoop van de grond geldt het voorkeursrecht, tenzij een veilige verpachter de grond koopt.

Geliberaliseerde pacht van los land

Deze pachtvorm is alleen mogelijk voor los land. Een verpachter mag een bepaald stuk grond een onbeperkt aantal keren achtereenvolgende keren verpachten. De pachtduur van een volgende overeenkomst hoeft niet aan te sluiten bij de vorige. De verpachter is vrij in de keuze van de pachter. De grondkamer moet de overeenkomst goedkeuren. Er is een onderscheid tussen contracten van zes jaar of korter en contracten van langer dan zes jaar. Het verschil tussen deze contracten is dat bij pacht van los land van langer dan zes jaar de pachtprijs niet hoger mag zijn dan de maximale pachtprijs die is bepaald op grond van het Pachtprizenbesluit 2007. De grondkamer toetst de prijs. Dat geldt niet voor contracten van zes jaar of korter. Bij geliberaliseerde pacht voor zes jaar of korter is de pachtprijs dus geheel vrij. Bij geliberaliseerde pacht voor los land gelden het continuatierecht, het indeplaatsstellingsrecht, het recht op medepacht en het voorkeursrecht niet.

Teeltpacht

Overeenkomsten voor teeltpacht kunnen afgesloten worden wanneer bijvoorbeeld aardappels, bloembollen of suikerbieten worden geteeld. De grondkamer hoeft deze overeenkomst niet goed te keuren, maar de overeenkomst moet wel voor registratie naar de grondkamer worden gestuurd. De grondkamer toetst de pachtprijs niet. De pachtprijs is niet gebonden aan een maximum. Deze pachtvorm is alleen mogelijk voor los land en kan onder bepaalde voorwaarden worden aangaan voor een periode van maximaal één of twee jaar. Die voorwaarden zijn:

- De pachter gaat de grond gebruiken voor teelten waarvoor vruchtwisseling noodzakelijk is.
- Bij éénjarige teelten waarvoor vruchtwisseling noodzakelijk is, mag de overeenkomst hoogstens een duur hebben van één jaar.
- Bij tweejarige teelten waarvoor vruchtwisseling noodzakelijk is, kan de overeenkomst een duur hebben van twee jaar.
- De pachtovereenkomst moet binnen twee maanden na aangaan voor registratie naar de grondkamer worden gestuurd.

Bij teeltpacht gelden het continuatierecht, het indeplaatsstellingsrecht, het recht op medepacht en het voorkeursrecht niet.

Hoogst toelaatbare pachtprijs

Voor de vaststelling van de hoogst toelaatbare pachtprijs wordt onderscheid gemaakt tussen pachtovereenkomsten ingegaan vóór 1 september 2007 en pachtovereenkomsten ingegaan op of na 1 september 2007.

Pachtovereenkomsten ingegaan voor 1 september 2007

Voor deze pachtovereenkomsten geldt dat de hoogst toelaatbare pachtprijs voor los land wordt bepaald door de pachtnormen 2001 waarop de veranderpercentages van 2007, 2009, 2011, 2012 en 2013 zijn toegepast. Voor sommige regio's zijn de veranderpercentages negatief. Er is dus niet altijd sprake van een verhoging. Door toepassing van het veranderpercentage mag de pachtprijs niet uitkomen boven 110% of beneden 90% van de regionorm van 2013 en niet boven 2% van de vrije verkoopwaarde van de grond bij voortgezet agrarisch gebruik.

Altijd geldt dat de pachtprijs nooit hoger mag zijn dan 2% van de vrije verkeerswaarde van de grond bij voortgezet agrarisch gebruik.

Pachtovereenkomsten ingegaan op of na 1 september 2007

Voor deze pachtovereenkomsten geldt voor *los land* als hoogst toelaatbare pachtprijs de regionorm die op 1 juli 2013 is vastgesteld, met als grens 2% van de vrije verkoopwaarde van de grond bij voortgezet agrarisch gebruik.

Hoogst toelaatbare pacht prijs voor land zonder woning of andere opstallen voor pachtovereenkomsten ingegaan vanaf 1 juli 2013 (Bron: Ministerie van EL&I)

Pachtprijsgebied	Regionorm pacht prijs per ha per jaar voor nieuwe contracten op of na 1 september 2007 (€)	Veranderpercentage bestaande contracten voor 1 september 2007 (%)
Bouwhoek en Hogeland	633,-	-11
Veenkoloniën en Oldambt	522,-	9
Noordelijke weidegebied	693,-	15
Oostelijk veehouderijgebied	573,-	5
Centraal veehouderijgebied	527,-	-15
IJselmeerpolders	786,-	-28
Westelijk Holland	462,-	-10
Waterland en NH Droogmakerijen	373,-	-4
Hollands/Utrechts weidegebied	722,-	24
Rivierengebied	823,-	11
Zuidwestelijk akkerbouwgebied	522,-	-30
Zuidwest Brabant	583,-	-6
Zuidelijk veehouderijgebied	671,-	6
Zuid-Limburg	751,-	5

Koopprijzen van los land en melkquotum

Toelichting

Jaarkosten worden berekend over de waarde van de grond in verpachte staat. Het rentepercentage is gebaseerd op het tarief van de eerste hypotheek. De kosten van (melk)quotum hangen af van de verwachte afschrijvingstermijn. Indien melkquotum zijn waarde blijft behouden, is afschrijven bedrijfseconomisch gezien niet nodig. De rentekosten zijn afhankelijk van het gemiddeld geïnvesteerd vermogen. In de praktijk berekent men kosten voor quotum vaak alleen over het aangekochte quotum.

Norm

Koopprijzen van land zonder melk in onverpachte staat (€ per hectare)

	2009	2010	2011	2012	2013
Grasland en bouwland	44.000	40.000	43.000	45.500	46.000

Bron: NVM sectie Agrarisch en Landelijk Vastgoed

De koopprijzen van land in verpachte staat bedragen ongeveer 50% van de koopprijzen van land in onverpachte staat.

Statistiek

Ontwikkeling van de prijs van melkquota (€ /kilo melkvet) op basis van gemiddelde prijzen per maand.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1 ^e halfjaar	30,70	22,10	17,60	19,20	18,10	12,90	8,50
2 ^e halfjaar	18,40	24,40	20,80	19,40	17,00	11,00	10,70
Gemiddeld	24,55	23,25	19,20	19,30	17,55	11,95	9,60

Bron: NVM sectie Agrarisch en Landelijk Vastgoed

Bedrijfsomvang

Toelichting

De omvang van een willekeurig landbouwbedrijf wordt vanaf 2010 uitgedrukt in Standard Output (SO). De Standard Output (SO) van een bedrijf is de som van de SO van de verschillende productie-eenheden (TPE) van een bedrijf. Per TPE is een SO-norm bepaald, op basis van genormaliseerde resultaten (meerjaarsgemiddelden). In de norm zijn de opbrengsten op jaarbasis van productie van hoofd- en bijproduct meegenomen, evenals de groei van dieren. Verbredingsactiviteiten en inkomenstoelagen zijn niet opgenomen in de SO. Bij het toekennen van de SO wordt niet gekeken naar de bestemming (verkoop, intern verkeer, eigen gebruik) van de TPE.

Berekening van de bedrijfsomvang in SO's

De bedrijfsomvang en het bedrijfstype kunnen berekend worden in de rekenmodule van het LEI. Deze is te vinden via <http://www.lei.wur.nl/NL/statistieken/> Hieronder staat een berekening van het aantal SO's voor een voorbeeldbedrijf met akkerbouwgewassen en vleesvarkens.

Berekening SO per bedrijf, bij Landbouwtelling 2014

Gewas/diersoort	Aantal (ha/stuks)	Norm per ha/dier	Totaal SO
Wintertarwe	15	1580	23.700
Suikerbieten	10	3150	31.500
Vleesvarkens	1000	246	246.000
Totaal			301.200

Bedrijf met melkvee

Hieronder staat een berekening van het aantal SO's voor een voorbeeldbedrijf met melkvee.

Berekening SO per bedrijf, bij Landbouwtelling 2014

Gewas/diersoort	Aantal (ha/stuks)	Norm per ha/dier	Totaal SO
Melkkoeien	75	2880	216.000
Vrl. jongvee jonger dan 1 jaar*	26	0	0
Vrl. jongvee ouder dan 1 jaar	26	470	12.220
Grasland	35	1190	41.650
Maisland	5	1250	6.250
Totaal			276.120

* Wanneer er minder stuks jongvee dan 1 jaar zijn dan melkkoeien, geldt een SO-norm van 0.

Norm

Normen voor bedrijfsgrootte en bedrijfstypering (SO) (bron: LEI).

Code CBS	Veestapel (per dier)	SO 2010 ¹⁾
Rundvee		
201	fokjongvee jonger dan 1 jaar vrouwelijk	300 ^a
203	fokjongvee jonger dan 1 jaar mannelijk	300 ^a
205	fokjongvee 1 tot 2 jaar vrouwelijk	470
207	fokjongvee 1 tot 2 jaar mannelijk	1.150
209	fokjongvee 2 jaar of ouder vrl (nog nooit gekalfd)	470
211	melk- en kalfkoeien	2.880
214	vleeskalveren voor de witvleesproductie	880 ^a
216	vleeskalveren voor de rosé vleesproductie	540 ^a
217	jongvee vleesproductie jonger dan 1 jaar vrouwelijk	490 ^a
219	jongvee vleesproductie jonger dan 1 jaar mannelijk	460 ^a
221	jongvee vleesproductie 1 tot 2 jaar vrouwelijk	470
223	jongvee vleesproductie 1 tot 2 jaar mannelijk	460
225	jongvee vleesprod. 2 jr of ouder vrouwelijk	460
227	stieren voor de vleesproductie, 2 jaar of ouder	460
228	overige koeien voor de vleesproductie	510
Varkens		
235	biggen tot 20 kg nog bij de zeug	0
237	biggen tot 20 kg niet meer bij de zeug	246 ^b
239	Vleesvarkens 20 tot 50 kg	246
240	vleesvarkens 50 tot 80 kg	246
241	vleesvarkens 80 tot 110 kg	246
242	vleesvarkens 110 kg en zwaarder	246
243	opfokzeugen en opfokberen 20 tot 50 kg	248
244	opfokzeugen 50 kg of meer niet gedekt	248
245	zeugen 50 kg of meer, gedekt, niet eerder gebigd	1.090
246	overige zeugen 50 kg of meer, gust	1.090
249	zeugen 50 kg of meer, bij biggen	1.090
251	zeugen 50 kg of meer, overige gedekt	1.090
253	fokberen 50 kg of meer nog niet dekrijp	248
255	fokberen dekrijp 50 kg of meer	1.090
Kippen (per 100 dieren)		
269	vleeskuikens	1.310
271	ouderdieren van vleesrassen jonger dan 18 weken	1.470
273	ouderdieren van vleesrassen 18 weken of ouder	2.970
275	legghennen jonger dan 18 weken	840
276	legghennen 18 weken tot 20 maanden	1.580
278	legghennen 20 maanden of ouder	1.580
272	ouderdieren van legghennen jonger dan 18 weken	1.530
274	ouderdieren van legghennen 18 weken of ouder	2.510
Eenden en kalkoenen (per 100 dieren)		
287	jonge eenden voor de vleesproductie	1.650
289	kalkoenen	4.210
187	ganzen	775
194	overig pluimvee	775

Code CBS	Veestapel (per dier)	SO 2010 ¹⁾
Paarden en pony's		
554	fokpaarden jonger dan 3 jaar	400
555	fokpaarden 3 jaar en ouder	600
556	overige paarden jonger dan 3 jaar	200
557	overige paarden 3 jaar en ouder	300
197	pony's jonger dan 3 jaar	200
198	Pony's 3 jaar of ouder	300
183	ezels 6 maanden of ouder	100
Schapen en geiten		
265	lammeren (schapen jonger dan 1 jaar niet gelammerd)	50 ^c
266	overige schapen vrouwelijk	160
268	overige schapen mannelijk	50
250	melkgeiten jonger dan 1 jaar	350
258	melkgeiten 1 jaar of ouder	350
260	overige geiten vrouwelijk < 1 jaar	120 ^d
261	overige geiten vrouwelijk >= 1 jaar	120
262	overige geiten mannelijk < 1 jaar	120 ^d
263	overige geiten mannelijk >= 1 jaar	120
Konijnen		
232	gespeende vleeskonijnen	16
233	voedsters (moederdieren)	104
Edelpelsdieren		
290	nertsen (moederdieren)	185
294	overige pelsdieren (moederdieren)	185
Grasland en voedergewassen (per hectare)		
376	suikerbieten	3.150
543	voederbieten	2.630
355	luzerne	750
356	corn cob mix	1.210
358	snijmais	1.250
390	wintertarwe	1.580
378	triticale	850
300	blijvend grasland	1.190
302	tijdelijk grasland	1.190
901	Natuurlijk grasland	360

¹⁾ De jaartallen zijn de jaren die als basis hebben gediend voor de berekeningen

^{a)} Alleen (proportioneel) meetellen als gezamenlijk een hoger aantal dan aantal koeien (211, 228, 229)

^{b)} Alleen meetellen als "Zeugen, meer dan 50 kg" (245, 246, 249 en 251) niet voorkomt.

^{c)} Alleen meetellen als "Overige schapen, vrouwelijk" (266) niet voorkomt.

^{d)} Alleen meetellen als "vrouwelijke geiten in productie" (250, 258, 261) niet voorkomt.

Algemene kosten

Heffingen productschappen

De Nederlandse regering heeft besloten de productschappen op te heffen. Medebewindstaken gaan per 1 januari 2014 naar de overheid. De uitvoering van publieke taken op het gebied van diergezondheid, voedselveiligheid en dierenwelzijn ligt in 2014 nog grotendeels bij de productschappen. De uitvoering van private activiteiten is per 1 januari 2014 overgegaan naar private organisaties. De overige activiteiten zijn per 1 januari 2014 gestopt. Omdat 2014 een overgangsjaar is en er nog reserves zijn, vervallen veel heffingen of zijn sterk verlaagd. In de pluimveesector is een enkele heffing daarentegen verhoogd.

Norm

Om preventieve gezondheidszorg, het gezondheidsfonds en kwaliteitsbeheersing te kunnen financieren leggen de verschillende Productschappen in 2014 de onderstaande heffingen op. De heffingen worden niet rechtstreeks aan de primaire sector geheven. Heffingspunten zijn de slachterij, zuivelindustrie en exporteur, die deze heffingen doorberekenen aan de primaire sector.

Heffingen zuivel op basis van melk per 100 kg (€) (2014)

Veehouder	-
Zuivelindustrie	0,02
Boerderijzuivelbereiders	-
Geitenhouderij	-

Heffingen slachterijen rundvee

Heffing per dier	Rund	Blank kalf	Rosé kalf	Jong kalf
Gezondheidszorg, kwaliteit, veeziektenfonds, afzetbevordering, onderzoek gewone dienstverlening	0,85	0,95	0,95	0,62

Heffingen slachterijen varkens, schapen en geiten

Heffing per dier	Varken	Big	Schaap	Geit	Jonge geit
Gezondheidszorg, kwaliteit, veeziektenfonds, afzetbevordering, onderzoek gewone dienstverlening	-	-	0,80	0,47	0,22

Heffingen eieren- vleeskuiken- en kalkoensector¹⁾ (€)

Heffing per 1 000 ingelegde eieren of opgezette dieren	Eieren-sector	Vleeskuiken-sector	Kalkoenen-sector
Fokkers (inleg broedeieren)	36,16	3,72	
Opfokbedrijven (moederdieren)	18,89	82,59	121,85
Opfokbedrijven (grootmoederdieren)	238,03	221,31	
Vermeerderaars (moederdieren)	184,35	34,48	220,15
Vermeerderaars (grootmoederdieren)	1346,97	420,44	
Kuikenbroederijen	0,07	0,87	4,14
Opfokbedrijven leghennen	4,25		
Leghen ²⁾ , vleeskuiken-, kalkoenhouders	108,33-125,59	2,84	61,57
Slachterijen (per 1000 kg)		0	2,43

¹⁾ Inclusief veeziektenfonds en salmonellaheffing

²⁾ Kooi: 108,33, scharrel: 115,23, vrije uitloop: 115,97, biologisch: 125,59

Heffingen konijnen, nertsen en eenden (€)

Heffingen (individueel)	
Voedsters (konijnen)	0 per stuk
Vleeskonijnen	0 per 1000 stuks
Nertsen	0 per 1000 moederdieren
Eenden	
- Kuikenbroeders ¹⁾	0,04 per 1 000 ingelegde eieren
- Houders ¹⁾	0,53 per 1 000 opgezette eenden
- Slachterijen	0 per 1 000 kg geslacht gewicht

Bronnen: Productschap Zuivel, Productschap Vee & Vlees, Productschap Pluimvee & Eieren, 2014

Skal-tarieven

Toelichting

De SKAL-tarieven bestaan uit een eenmalige registratiebijdrage bij aanmelding, een jaarlijkse basisbijdrage en eventuele toeslagen voor inspecties. De vermelde tarieven zijn exclusief BTW.

Norm

Eenmalige bijdrage

	€
Aansluitingsbijdrage normale procedure	529,-
Aansluitingsbijdrage spoedprocedure	854,-

Toelichting

Jaarlijkse bijdrage

De basisbijdrage wordt berekend naar rato van het aantal kwartalen dat men is aangesloten bij de SKAL. De aangesloten bedrijven zijn onderverdeeld in de volgende categorieën:

- landbouw
- bereiders, importeurs, handelaren, opslag

Landbouw is volgens de SKAL de primaire plantaardige en/of dierlijke landbouwproductie, inclusief de bereiding die op het landbouwbedrijf plaatsvindt.

Indien sprake is van grootschalige bereiding, behoudt de SKAL zich het recht voor om het bedrijf ook als bereider aan te merken.

Norm

Basisbijdrage landbouw	€ 340,-
Basisbijdrage bereiders, importeurs etc.	€ 416,-

Hier komen nog toeslagen voor inspecties bij.

Starttarief inspectie is € 213,- +€ 93,- per uur inspectietijd (met een minimum van 1 uur).

Bron: Skal-Tarievenblad 2014 op www.skal.nl

Diverse algemene kosten

Toelichting

De algemene kosten zijn per bedrijf weergegeven in euro's.

Norm	€
Boekhouding ^{1a)}	4.000,-
Betaalde dienstverlening ^{1b)}	2.350,-
Bedrijfsaansprakelijkheidverzekering ^{2a)}	350,-
Milieuschadeverzekering ^{2a)}	270,-
Rechtsbijstandverzekering agrariërs ^{2b)}	465,-
Werktuigenverzekering ^{2c)}	325,-
Telefoon, internet (excl. privé)	800,-
Bedrijfskleding	400,-
Lid bedrijfsverzorgingsdienst	850,-
Contributie en abonnementen	1.300,-
Auto ³⁾	2.000,-
Onroerendzaakbelasting ^{4a)} (in % van de WOZ-waarde)	0,48%
Polder- en waterschapslasten ^{4b)}	
- gebouwen (in % van de WOZ-waarde)	0,036%
- grond per hectare (ongebouwd)	60,-
Overige algemene kosten (o.a. kantoorbenodigdheden, wasmiddelen etc)	1.250,-

^{1a)} De boekhoudingen op de bedrijven zijn zeer gevarieerd.

De prijs voor de boekhouding is een indicatie en heeft o.a. betrekking op:

- de verwerking van de boekhouding, het verzorgen van de aangifte in de landbouwregeling en bespreking van het verslag met de cliënt	3.000,-
- meerprijs bedrijven met maatschap	1.000,-
Totaal	4.000,-

^{1b)} Meer uitgebreide dienstverlening, zoals voorlichting op technisch, economisch, fiscaal en juridisch gebied. 2.350,-

²⁾ De verzekeringspremies zijn exclusief 21% assurantiebelasting.

^{2a)} De premie WA-verzekering en de premie milieuschadeverzekering zijn afhankelijk van de risicocomponenten, de bedrijfsomvang en de voorwaarden (dekking = € 2.500.000,- per gebeurtenis).
Bron: Achmea, 2014

^{2b)} De premie rechtsbijstandsverzekering is afhankelijk van de bedrijfsgrootte, reeds genomen preventieve maatregelen en de voorwaarden. De jaarpremie is gebaseerd op een volledige, agrarische polis voor een gemiddeld gezinsbedrijf. Bron: Achmea, 2014

^{2c)} De premie werktuigenverzekering is afhankelijk van het vermogen van het werktuig (trekker), regio, dekkingsvariant, no claimpercentage en eventuele overige toeslagen en/of kortingen (premie gebaseerd op gemiddelde dekking en WA tot € 2.270.000,- per gebeurtenis voor een vierwielige tractor van 70 pk).
Bron: Achmea, 2014

³⁾ Een auto kan men zowel voor de onderneming als privé gebruiken. De auto is dan van de onderneming of privé. Privégebruik van de bedrijfsauto moet men voor de aangifte inkomstenbelasting met de autokosten van de onderneming verrekenen. Bij gebruik van de privéauto voor het bedrijf geldt een fiscale vrijstelling van € 0,19 per zakelijk gereden kilometer. (www.belastingdienst.nl)

^{4a)} De onroerendzaakbelastingen worden geheven naar de waarde in het economische verkeer van de onroerende zaak volgens de Gemeentewet. Het gemiddelde tarief van de eigenaren- en gebruikersbelasting (niet woning) van alle grote gemeenten in 2014 is 0,48% van de WOZ-waarde (gemeente met laagste tarief: 0,29%, gemeente met hoogste tarief: 0,86 %).
Bron: Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden, 2014

^{4b)} Gemiddeld tarief 2013 (ongewogen gemiddelde van alle waterschappen).

Bron: Unie van Waterschappen, 2014

Elektriciteit

De elektriciteitsprijs is opgebouwd uit leveringskosten voor energie, transport- en netwerkkosten, en belastingen (ecotax en duurzaamheidstoeslag). Daarnaast zijn er (meestal) vaste kosten per jaar, zoals vastrecht, meterkosten en eventueel aansluitkosten.

Norm

Elektriciteitsprijs per kWh is exclusief Ecotax en **exclusief transportkosten**; deze worden door de netwerkbeheerder (maandelijks) in rekening gebracht. Onderstaand prijsniveau gold de 1^e helft van 2014.

Consumenten prijs

	<u>incl. BTW</u>	<u>excl. BTW</u>
Enkel tarief	€ 0,0832 (€ 0,069 - € 0,092)	€ 0,0687
Hoog tarief ¹	€ 0,0914 (€ 0,091 - € 0,104)	€ 0,0755
Laag tarief	€ 0,0696 (€ 0,059 - € 0,074)	€ 0,0575
<i>Vaste prijs (3-5 jaar vast)</i>	<u>incl. BTW</u>	<u>excl. BTW</u>
Enkel tarief	€ 0,0693 (€ 0,065 - € 0,075)	€ 0,0573
Hoog tarief ¹	€ 0,0787 (€ 0,069 - € 0,085)	€ 0,0650
Laag tarief	€ 0,0587 (€ 0,050 - € 0,065)	€ 0,0486

¹ Het hoog/laag tarief wordt aantrekkelijk wanneer het aandeel laag tarief boven de 43,5% komt. De prijzen gelden voor kleinverbruikers tot een aansluiting van 3 x 80 ampère.

Heffingskorting € 385,- jaar

Klein zakelijke markt (MKB)

Bij veel energie leveranciers kan men gebruik maken van de klein zakelijke markt (MKB). Hierbij ligt het elektriciteitstarief doorgaans lager dan de prijzen die gehanteerd worden voor de particuliere afnemers. Voorwaarden om gebruik te kunnen maken van het tarief MKB zijn:

- ingeschreven staan bij de Kamer van Koophandel
- aansluiting tot max. 3 x 80 ampère
- maximale afname 100.000 kWh /jaar (sommige leveranciers hanteren 150.000 kWh)

	<u>incl. BTW</u>	<u>excl. BTW</u>
Enkel tarief	€ 0,0796 (€ 0,071 – € 0,088)	€ 0,066
Hoog tarief	€ 0,0885 (€ 0,081 – € 0,098)	€ 0,071
Laag tarief	€ 0,0653 (€ 0,058 – € 0,072)	€ 0,054

Transportkosten

Er worden geen transportkosten per kWh meer berekend, maar betaalt men een vast bedrag per maand. De hoogte van de transportkosten hangt af van de zwaarte van de aansluiting. Voor 2014 is dit € 30,- tot € 175,- per maand.

Vaste kosten per jaar

- Vastrecht bij dubbeltariefmeting € 25,- tot € 60,- (gem. € 35,-)**

- Kosten voor meetdienst € 30,- tot € 80,-
- Bij zwaardere(> 1 x 35 A) netaansluitingen zijn meer vastrechten/of transportkosten verschuldigd € 200,- tot € 450,-
- ** bij klein zakelijkmarkt (MKB) is het vastrecht, in vergelijking met consumentenprijs, iets hoger. Echter bij MKB wordt meestal een zwaardere netaansluiting geplaatst.

Energiebelasting (elektriciteit)

Over elektriciteit wordt energiebelasting (Ecotax) geheven. Sinds januari 2013 geldt een opslag voor duurzame energie. Deze heffing is ingevoerd om investeringen in duurzame energie te stimuleren. Het tarief geldt voor alle stroomproducten. De energiebelasting voor 2014 is:

Verbruik	Energiebelasting	Heffing duurzame energie	Energiebelasting totaal
0 -10.000 kWh	0,1185	0,0023	0,121 (0,146 incl.BTW)
10.000 -50.000 kWh	0,0431	0,0027	0,046 (0,056 incl. BTW)
50.000 -10.000.000 kWh	0,0115	0,0007	0,012 (0,015 incl.BTW)

Prijs voor grootverbruikers (aansluiting meer dan 3 x 80 ampère) is afhankelijk van de afname. Grootverbruikers kunnen het beste navraag doen bij hun energiebedrijven.

Gemiddelde prijs elektriciteit (enkeltarief) incl. BTW en energiebelasting 21,5 cent /kWh (< 10.000 kWh)

Norm

Veehouderijbedrijf met 50.000-100.000 kWh per jaar: € 0,15 per kWh incl. energiebelasting, exclusief BTW.

Aardgas

Norm particulier (incl ecotax)

Aardgasprijs per m ³ *	excl. BTW	incl. BTW	incl. BTW en energiebelasting
1 ^e helft 2014	€ 0,358	€ 0,435	€ 0,66
Vaste prijs (3 jaar vast)	€ 0,38	€ 0,46	€ 0,68

Vastrecht per jaar € 38 tot € 80,-

De prijs geldt voor kleinverbruikers met maximaal 170.000 m³ per jaar.

* De transportkosten (en daarmee de prijs) kunnen per regio verschillen.

Prijzen Klein zakelijke markt (MKB)

Bij veel energieleveranciers kan men gebruik maken van de klein zakelijke markt (MKB).

Hierbij ligt het gas tarief 1 cent lager dan de prijzen voor de particuliere afnemers.

Voorwaarden om gebruik te kunnen maken van het tarief klein zakelijke markt:

- ingeschreven staan bij de Kamer van Koophandel
- Afname < 40 m³ per uur (tot en met G25)

De transportkosten voor aardgas bedragen € 18 per maand. De prijs van aardgas is inclusief gemiddelde regiotoeslag.

Energiebelasting (aardgas)

Over aardgas wordt energiebelasting (Ecotax) geheven. Sinds januari 2013 geldt een opslag voor duurzame energie. Deze heffing is ingevoerd om investeringen in duurzame energie te stimuleren. Het tarief geldt voor alle stroomproducten. De energie belasting voor 2014 is:

Verbruik	Energiebelasting	Heffing duurzame	Energiebelasting totaal
----------	------------------	------------------	-------------------------

		energie	
0 - 170.000 m ³	0,1894	0,0046	0,1940 (0,235 incl. BTW)
> 170.0000 m ³	0,0446	0,0017	0,0463 (0,056 incl. BTW)

Overige brandstoffen (excl BTW)

Propaangas per liter (excl. BTW) gemiddeld € 0,72 (0,65 - 0,75) (€ 0,87 incl BTW)
(excl. tankhuur en afname van circa 2.000 liter) prijspeil maart 2014

Tankhuur € 100,- /jaar

Bron: Primagaz, 2014

Dieselolie kost per 100 liter (gasolie blank, excl. tankhuur) prijspeil maart 2014

Prijspeil	excl. BTW	incl. BTW	(maart 2013)
• bij afname <3000 liter	€ 117	€ 142	(€ 140,00)
• bij afname >3000 liter	€ 115	€ 139	(€ 136,00)

Prijzen van propaangas en dieselolie, kunnen als gevolg van de (politieke) omstandigheden, aanzienlijk fluctueren. Het is lastig om voor de lange termijn een prijs in te schatten.

Alternatieve energie

Er zijn diverse mogelijkheden om alternatieve energie op te wekken. Afhankelijk van de situatie en bedrijfsomvang kan voor een techniek gekozen worden.

Omschrijving	Vervangingswaarde	Afschrijving (%)	Onderhoud + verzekering (%)
Windmolens	€ 1.000.000 per MW	5	2,5
Biomassavergisting, elektra-productie met WKK	€ 3000 per kW _e geïnstalleerd vermogen	10	5
Groen gas productie*	€ 1,00 - 1,50 per geproduceerde A.E.* per jaar	10	5
Mono (mest)vergisters*	€ 1,00 - 1,50 per geproduceerde A.E.* per jaar	10	5
Kleinschalige vergisters*	€ 3,00 per geproduceerde A.E.* per jaar	10	5
Zonnepanelen	€ 1,20 per Wattpiek (Wp)	5	1,5
Zonnecollectoren	€ 1,50 per Wattpiek (Wp)	5	1,5
Zonneboiler	€ 2000	10	5

* 1 nm³: 1 a.e. = 35,17 MJ

* Systemen zijn nog volop in ontwikkelingen, er komen dan ook grote prijsverschillen voor.

Zonnepanelen

In de veehouderijsectoren zijn steeds meer bedrijven die zonnepanelen op het dak laten installeren. Dit is financieel met name aantrekkelijk voor bedrijven die minder dan 50.000 kWh per jaar gebruiken. Op kleinere bedrijven leidt dit tot een kortere terugverdientijd.

Enkele rekenvoorbeelden:

Er wordt uitgegaan van 1,2 Wattpiek installatie per kWh op te wekken elektriciteit. Investering per Wattpiek is € 1,20-1,40. Nettoprijs elektriciteit (excl. Ecotax) is € 0,065 per kWh. De EIA bedraagt 41,5% en er is een verondersteld belastingvoordeel van 42%. Dit is echter sterk afhankelijk van inkomen en willekeurige afschrijving vanwege MDV. Kosten voor onderhoud (schoonmaken en vervangen omvormers na 15 jaar) bedragen jaarlijks 2,0% van de investering.

Voorbeelden

Stroomverbruik (kWh)	100.000	50.000	10.000
Opbrengst zonnepanelen (kWh)	80.000	30.000	8.500
Investering (€/bedrijf)	115.000	47.000	14.500
Besparing minus kosten (€/jaar)	5.650	2.650	1.200
Terugverdientijd (tvt) (jaar)	17	15	10
<i>Gevoeligheidsanalyse (effect op tvt)</i>			
Prijs elektriciteit (+ € 0,01/kWh)	-2,2	-1,6	-0,7

Op 1 juli 2013 is de Stimuleringsregeling 'Asbest eraf, zonnepanelen erop' voor agrariërs opengesteld. Deze loopt door tot in 2014. Per provincie kan de regeling en bijbehorende voorwaarden verschillen.

De regeling ziet er als volgt uit:

- 3 euro subsidie per m² asbestdak
- Sanering moet gepaard gaan met een terugplaatsing van zonnepanelen
- Alleen agrarische bedrijven (minimale standaardopbrengst 25.000) komen in aanmerking
- Minimumoppervlakte 400 m² te saneren asbestdak
- Per aanvrager maximaal 7500 euro subsidie
- Sanering van asbestdaken van gebouwen met een nevenfunctie mag, mits binnen het bouwblok
- Plaatsing van min. 15 kW piek zonnepanelen op een ander dak dan het gesaneerde dak mag op voorwaarde dat dit gebouw zich op een bouwblok uit de aanvraag bevindt

Voor actuele informatie over deze subsidieregeling: www.asbestvanhetdak.nl

Water

Norm

Waterprijs* per m³ € 0,77 excl 6% BTW € 0, 82 (incl. btw)

Waterprijs is inclusief vastrecht , meterhuur en provinciale grondwaterheffing, exclusief belasting op leidingwater en 6% btw.

De belasting op leidingwater bedraagt € 0,165 per m³. Deze belasting moet over de eerste 300 m³ leidingwater betaald worden. Gemiddeld per persoon wordt er 43,5 m³ water verbruikt.

Binnen een provincie kan het water worden betrokken van verschillende waterleidingbedrijven waardoor enig prijsverschil kan ontstaan. In de 2^e kolom is de leverancier vermeld.

Per provincie gelden de volgende prijzen:

		€ per m ³ , excl. BTW	Vastrecht /jaar
Groningen	(Waterbedrijf Groningen)	0.64	45,00*
Friesland	(Vitens)	0,73	40,00
Drenthe	(WMD)	0,55	58,50
Flevoland	(Vitens)	0,73	40,00*
Overijssel	(Vitens)	0,73	40,00

Algemeen, algemene kosten

Gelderland	(Vitens)	0,73	40,00
Noord-Holland	(PWN)	1,21	58,80
Zuid-Holland	(Dunea)	1,06	60,28*
Zuid-Holland	(Oasen)	0,76	77,52*
Zuid- holland	(Evides)	0,91	59,76*
Utrecht	(Vitens)	0,73	40,00
Noord-Brabant	(Evides)	0,66	59,76
Noord- Brabant	(Brabant water)	0,46	70,44*
Zeeland	(Evides)	0,91	59,76*
Limburg	(WML)	0,77	86,65

Vastrecht per jaar € 55,75 gemiddeld

*Sommige gemeenten brengen precarioheffing in rekening, dit is niet meegerekend in het vastrecht.

Precarioheffing bedraagt 5-40 euro

Bron: VEWIN, 2014

Zuiveringsheffing/verontreinigingsheffing

Norm

Iedereen die afvalwater via het riool loost moet zuiveringsheffing betalen. De zuiveringsheffing per vervuilingseenheid varieert van circa € 45 tot € 90 (gemiddeld ca € 56,- per v.e.).

Een melkveehouderijbedrijf wordt voor 6,2 vervuilingseenheden aangeslagen. Wanneer het voorspoelwater niet wordt geloosd, gaat ook de aanslag terug naar 3 vervuilingseenheden (in sommige gevallen zelfs naar 1 vervuilingseenheid). Voor een woonhuis wordt daarnaast meestal nog eens 3 vervuilingseenheden in rekening gebracht.

Bron: De waterschapsbelastingen in 2014 www.uvw.nl

Graslandkosten

Toelichting

Voor het berekenen van totale graslandkosten bij melkvee kunt u het programma BBPR van Wageningen UR Livestock Research gebruiken. De voerkosten, bemestingskosten, kosten loonwerk, kosten ruwvoeropslag en kosten graslandverzorging variëren op een melkveebedrijf zeer sterk. Indien u een schatting wilt maken van de jaarlijkse kosten van grasland voor schapen, geiten en zoogkoeien kunt u de onderstaande opzet gebruiken. Hierbij is uitgegaan van 200% maaien.

Algemeen, algemene kosten

Norm

Graslandkosten per ha (excl BTW)

	€
Bemesting	
143 kg N à € 1,10	157,-
0 kg P ₂ O ₅ à € 1,05	0,-
80 kg K ₂ O à € 0,65	52,-
overige	<u>71,-</u>
	280,-
Loonwerk	
mestuitrijden	125,-
inkuilen en vastrijden	245,-
sloten reinigen	<u>25,-</u>
	395,-
Kuilafdekking	23,-
Herinzaai en graslandverzorging (gemiddeld)	<u>107,-</u>
	130,-
Graslandkosten per hectare (280 + 395 + 130)	805,-

Toeslagrechten en betalingsrechten

Toelichting

Met ingang van 1 januari 2006 is een groot deel van de Europese inkomenssteun losgekoppeld van de productie van vee en gewassen.

Een ondernemer kan alleen in aanmerking komen voor inkomenssteun als hij landbouwer is en blijft, de grond in goede landbouw- en milieueconditie houdt en voldoet aan normen op het gebied van milieu, voedselveiligheid en dierenwelzijn.

Een ondernemer krijgt alleen inkomen uit de toeslagrechten die hij in zijn bezit heeft als hij de grond ook in gebruik heeft. Per recht moet 1 hectare in gebruik zijn. Een ondernemer krijgt evenveel toeslagrechten als het gemiddelde aantal hectares dat hij in de referentieperiode 2000 tot 2002 in gebruik had. De waarde per recht verschilt van bedrijf tot bedrijf en wordt berekend door de gemiddeld ontvangen inkomenssteun in de referentieperiode te delen door het aantal hectares met steun aangevuld met het voederareaal.

Wordt bij de vaststelling van de toeslagrechten duidelijk dat er geen hectares aan de ontvangen dierpremies ten grondslag liggen of slechts een beperkt aantal, waardoor de toeslagrechten op een bedrag uitkomen dat hoger is dan € 5000,- per ha, dan wordt het referentiebedrag verdeeld in toeslagrechten van € 5000,-. Voor de toeslagrechten waarvoor geen hectares aanwezig zijn, is ontheffing mogelijk van de verplichting om voor elk toeslagrecht een hectare subsidiabele grond te gebruiken. Voorwaarde is wel dat men ten minste 50% van het gemiddelde aantal dieren in de referentieperiode (uitgedrukt in GVE) moet aanhouden.

Vanaf 2007 is de melkpremie ontkoppeld en de waarde daarvan verdeeld over de toeslagrechten die de ondernemer al bezit. Vanaf 2010 is de slachtpremie ontkoppeld en opgenomen in de toeslagrechten. Volgens de Europese regeling wordt 1 hectare grond benut als deze op de peildatum van 15 mei in gebruik is. Meer informatie hierover op de website www.drloket.nl. Als een ondernemer meer toeslagrechten heeft dan het aantal hectares dat hij in gebruik heeft, ontvangt hij alleen toeslag over het aantal hectares dat in gebruik is.

Voorbeeld 1: een ondernemer bezit 50 toeslagrechten met een waarde van € 100,- per recht en heeft slechts 45 hectare grond in gebruik. Hij ontvangt in dat geval $45 \times € 100,- = € 4500,-$ aan toeslagen. Als een ondernemer meer hectares in gebruik heeft als het aantal toeslagrechten ontvangt hij alleen toeslag over het aantal toeslagrechten.

Voorbeeld 2: een ondernemer bezit 25 toeslagrechten met een waarde van € 100,- per recht en heeft 30 hectare grond in gebruik. Hij ontvangt dan $25 \times € 100,- = € 2500,-$ aan toeslagen.

Ondergrens uitbetaling

In Nederland is vanaf 2010 een ondergrens van € 500,- voor de uitbetaling van subsidies die onder het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) vallen. Daar hoort bijvoorbeeld ook de bedrijfstoelage bij. De ondergrens betekent dat bedragen onder de € 500,- niet worden uitbetaald.

Vervallen toeslagrechten

Als een toeslagrecht 2 jaar achter elkaar niet is benut, vervalt deze. Het recht vervalt ook als 2 jaar achter elkaar geen geld is uitgekeerd omdat het uit te keren bedrag lager dan € 500 was.

Modulatiekorting

De modulatiekorting over bedrijfspremies boven de € 5000,- bedroeg 10% in 2013. Was de bedrijfspremie hoger dan € 300.000,-, dan komt hier nog 4% modulatiekorting bovenop. De modulatiekorting is in 2014 vervallen en vervangen door een algemene korting van 11%

Overgang naar betaling per hectare

In het GLB van 2006 tot en met 2013 is de EU subsidie via de bedrijfstoelage uitgekeerd. De bedrijfstoelage was gebaseerd op betaalde subsidies in een referentieperiode, dus op historische betalingen (zie hierboven). Na 2014 verandert dit historische model naar een betaling per hectare. In 2014 wordt de waarde van alle toelagerechten met 11% gekort om te kunnen voldoen aan de nieuwe Europese meerjarenbegroting (2014-2020). Per 31 december 2014 vervallen de toelagerechten. In 2015 komt er een nieuw systeem van rechten, namelijk de betalingsrechten. Deze betalingsrechten worden in 2015 toegekend.

Overgangsperiode

Er komt in Nederland een overgangsperiode tot 1 januari 2019. De afbouw en de opbouw van het bedrag naar een gelijk bedrag per hectare voor elke landbouwer is dan geleidelijk. Hoogstwaarschijnlijk krijgt iedereen in 2019 dezelfde waarde per hectare.

Toekenning van de betalingsrechten

In 2015 worden betalingsrechten toegekend aan landbouwers. Om betalingsrechten te krijgen moet u voldoen aan de volgende voorwaarden:

- Actief landbouwer zijn in 2015. Dit houdt in dat het bedrijf als agrarisch bedrijf is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en dat invullen van de Landbouwtelling verplicht is.
- Subsidiabele landbouwgrond in gebruik hebben in 2015.
- Een aanvraag indienen voor de toekenning van de betalingsrechten en voor de uitbetaling van de betalingsrechten in 2015.

Alleen onderstaande landbouwers komen hiervoor in aanmerking:

- Landbouwers die in 2013 recht hebben op een directe betaling vanuit het GLB. Kortingen en uitsluitingen hebben hier dus geen invloed op. Onder de directe betalingen valt onder andere de Bedrijfstoelage.
- Landbouwers die nooit toelagerechten hebben gehad en kunnen bewijzen dat ze landbouwer waren in 2013.
- Landbouwers die groente, fruit, wijn, poot- en consumptieaardappelen, siergewassen of bollen teelden in 2013.

Bepaalde bedrijven met landbouwgronden worden uitgesloten, zoals luchthavens, waterbedrijven, spoorwegbedrijven, onroerend goed bedrijven, sport- en recreatiebedrijven, overheden en overheid gerelateerde organisaties.

Het aantal betalingsrechten wordt hoogstwaarschijnlijk bepaald op basis van het aantal subsidiabele hectares landbouwgrond in gebruik op 15 mei 2015. Alleen subsidiabele landbouwgrond komt hiervoor in aanmerking.

De waarde van het betalingsrecht in 2019 is hoogstwaarschijnlijk voor iedereen gelijk. De verwachting is dat in 2019 de basisbetaling € 270 per hectare is en de betaling voor vergroening € 120 per hectare.

Tot die tijd is er een geleidelijke overgang. De waarde van het betalingsrecht in de overgangperiode wordt gebaseerd op de waarde van de toeslagrechten in eigendom op 15 mei 2014. Hierbij telt ook de waarde van verhuurde toeslagrechten mee.

Ook de betaling voor de vergroening gaat geleidelijk naar de waarde in 2019. Het bedrag is verschillend per bedrijf, omdat het 30% is van de totale betaling.

Voorwaarden uitbetaling betalingsrechten

Voor uitbetaling van betalingsrechten gelden de volgende voorwaarden:

- Het gaat om een bedrag groter dan € 500.
- De aanvrager is actief landbouwer.
- De aanvrager heeft subsidiabele landbouwgrond in gebruik. Het is nog niet duidelijk of hier ook een minimum oppervlakte voor geldt.

Basisbetalingen boven de € 150.000 worden gekort met 5%. Alle overige betalingen, zoals de betaling voor vergroening, vallen niet onder deze korting.

Subsidiabele landbouwgrond

Gronden met de hoofdfunctie landbouw zijn subsidiabel. Ook natuurgronden waarbij het gaat om extensief gebruikt grasland dat bij landbouwers in gebruik is. Uitgesloten zijn wegbermen, stadsparken, kassen (glasopstanden), en natuurgronden, die niet of alleen extensief gebruikt kunnen worden voor de landbouw (bijvoorbeeld heidegronden).

Op bepaalde uitgesloten gronden vinden wel agrarische activiteiten plaats, zoals begrazing door schapen. Hiervoor komt een graasdierpremie.

Vergroening

Daarnaast zijn er voorwaarden die een korting op de uitbetaling tot gevolg hebben, zoals de vergroeningsvoorwaarden.

Om extra geld voor vergroening te krijgen en te voorkomen dat er gekort wordt op de uitbetaling van de betalingsrechten, moeten landbouwers voldoen aan de standaard vergroeningseisen: gewasdiversificatie en 5% ecologisch aandachtsgebied.

Ook landbouwers die voldoen aan een gelijkwaardige maatregel (equivalent) van vergroening krijgen geld voor vergroening. Eén gelijkwaardige maatregel is wanneer u biologisch landbouwer bent. Andere gelijkwaardige maatregelen kunnen door Nederland uit een lijst met goedgekeurde maatregelen gekozen worden of ter goedkeuring aan de Europese Commissie worden aangeboden. Als een landbouwer voldoet aan een gelijkwaardige maatregel, dan gelden de standaard vergroeningseisen niet.

Blijvend grasland

Er geldt een ploegverbod voor natuurlijke graslanden in de Natura 2000-gebieden. Deze mogen niet omgezet worden in bouwland.

Daarnaast mag de oppervlakte blijvend grasland in Nederland niet meer dan 5% dalen ten opzichte van de referentieoppervlakte, gebaseerd op 2012. Dit wordt landelijk in de gaten gehouden. Als de oppervlakte daalt onder deze 5%, dan moet Nederland maatregelen nemen om er voor te zorgen dat de oppervlakte blijvend grasland weer op niveau komt. Er wordt dan een nationaal ploegverbod ingesteld. Ook moeten landbouwers die blijvend grasland hebben omgezet naar bouwland er voor zorgen dat deze grond weer in blijvend grasland wordt omgezet.

Gewasdiversificatie

Wanneer een landbouwer 10 hectare bouwland of minder heeft, dan hoeven er geen verschillende gewassen verbouwd te worden.

Als een landbouwer meer dan 10, maar maximaal 30 hectare bouwland heeft, dan moeten er minstens twee gewassen geteeld worden. Het grootste gewas mag maximaal 75% van de oppervlakte beslaan.

Als een landbouwer meer dan 30 hectare bouwland heeft, dan moeten er minstens drie gewassen geteeld worden. Het grootste gewas mag maximaal 75% van de oppervlakte beslaan en de twee grootste gewassen samen maximaal 95%. Als de oppervlakte voor minstens 75% uit (blijvend en tijdelijk) grasland bestaat en de landbouwer heeft minder dan 30 hectare bouwland, dan heeft hij aan deze eis voldaan.

Extra vrijstelling

Ook is er nog een extra vrijstelling: een landbouwer die op jaarbasis meer dan 50% van zijn totale oppervlakte bouwland met andere landbouwers ruilt, voldoet ook aan de gewasdiversificatie. Hij moet dan wel aantonen dat op elk perceel van zijn bouwland een ander gewas wordt geteeld dan het vorige kalenderjaar.

Het is nog onduidelijk welke teelten als een apart gewas worden gezien. In elk geval worden wintergraan en zomergraan als verschillende gewassen beschouwd.

5% ecologisch aandachtsgebied

Bij meer dan 15 hectare bouwland moeten landbouwers voldoen aan 5% ecologisch aandachtsgebied. Op bouwland moet 5% van de oppervlakte bestemd zijn voor ecologisch aandachtsgebied waarop geen agrarische productie plaatsvindt. De volgende gronden tellen hiervoor mee:

- Landschapselementen zoals houtwallen, heggen en poelen die grenzen aan de subsidiabele landbouwgrond van de aanvrager.
- Maatregelen zoals:
 - akkerranden en daaraan grenzende sloten voor de stimulering van biodiversiteit, onder andere bijen
 - bufferstroken met daaraan grenzende sloten
 - natuurvriendelijke oevers met daaraan grenzende sloten
 - combinaties van percelen, stroken of akkerranden op een bepaald deel en de teelt van eiwithoudende gewassen op het overige deel
- Collectieven. Dit moet verder uitgewerkt worden.

Hoe de berekening van de 5% ecologisch aandachtsgebied gaat, is te vinden in de GLB-check op www.glbcheck.nl. Dit geeft een indicatie van wat de landbouwer kan verwachten.

Landbouwers met een oppervlakte dat bestaat uit minstens 75% (blijvend en tijdelijk) grasland en met maximaal 30 hectare bouwland, voldoen aan deze eis. Als er niet wordt voldaan aan de vergroeningsvoorwaarden dan wordt de vergroeningsbetaling gekort.

Graasdierpremie

Sommige gronden worden niet langer gezien als subsidiabele landbouwgrond. Onder andere natuurgronden en bermen vallen hieronder. Op deze gronden vindt vaak wel begrazing plaats door schapen of koeien. Hiervoor is de graasdierpremie in het leven geroepen. De graasdierpremie is een dierpremie die gaat gelden voor schapen en (zoog)koeien die op de niet-subsidiabele gronden grazen.

Extra geld voor jonge landbouwers

Jonge landbouwers krijgen een extra bedrag in het betalingsrecht. Dit krijgen ze als ze jonger zijn dan 41 jaar in het jaar van de eerste aanvraag van jonge landbouwer. Ze krijgen dan maximaal vijf jaar een extra bedrag.

Afbouwen productiebeperking

Om de productie van bepaalde producten te beperken zijn er in het verleden een aantal maatregelen ingesteld, zoals het melkquotum. Deze maatregelen worden in de komende jaren afgebouwd. Er is besloten dat op 1 april 2015 het melkquotum wordt afgeschaft. Vanaf dat moment heeft de landbouwer dus geen melkquotum meer en is dat geen beperkende factor meer voor het produceren van melk. De Europese suikermarktverordening houdt in 2017 op te bestaan. Dit heeft als gevolg dat het suikerquotum in 2017 verdwijnt. Vanaf 2017 is de teelt van suikerbieten niet meer gebonden aan een suikerquotum.

Bron: www.drloket.nl

Agrarisch natuurbeheer

Toelichting

Het ministerie van Economische Zaken en IPO/provincies bereiden een vernieuwing van het stelsel voor agrarisch natuurbeheer voor. Het vernieuwde stelsel is ontwikkeld in afstemming met LTO, koepels van agrarische natuurverenigingen, diverse soortenorganisaties en Terreinbeherende organisaties en is gebaseerd op ervaringen die in de praktijk van het agrarisch natuurbeheer zijn opgedaan.

Het subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) wijzigt per 2016. In de aanloop daar naartoe zijn er ook een aantal veranderingen. Vanaf 2014 is subsidie voor agrarisch natuurbeheer alleen nog mogelijk via een collectief beheerplan (Een gezamenlijk plan voor al het agrarisch natuurbeheer in een gebied). Dit geldt voor alle vormen van agrarisch natuurbeheer. Wilt u een nieuwe aanvraag voor SNL doen dan regelt u dit via de gebiedscoördinator van uw gebied. De gebiedscoördinator stelt een collectief beheerplan op. In dat plan neemt hij/zij de beheerpakketten en oppervlaktes van de deelnemende agrarisch beheerders op en legt dit ter goedkeuring voor aan de provincie. Als bewijs van deelname aan het collectief beheerplan stuurt de gebiedscoördinator de min-max steunaanvragen van de beheerders op naar Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Voor advies over het aanvragen van agrarisch natuurbeheer neemt u contact op met het provinciale informatiepunt. Wilt u een aanvraag doen neem dan contact op met de gebiedscoördinator van uw gebied. De contactgegevens van de informatiepunten vindt u op de website van Portaal Natuur en Landschap.

In 2015 wordt de nieuwe regeling opengesteld door de twaalf provincies. Intentie is dat de collectieven worden beschikt voordat het eerste beheerjaar in 2016 begint. Zodat vooraf duidelijk is wat bij collectieven wordt vergoed. Voor de tussenliggende periode blijft het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) van kracht. Voor de beheerjaren 2014 en 2015 zullen de aanvragen van individuele beheerders via de gebiedscoördinator bij Rijksdienst voor Ondernemend Nederland worden ingediend

Meer informatie: www.portaalnatuurenlandschap.nl

Norm

In de volgende tabel zijn de beheersbijdragen voor het begrotingsjaar 2014 weergegeven.

Let op: De hoogte van de beheersbijdragen en de openstellingbesluiten kunnen per provincie (licht) variëren. De openstellingbesluiten 2014 met de exacte tarieven per provincie zijn te vinden in de Provinciale bladen. Onderstaande lijst is niet volledig, maar bevat de meest relevante beheerpakketten voor veehouderijbedrijven.

Jaarvergoeding voor het begrotingsjaar 2014

Indexcode beheer- pakket	Weidevogelbescherming	Eenheid	Jaarvergoeding 2014 (€)
A01.01.01	Weidevogelgrasland met een rustperiode	ha per jaar	
	a) 1 april tot 1 juni		275,-
	b) 1 april tot 8 juni		400,-
	c) 1 april tot 15 juni		532,-
	d) 1 april tot 22 juni		599,-
	e) 1 april tot 1 juli		1028,-
	f) 1 april tot 15 juli		1190,-
	g) 1 april tot 1 augustus		1376,-
A01.01.02	Weidevogegrasland met voorweiden	ha per jaar	230,-
A01.01.03	Plas-dras	ha per jaar	
	a) inundatie 15 feb tot 15 april droog		759,-
	b) inundatie 15 feb tot 15 mei droog		1211,-
	c) inundatie 15 feb tot 15 juni droog		1981,-
	d) inundatie 15 feb tot 1 augustus droog		1981,-

Indexcode beheer- pakket	Legselbeheer & Botanisch Beheer Grasland	Eenheid	Jaarvergoeding 2014 (€)
A01.01.04	Legselbeheer op grasland 35 broedparen	ha per jaar	69,-
	Legselbeheer op grasland 50 broedparen		88,-
	Legselbeheer op grasland 75 broedparen		108,-
	Legselbeheer op grasland 100 broedparen		130,-
A01.01.05	Kruidenrijk weidevogelgrasland		1028,-
A01.01.06	Extensief beweid grasland weidevogelgrasland		495,-

Indexcode beheer- pakket	Overwinterende ganzen	Eenheid	Jaarvergoeding 2014 (€)
A01.03.01a	Ganzen op grasland	ha per jaar	118,- tot 726,-
A01.03.01c	Ganzen op vroege groenbemester	ha per jaar	252,-
A01.03.01d	Ganzen op late groenbemester	ha per jaar	252,-

Indexcode beheer- pakket	Botanisch Beheer	Eenheid	Jaarvergoeding 2014 (€)
A02.01.01	Botanisch weiland	ha per jaar	1020,-
A02.01.02	Botanisch hooiland	ha per jaar	1165,-
A02.01.03a	Botanisch weiderand	ha per jaar	1020,-
A02.01.03b	Botanisch hooilandrand	ha per jaar	1350,-
A02.02.03	Akkerfloraranden	ha per jaar	1652,-

Indexcode beheer- pakket	Overig Landschapsbeheer	Eenheid	Jaarvergoeding 2014 (€)
L01.01.01a	Poel (< 175m ²)	poel per jaar	65,39
L01.01.01b	Poel (>175m ²)	poel per jaar	105,89
L01.02.01	Houtwal en houtsingel	are per jaar	26,66
L01.03.01a	Elzensingel bedekking 30-50%	100 m per jaar	44,31
L01.03.01b	Elzensingel bedekking 50-75%	100 m per jaar	69,91
L01.03.01c	Elzensingel bedekking >75%	100 m per jaar	98,47
L01.05.01a	Knip- of scheerheg jaarlijkse cyclus	100 m per jaar	271,68
L01.05.01b	Knip- of scheerheg 2-3 jaarlijkse cyclus	100 m per jaar	173,88
L01.06.01a	Struweelhaag cyclus 5-7 jaar	100 m per jaar	235,95
L01.06.01b	Struweelhaag cyclus >12 jaar	100 m per jaar	164,26
L01.08.01a	Knotboom gemiddelde stamdiameter <20 cm	boom per jaar	2,46
L01.08.01b	Knotboom gemiddelde stamdiameter 20-60 cm	boom per jaar	7,61
L01.08.01c	Knotboom gemiddelde stamdiameter >60 cm	boom per jaar	9,64
L01.09.01	Hoogstamboomgaard	ha per jaar	1618,31
L01.13.01a	Bomenrij gemiddelde stamdiameter <20 cm	100 m per jaar	27,37
L01.13.01b	Bomenrij gemiddelde stamdiameter 20-60 cm	100 m per jaar	37,26
L01.13.01c	Bomenrij gemiddelde stamdiameter >60 cm	100 m per jaar	56,38
L01.13.02a	Solitaire boom gemiddelde stamdiameter <20 cm	per stuk per jaar	4,38
L01.13.02b	Solitaire boom gemiddelde stamdiameter 20-60 cm	per stuk per jaar	5,96
L01.13.02c	Solitaire boom gemiddelde stamdiameter >60 cm	per stuk per jaar	9,02
L01.14.01a	Rietzoom & klein rietperceel: smalle rietzoom (< 5 meter)	100 m per jaar	42,50
L01.14.01b	Rietzoom & klein rietperceel: brede rietzoom (> 5 meter) en klein rietperceel	ha per jaar	640,67
L01.15.01	Natuurvriendelijke oever	100 m per jaar	52,31
L04.01.01	Wandelpad over boerenland	100 m per jaar	84,32

Wilt u meedoen aan collectief beheer?

Neem dan contact op met de gebiedscoördinator in uw gebied. Samen bespreekt u de mogelijkheden voor uw bedrijf. Let op: omdat het collectief beheerplan jaarlijks kan wijzigen, kan ook het aantal hectares waarmee u meedoet aan collectief beheer jaarlijks wijzigen.

Jaarlijks uitbetaling aanvragen voor agrarisch natuurbeheer

Vraagt u subsidie aan voor agrarisch natuurbeheer? Dan moet u tijdens de subsidieperiode elk jaar een betaalverzoek doen. Dit betekent dat u uitbetaling van uw subsidie aanvraagt. U doet het betaalverzoek in de Gecombineerde opgave van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland via www.drloket.nl.

Informatie is ook te vinden op www.portaalnatuurenlandschap.nl.